Arthur Conan Doyle

De landflygtige

Bibliotek 1800

Arthur Conan Doyle

De landflygtige

En fortælling fra to verdensdele

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Arthur Conan Doyle: *De landflygtige* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Arthur Conan Doyle: *De landflygtige* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

1. del

I den gamle verden

1. Manden fra Amerika

Inden for vinduet stod en bred bænk trukket med gyldenlæder, hvorpå familiens medlemmer kunne hvile sig og bag gardinerne iagttage alt, hvad der gik for sig på den livlige gade. Der sad to personer, en mand og en kvinde. Hvert øjeblik stjal de sig til at kaste et blik på hinanden, og i deres øjne stod at læse, at dette var alt, der behøvedes, for at de var lykkelige.

Dette var i øvrigt ikke noget, man kunne undre sig over, for det var et smukt par. Hun var ung, højst tyve år med et blegt ansigt, men en bleghed, som gav indtryk af uskyld og renhed. Hendes træk var fine og behagelige, og hendes sorte hår og lange, mørke øjenvipper dannede en pikant kontrast til hendes drømmende grå øjne og elfenbenshvide hud. Hele hendes udtryk røbede ro og fred, fremhævet af hendes enkle silkedragt, en brystnål og et armbånd, hendes eneste smykker. Det var Adèle Catinat, den bekendte klædehandler og huguenots eneste datter.

Men var hendes dragt mørk og trist, så var hendes kavalers så meget mere strålende. Det var en mand omtrent ti år ældre end hende med et udpræget militært udsende, markerede træk, sirlige, små sorte moustacher og mørkebrune øjne. Hans uniformsjakke var himmelblå med sølvtresser og et par brede skulderstropper af sølv. Under uniformen havde han en vest af atlask, og knæbukserne af samme stof forsvandt i et par høje støvler med gyldne sporer. En kårde i sølvbeslået skede og en fjerbesat hat, som lå ved siden af ham på en stol, fuldstændiggjorde et kostume, som var en ære for dets ejermand, for en hvilken som helst franskmand ville genkende

den som en officers i Louis XIV.s blå garde. Han så ud som kæk soldat med sit krøllede, mørke hår og sit smukke hoved. Det havde han også vist sig at være i felten, så at Amory de Catinats navn var velkendt blandt alle de tusinder af tapre mænd fra den lavere adelsstand, som var flokkedes under kongens faner.

De var søskendebørn, disse to, og ligheden mellem dem var stor nok til at man kunne se deres slægtskab. De Catinat stammede fra en adelig huguenotfamilie, men efter at han meget tidligt havde mistet sine forældre, gik han ind i hæren, og uden forbindelser havde han under store anstrengelser arbejdet sig op i sin nuværende stilling. Hans fars yngre bror, som fandt alle livsstillinger utilgængelige for sig på grund af de forfølgelser, han og hans trosfæller var udsat for, havde bortkastet det "de", som røbede hans adelige herkomst, og var begyndt handel i Paris med et sådant held, at han nu var en af de rigeste og mest fremragende blandt byens borgere. Det var under hans tag, den unge garderofficer nu sad, og det var hans eneste datter, hvis hånd han holdt i sin.

"Sig mig, Adèle," sagde han, "hvorfor ser du så trist ud?"

"Jeg er ikke trist, Amory."

"Jo, der er netop en liden rynke mellem de små øjenbryn. Ser du, jeg kan læse i dit ansigt."

"Det er intet, Amory, men…"

"Men hvad?"

"Du forlader mig i aften."

"Men kun for at komme igen i morgen."

"Må du virkelig af sted i aften?"

"Hvis jeg udebliver, mister jeg min stilling. Jeg skal jo stå vagt i morgen tidlig udenfor kongens soveværelse. Efter

gudstjenesten i kapellet overtager major de Brissac min plads, og jeg er atter fri."

"Ak, Amory, når du taler med mig om kongen og hoffet med dets fine damer, fylder du mig med forundring."

"Og hvorfor?"

"Jo, ved at tænke på, at du, som færdes mellem sådan pragt, kan nedlade dig til at besøge en købmands simple bolig."

"Åh ja, men hvad indeholder vel denne bolig?"

"Det er netop det forunderligste af alt. At du, som tilbringer dine dage blandt slige mennesker, så smukke og vittige, kan anse mig værdig til din kærlighed, jeg, som er sådan en lille tavs og stille stakkel, aldeles alene i dette store hus og dertil så generт og enfoldig. Det er forunderligt."

"Enhver har sin smag," sagde hendes fætter og klappede den lille hånd. "Det er med kvinder som med blomster. Nogle synes om den smukke solsikke, der er så stor og prangende, at den straks falder i øjnene – nej, giv mig den lille viol, som gemmer sig i mosen og alligevel er så yndig at skue, og som spreder vellugt omkring sig. Men jeg ser endnu den stygge rynke på din pande, min elskede."

"Jeg ville ønske, at min far snart kom tilbage."

"Og hvorfor? Er du så alene?"

Hendes blege ansigt klaredes pludselig op af et lyst smil.

"Jeg vil ikke føle mig alene før i aften, men jeg føler mig altid urolig, når han er borte. Man hører så meget om forfølgelser mod vore trosfæller."

"Vær ikke bange, min onkel kan trodse dem."

"Han er gået til formanden for købmændenes lav angående indkvarteringen af dragonerne."

"Ah, du har ikke nævnt noget til mig om det."

"Her skal du se."

Hun rejste sig og tog et blåt papir med vedhængende rødt segl, som lå på bordet. Hans mørke øjenbryn trak sig sammen, da han så på det.

"Hermed befales De," lød det, *"Theophile Catinat, klædehandler i Rue St. Martin, at huse og forpleje 20 af Languedocs blå dragoner under kaptajn Dalberts kommando, indtil De får videre ordre.*

De Beaupré (Kgl. fuldmg.)"

De Catinat kendte vel til, hvorledes denne måde at genere huguenotterne på var blevet anvendt over hele Frankrig, men han havde smigret sig med, at hans egen stilling ved hoffet skulle have beskyttet hans slægtning mod en sådan ubehagelighed. Han kastede papiret fra sig med et vredesudråb.

"Hvornår kommer de?"

"Min far sagde i aften."

"De skal i det mindste ikke blive her længe. I morgen skal jeg skaffe mig en ordre til at få dem fjernet. Men solen står allerede bag St. Martins kirke, og jeg burde være på vej."

"Nej, nej, du må ikke gå endnu."

"Jeg ville ønske, at jeg først kunne overlevere dig i din fars hænder, for jeg er bange for at lade dig være alene, når disse dragoner kommer, men ingen undskyldning vil kunne hjælpe mig, hvis jeg ikke indfinder mig i Versailles. Men se der, en rytter er standset udenfor porten. Han er ikke i uniform, måske det er et bud fra din far?"

Den unge pige skyndte sig hen til vinduet og så ud, mens hun støttede sin hånd på fætterens skulder.

"Nej," udbrød hun, "det havde jeg aldeles glemt. Det er manden fra Amerika. Min far sagde, at han ville komme i dag."

"Manden fra Amerika?" gentog soldaten forbavset, og begge strakte hals ud gennem vinduet.

Rytteren, en storlemmet, skulderbred ung mand, skægløs og med kortklippet hår vendte sit solbrændte ansigt mod dem, idet han betragtede huset. Han bar en grå hat med blød skygge, hvis facon var ualmindelig i Paris, men hans mørke klæder og høje støvler var ellers de sædvanligt brugte. Hele hans udseende var dog alligevel så ualmindeligt, at en hob nysgerrige allerede havde samlet sig og stod og glanede på ham. En ilde medfaren bøsse med ualmindelig lang pibe var fæstet med kolben til den ene stigbøjle, så mundingen stak højt op i luften bag ham. På hver side hang en stor, sort taske og et fint stribet filttæppe var rullet sammen bag sadlen. Hans lille grå hest, der glinsede af sved og smuds, stod med bøjede forben, som om den var aldeles udaset. Da manden havde set længe nok på huset, sprang han af sadlen, løsnede filttæppet og sadeltaskerne, trængte sig ugenert gennem den gabende folkemængde og bankede kraftigt på porten.

"Hvem er han da?" spurgte de Catinat, "en canadier? Jeg er næsten selv en sådan, for jeg har lige så mange venner på den anden side af havet som på denne. Måske kender jeg ham. Derovre findes ikke så mange hvide ansigter, og i de to år jeg var der, fandtes næppe et hele vejen fra Saguenay til Nipissing, som jeg ikke havde set."

"Nej, Amory, han kommer fra de engelske provinser, men han taler vort sprog. Hans mor var af vort blod."

"Og hans navn?"

"Amos.... Amos, jo, Green var det... Amos Green. Hans far har haft mange forretninger med min, og nu har han sendt sin søn hertil, for at han skal se sig om i verden – men hvad sker der?"

Pludselig hørtes skrig og råb fra gaden nedenfor, blandet med lyden af hurtige skridt. De Catinat var på et øjeblik halvvejs nede af trappen og stirrede forbavset på den scene, som gik for sig dernede i forstuen.

To tjenestepiger stod, en på hver side og skreg af fuld hals. I midten hoppede tjeneren, Pierre, en alvorlig gammel calvinist, hvis værdighed aldrig før var blevet krænket, svingede sig rundt, slog omkring sig med armene og brølede så højt, at man kunne have hørt ham helt til Louvre. På den grå uldstrømpe, som dækkede hans smalben, hang noget, der så ud som et sort, krøllet garnnøgle. Det så op med sine små røde øjne og viste to glinsende hvide tænder, hvormed det holdt sig fast. Ved skriget kom den unge mand, som var gået ud til sin hest, tilbage og fjernede udyret, slog det på næsen et par gange og stak det med hovedet først ned i den sorte taske, hvoraf det var krøbet ud.

"Det er ingenting," sagde han på udmærket fransk, "det er bare en bjørn."

"Ak, min Gud," sagde Pierre og tørrede sveden af panden, "ak, dette har gjort mig fem år ældre. Jeg stod ved døren og bukkede for monsieur, og i et nu huggede den sig fast i mig bagfra."

"Det var dumt af mig at lade tasken stå åben. Udyret blev født samme dag, som vi forlod New York, og bliver seks uger på tirsdag. Har jeg den ære at tale med min fars ven, monsieur Catinat?"

"Nej, monsieur," sagde officeren oppe fra trappen. "Min onkel er ude, men jeg er kaptajn de Catinat til tjeneste, og her er

mademoiselle Catinat, Deres værtinde."

Den fremmede gik op trappen og hilste på begge med et udseende som en mand, der var sky som et vildt rådyr, men alligevel fast bestemt på at gennemføre, hvad han havde sat sig for. Han kom med et prægtigt, glinsende skind i hånden. "Bjørnen er til Deres far, mademoiselle," sagde han, "og dette lille skind har jeg bragt med fra Amerika til Dem. Det er kun en bagatel, men De kan måske lave et par mokkasiner eller en lille taske af det."

Adèle udstødte et råb af henrykkelse, da hendes hånd sank ned i den bløde pels, og hun kunne nok beundre den, for ingen konge i verden kunne eje nogen finere.

"Å, hvor den er smuk," råbte hun. "Hvad slags dyr er det? Og hvor kommer det fra?"

"Det er en sort ræv. Jeg skød den selv i høst i nærheden af iroquois-landsbyerne ved Oneidasøen."

Hun trykkede den mod sin kind, der så ud som blændende marmor mod den sorte pels. "Det gør mig ondt, at min far ikke er hjemme for at byde Dem velkommen," sagde hun, "men jeg gør det af hjertet i hans sted. Deres værelse er en trappe op. Pierre følger Dem op, hvis De ønsker det."

"Mit værelse? Til hvad?"

"Jamen, monsieur, til at sove i."

"Skal jeg sove i et værelse?"

De Catinat smilede over amerikanerens mørke mine.

"De behøver ikke at sove der, hvis De ikke ønsker det."

Den andens ansigt lysnede straks, og han gik hen til det vindue, som vendte mod gården.

"Å," udbrød han, "der er jo et stort bøgetræ, mademoiselle, hvis jeg måtte bringe mit tæppe med derud, ville jeg have det meget bedre end i et værelse. Om vinteren er man desværre tvunget til at holde sig inde, men om sommeren føler jeg det kvælende med et tag over mig."

"De er altså ikke fra en by?" spurgte de Catinat.

"Min far bor i New York... To huse fra Peter Stuyvesant, som De vel har hørt tale om. Han er meget hærdet og kan tåle det... Men... blot et par dage i Albany eller Schenectady er nok for mig. Jeg har tilbragt mit liv i skovene."

"Jeg er sikker på, at min far ønsker at De gør, hvad der passer Dem bedst."

"Tak, mademoiselle, så bærer jeg mit tøj ind og gør min hest i stand."

"Nej, det gør Pierre."

"Jeg er vant til at gøre det selv."

"Jeg skal gå med Dem," sagde de Catinat, "jeg har noget at sige Dem. Farvel indtil i morgen, Adèle."

"Indtil i morgen, Amory."

De to mænd gik sammen ned trappen, og garderofficeren fulgte amerikaneren ud.

"De har haft en lang rejse," sagde han.

"Ja, fra Rouen."

"Er De træt?"

"Nej, jeg er sjældent træt."

"Bliv her hos mademoiselle, indtil hendes far kommer tilbage."

"Hvorfor siger De det?"

"Fordi jeg må af sted, og hun kan få brug for en beskytter."

Den fremmede sagde intet, nikkede kun, tog frakken af, og begyndte at gøre sin hest i stand.

2. En konge i undertøj

Det var den følgende morgen, og den unge officer var vendt tilbage til sine tjenestepligter. Versailles' store ur havde slået otte, og det var næsten tid for kongen at stå op. I alle det umådelige palads' saloner, korridorer og gange lød en dæmpet støj af folk i bevægelse; for kongens opståen var en vigtig begivenhed, som mange var optaget af. En tjener skyndte sig forbi med et dampende fad til hofbarberen, monsieur de St. Quentin. Andre tjenere gik ude i gangen, som førte til forgemakket med tøj kastet over armen. Gardisterne i deres strålende uniformer i blåt og sølv rettede sig op sig og hilste med deres hellebarder, mens den unge officer, som skinsygt havde set ud gennem vinduet på nogle hofmænd, som lo og spøgte på terrasserne, hurtigt vendte sig om og gik hen til døren, som førte ind til kongens sovekammer.

Han havde næppe fået tid til at stille sig der, før håndtaget sagte drejedes indefra, døren svingede lydløst på sine hængsler, og en mand kom stille ud og lukkede den efter sig.

"Hys," sagde han med fingeren på sine tynde læber, mens hans glatragede ansigt og optrukne øjenbryn så bønfaldende og advarende ud, "kongen sover."

Ordene hviskedes fra mund til mund af dem, som havde samlet sig udenfor døren. Den talende, monsieur Bontems, overkammertjeneren, gav et tegn til officeren og førte ham bort til den vinduesniche, hvorfra han netop var kommet.

"Godmorgen, kaptajn de Catinat," sagde han med en blanding af fortrolighed og agtelse.

"Godmorgen, Bontems. Hvorledes har kongen sovet?"

"Udmærket."

"Men er det ikke på tide nu?"

"Knapt."

"Tænker De ikke på at vække ham endnu?"

"Om syv og et halvt minut." Kammertjeneren trak det lille runde ur frem, som angav loven for den mand, der selv var en lov for tyve millioner mennesker.

"Hvem har kommandoen ved hovedvagten?"

"Major de Brissac."

"Og De skal være her?"

"Fire timer endnu."

"Godt. I går aftes, efter at alle havde fjernet sig, gav han mig nogle ordrer til vagthavende officer. Han befalede mig at sige, at monsieur de Vivonne ikke skulle få adgang til *le grand lever*. De skal meddele ham dette."

"Det skal jeg gøre."

"Endvidere, skulle der komme en billet fra *hende*… De forstår, den nye…"

"Madame de Maintenon?"

"Javist, men lad os ikke at nævne navne. Skulle hun sende en billet, så skal De tage imod den og ubemærket levere den til kongen, når han giver dem anledning til det."

"Det skal ske."

"Men skulle den anden komme, hvilket er meget muligt… den anden, De forstår, den første…"

"Madame de Montespan."

"Å, Deres rappe tunge, kaptajn! Skulle hun komme, siger jeg, så skal De forhindre hende – på en høflig måde, forstår De, men hun må ikke få lov til at trænge ind i det kongelige gemak."

"Udmærket, Bontems."

"Og nu er der kun tre minutter igen."

Han trængte sig igennem den stadigt øgende folkemængde med en slags stolt ydmyghed, der anstod en mand, som, om han så også kun var en kammertjener, i det mindste var kammertjenernes konge, fordi han var en konges kammertjener. Tæt ved døren stod en række strålende tjenere i pudrede parykker, røde velourfrakker og skuldersnore af sølv.

"Er optænderen her?" spurgte Bontems.

"Ja", svarede en tjener, som bar et emaljeret bræt med en bunke granspåner.

"Og den, der tager skodderne fra?"

"Her, monsieur."

"Den, der fjerner lyset?"

"Her, monsieur."

"Hold jer rede."

Han drejede håndtaget rundt endnu en gang og gik ind i det mørke værelse.

Det var et stort firkantet værelse med to høje vinduer og gardiner af kostbart fløjl. Gennem sprækkerne skød solen nogle små stråler ind, som efterhånden blev bredere og dannede store, lyse pletter på den gule væg overfor. En stor lænestol stod ved den vældige marmorkamin, hvor ilden var ved at gå ud, og hvis øvre del strakte sig opefter i en mangfoldighed af snirkler og ornamenter, indtil de til sidst smeltede sammen med det rigt malede tag. I et hjørne fandtes en liden sofa med en plaid, som viste, hvor den trofaste Bontems havde tilbragt natten.

I værelsets midte stod en vældig himmelseng med gobelin-gardiner ophæftet ved hovedpuden. En firkant af poleret

rækværk omgav den og dannede et mellemrum på omtrent fem fod rundt om. Indenfor denne firkant stod et lille rundt bord, dækket med en hvid dug, på hvilket stod et emaljeret bæger med Frontenac-vin og vand samt et sølvfad med tre skiver hønsebryst i tilfælde af, at kongen skulle blive sulten i løbet af natten.

Da Bontems uden en lyd gik tværs over gulvet, sank hans fødder ned i det bløde tæppe, luften var mættet af en tung duft af søvn, og kun den sovendes svage åndedræt hørtes. Han gik indenfor firkanten og ventede med uret i hånden på det øjeblik, da hoffets strenge etikette fordrede, at kongen skulle vækkes. Under det kostbare tæppe af orientalsk silke og begravet i en masse valencianske kniplinger, hvormed hovedpuden var besat, stak et rundt hoved med kortklippet, sort hår frem og viste profilen af en krum næse og vrantne læber. Kammertjeneren stak sit ur i lommen og bøjede sig ned over den sovende.

"Jeg har den ære at underrette Deres Majestæt om, at klokken er halv otte," sagde han.

"Ah," kongen åbnede langsomt sine store, mørkebrune øjne, gjorde korsets tegn og kyssede en lille relikvie, som han trak frem af sin natdragt. Derpå satte han sig op i sengen og så sig omkring i værelset med udtrykket hos en mand, der forsøger at samle sine tanker.

"Gav du mine ordrer til vagthavende officer, Bontems?" spurgte han.

"Ja, sire."

"Hvem har tjeneste?"

"Major de Brissac på hovedvagten og kaptajn de Catinat i korridoren."

"De Catinat! Ah, den unge mand, som standsede min hest i Fontainebleau. Jeg husker ham nu. Giv tegnet, Bontems."

Overkammertjeneren gik hurtigt tværs over gulvet og slog døren op. Optænderen og fire rødklædte tjenere i hvide parykker skyndte sig ind, tavse og kun optaget af deres tjeneste. En tog Bontems plaid og sofa og bar det hurtigt ud i et sideværelse. En anden tog maden og sølvstagerne bort, mens en tredje trak de store gardiner af presset fløjl til side og slap en hel strøm af lys ind i værelset. Efter at ilden var begyndt at flamme i granspånerne, lagde optænderen, da morgenluften var kølig, to runde stykker brænde over kors over dem, og trak sig derpå tilbage sammen med sine kammerater.

De var næppe forsvundet, før en mere ærefrygtindgydende gruppe trådte ind. Først kom to ved siden af hinanden. Det var en ung mand noget over tyve år, middelhøj og noget fedladen, med langsom, noget hoven fremtoning, velformede ben og et ansigt, som ville have været smukt, hvis det ikke havde været aldeles udtryksløst, når man så bort fra et lurende glimt af ondskabsfuld drillesyge, der viste sig fra tid til anden. Han var rigt klædt i mørkerødt fløjl med et blåt silkebånd over brystet og St. Louis-ordenen som lyste frem under det. Hans ledsager var en fyrre år gammel mand, værdig og højtidelig og klædt i en enkel, men kostbar dragt af sort silke med guldsnore omkring hals og ærmer. Da dette par stod lige foran kongen, var der så stor lighed mellem de tre, til at man kunne have sagt, at de var i familie, og en fremmed ville have kunnet gætte, at den ældre var Monsieur, kongens yngre broder, mens den anden var Louis Dauphin, hans eneste legitime søn og arving til en trone, som

Forsynet i sin uransagelighed havde bestemt, at hverken han eller hans sønner skulle bestige.

Skønt ligheden mellem de tre ansigter var stor, hver med den krumme bourbonske næse, de store øjne og den tykke habsburgske underlæbe, som var deres fælles arv efter Anna af Østrig, så røbede deres ansigtstræk alligevel en betydelig ulighed i temperament og karakter. Kongen var nu i sit seksogfyrretyvende år, og hans kortklippede hår begyndte at tynde ud på issen og gråne ved tindingerne. Han havde alligevel bibeholdt meget af sin ungdoms skønhed, dæmpet af den værdighed og alvor, som kommer med årene. Hans mørke øjne var meget udtryksfulde, og hans fine, skarptskårne træk var billedhuggerens og malerens henrykkelse. Hans bestemte, men alligevel følsomme mund og tykke, men velformede øjenbryn gav hans ansigt et udtryk af kraft og myndighed, mens det udtryk af underdanighed, som hans broders ansigt sædvanligvis havde, røbede en mand, hvis hele liv havde været én lang øvelse i ydmyghed og selvudslettelse. Dauphinen havde, på den anden side, mere regelmæssige træk end sin far, men havde ikke dennes livlige mimik, når han blev oprørt, heller ikke dennes imponerende kongelighed, når han var rolig, hvilket havde givet en skarp iagttager anledning til at bemærke, at Louis, skønt han ikke var den største monark, som nogensinde havde levet, i det mindste var den bedst skikkede til at spille den rolle.

Efter kongens søn og bror var der kommet en lille gruppe betydningsfulde personer og embedsmænd ind, som tjenesten kaldte til denne daglige ceremoni. Der stod første hofmarskal og overkammerherre, hertugen af Maine, en bleg ung mand

klædt i sort fløjl og meget halt på venstre fod samt dennes yngre bror, den unge greve af Toulouse, begge illegitime sønner af kongen med madame de Montespan. Bag dem kom overkammerjunkeren, fulgt af Fagon, første livlæge, og Telier, hofkirurgen, samt tre pager i rødt og guld, som bar kongens klæder. Dette var deltagerne i den intime *lever* som var den højeste udmærkelse, der kunne vederfares nogen ved det franske hof.

Bontems havde hældt nogle dråber vinsprit på kongens hænder og ladet det rinde ned i et sølvfad. Overkammerherren havde holdt en skål med vievand frem, hvormed kongen gjorde korsets tegn, idet han mumlede en kort bøn. Efter at han havde nikket til sin bror og med et ord hilst på Dauphinen og hertugen af Maine svingede han sine ben ud over sengekanten og sad med sine små hvide fødder stikkende frem under sin natdragt af silke… En farlig stilling for hvem som helst, som ikke er så overbevist om sin egen værdighed, at han ikke er i stand til at begribe, at han på nogen måde kunne synes latterlig i andres øjne. Således sad han nu, Frankrigs herre og alligevel slave af hvert vindpust, for en trækvind fik ham til at skælve og sitre. Monsieur de St. Quentin, den ædle barber, kastede en purpurfarvet slåbrok over de kongelige skuldre og satte en stor, krøllet paryk på hans hoved, mens Bontems trak hans røde strømper på ham og satte et par tøfler af broderet fløjl på hans fødder. Monarken stak sine fødder i dem, trak slåbrokken sammen om sig og gik hen til kaminen, hvor han satte sig i en bekvem lænestol og strakte sine tynde, fine hænder ud mod de flammende træstykker. Mens de opvartende ordnede sig i en halvcirkel bag ham, ventende på at *le grand lever* skulle begynde.

"Hvad er dette, mine herrer?" spurgte kongen pludselig og så sig ærgerlig omkring. "Jeg bemærker en svag duft. Ingen af jer ville vel vove at tage parfume på herind, vel vidende, hvor afskyeligt den slags er mig?"

De så på hinanden og forsikrede om deres uskyldighed. Den trofaste Bontems havde alligevel sneget sig bag dem med lydløse trin og opdaget den skyldige.

"Min herre Toulouse, lugten kommer fra Dem," sagde han.

Greven af Toulouse, en rødkindet knægt, rødmede ved opdagelsen.

"Tilgiv, sire. Det er muligt, at mademoiselle de Grammont stænkede parfume på mig af sin lugteflaske, da vi legede sammen ved Marly i går," stammede han. "Jeg har ikke bemærket det, men hvis det generer Deres Majestæt..."

"Tag det væk! tag det væk!" råbte kongen. "Å, det kvæler mig. Luk det nederste vindue op, Bontems. Nej, lad det være, nu, når han er gået sin vej. Monsieur de St. Quentin, er det ikke vor barbermorgen?"

"Jo, sire, alt er rede."

"Nå, hvorfor så ikke begynde? Det er tre minutter over den sædvanlige tid. Begynd, min herre, og de Bontems, giv tegn til *le grand lever*."

Kongen var åbenbart i dårligt humør i dag. Han kastet hurtigt nogle spørgende blikke på sin bror og sine sønner, men hvilken klage eller bemærkning, der end svævede på hans læber, så kvaltes den af St. Quentins beskæftigelse. Med en ligegyldighed, erhvervet ved lang vane, sæbede han den kongelige hage ind og lod barberkniven fare let hen over den og vaskede den derpå af med vinsprit. En adelsmand hjalp kongen

med at få hans bukser på, en anden ordnet dem, mens en tredje trak natskjorten over hovedet på ham og holdt dagskjorten, som var varmet foran kaminen, frem. Hans sko med diamantspænder, hans gamacher og hans røde undervest blev trukket på ved hjælp af adelige hofmænd, der alle som én omhyggeligt udførte deres privilegium. Over vesten hængtes det blå bånd med Helligåndsordenens diamantkors, og St. Louis-ordenens røde bånd. For den uindviede ville det have været ejendommeligt at se den lille mand sidde der ligegyldig og viljeløs med øjnene fæstet tankefuldt på kaminen, mens denne samling af mænd med historisk bekendte navne puslede om ham, hjalp til med noget her og noget der, som en flok børn omkring en yndlingsdukke. Den sorte underkjole knappedes, to lommetørklæder af fineste kniplinger blev båret frem på et emaljeret bræt og blev af to forskellige tjenere stukket ned i hver sin lomme, sølv- og ibenholt-stokken lagt i hans hånd, og så var monarken rede til dagens arbejde.

I den halve time eller så omtrent, som blev anvendt på denne måde, var døren til kammeret uophørligt blevet åbnet og lukket, og for hver gang hviskede vagthavende kaptajn et navn til kabinetskammerherren, hvorefter en ny person slap ind. Alle som kom ind, bukkede tre gange af ærbødighed for majestæten og gik derefter bort til en krog for i en halvhøj tone at sladre om nyheder, vejret og planer for dagen. Antallet steg efterhånden, og da kongens enkle første frokost, brød og fortyndet vin, var båret ind, var værelset fyldt af en samling mænd, blandt hvilke mange har bidraget til at gøre dette tidspunkt til det ærefuldeste i Frankrigs historie. Ganske tæt ved kongen stod den bistre, men energiske Louvois, almægtig efter rivalen

Colberts død, og diskuterede et eller andet militærspørgsmål med to officerer, den ene en lang statelig soldat, den anden en ejendommelig lille figur, kort og vanskabt, men i fransk marskal-uniform og med et navn som historien har fæstet til den anden side af den nederlandske grænse; for Luxemburg blev allerede anset som Condés efterfølger, ligesom hans ledsager Vauban var Turennes. Ved siden af dem hviskede en lille hvidhåret præst med et alvorligt ansigt, père la Chaise, kongens skriftefader, sine anskuelser om jansenismen til den værdige Bossuet, den veltalende biskop af Meaux, og til den lange, ungdommelige abbed Fénelon, som hørte på dem med rynket pande; for der var mistanke om, at hans egne meninger var berørt af dette kætteri. Le Brun, maleren, holder en forelæsning om kunst i en lille kreds af sine medarbejdere, blandt hvilke Verrio og Laguerre, arkitekterne Blondel og le Notre, billedhuggerne Girardon, Puget, Desjardins og Coysevox, hvis kunstværker i så høj grad bidrog til at forskønne kongens nye slot. Henne ved døren står Racine med sit smukke, smilende ansigt og taler med digteren Boileau og arkitekten Mansard. Alle tre spøgte og lo med en utvungenhed, som faldt disse kongens yndlinge naturlig; de eneste undersåtter, som havde tilladelse til uanmeldt at gå ind og ud i hans kamre.

"Hvad går der af ham i dag?" hviskede Boileau og nikkede i retning af den kongelige gruppe. "Jeg er bange for, at søvnen ikke har bedret hans humør."

"Han bliver vanskeligere og vanskeligere at stille tilfreds," sagde Racine og rystede på hovedet. "Jeg skal i dag indfinde mig i madame Maintenons værelse klokken tre for at se, om ikke en

side eller to af *Phèdre* skulle kunne fremkalde nogen forandring."

"Min ven," sagde arkitekten, "tror De ikke, at madame selv er en bedre trøster end Deres *Phèdre*?"

"Madame er en vidunderlig kvinde, hun har hoved, hun har hjerte, og hun har takt… hun er beundringsværdig."

"Og alligevel har hun en gave for meget."

"Og den er?"

"Alderen."

"Pyt, hvad gør vel hendes alder, når hun kan bære sine år, som om hun var tredive. Hvilke øjne! Hvilke arme! Og for resten, mine venner, er han jo heller ikke nogen ung knægt."

"Nej, men det er en anden sag."

"En mands alder er en tilfældighed, en kvindes en ulykke."

"Meget sandt. Men en ung mand rådspørger sine øjne og en ældre mand sine øren. Efter fyrre år er det en kvik tunge, som vinder, før den tid et smukt ansigt."

"Tror De da virkelig, at femogfyrre år med takt kan holde skansen mod niogtredive med skønhed? Nå, når Deres dame har vundet, da vil hun uden tvivl huske, at De var den første, som gjorde hende Deres opvartning."

"Men jeg tror, De tager fejl, Racine!"

"Vi får nu se."

"Og hvis De tager fejl?"

"Ja, hvad da?"

"Da kan det blive ubehageligt nok for Dem."

"Og hvorfor?"

"Madame de Montespan har god hukommelse."

"Hendes indflydelse vil måske snart være gjort til intet."

"Stol ikke for meget på det, min ven. Da Fontanges kom hertil fra Provence med sine blå øjne og sit rødbrune hår, sagde alle mennesker, at det var forbi med de Montespan. Alligevel ligger Fontanges nu seks fod under kirkegulvet og de Montespan tilbragte to timer med kongen i forrige uge. Hun har vundet en gang og vinder måske en gang til."

"Vel, men dette er ikke en stakkels bondepige, men den mest begavede kvinde i Frankrig."

"Bah, Racine, De kender vel kongen, eller burde gøre det, De, som har stået ham nær lige siden Frondens dage. Tror De, han morer sig ved at høre på evindelige prækener eller tilbringer sine dage ved en gammel dames fødder med at se på hende eller kæle for hendes puddelhund, mens hun sidder med sine broderier, når der er lige så stor overflod af Frankrigs smukkeste ansigter og skønneste øjne i hans saloner som af tulipaner i et hollandsk blomsterbed? Nej, nej, det bliver de Montespan og om ikke hende så en yngre skønhed."

"Men bedste Boileau, jeg forsikrer at hendes sol er for nedgående. Har De ikke hørt nyheden?"

"Ikke et ord."

"Hendes bror, monsieur de Vivonne, er blevet nægtet adgang til *le grand lever*!"

"Umuligt!"

"Det er rigtigt."

"Men hvornår?"

"I morges."

"Af hvem har De hørt det?"

"Af de Catinat, vagthavende officer. Han havde ordre til ikke at slippe ham ind."

"Da er det sikkert alvor. Det er måske derfor, at kongens pande er så rynket i dag. Men hvis Montespan er så modig, som man siger, så vil han måske finde, at det var lettere at vinde hende end det er at fornærme hende."

"Ja, de Mortemarts er ikke nogen nem race at have med at gøre."

"Nå, Himlen hjælpe ham. Men hvem er den herre der? Hans ansigt er barskere, end man er vant til her ved hoffet. Se, kongen får øje på ham, og Louvois giver ham tegn til at træde nærmere. På min ære, han vil sikkert føle sig mere hjemme under et mindre kongeligt tag."

Den fremmede, som havde pådraget sig Racines opmærksomhed, var en lang, tynd, mager mand med en stor buet næse, skarpe, men ildfulde øjne, som glimtede frem under hans buskede øjenbryn, og et ansigt så furet af alder, sorg og bekymring, at det stak af mod hofherrernes fine ansigter som en gammel høg, der er sat i samme bur som en masse fine sangfugle. Han var klædt i en mørk dragt, som var kommet i brug efter at kongen havde lagt al frivolitet på hylden og havde sendt Fontanges bort, men kården, som hang ved hans side, var intet legetøj, men en prægtig klinge med messingfæste i en plettet læderskede, og efter alt at dømme, syntes den at have været i hård tjeneste. Han havde stået i nærheden af døren med sin hat prydet med sorte fjer i hånden og betragtet de talende grupper omkring sig med et delvist interesseret, delvist foragteligt udtryk, men på et tegn fra krigsministeren trængte han sig frem og puffede uden videre alle bort, som stod i vejen.

Louis besad i høj grad den kongelige gave at kunne genkende folk. "Jeg har ikke set ham i mange år, men jeg mindes ham,"

sagde han til krigsministeren. "Det er grev de Frontenac, ikke sandt?"

"Jo, sire," svarede Louvois. "Det er virkelig Louis de Buade, greve af Frontenac og tidligere guvernør i Canada."

"Vi er glad over atter at få Dem ved at se ved vort hof," sagde monarken, da den gamle adelsmand bøjede sit hoved og kyssede den kongelige hånd, som blev rakt frem til ham. "Jeg håber, at Canadas kulde ikke har bragt Deres loyalitet til at kølne."

"Kun døden, sire, ville være kold nok til det."

"Så håber vi at få lov til at beholde Dem endnu i mange år. Vi ønsker at takke dem for det besvær og det arbejde, De har anvendt på vor provins, og når vi kaldte Dem tilbage, så var det kun, fordi vi ønskede at høre fra Deres egne læber, hvorledes ting og forhold er derovre. Og først og fremmest, eftersom Guds affærer må gå foran Frankrigs, hvorledes skrider hedningernes omvendelse frem?"

"Vi kan ikke klage over det, sire. De gode fædre, både jesuitter og recollets har gjort deres bedste, endskønt de måske er noget for villige til at opgive de affærer, som angår den næste verden, for at blande sig i det, der angår den nærværende."

"Hvad siger De om det, fader?" spurgte Louis og sendte sin jesuitiske skriftefader et listigt blik.

"Jeg siger, sire, at når denne verdens affærer har noget at gøre med den tilkommende, da er det en god præsts såvel som enhver god katoliks pligt at søge at bringe dem i overensstemmelse."

"Det er meget sandt, sire," svarede de Frontenac med en vredesrødme på sine mørke kinder, "men så længe som Deres

Majestæt giver mig den ære at betro mig ledelsen af disse sager, så vil jeg ikke tåle nogen indblanding i udøvelsen af min pligt, hvad enten pågældende person bærer kjole eller kutte."

"Nok, min herre, nok!" sagde Louis skarpt. "Jeg har kun spurgt Dem om missionerne."

"De blomstrer, sire. Vi har flere iroquois-missionen ved Sault og i bjergene, huron-missionen ved Lorette, og algonquin-missioner langs hele floden fra Tadousac i øst til Sault la Marie, ja selv på dakotaernes store slette, hvor indianerne har antaget korset som deres mærke. Marguette har rejst over vestens store flod for at prædike blandt illinois-indianerne, og jesuitterne har forkyndt evangeliet selv for krigerne i Long House i deres wigwams ved Onondaga."

"Tillad mig, Deres Majestæt, at tilføje," sagde père la Chaise, "at mens de har forkyndt sandheden der, har de også kun alt for ofte måttet ofre livet."

"Ja, sire, det er sandt," sagde de Frontenac hjerteligt. "Deres Majestæt har mange tapre i sit rige, men ingen taprere end dem. De er vendt tilbage på Richelieu-floden fra iroquois-landsbyerne uden negle, med deres fingre afrevne, et hul, hvor deres øje sad, og ar efter gransplinter på deres legemer så tæt som liljerne på gardinet dér. Alligevel har de, efter at være plejet af de gode ursulinernonner i Montreal, brugt deres ene resterende øje til at lede dem tilbage til indianernes land, hvor selv hundene blev skræmt af deres vansirede ansigter og ødelagte lemmer."

"Og De har kunnet tillade dette?" udbrød kongen hidsigt. "De har tilladt disse usle mordere at leve?"

"Jeg har forlangt tropper, sire."

"Og De har fået dem."

"Ét regiment."

"Det carignan-saliéreske. Jeg har intet bedre i min tjeneste."

"Men der behøves flere, sire."

"Men De har jo Deres egne canadiere. Har De ikke et landeværn? Kunne De ikke sammenkalde tilstrækkeligt med folk for at straffe disse elendige mordere af Guds præster? Jeg har altid troet, at De var soldat."

De Frontenacs øjne lynede, og et øjeblik syntes et skarpt svar at svæve på hans læber, men med en kraftanstrengelse tilbageholdt han sin vrede. "Deres Majestæt vil bedst lære at kende, hvor vidt jeg er soldat eller ej," sagde han, "ved at spørge dem, som har set mig ved Seneffe, Mulhausen, Salzbach og et halvt dusin andre steder, hvor jeg havde den ære at kæmpe for Deres Majestæt."

"Deres fortjenester er ikke glemt."

"Det er netop fordi jeg er soldat og kender til krig, at jeg ved, hvor vanskeligt det er at trænge ind i et land, der er betydelig større end Nederlandene og kun består af skove og sumpe. Bag hver busk lurer en vild, som, hvis han ikke netop har lært at marchere i takt og på række, alligevel kan træffe en løbende hjort på to hundrede skridts afstand, og som kan trave tre mil på samme tid, som vi kan gå én. Og har vi til sidst indtaget deres byer og brændt deres tomme hytter og nogle få tønder land majsmarker, hvad har vi vel vundet? Vi kan ikke gøre andet end vende tilbage til vort eget land med masser af lurende fjender snigende bag os, rede til at skalpere hver eneste af os, der kommer væk fra de andre. De er selv soldat, sire. Jeg spørger Dem, om en sådan krig er let for en håndfuld soldater,

nogle få bondedrenge, der er kommet direkte fra ploven og et lille antal jægere, som hele tiden kun længes efter deres snarer og deres bæverskind."

"Nej, nej, jeg er ked af, at jeg talte forhastet," sagde Louis. "Vi skal nærmere overveje sagen i vort råd."

"Det glæder mit hjerte at høre Dem tale således," udbrød den gamle guvernør. "Det vil ligeledes glæde både de hvides og de rødes hjerter ved St. Lawrence floden, når de får at høre, at deres store fader her langt borte er kommet dem i hu."

"Men De må alligevel ikke vente for meget, for Canada har kostet os betydeligt, og vi har meget andet at gøre i Europa."

"Ak, sire, jeg ville ønske, at De kunne se dette store land. Når Deres Majestæt har vundet et felttog her, hvad er vel resultatet? Ære, nogle få kvadratmil land, Luxembourg, Strassburg, en by til i Deres rige, men der ovre med en tiendedel af den bekostning og en hundrededel af samme styrke kan De erobre en verdensdel. Den er så uendelig stor, sire, så rig, så skøn! Hvor findes vel sådanne bjerge, sådanne floder, sådanne skove! Og alt tilhører os, hvis vi blot vil tage det. Og hvem er vel i stand til at hindre os? Nogle få spredte indianerstammer og en smal landstrimmel, beboet af nogle engelske landbrugere og fiskere. Vend Deres tanker derhen, sire, og om nogle år skal De kunne stå på Deres egen fæstning ved Quebec og kunne sige, at her er et stort rige, som strækker sig fra polarlandene i nord til sydens varme bugter, og fra oceanets bølger bort til de uendelige sletter hinsides Marquettefloden, og dette riges navn er Frankrig, og dets flag er det liljesmykkede."

Louis' kinder rødmede ved denne ærgerrige beskrivelse. Han bøjede sig fremover i sin stol med glimtende øjne, men sank

atter tilbage, da guvernøren sluttede.

"På min ære, greve," sagde han, "De er blevet smittet af den indianske veltalenhed, om hvilken vi har hørt så meget. Men disse englændere? Er de huguenotter, eller hvorledes er det?"

"De fleste, især i nord."

"Da ville man gøre den hellige kirke en tjeneste ved at fordrive dem. De har jo en by, har jeg hørt. New... New... Hvad hedder den?"

"New York, sire, de har erobret den fra hollænderne."

"Ja, New York. Men jeg har hørt tale om en til? Bos..."

"Boston, sire."

"Ja, der var det. Havnene ville være os til nytte. Sig mig nu, Frontenac," sagde han, idet han sænkede stemmen for kun at høres af greven, Louvois og de kongelige. "Hvilken styrke har De brug for til at fordrive disse mennesker? Et regiment, to regimenter og måske en fregat eller to?"

Men den gamle guvernør rystede på sit grå hoved.

"De kender dem ikke, sire," sagde han, "det er ubøjelige mennesker. Vi i Canada har med Deres nådige hjælp kun lige akkurat klaret at forsvare os. Disse mænd har ingen hjælp, men tværtimod store vanskeligheder at kæmpe mod, kulde, sygdom, ufrugtbar jord og indianerne, men trives og formeres gør de, så skovene forsvinder foran dem ligesom snedriverne for solen, og i dag ringer deres kirkeklokker, hvor i går kun hørtes ulvenes hyl. Det er fredelige folk, uvillige til at føre krig, men er de en gang begyndt, skønt det går langsomt med at sætte det i gang, så tager det dem endnu længere tid at slutte. For at erobre New England til Deres Majestæt skulle jeg bruge 15.000 mand af Deres bedste tropper og tyve linjeskibe."

Louis rejste sig hurtigt fra sin stol og greb sin stok. "Jeg ønsker, at I vil efterligne dette folk, som synes Dem så storslåede, og søge at klare dem selv," sagde han. "Sagen skal komme for i rådet. Ærværdige fader, bedetimen er inde, og alt andet må vente, indtil vi har fuldbyrdet vor pligt mod Gud." Han tog en bønnebog fra en opvartende kavaler og gik så hurtigt mod døren, som hans høje hæle tillod ham. Hoffet dannede et stræde, hvorigennem han kunne passere og fulgte senere efter ham i procession efter rang.

3. På vagt ved døren

Mens Louis havde ladet sit hof få lov at opleve, efter hvad han selv har sagt, var den største af menneskelige nydelser – synet af hans kongelige ansigt – havde den unge officer udenfor været meget optaget af at opråbe navne og titler på den masse personer, som ønskede foretræde. Han udvekslede almindeligvis et smil eller nogle få ord til hilsen, for hans åbne, smukke ansigt var vel kendt ved hoffet. Med sine kvikke øjne og sit raske væsen så han ud, som om han var lykkens yndling, og det var også virkelig tilfældet. For tre år siden havde han været en ukendt soldat, som kæmpede mod algonquin- og iroquois-indianerne i Canadas vildmarker. Bytte med en kammerat havde ført ham tilbage til Frankrig og til et regiment i Picardiet, men det heldige tilfælde at kunne gribe kongens hest en vintermorgen i Fontainebleau, da dyret stejlede kun nogle fod fra randen af en dyb sandgrav, havde gjort for ham, hvad ti felttog måske aldrig ville have kunnet gøre. Hans lod var sandelig misundelsesværdig, som begunstiget garderofficer, dertil ung, tapper og vellidt, men til trods for alt dette var han med menneskenaturens forunderlige uforklarlighed allerede ked af den ensformige, skønt pragtfulde, lediggang i kongens tjeneste, og han så med savn tilbage på de anstrengende, men frie dage under sin tidligere tjenestetid. Selv her ved den kongelige dør var hans tanker bortvendt fra de freskomalede gemakker og deres hofmænd til de vilde pas og de skinnende floder i vesten. Pludselig fik han øje på et ansigt, som han sidst havde set netop blandt disse scenerier.

"Ah, monsieur de Frontenac," udbrød han, "De kan vel ikke have glemt mig?"

"Er det ikke de Catinat; det var sandelig glædeligt at se et ansigt der ovre fra. Men der er et langt skridt fra en underofficer i Canada til en kaptajn ved garden. De er steget hurtigt i graderne."

"Ja, og alligevel er jeg måske ikke lykkeligere af den grund. Ofte skulle jeg gerne give alt for en gang igen at få lov at skyde på floden i en birkekano, eller for at se de skønne bakker farvet røde og gule i løvfaldstiden."

"Ja," sukkede de Frontenac, "De ved, min lykkestjerne er sunket, mens Deres er steget. Jeg er blevet kaldt tilbage, og de la Barre er kommet efter mig. Men der ovre bryder der en storm løs, som en mand som han ikke kan magte. Når iroquois-indianerne begynder at danse skalpedansen, opildnet af englænderne i New York, da skal de finde mig rede, hvis de har brug for mig. Nu skal jeg se kongen og forsøge, om jeg ikke kan formå ham til at spille den store, dér så vel som her. Havde jeg kun hans magten i mine hænder, skulle jeg forandre verdenshistorien."

"Hys, intet forræderi overfor en garderkaptajn," udbrød de Catinat leende, idet den barske gamle soldat gik forbi ham ind til kongen.

Under denne korte samtale var en herre, rigt klædt i sort og sølv, kommet frem og ville med sikkerheden hos en mand, hvis ret var ubestridelig, gå ind, da døren åbnedes. Kaptajn de Catinat tog alligevel hurtigt et skridt frem og stillede sig foran ham.

"Det gør mig meget ondt, monsieur de Vivonne," sagde han, "men De må ikke komme ind."

"Ikke komme ind? Jeg? Er De gal!" Han tog et skridt tilbage med stirrende øjne og blegt ansigt og løftede en skælvende hånd til protest.

"Jeg forsikrer Dem, således er hans ordre."

"Men det er utroligt, det er en fejltagelse."

"Muligvis."

"Men så lad mig da passere."

"Min ordre tillader mig intet valg."

"Hvis jeg blot fik lov at tale et par ord med kongen..."

"Det er desværre umuligt."

"Kun et eneste ord."

"Det står virkelig ikke i min magt, min herre."

Den forbitrede adelsmand stampede i gulvet og stirrede på døren, som om han ville trænge sig ind med vold. Derpå vendte han om og skyndte sig ud gennem korridoren med en mine som en mand, der har fattet sin beslutning.

"Ja, se nu blot," mumlede de Catinat, idet han trak i sin tykke, sorte moustache, "der farer han af sted for at få en ny fortrædelighed i stand. Hans søster vil sikkert snart være her, og så bliver det et behageligt valg for mig enten at bryde min ordre eller at gøre hende til min fjende for livet. Jeg ville hellere forsvare Fort Richelieu mod iroquois-indianerne end kongens dør mod en forbitret kvinde. På min ære, her kommer jo en dame, netop hvad jeg frygtede. Himlen være lovet, det er en ven og ikke en fjende. Godmorgen, mademoiselle Nanon."

"Godmorgen, kaptajn de Catinat."

Den nyankomne var en høj, yndefuld brunette, hvis smukke ansigt og klare, sorte øjne dannede en skarp kontrast til hendes enkle dragt.

"Jeg er på vagt, som De ser, jeg kan ikke tale med Dem."

"Jeg tror ikke, at jeg har bedt Dem om at tale med mig."

"Men De må ikke se så sur ud, for så kan jeg ikke lade være," hviskede kaptajnen. "Hvad er det, De har i hånden?"

"En billet fra madame de Maintenon til kongen. De vil være så rar at give ham den, ikke sandt?"

"Med fornøjelse, mademoiselle. Og hvorledes befinder madame, Deres herskerinde, sig?"

"Ak, hendes skriftefader har været hos hende hele morgenen, og han siger nok en del meget, meget kedelige ting. Vi er ikke særlig muntre, når vi har haft besøg af monsieur Godet. Men jeg glemmer, at monsieur er huguenot og ikke har noget at gøre med skriftefædre."

"Jeg plager ikke min hjerne med sådanne forskelligheder. Sorbonne og Geneve må slås om det. Men man må holde fast ved sin families traditioner, forstår De."

"Ak, hvis De kun fik lov at tale lidt med madame de Maintenon, så ville hun nok snart omvende Dem."

"Jeg ville hellere tale med mademoiselle Nanon, men..."

"Å!" Et udråb, en raslen af sorte kjoler, og den unge pige var forsvundet i en sidegang.

I den lyse, brede korridor skred en smuk, høj og overordentlig overlegen dame stateligt og langsomt frem. Hun var rigt klædt i et liv af guldfarvet fløjl og skørt af grå silke, garneret med guld og sølvbroderier. Et kostbart tørklæde af kinesiske kniplinger blottede delvis hendes smukke hals og blev

holdt sammen af et kostbart smykke, mens et perlebånd af ualmindelig skønhed slyngede sig omkring hendes prægtige hår. Hendes første ungdom var ganske vist forbi, men hendes herlige figurs fine runding, hendes gennemsigtige blå øjne, skygget af de lange øjenhår og hendes rene træk lod hende endnu gøre fordring på at være såvel den smukkeste som den klogeste og vittigste kvinde i Frankrig. Så smukt førte hun sig, så stolt bar hun sit kønne hoved på sin skønne, hvide hals, og så imponerende var hendes gang, at den unge officers frygt forvandledes til beundring. Han fandt det vanskeligt, da han førte hånden op til honnør, at bibeholde det strenge udseende, som hans pligt fordrede.

"Ah, det er kaptajn de Catinat," sagde hun med et smil, som gjorde det vanskeligere for ham end en panderynken ville have gjort det.

"Deres underdanige tjener, markisinde."

"Jeg er så glad over at finde en ven her, for en besynderlig fejltagelse har fundet sted her i dag."

"Det gør mig ondt, madame."

"Det angår min bror, monsieur de Vivonne. Det er næsten alt for komisk, men han er virkelig blevet nægtet adgang til *le grand lever*."

"Det var min ulykke at være tvunget til det, madame."

"De, kaptajn de Catinat? Og med hvilken ret?" Hun rettede sin herlige figur op, og hendes store, blå øjne lynede af vrede og forbavselse.

"Kongens befaling, madame."

"Kongens! Er det muligt, at kongen offentligt vil fornærme min familie? Af hvem fik De denne vanvittige befaling?"

"Direkte fra kongen gennem Bontems."

"Komisk! Tror De, at kongen vil vanære en Mortemart gennem en tjeners mund? De har drømt, kaptajn."

"Jeg håber, det vil vise sig at være således."

"Men slige drømme er ikke særligt lykkebringende for drømmeren. Gå ind og sig til kongen, at jeg er her og ønsker at tale med ham."

"Umuligt, min frue."

"Og hvorfor?"

"Jeg er blevet forbudt at fremføre nogen meddelelse."

"Ingen meddelelse?"

"Ikke fra Dem, madame."

"Nej, hør, min kære kaptajn, dette bliver jo bedre og bedre. Denne fornærmelse var da også det eneste, der manglede for at gøre det fuldkomment. De overbringer kongen meddelelser fra en hvilken som helst eventyrerske, fra en gammel guvernante," – hun lo ondskabsfuldt over denne beskrivelse af sin rivalinde – "kun ikke fra Françoise de Mortemart, markisinde af Montespan."

"Således er min ordre, madame. Det smerter mig dybt at måtte følge den."

"De kan spare Dem Deres forsikringer, kaptajn. De kan måske snart komme til at finde, at De har virkelig grund til at være ked af det. For sidste gang: Nægter De at overbringe min meddelelse til kongen?"

"Ja, jeg er tvunget til det."

"Så skal jeg selv overbringe den."

Hun sprang frem mod døren, men han stillede sig foran hende med udstrakte arme.

"For Guds skyld, tænk på Dem selv," bønfaldt han. "Andre øjne kunne se Dem."

"Uforskammede!" En gruppe af schweizergarden, hvis sergent havde fjernet den nogle skridt, stod nu og stirrede på, hvad der gik for sig. "Jeg siger Dem, jeg *vil* tale med kongen."

"Ingen dame har nogensinde været tilstede ved morgen-*lever*'en."

"Så vil jeg være den første."

"De ødelægger mig, hvis De går ind."

"Jeg vil alligevel gøre det."

Sagen begyndte at blive alvorlig. De Catinat var en snarrådig mand, men for en gangs skyld stod han aldeles rådvild. Madame de Montespans beslutsomhed, som den kaldtes i hendes nærværelse eller uforskammethed, som den hed bag hendes ryg, var vel kendt. Hvis hun gjorde et forsøg på at trænge ind, kunne han da vove at bruge vold mod en person, som så sent som i går havde holdt hele hoffets skæbne i sin hånd, og som ved sin skønhed, sin åndfuldhed og energi måske kunne befinde sig i samme stilling i morgen? Tvang hun sig nu ind, så var hans fremtid ved hoffet forspildt, for kongen tålte ikke, at der blev veget et hårsbred fra hans befalinger. På den anden side, hvis han nu hindrede hende, så gjorde han noget, som hun aldrig ville tilgive, og hvis følge ville blive en forfærdelig hævn, hvis hun genvandt magten. Det var sandelig et ubehageligt dilemma. Men i samme øjeblik, som hun med knyttede hænder og lynende øjne stod i begreb med at trænge ind, fo'r en heldig tanke gennem hans hjerne.

"Hvis madame vil vente," sagde han beroligende, "så vil kongen om et øjeblik begive sig til kapellet."

"Tiden er endnu ikke inde."

"Jeg tror tværtimod, at det er noget for sent."

"Og hvorfor skal jeg vente som en anden lakaj?"

"Kun et øjeblik, madame."

"Nej, jeg vil ikke vente." Hun tog et skridt frem mod døren.

Men garderofficerens skarpe øren havde hørt lyden af skridt indefra, og han vidste nu, at han var herre over situationen.

"Jeg skal fremføre Deres ærinde."

"Aha, De er kommet til besindelse. Gå ind og sig til kongen, at jeg ønsker at tale med ham."

Han måtte endnu vinde lidt tid. "Skal jeg fremføre det gennem kammerherren?"

"Nej, selv."

"Offentligt?"

"Nej, nej, privat."

"Skal jeg anføre nogen grund for Deres anmodning?"

"De gør mig gal! Gå straks ind og sig, hvad jeg har befalet Dem."

Men den unge officers pine var heldigvis forbi. I dette øjeblik blev de dobbelte døre slået op, og Louis kom ud med stive skridt på sine høje hæle, idet stokken slog mod gulvet, frakkeskøderne flagrede og med hofmændene efter sig. Han standsede, da han kom ud, og vendte sig til kaptajnen.

"De har en billet til mig?"

"Ja, sire."

Monarken lod den glide ned i sin lomme og ville gå igen, da hans blik faldt på madame de Montespan, som stod oprejst og stiv midt i korridoren. Vredens rødme farvede hans pande, og

han gik hurtigt forbi hende uden et ord, men hun vendte sig om og fulgte tæt efter ham ud korridoren.

"Jeg havde ikke ventet mig denne ære, min frue," sagde han.

"Heller ikke havde jeg ventet mig denne skam."

"En skam, madame? De forglemmer Dem."

"Nej, det er Dem, som har glemt mig, sire!"

"De er påtrængende."

"Jeg ønsket at høre min skæbne af Deres egne læber," hviskede hun. "Jeg kan tåle at blive fornærmet, sire, endog af ham, som har vundet mit hjerte. Men det er hårdt, at min bror bliver krænket af tjenere og huguenottiske soldater uden anden grund, end den, at hans søster har elsket Dem for meget."

"Det er ikke tidspunktet til at tale om sådanne ting."

"Hvornår kan jeg træffe Dem, sire?"

"I Deres værelse."

"Men på hvilken tid?"

"Klokken 4."

"Så skal jeg ikke plage Deres Majestæt længere."

Hun nejede for ham på den yndefulde måde, der var hende egen, og fjernede sig gennem en sidedør med øjne, der lyste af triumf. Hendes skønhed og åndrighed havde altid hjulpet hende, og nu havde hun fået monarkens løfte om et møde. Hun tvivlede ikke et øjeblik på, at det ville lykkes hende, som det tidligere var lykkedes hende at genvinde denne mands hjerte selv mod hans egen vilje.

4. En fader for sit folk

Louis gik ikke med noget fromt sind til sin andagtsøvelse, det røbede hans rynkede pande og tæt sammenknebne læber. Han kendte alt for godt sin fordums yndling, hendes heftighed, hendes djærvhed og hendes hensynsløshed, når hun blev noget kom hende på tværs eller var hende imod. Hun var i stand til at vende den skarpe tunge som så ofte havde fået ham til at le på andres bekostning, mod ham, og måske endog udsætte ham for en offentlig skandale, som ville gøre ham til latter og spot og almindeligt samtaleemne for hele Europa. Han gyste ved den blotte tanke. En sådan katastrofe måtte undgås for enhver pris. Og dog, hvorledes skulle han kunne sønderrive de bånd, som forenede dem? Vist havde han tidligere brudt lignende forbindelser, men den blide la Vallière havde trukket sig tilbage til et kloster ved det første blik, som havde fortalt hende om hans sluknende kærlighed. Dét var sand hengivenhed. Men denne kvinde ville kæmpe tappert, til den bitre ende, før hun opgav den stilling, der var hende så kær. Hun talte om sine forurettelser! Hvilke var de? I sin kolossale egoisme, næret af den stadige smiger, som var selve den luft, som han indåndede, kunne han ikke indse at de femten år af hendes liv, som hun havde helliget ham, eller tabet af den mand, i hvis sted han var trådt, gav hende nogen fordringer på ham. Efter hans mening havde han hævet hende op til den højeste stilling, som nogen undersåt kunne opnå. Nu var han træt af hende og det var hendes pligt at trække sig tilbage med underkastelse, ja selv med taknemmelighed for den gunst, hun havde nydt. Hun

skulle få pension, og hendes børn skulle der sørges for. Hvad mere kunne en forstandig kvinde forlange?

Hans grund for at bryde med hende var så udmærket. Han overvejede den i tankerne, mens han bøjede knæ og lyttede til ærkebiskoppen af Paris, som læste messen, og jo mere han tænkte på den, jo mere bifaldt han den. Hans forestilling om Gud var, at han var som en større Louis, og Himlen som et større og prægtigere Versailles. Når han nu fordrede lydighed af tyve millioner, da måtte han også vise det samme mod den, som havde ret til at fordre den af ham. I det hele taget frikendte hans samvittighed ham, men i dette tilfælde havde han været svag. Lige siden hans milde, tilgivende unge hustru var kommet fra Spanien, havde hun aldrig været uden rival, og nu, efter at hun var død, var det ikke bedre. Den ene elskerinde var fulgt efter den anden, og når Montespan holdt sig så længe, så var det mere på grund af hendes uforskammethed end hans hengivenhed for hende. Men nu mindede père la Chaise og Bossuet ham ustandselig om, at han havde overskredet sit livs zenith og var på retur. Hans vilde udbrud over den ulykkelige Fontanges havde været det sidste åndedrag af hans passioner. Tiden for alvor og ro var nu indtrådt, og hverken det ene eller det andet var at vente i madame de Montespans selskab.

Men han vidste nu, hvor det var at finde. Lige fra den dag, da madame de Montespan havde indført den statelige og tavse enke som guvernante for hans børn, havde han fundet en uudtømmelig og stadig stigende fornøjelse ved hendes selskab. I begyndelsen havde han siddet i timevis i sin yndlings værelse og iagttaget den takt og venlighed, med hvilken hendes underordnede havde bekæmpet den unge hertug af Maines

oprøreriske og greven af Toulons viltre sind. Han var kommet der under påskud af at overvære undervisningen, men havde egentlig mest været beskæftiget med at beundre lærerinden. Og senere havde denne stærke lyse natur trukket ham til sig, og efterhånden havde han rådspurgt hende og fulgt hendes råd med en føjelighed, som han aldrig havde vist hverken sine ministre eller sin forrige elskerinde. En tid havde han troet, at hendes fromhed og snak om principper ganske simpelt var forstillelse. Det var ikke sandsynligt, at en kvinde, som endnu var ung og smuk, med øjne så klare og en figur så smuk som nogens ved hoffet og efter et liv tilbragt i de muntreste kredse, kunne have bevaret et så nonneagtigt sind. Men i denne retning fik han snart klarhed, for da hans eget sprog var blevet varmere end venskabets, var han blevet mødt med en kulde og en tilbageholdenhed, som havde vist ham, at der fandtes mindst én kvinde i hans rige, som havde større agtelse for sig selv end for ham. Og måske var det bedst således. Venskabets behagelige glæder var beroligende efter lidenskabernes storme. At sidde hver eftermiddag i hendes værelse og lytte til hendes tale, som ikke var opfyldt af smiger, og høre meninger udtalt, som ikke var fremsat kun for at behage ham, var hans beskæftigelse i de lykkelige timer. Dertil var hendes indflydelse på ham så god. Hun talte om hans kongelige pligter, om hans eksempel for sine undersåtter, om hans forberedelse for det kommende liv og om nødvendigheden af at afbryde de forbryderiske bånd, som han havde knyttet. Hun var som en god skriftefader – en skriftefader med et elskeligt ansigt og en beundringsværdig arm.

Og nu vidste han, at timen var kommet, hvor han måtte vælge mellem hende og de Montespan. Deres indflydelse var modstridende, det ville aldrig kunne gå på denne måde. Han stod mellem dyden og lasten og måtte vælge. Lasten var meget tiltrækkende, meget skøn og meget åndrig og holdt ham fast i disse vanens bånd, som var så vanskelige at løsrive sig fra. Der var øjeblikke, hvor hans natur følte sig draget i denne retning, og hvor han følte sig fristet til at vende tilbage til sit gamle liv. Men Bossuet og père la Chaise var altid til stede for at tilhviske ham mod og frem for alle madame de Maintenon, som mindede ham om, hvad der passede sig for hans seksogfyrre år. Nu havde han endelig bestemt sig. Han kunne aldrig være sikker, så længe hans gamle elskerinde var ved hoffet. Han kendte sig selv for godt til at kunne stole på nogen varig forandring, så længe hun var der og kun ventede på anledning for at drage fordel af hans svage øjeblikke. Hun måtte overtales til at forlade Versailles, helst uden at skabe skandale, hvis det kunne undgås. Han skulle være bestemt, når han mødte hende om eftermiddagen, og skulle lade hende forstå en gang for alle, at hendes magt var forbi.

Således var de tanker, som gennemfo'r kongens hjerne, da han lå bøjet over den kostbare, røde fløjlspude, som dækkede hans bedeskammel af udskåret egetræ. Han lå på knæ i sin egen stol til højre for alteret med sin opvartning og sin husstand omkring sig, mens resten af hoffets damer og kavalerer fyldte kapellet op. Fromhed var nu på mode ligesom mørke frakker og kniplingshalstørklæder, og ingen hofmand var så verdslig, at han ikke havde fået en snert af fromhed og var blevet religiøs. De så ud til at have det kedeligt, disse soldater og hofmænd,

gabende og halvsovende over deres bønnebøger, mens andre, som syntes at være mere andægtige, var ved at læse Scudérys eller Calpernedys sidste romaner, listigt indbundne i mørke bind. Damerne var alligevel andægtige og fast besluttede på, at det skulle vises, for hver eneste havde tændt et lille vokslys, som de holdt foran sig under påskud af at oplyse deres bønnebøger, men egentlig for at deres ansigter skulle kunne ses bedre af kongen og for at lade ham forstå, at de var beslægtede ånder. Måske fandtes der nogle få, hvis bønner virkelig kom fra hjertet, og som kom der af egen fri vilje, men Louis' politik havde forvandlet hans adelsmænd til hofmænd og hele verden til hyklere, indtil hele hans hof var ligesom et kæmpemæssigt spejl, der reflekterede hans eget billede hundredfold.

Det var Louis' skik, når han vendte tilbage fra kapellet, at modtage bønskrifter eller høre på de klagemål, som hans undersåtter ønskede at fremføre for ham. Den vej, som han gik til sine værelser, førte tværs over en åben plads, og det var her, at ansøgerne plejede at samles. Denne morgen var der kun tre, en pariser, der betragtede sig som forurettet af sin lavsoldermand, en bonde, hvis ko var blevet bidt af en jægers hund, og en anden, der var blevet slet behandlet af godsejeren. Nogle få spørgsmål, en hurtig ordre til sekretæren afgjorde hver sag, for om Louis selv var en tyran, så havde han dog den fortjeneste, at han ville være den eneste af den slags i sit rige. Han ville netop fortsætte sin vej, da en ældre mand klædt i en hæderlig borgers dragt og med et bestemt, men dybt furet ansigt, som viste, at han var en mand med stærk vilje, skyndte sig frem og faldt på knæ for kongen.

"Retfærdighed, sire, retfærdighed!" råbte han.

"Hvad er dette?" spurgte Louis. "Hvem er De, og hvad er det, De ønsker?"

"Jeg er borger i Paris og er blevet grusomt forurettet."

"De synes at være en prægtig mand, og hvis De virkelig er blevet forurettet, da skal De vederfares retfærdighed. Hvad har De at beklage Dem over?"

"Tyve af Languedocs blå dragoner er indkvarteret i mit hus under kaptajn Dalberts kommando. De har spist al min mad, stjålet min ejendom og mishandlet mine tjenere, og alligevel vil dommeren ikke give mig oprejsning."

"På min ære, retfærdigheden synes at blive udøvet på en mærkværdig måde i vor gode by Paris," udbrød kongen vredt.

"Det synes virkelig at være skammeligt," sagde Bossuet.

"Og alligevel findes der måske en god grund til det," indvendte père la Chaise. "Vil Deres Majestæt behage at spørge denne mand om hans navn, hans beskæftigelse, og hvorfor soldaterne er blevet indkvarteret hos ham?"

"De hører den værdige faders spørgsmål."

"Mit navn, sire, er Catinat. Jeg er klædehandler og er blevet behandlet på denne måde, fordi jeg tilhører den reformerte kirke."

"Jeg tænkte det nok!" råbte skriftefaderen.

"Det ændrer sagen," sagde Bossuet.

Kongen rystede på hovedet, og hans pande overskyedes. "De har dem selv at takke for det. De har lægemidlet i Deres egen hånd."

"Og hvorledes, sire?"

"Ved at antage den eneste sande tro."

"Jeg er allerede bekender af den, sire."

Kongen stampede ærgerlig i jorden. "Jeg mærker, at De er en uforskammet kætter," sagde han. "Der findes kun en kirke i Frankrig, og det er min kirke. Hvis De ikke er medlem af den, bør De ikke komme til mig om hjælp."

"Min tro er den samme som min fars og farfars."

"Selv om de har syndet, så er der ingen grund til, at De skal gøre det. Min egen farfar fejlede også, indtil hans øjne blev åbnet."

"Men han har ædelt udsonet sine synder," mumlede jesuitten.

"De vil altså ikke hjælpe mig, sire?"

"De må først hjælpe Dem selv."

Den gamle huguenot rejste sig op med et fortvivlet udtryk, mens kongen fortsatte sin vej med præsterne ved sin side, der priste ham for hans fasthed.

"De har handlet ædelt, sire."

"De er sandelig kirkens første søn."

"De er en værdig efterfølger af St. Louis."

Men kongens ansigt havde et udtryk, som røbede, at han ikke var ganske fornøjet med sin handlemåde.

"De tror altså ikke, at disse mennesker bliver for hårdt behandlet?" spurgte han.

"For hårdt? Nej, Deres Majestæt er alt for nådig mod dem."

"Jeg har hørt, at de emigrerer fra mit rige i stort antal."

"Og det er helt sikkert bedst således, sire. For hvilken velsignelse kan vel et land vente, som huser så halsstarrige kættere inden for sine grænser?"

"De, som er forrædere mod Gud, kan vel næppe være trofaste mod deres konge," bemærkede Bossuet. "Deres Majestæts magt

ville være større, hvis ikke deres templer, som de kalder deres kætterreder, fandtes inden for Deres rige."

"Min farfar har givet dem beskyttelse ved det nantiske edikt, som De vel ved?"

"Men det står i Deres Majestæts magt at erstatte den skade, som netop dét har forvoldt."

"Og hvorledes?"

"Ved at tilbagekalde ediktet."

"Og kaste to millioner af mine bedste arbejdere og tapreste tjenere i armene på mine fjender. Nej, nej, fader, jeg har den største nidkærhed for moderkirken, men der lå megen sandhed i, hvad de Frontenac sagde i morges om, hvordan det onde kunne komme af at blande denne verdens affærer sammen med den tilkommendes. Eller hvad siger De, Louvois?"

"Med al agtelse for kirken, sire, vil jeg kun tilføje, at Djævelen har givet disse mænd så dygtige hænder og hoveder, at de er de bedste håndværkere og købmænd i Deres Majestæts rige. Jeg kan ikke engang tænke mig, hvorledes statskassen skulle kunne fyldes, hvis vi mistede sådanne skatteydere. Mange har allerede forladt landet og ført deres handel med sig. Hvis alle emigrerede, ville det være et større tab end et tabt kompagni."

"Men," bemærkede Bossuet, "hvis det kun var bekendt, at det er kongens vilje, da kan De være forsikret om, at selv De værste af hans undersåtter vil ile til den hellige kirkes skød, alene af kærlighed til ham. Så længe som ediktet findes stående, vil kongen forekomme dem lunken, og de vil forblive i deres synder."

Kongen rystede på hovedet. "De har altid været hårdnakkede folk," sagde han.

"Måske," bemærkede Louvois og så underfundigt på Bossuet, "hvis Frankrigs biskopper tilbød staten deres stifters rigdomme, da ville vi kunne undvære huguenotternes skatter."

"Alt, hvad kirken ejer, står til kongens tjeneste," svarede Bossuet kort.

"Riget og alt, hvad der findes i det, er mit," bemærkede Louis, da de trådte ind i den store salon, i hvilken hoffet forsamledes efter morgenbønnen, "og alligevel håber jeg, at det skal vare længe, inden jeg skal behøve at bruge kirkens rigdomme."

"Det håber vi også, sire," istemte begge præsterne.

"Men lad os overlade sådanne emner til vor rådsforsamling. Hvor er Mansard? Jeg må se hans plan til den nye fløj ved Marly."

Han gik hen til et sidebord og blev straks optaget af sin yndlingsbeskæftigelse: At studere den store arkitekts planer, og forhørte sig ivrigt angående arbejdets fremadskriden.

"Jeg tror, at Deres Nåde har gjort et vist indtryk på kongens samvittighed," sagde père la Chaise til Bossuet.

"Med Deres mægtige hjælp, fader."

"De kan være forsikret om, at jeg ikke skal lade nogen anledning gå fra mig, som kan befordre vort gode værk."

"Hvis De tager sagen i Deres hånd, da er den allerede så godt som afgjort."

"Men der findes en anden, som har større indflydelse end jeg."

"Elskerinden de Montespan?"

"Nej, nej, hendes dage er talte. Det er madame de Maintenon."

"Jeg har hørt, at hun skal være meget from."

"Ja, meget, men hun har ikke noget til over for min orden. Hun tilhører St. Sulpiceordenen. Men vi kan alle arbejde mod det samme mål. Hvis Deres Nåde ville tale med hende."

"Hjertens gerne."

"Søg at vise hende, hvilken stor velgerning det ville være, om hun kunne udvirke huguenotternes fordrivelse."

"Jeg skal gøre det."

"Og som vederlag kan De love hende, at vi vil fremme –" Han bøjede sig ned og hviskede i prælatens øre.

"Hvad? Det gør han aldrig."

"Hvorfor ikke? Dronningen er død."

"Jamen, digteren Scarrons enke!"

"Hun er af god herkomst, hendes og hans farfar var nære venner."

"Det er umuligt."

"Men jeg kender hans hjerte og kan forsikre Dem, at det er muligt."

"Hvis nogen kender hans hjerte, så er det ganske sikkert Dem. Men kongen vinker ad mig, og jeg er tvunget til at gå."

Den spinkle, mørke figur skyndte sig bort gennem mængden af hofmænd, og den store biskop af Meaux stod igen med hovedet nedsunket på brystet, fordybet i tanker.

Nu var hele hoffet forsamlet i den store salon, og det umådelige værelse lyste af damernes silkefløjl og brokadedragter og glitrede af juveler, lyse vifter og vajende fjer.

Herrernes sorte, grå og brune frakker dæmpede denne farvepragt, for alle måtte være mørkklædte, når kongen var det, og kun officerernes blå uniformer og musketerernes lysegrå var tilbage som et minde fra regeringens tidligere dage, da

herrerne og damerne gantedes i kostbare kostumer. Og var dragterne blevet forandret, så var sæderne det endnu mere. Det gamle letsind og lidenskaberne ulmede underneden, men alvorlige meninger og alvorlige temaer var dagens mode. Man talte ikke længere om held ved spillebordet, om Molières sidste komedie eller Lullys nye opera, men om jansenismen eller Arnaulds fordrivelse fra Sorbonne, om Pascals uforskammethed eller om de to populære prædikanter Bourdaloue og Massillon. Således bevægede alle disse Frankrigs adelsmænd sig under et strålende tag på et mangefarvet gulv, omgivet af udødelige malerier indfattet i guld og ornamenter, alle efterabende den lille figur i deres midte, som selv så langt fra var sin egen herre, at han vaklede mellem to rivaliserende kvinder, som spillede et spil, i hvilket Frankrigs fremtid og hans egen skæbne var indsatserne.

5. Belials børn

Efter sin modgang hos kongen havde den gamle huguenot stået stille med nedslagne øjne og et ansigt, i hvilket tvivl, sorg og forbitrelse stred om herredømmet. Han var en stor mand, høj, knoklet, nærmest udtæret, med en bred pande, en stor, kødfuld næse og massiv hage. Han brugte hverken paryk eller pudder, men naturen havde strøet sit eget sølv i de tykke grå lokker, og alle de tusinder af rynker og furer, der lå omkring munden og øjnene gav hans ansigt et alvorligt udtryk. Den forbitrelse, hvormed han var sprunget op, da kongen havde afslået hans bøn, og de skarpe, flammende blikke han sendte de medlemmer af det kongelige hof, der defilerede forbi ham med deres hånlige smil og hviskede spydigheder, viste, at han til trods for sine år havde bibeholdt en hel del af sin ungdoms kraft og livlighed. Han var klædt på en måde, som anstod hans rang, enkelt, men alligevel godt i gråbrun frakke med sølvknapper, knæbukser af samme stof, og hvide uldstrømper, som gik ned i et par brede lædersko med store stålspænder. I den ene hånd bar han en lav, guldbræmmet filthat og i den anden en lille paprulle, i hvilken han gemte det klageskrift, som han havde håbet at komme til at overlevere i den kongelige sekretærs hænder.

Han var i tvivl om, hvad han nu burde foretage sig, men dette spørgsmål blev snart løst for ham, uden at han behøvede at gøre noget for det. Skønt huguenotterne på denne tid ikke ligefrem var forbudte i Frankrig, så var de dog kun tålte og var ikke beskyttet af samme love som katolikkerne. I de sidste tyve år var forfølgelsernes strenghed øget, indtil der ikke var noget

andet våben tilbage for de snæversynede forfølgere end ligefrem at fordrive dem, men dette middel var dog ikke blevet taget i anvendelse. De hindredes i deres handel, blev trængt ud af alle offentlige tjenester, deres hjem fyldtes med tropper, deres børn opmuntredes til oprørskhed, og al oprejsning blev nægtet dem for de forurettelser og krænkelser, som de havde været udsat for. Enhver, som ønskede at tilfredsstille sin personlige uvilje eller ønskede at vinde sine overordnedes gunst, kunne gøre dem, hvad han ville, uden frygt for loven. Til trods for alt dette følte disse mennesker sig knyttet til det land, som ikke ville kendes ved dem, og opfyldte af den fædrelandskærlighed, som er så stærkt udpræget hos franskmanden, foretrak de krænkelser og foragt hjemme for den velkomst, som ventede dem på den anden side af havet. Men de dage var ikke langt borte, da de ikke længere havde noget valg.

To af kongens gardister i blå frakker var på vagt på denne side af paladset og havde været vidne til hans forgæves bøn. De fulgtes nu til det sted, hvor han stod, og afbrød ublidt tråden i hans tankegang.

"Hør nu, gamle salmebog," sagde den ene barsk, "kom af sted med Dem."

"De er ikke nogen særdeles pryd på kongens vej," råbte den anden med en saftig ed. "Gud fordømme Dem, hvorledes vover De at foragte kongens religion?"

Den gamle huguenot kastede et blik fuldt af vrede og foragt på dem og skulle netop vende sig om og gå, da den ene stødte ham i siden med den tykke ende af sin hellebard.

"Der har du den, din hund," råbte han. "Hvor vover du at se på den måde på kongens garde?"

"Belials børn," råbte den gamle mand med hænderne trykket mod sin side, "havde jeg været tyve år yngre, ville De ikke have vovet at gøre dette mod mig."

"Ha, De vover at være uforskammet? Det er nok, André. Han har truet kongens garde. Lad os tage ham med os og føre ham til hovedvagten."

Begge soldaterne kastede deres hellebarder på jorden og styrtede ind på den gamle mand, men skønt de var store og stærke, fandt de det langtfra let at holde ham fast. Med sine lange, senede arme sled han sig løs fra dem gang på gang, og det var først, da han næsten havde mistet pusten, at det lykkedes begge soldaterne, forrevne og åndeløse, at holde ham fast om håndleddene. De havde næppe vundet deres lumpne sejr, før de hørte en barsk stemme og så en kårde lyne foran deres øjne, der tvang dem til at slippe deres fange løs.

Det var kaptajn de Catinat, som, efter at hans tjeneste var forbi, var gået ud på terrassen og tilfældigvis var blevet vidne til denne scene. Ved synet af den gamles ansigt fo'r han sammen; han trak sin kårde og styrtede så voldsomt ind på de to gardister, at de ikke alene slap deres offer, men veg tilbage for den truende sværdspids, gled og tumlede over ende, så de til sidst lå og kravlede rundt om hinanden.

"Feje uslinger," brølede de Catinat. "Hvad er meningen med dette?"

De var kommet på benene igen og stod forlegne og skamfulde.

"Hr. kaptajn," sagde den ene, idet han gjorde honnør, "det er en huguenot, som har truet den kongelige garde."

"Hans anmodning var blevet afslået af kongen, og alligevel nægtede han at fjerne sig."

De Catinat var bleg af vrede. "Og når en fransk borger kommer for at tale med landets herre, så skal han blive generet af sådan et par schweizerhunde som jer," råbte han. "På min ære, det skal vi snart få at se."

Han trak en lille sølvfløjte frem, og ved dens skarpe lyd kom en gammel sergent og et halvt dusin soldater springende fra vagtstuen.

"Jeres navne?" spurgte kaptajnen barsk.

"André Meunier."

"Og dit?"

"Nicholas Klopper."

"Sergent, arrester disse to mænd, Meunier og Klopper."

"Skal ske, kaptajn," sagde sergenten, en gammel gråhåret soldat fra Condés og Turennes dage.

"Se til, at de bliver stillet for retten i dag."

"For hvilken forseelse, kaptajn?"

"For at have overfaldet en hæderlig gammel borger, som var kommet her for at tale med kongen."

"Han bekendte selv, at han var huguenot," råbte begge de skyldige med en mund.

"Hm!" Sergenten trak tvivlrådig i sine moustacher. "Er det værd at forme anklagen således, kaptajn? Men ganske som kaptajnen behager." Han trak let på skuldrene til tegn på, at han betvivlede, at det i så fald ville tjene til noget.

"Nej," sagde de Catinat, som pludselig fik en god ide. "Jeg anklager dem for at have lagt deres hellebarder fra sig og at have haft deres uniformer beskidte og i uorden, mens de var på vagt!"

"Det lyder bedre," svarede sergenten med en privilegeret veterans frihed. "Hundrede bomber og granater, I har vanæret gardens uniform! En time på træhesten med en musket på hver side vil måske lære jer, at hellebarder er til en soldats hånd og ikke til at smides på kongens græsplæne! Arrester dem! Giv agt! Højre om, march!"

Og af sted forsvandt den lille trup med sergenten bagefter.

Huguenotten havde hele tiden stået afsides, alvorlig og rolig, uden at vise noget tegn på glæde, men da soldaterne forsvandt, hilste han og den unge officer på hinanden med varme.

"Amory, jeg havde ikke turdet håbe på at få dig se!"

"Jeg havde heller ikke ventet at se Dem, onkel. Hvad i Herrens navn har ført Dem til Versailles?"

"Mine forurettelser, Amory. Syndens arm hviler tungt på os, og til hvem skal vi vende os uden til kongen?"

Den unge officer rystet på hovedet. "Kongen er i grunden en god mand," sagde han, "men han kan kun opfatte verden gennem de briller, som man holder op foran ham. De har intet at håbe af ham."

"Han afviste mig med foragt."

"Spurgte han efter Deres navn?"

"Ja, og jeg gav ham det."

Den unge officer fløjtede. "Lad os følges ad til porten," sagde han. "På min ære, hvis mine slægtninge behager at komme hid

og strides med kongen, vil mit kompagni snart blive uden kaptajn."

"Kongen vil sikkert ikke sætte os i forbindelse med hinanden. Men, min kære brodersøn, det forekommer mig underligt, at du kan leve i dette Baals hus og alligevel ikke tilbede deres falske guder."

"Jeg gemmer min tro i mit hjerte."

Den ældre mand rystede alvorligt på hovedet. "Din vej fører ad en smal og farlig sti med fristelser og farer foran dig. Det må være vanskeligt for dig, Amory, at tjene Herren og alligevel stå på god fod med dem, som forfølger hans udvalgte."

"Bah, onkel," sagde den unge mand utålmodigt. "Jeg er kongens soldat og er villig til at lade den hvide messeskjorte og den sorte kjole afgøre disse ting selv. Lad mig kun få lov at leve hæderligt og dø på den post, hvor pligten stiller mig, så er jeg tilfreds med at vente på, hvad der skal komme."

"Og tilfreds med at bo i paladser og spise af de lækre sager," sagde huguenotten bittert, "mens ondskabens hånd hviler tungt på dine slægtninge, og der hersker bedrøvelse, klage og gråd over hele landet."

"Hvad er det da, som foregår?" spurgte den unge soldat, som blev noget mystificeret ved de bibelske talemåder, som brugtes blandt den tids calvinister.

"Tyve af Moabs mænd er blevet indkvarteret hos mig med en kaptajn Dalbert, som længe har været Israels svøbe."

"Kaptajn Claude Dalbert ved Languedocs dragoner? Jeg har en høne at plukke med ham."

"Det har jeg også med den usle skurk."

"Hvad har han da gjort?"

"Hans mænd huserer i mit hus som møl i et klædeskab, intet værelse er frit for dem, kaptajnen sidder i mit værelse, med sine store støvler på mine spanske læderstole, med min pibe i sin mund, sit vinglas ved siden af sig, og hans tale er rå og vederstyggelig. Endvidere har han slået gamle Pierre."

"Ha!"

"Og jaget mig ned i kælderen."

"Ha!"

"Fordi jeg stødte ham bort, da han var drukken og ville slå sine arme om din kusine Adèle."

"Å!" Den unge mand blev rødere, og hans pande blev mere og mere rynket ved hver ny anklage, men ved denne sidste kogte hans vrede over, og han styrtede vanvittigt af sted, slæbende sin ældre ledsager med sig. De fulgte en af disse bugtede stier kantet med høje hække, der her og der var afbrudt for at give anledning til at se en eller anden faun eller sovende nymfe, som hvilede i marmor mellem løvværket. De få hofmænd, som de mødte, så på dem med forbavselse, men den unge soldat var for optaget af sine tanker til at fæste sig ved deres forundring. De skyndte sig fremad på en halvcirkelformet gangsti, forbi et dusin sten-delfiner, som sprøjtede vand på en gruppe tritoner, og videre gennem en allé af store træer, der så ud, som om de havde vokset der i århundreder, og alligevel var de ved et utroligt arbejde ført dertil samme år fra St. Germain og Fontainebleau. Netop her førte en port ud fra parken, og gennem denne gik de ud, den ældre pustende og stønnende ved den uvante fart.

"Hvorledes kom De hertil, onkel?"

"I en vogn."

"Hvor forlod De den?"

"På den anden side af gæstgivergården."

"Kom, lad os skynde os derhen."

"Følger du med, Amory?"

"Efter hvad De har fortalt, er det på min ære på tide, at jeg kommer med. Der synes at være brug for en mand med en kårde ved sin side i dit hus."

"Men hvad tænker du på at gøre?"

"Jeg vil veksle et par ord med kaptajn Dalbert."

"Jeg gjorde dig uret, brodersøn, da jeg netop sagde, at du ikke stod på Israels side."

"Jeg bryder mig ikke synderligt om Israel," sagde de Catinat utålmodigt. "Det er mig ligegyldigt, om min Adèle skulle have lyst at dyrke tordenen som en abenaqui-squaw, eller vende sig med sine uskyldige bønner til Mitche Manitou; ve den som ville vove at lægge hånd på hende af den grund! Men her kommer vor vogn! Kør til, kusk, og De får fem livres, hvis vi er ude af Invalideporten inden en time."

Det var ingen let sag at køre hurtigt med en vogn uden fjedre på de ujævne veje, men kusken piskede på begge sine kraftige, langhårede heste, og vognen rystede og skumplede af sted. Den unge garderofficer trommede utålmodigt med fingrene på sine knæ, og kastede nu og da et spørgende blik på sin ledsager, mens træerne ved vejen susede forbi, og en høj, hvid støvsky fulgte efter.

"Hvornår skete alt dette?"

"I går nat."

"Og hvor er Adèle nu?"

"Hun er hjemme."

"Og denne Dalbert?"

"Han er også hjemme."

"Hvorledes? De har overladt hende i hans magt, mens De begav Dem til Versailles?"

"Hun er låst inde i sit værelse."

"Bah, hvad er vel en lås!"

Den unge mand gestikulerede med hænderne i luften ved tanken om sin egen afmagt.

"Men Pierre er der."

"Han er til ingen nytte."

"Og Amos Green."

"Det er bedre. Han ser ud som en mand."

"Hans mor var en af vore fra Staten Island. Hun er et af de stakkels lam, som i tide flygtede for ulvene, da man først så, at kongens arm ville falde tungt på Israel. Hun taler fransk som vi, men er dog alligevel hverken fransk af udsende eller sæder."

"Han har valgt en uheldig tid for sit besøg."

"En eller anden god grund turde være skjult bag."

"Og De lod ham være tilbage i huset?"

"Ja, han sad og røg sammen med denne Dalbert og fortalte ham sære historier."

"Hvilken beskyttelse kan vel han være i et fremmed land. Det var dumt af Dem, onkel, at forlade Adèle."

"Hun er i Guds hånd, Amory."

"Jeg håber det, men jeg brænder alligevel af længsel efter at være fremme."

Han stak sit hoved ud i den støvsky, som hjulene hvirvlede op, og strakte sig frem for at se den lange, bugtede flod og den store by, som allerede glimtede frem, næsten halvvejs skjult af

en let tåge, gennem hvilken Notre Dames dobbelttårn skød op sammen med St. Jacques høje spir og en skov af andre kirker, monumentale beviser på otte seklers fromhed. Eftersom vejen bugtede sig langs floden, kom stadens mure nærmere og nærmere, indtil de kørte ind gennem den sydlige port og frem på en stenlagt chausse med det brede Luxembourg til højre for sig og Colberts sidste arbejde, Invalidehotellet, til venstre. En skarp bøjning førte dem til flodkajen, senere kørte de over Pontneuf, og langs det herlige Louvre og kom så ind i en labyrint af smalle, men stærkt befærdede gader, som førte nordpå. Den unge officer holdt fremdeles hovedet ud gennem vinduet, men en stor forgyldt vogn, som skumplede tungt af sted foran dem, tog udsigten. Da imidlertid gaden udvidede sig, kørte den til siden, og han blev i stand til at opdage det hus, de nærmede sig.

Det var på alle sider omgivet af en umådelig folkemasse.

6. Et ufredens hus

Den gamle huguenottiske købmands hus var en høj, smal bygning ved hjørnet af Rue St. Martin og Rue de Biron. Det var fire etager højt, dystert og alvorligt som dets ejer, med højt, spidst tag, lange, smårudede vinduer, sorte korsbjælker, med grå puds i mellemrummene, og fem trappetrin foran den smalle, mørke port. Første etage var magasin, hvor købmanden havde sit lager, men anden og tredje etage var forsynet med balkoner og balustrader af groft træarbejde. Da onklen og hans brodersøn steg ud af vognen, befandt de sig midt foran en stor folkemasse, der var i den største spænding med næserne vendt i vejret, og øjnene rettet mod himlen. Da den unge officer fulgte deres blikke, så han noget, som berøvede ham enhver anden følelse end forbavselse.

Fra den øverste balkon hang med hovedet nedad en mand i lyseblå frakke og hvide benklæder, hvilket røbede, at han hørte til kongens dragoner. Hans hat og paryk var faldet af, og hans hoved svingede sagte frem og tilbage, godt halvtreds fod fra gaden, hans ansigt var vendt udad, men blikket opad, som om han ikke vovet at se den skæbne i øjnene, som ventet ham. Hans stemme genlød over hele pladsen, og luften var opfyldt af hans råb om nåde.

På balkonen stod en ung mand bøjet over rækværket og holdt dragonen om anklerne og lod ham dingle i luften. Hans ansigt var dog ikke vendt mod hans offer, men mod en gruppe soldater, som stod ved det høje vindue, der førte ud til balkonen. Han så på dem, stolt og udfordrende, mens de

bevægede sig frem og tilbage i vinduesåbningen, usikre på, hvorvidt de burde styrte frem eller trække sig tilbage.

Pludselig udstødte hoben et skrig. Den unge mand slap sit tag om den ene ankel, så foden dinglede hjælpeløst i luften. Dragonen famlede forgæves efter væggen og stolperne bag sig, fremdeles skrigende af fuld hals.

"Træk mig op, din satan, træk mig op," skreg han. "Tænker De på at dræbe mig? Hjælp, hjælp, godtfolk."

"Skulle De have lyst til at komme op, kaptajn?" lød den unge mands klare stemme på udmærket fransk, men med en accent, der forekom folkemængden fremmed.

"Ja, i Guds hellige navn, ja!"

"Befal i så fald Deres mænd at trække sig tilbage."

"Bort med jer, I dumrianer og idioter! Vil I se mig knust! Bort med jer, siger jeg! Af sted!"

"Så, nu er det bedre," sagde den unge mand, efter at soldaterne var forsvundet fra vinduerne. Mens han talte, trak han dragonen et stykke op, så meget, at han kunne vende sig om og få fat i den nederste del af balkonen. – "Hvorledes føler De Dem nu?" spurgte han.

"Hold mig, for Guds skyld, hold mig."

"Vær rolig, jeg holder Dem sikkert nok."

"Så træk mig da op."

"Ikke så ivrig, kaptajn. Vi kan meget godt tale sammen som det er!"

"Lad mig få lov at komme op, herre!"

"Alting til sin tid. Finder De det ubekvemt at tale med hælene i vejret?"

"De har tænkt Dem at slå mig ihjel!"

"Nej, jeg agter tværtimod at trække Dem op."

"Himlen velsigne Dem."

"Men kun på en betingelse."

"Den er allerede bevilget! Hjælp, jeg glider!"

"De skal forlade dette hus… De og Deres mænd. De skal ikke videre genere denne gamle mand eller hans unge datter. Lover De det?"

"Ja da, vi skal straks gå vores vej."

"På æresord?"

"Ja, ja, træk mig bare op."

"Godt."

"Nu ikke så hurtigt. Det er måske lettere at tale med Dem på denne måde. Jeg kender ikke til jeres love, og sådan noget som dette her er måske ikke tilladt. Lover De, at jeg ikke skal få nogen ubehageligheder af sagen?"

"Ingen, ingen. Bare træk mig op."

"Godt, op med Dem da."

Han trak i dragonens fødder, mens denne tog et tag i balustraden under folkehobens lydelige bifaldsråb. Officeren tumlede over rækværket og lå i nogle øjeblikke, som han var faldet. Derpå rejste han sig op og styrtede uden at værdige sin modstander et blik med et skrig af raseri ind gennem det åbne vindue.

Mens dette lille drama var gået for sig deroppe, var den unge garderofficer kommet sig af sin forbavselse og havde trængt sig frem gennem folkemassen med en sådan kraft, at de næsten var kommet frem til det nederste trappetrin. Den kongelige gardes uniform var i og for sig en anbefaling overalt, og den gamle Catinats ansigt var så bekendt i nabolaget, at alle gav plads for

ham. Døren blev åbnet for dem, og en gammel tjener stod og vred hænderne i den mørke korridor.

"Ak herre, ak herre," råbte han, "hvilke ting går ikke her for sig, en sådan skammelighed! De dræber ham!"

"Hvem?"

"Den tapre unge herre fra Amerika. Min Gud, hør blot!"

Mens han talte, forandredes pludselig den larm og det bulder, som hørtes ovenfra, til et forfærdeligt brag, fulgt af en mængde forbandelser, stød og dunk, som rystede huset i dets grundvold. Soldaten og huguenotten styrtede op den ad den første trappe og skulle netop til at stige op ad den næste, hvorfra larmen syntes at komme, da et stort ur i kasse kom ramlende, fire trin ad gangen, ned på afsatsen og imod væggen med et brag, så der til sidst kun var nogle metalhjul og træstykker tilbage. Et øjeblik efter kom fire mænd rullende, efterfulgt af resterne af det splintrede gelænder. De var så sammenslyngede, at det var vanskeligt at se mere, end at den inderste var klædt i sorte flamlændske klæder, og de tre andre bar kongens uniform. Så stærk og kraftig var den mand, som de forsøgte at holde fast, at så snart han fik fodfæste, slæbte han de andre med sig fra den ene ende af korridoren til den anden; ligesom et vildsvin slæber hundene med sig, som har bidt sig fast. En officer, som kom styrtende ned ad trappen efter slagsbrødrene, strakte sin arm ud for at gribe efter den civilklædte, men trak den hurtigt tilbage med en ed, da mandens skarpe, hvide tænder trængte ind i hans tommelfinger. Idet han førte såret til munden, trak han sit sværd og skulle netop støde det igennem sin ubevæbnede

modstander, da de Catinat sprang frem og greb ham om håndleddet.

"Feje usling, Dalbert!" råbte han.

Det pludselige syn af en fra kongens livgarde havde en magisk virkning på kæmperne. Dalbert veg tilbage med sin tommelfinger i munden og med sænket kårde, rynkende sin pande bistert mod den nyankomne. Hans lange, blege ansigt var forvrænget af raseri, og hans små, sorte øjne lyste af lidenskab og den utilfredsstillede hævns djævelske vrede. Hans soldater havde sluppet deres offer og stod stønnende i en række, mens den unge mand stod lænet mod væggen og børstede støvet af sit tøj og så snart på sin befrier og snart på sine modstandere.

"Jeg har en lille uafgjort forretning med Dem fra gamle dage, Dalbert," sagde de Catinat, idet han trak sin kårde.

"Jeg er her i kongens ærinde," knurrede den anden.

"Uden tvivl. En garde, min herre!"

"Jeg er her i tjenstligt ærinde, siger jeg Dem."

"Udmærket. Deres kårde, min herre."

"Jeg har intet uafgjort med Dem."

"Ikke?" De Catinat gik et skridt frem og slog ham med den flade hånd midt i ansigtet. "Heller ikke nu?"

"Helvedes furier!" skreg kaptajnen, "til våben, soldater! Hallo, deroppe, hug den fyr der ned og slip ikke jeres fange. Hallo, i kongens navn!"

Ved hans råb kom endnu et dusin dragoner ud på trappen, mens de tre, der allerede var nede, styrtede ind på deres modstander fra før. Denne sprang alligevel forbi dem og tog den tykke egestok, som den gamle huguenot havde i hånden.

"Nu er vi to, min herre," sagde han, idet han tog plads ved den unge gardeofficers side.

"Befal disse kanaljer at trække sig tilbage og slås så med mig som en gentleman," råbte de Catinat.

"En gentleman! Nej, hør bare på denne huguenot af klædekræmmerslægt!"

"Feje karl! Jeg skal indgravere ordet *løgner* på dig med spidsen af mit sværd."

Han styrtede frem og rettede et stød, som måske ville være gået gennem Dalberts hjerte, hvis ikke en af dragonernes sabler fra siden havde slået hans spinklere våben af lige under grebet. Med et triumferende udråb styrtet hans fjende frem med sin kårde, men mødtes af et kraftigt slag fra den unge mands stav, som sendte hans våben raslende tværs over gulvet. En dragon på trappen havde i mellemtiden trukket en pistol frem, og idet han spændte hanen på den en fod fra den unge officers hoved, ville han afslutte striden en gang for alle, da en lille gammel herre, som roligt var kommet ind fra gaden og havde set på striden med et fornøjet og interesseret smil, ved den skæbnesvangre vending, som sagerne syntes at tage, pludselig tog et skridt frem og befalede alle at sænke deres våben med en stemme så myndig og barsk, at alle sablerne på en gang blev sænket mod gulvet, som om det havde været en del af deres daglige øvelser.

"På min ære, mine herrer, på min ære," sagde han og så fra den ene til den anden. Han var en meget lille, livlig mand, tynd som en pind med fremstående tænder og en vældig krøllet hængende paryk, som delvis skjulte hans tynde hals og skrå skuldre. Hans dragt bestod af en lang grå overfrakke af fløjl

med guldtresser, og under denne vistes et par høje støvler, som tillige med den lille trekantede hat med guldsnore gav ham et militært udseende. Hans holdning var stolt, og hans hoved oprejst, hvilket sammen med hans skarpe, sorte øjne, hans lange, tynde træk og hans sikre optræden på en fremmed ville have gjort indtryk af, at han var en mand med myndighed. Og både i og udenfor Frankrig fandtes der vel få, hvem hans navn ikke var bekendt, for i hele riget var det kun hans person, som hævede sig op i højde med kongens, nemlig denne lille herre, som nu stod med en guldsnusdåse i den ene hånd og et kniplingslommetørklæde i den anden i forstuen i huguenottens hus. For hvem kendte ikke den sidste af Frankrigs store adelsmænd, den tapreste af Frankrigs hærførere, den forgudede Condé, sejrherren ved Recroy og Frondens helt? Ved synet af hans blege, sammenknebne, rynkede ansigt stod dragonerne og deres anfører og stirrede forbavset, mens de Catinat hævede sin kårdestump til honnør.

"Hi, hi," lo den gamle soldat og så på ham. "De var med mig ved Rhinen… he? Jeg kender Deres ansigt igen, kaptajn. Men livgardisterne var med Turenne."

"Jeg var i Picardi-regimentet, Deres Nåde. Mit navn er de Catinat."

"Ja, ja, men De, hvem Fanden er De?"

"Kaptajn Dalbert, Deres Nåde, ved Languedocs blå dragoner."

"Jeg kørte forbi i min vogn og så Dem stå på hovedet i luften. Den unge mand lod Dem komme op på visse betingelser, efter hvad jeg kunne forstå."

"Han svor på, at han ville tage herfra," råbte den unge fremmede, "og da jeg trak ham op, pudsede han sine mænd på

mig, og vi tumlede alle i en klynge ned ad trapperne."

"På min ære, I synes ikke at have ladt meget tilbage deroppe," sagde Condé smilende og så på de stumper, som lå strøet rundt på gulvet. "Og De har brudt Deres ord, kaptajn Dalbert?"

"Jeg kan ikke underhandle med en huguenot og kongens fjende," sagde dragonen mut.

"De kan underhandle, forekommer det mig, men ikke holde overenskomsten. Og hvorfor lod De ham slippe, fremmede, når De havde ham således i Deres hænder?"

"Jeg stolede på hans ord."

"De må være meget lettroende."

"Jeg er vant til at have at gøre med indianere."

"Hvad? Og de holder en indianers ord for bedre end en kongelig dragons?"

"For en time siden troede jeg det ikke."

"Hm!" Condé tog en stor pris snus og viftede med sit kniplingslommetørklæde de korn bort, som var faldet på hans fløjlsfrakke.

"De er meget stærk, min herre," sagde han og så skarpt på den unge fremmedes brede skuldre og høje bryst. "De er fra Canada, antager jeg?"

"Jeg har været der. Men jeg er fra New York."

Condé rystet på hovedet. "En ø?"

"Nej, en by, min herre."

"I hvilken provins?"

"I provinsen New York."

"Hovedstaden altså?"

"Nej, Albany er hovedstaden."

"Og hvoraf kommer det, at De taler fransk?"

"Min moder var fra Frankrig."

"Og hvor længe har De været i Paris?"

"En dag."

"He, og De er allerede begyndt at kaste Deres moders landsmænd ud gennem vinduet?"

"Han var nærgående mod en ung pige, og jeg bad ham holde op, hvorpå han trak sin kårde og ville have stukket mig ihjel, hvis jeg ikke var gået løs på ham, hvorpå han kaldte sine dragoner til hjælp. For at værge mig mod dem, svor jeg på at kaste ham ned på gaden, hvis de tog et eneste skridt frem. Da jeg havde trukket ham op, faldt de over mig, og jeg ved ikke, hvorledes det ville være gået mig, hvis ikke denne herre var kommet mig til hjælp."

"Hm, det var godt gjort. De er ung, men ikke rådvild."

"Jeg er blevet opfostret i skovene."

"Hvis der findes mange af Deres slags, da vil visselig min ven, de Frontenac, få nok at gøre, før han får orden i dette kejserrige, som han taler om. Men nu De, kaptajn Dalbert? Hvad har De at sige?"

"Kongens ordre, Deres Nåde."

"He, fik De ordre til at genere unge piger? Jeg har aldrig hørt, at Hans Majestæt har været så streng mod en kvinde." Han brast i en lille hæs latter og tog sig en ny pris.

"Ordren var at anvende alle midler, som kunne formå disse mennesker til at gå over til den sande kirke."

"De ser på min ære netop ud som en fin apostel og en prægtig kirkens ridder," sagde Condé og så hånligt med sine sorte øjne på dragonens rå ansigt. "Tag Deres mænd med, min herre, og vov aldrig igen at sætte Deres fod indenfor denne tærskel."

"Men kongens ordre, Deres Nåde?"

"Jeg skal fortælle kongen, når jeg ser ham, at jeg sendte soldater hertil og fandt røvere. Ikke et ord mere, min herre! Af sted! De tager Deres skam med Dem og lader Deres ære tilbage." Han havde på et øjeblik forandret sig fra en gammel, hånlig levemand til en barsk soldat med et bestemt ansigt og lynende øjne. Dalbert veg tilbage for hans ulykkevarslende blik, mumlede en befaling til sine mænd, hvorpå de begav sig ned ad trapperne med larmende skridt og klirrende sabler.

"Deres Nåde," sagde den gamle, idet han gik frem og åbnede en dør, som førte fra den afsats, hvorpå de befandt sig. "De har sandelig været en Israels befrier og en støtte for deres forfølgere. Vil De ikke dvæle under mit tag og drikke et glas vin, inden De fortsætter Deres vej?"

Condé rynkede øjenbrynene ved købmandens bibelske udtryksmåde, men bukkede høfligt og gik ind i værelset og så sig omkring med forbavselse og beundring, da han opdagede dets pragt. Med dets paneler af mørk, glinsende eg og polerede gulv, dets prægtige marmorildsted samt dets pragtfuldt udskårne loft var det sandelig et værelse, som ville have gjort et palads ære.

"Min vogn venter dernede," sagde han, "og jeg må ikke opholde mig længe. Det er ikke ofte, at jeg forlader mit slot Chantilly for at komme til Paris, og det var et heldigt tilfælde, som førte mig hertil i tide til at kunne gøre hæderlige mænd en tjeneste. Når der fra et vindue hænger en dragonofficer med benene i vejret, da kan man ikke lade være at stige ud og se efter, hvad der er fat. Men jeg er bange for, at så længe De forbliver huguenot, får De ingen ro i Frankrig."

"Loven er sandelig streng mod os."

"Og vil at blive strengere, hvis det, jeg har hørt fra hoffet, er sandt. Jeg undrer mig over, at De ikke forlader landet."

"Min handel og min pligt holder mig fast her."

"Nå ja, enhver kender bedst sine egne affærer, men ville det ikke være klogere at bøje sig for stormen, hvad?"

Huguenotten gjorde en gestus, der udtrykte den højeste forfærdelse.

"Nå, nå, jeg mente det ikke så ilde. Og hvor er den skønne, som var årsagen til alt dette postyr?"

"Hvor er Adèle, Pierre?" spurgte købmanden den gamle tjener, som på en sølvbakke havde båret en lille tyk flaske og nogle kulørte venetianske glas frem.

"Jeg låste hende inde i hendes værelse, herre."

"Og hvor er hun nu?"

"Her er jeg, far." En ung pige kom springende ind i værelset, og slog sine arme omkring den gamle købmands hals. "Ak, jeg håber, at disse onde mennesker ikke har tilføjet dig noget ondt?"

"Nej, nej, mit kære barn, ingen af os er blevet skadet, takket være Hans Nåde, prinsen af Condés mellemkomst."

Adèle så op, men slog hurtigt sine øjne ned for den gamle soldats skarpe, spørgende blik. "Må Gud belønne Deres Nåde," stammede hun. I hendes forvirring skød blodet op i hendes ansigt, som var fuldkomment både i træk og udtryk. Selv Condé, som havde set tre hoffers skønheder gennem seks decennier, betragtede med beundring den huguenottiske pige med hendes fine, afrundede træk, hendes store, grå øjne og hendes smukke, glitrende hår, som med sin dybe farve dannede

en stærk kontrast til de små, muslingeformede øren samt nakkens og halsens alabasthvide farve.

"På min ære, mademoiselle, ville jeg ønske, at jeg for Deres skyld havde været fyrre år yngre." Han bukkede og sukkede på en måde, som var mode på den tid, da Buckingham kom over for at fri til Anna af Østrig, og da kardinalernes vælde stod på sit højeste.

"Frankrig ville kun dårlig have kunnet undvære de fyrre år, Deres Nåde."

"Ha, ha! Så slagfærdig også! Deres datter er så åndrig, som om hun havde været ved hoffet, min herre."

"Det håber jeg ikke, Deres Nåde! Hun er så god og ren..."

"Nej, det var en dårlig kompliment, den med hoffet. Men De, mademoiselle, vil ganske sikkert ønske at komme ud i den store verden for at høre yndig musik, for at se alt, hvad der er smukt, og for at bære alt, som er kostbart, hellere end at bo i dette store, mørke hus på Rue St. Martin, indtil roserne på Deres kinder blegner."

"Hvor min far er, der er jeg lykkelig," sagde hun og lagde begge sine hænder på hans arm, "jeg forlanger ikke mere, end jeg har."

"Og jeg tror, at det er bedst, du vender tilbage til dit værelse," sagde den gamle købmand kort, for prinsen havde, til trods for sin alder, et dårligt rygte angående kvinder. Han var gået hen til hende, mens han talte, og havde lagt en vissen hånd på hendes skælvende arm, mens hans små, sorte øjne lyste med en uheldsvanger ild.

"Så, så," sagde han, da hun skyndte sig at adlyde, "De behøver ikke at være så ængstelig for Deres lille due, denne høg er for

gammel, hvor fristende end byttet er, men jeg kan se, at hun er lige så god, som hun er smuk, og mere kunne man ikke sige, selv om hun var kommet direkte fra Himlen. Min vogn venter, mine herrer, og jeg ønsker Dem alle en god morgen." Han bøjede sit parykprydede hoved og marcherede bort på sin statelige måde. Fra vinduet kunne de Catinat se, at han steg ind i den samme forgyldte vogn, som var kørt foran dem, da de kom fra Versailles.

"På min ære," sagde han, idet han vendte sig til den unge amerikaner, "vi er visselig prinsen tak skyldig, men det forekommer mig, som om vi står i endnu større gæld til Dem. De har risikeret Deres liv for min kusine, og havde De ikke brugt den stav, så ville Dalbert have stødt kården gennem mig. Sådanne ting glemmer en mand aldrig."

"Ja, du kan gerne takke ham, Amory," udbrød den gamle huguenot, som var vendt tilbage efter at have fulgt sin berømte gæst til hans vogn, "han har været en ridder for de ulykkelige og en hjælper for de trængende. Jeg giver Dem en gammel mands velsignelse, Amos Green. For min egen søn havde ikke kunnet gøre mere for mig, end det De, en fremmed, har gjort."

Men deres unge gæst syntes at være mere generet ved deres taknemmelighed end ved noget af det, som var foregået tidligere. Blodet steg op i hans vejrbidte, markerede ansigt, der var så glat som en drengs, og dog med et så bestemt udtryk ved munden, og et så klogt blik i de skarpe blå øjne, at det straks røbede en stærk og selvstændig natur.

"Jeg har en mor og to søstre på den anden side af havet," sagde han beskedent.

"Og De ærer kvinderne for deres skyld?"

"Vi agter altid vore kvinder hjemme; måske er det fordi, der findes så få af dem. Her i disse gamle lande har de ikke lært, hvad det vil sige at undvære dem. Jeg har været oppe ved søerne efter dyreskind og i måneder levet en vilds liv blandt indianerne, og når jeg senere er kommet tilbage til Albany, hvor min familie bor, og har hørt min søster spille og synge, og min mor tale til os om Frankrig, sin ungdoms dage og om alt, hvad de har lidt for, hvad de anså for at være ret, da har jeg forstået, hvad en god kvinde vil sige, og hvorledes hun lig solen trækker ud af manden, hvad der er renest og bedst."

"Sandelig, damerne burde være min herre forbundne, for De er lige så veltalende, som De er tapper," sagde Adèle Catinat, der havde stået i døråbningen og hørt den sidste del af hans bemærkninger.

Han havde for et øjeblik forglemt sig og havde talt åbent og med energi, men ved at se den unge pige rødmede han atter og slog øjnene ned.

"En stor del af mit liv har jeg tilbragt i skovene," sagde han, "og man taler så sjældent der, at man næsten glemmer det. Det var af den grund, at min far ønskede, at jeg skulle opholde mig en tid i Frankrig, for han ville ikke, at jeg skulle vokse op kun som en jæger."

"og hvor længe agter De at opholde Dem i Paris?" spurgte garderofficeren.

"Indtil Ephraim Savage kommer og henter mig."

"Og hvem er han?"

"Kaptajn på *Den gyldne Stav*."

"Er det Deres skib?"

"Det er min fars. Det har været i Bristol og er nu i Rouen og skal senere rejse tilbage til Bristol igen. Når det kommer tilbage, så rejser Ephraim til Paris for at hente mig, og så er det tid til at begive sig af sted."

"Og hvad synes De om Paris?"

Den unge mand smilede: "Man sagde mig, inden jeg kom hid, at det skulle være en livlig by, og af den smule, som jeg her set i dag her til morgen, må jeg tilstå at det også er tilfældet."

"På min ære," sagde de Catinat, "I kom tumlende ned ad trapperne på en nydelig måde, fire på en gang med et stort hollandsk ur som forrider og en hel procession af træarbejde efter jer. De har vel ikke set meget af byen endnu?"

"Ikke mere end jeg så i går, da jeg red igennem den på vejen hertil. Det er et vidunderligt sted, men jeg savner luft. New York er en stor by, der skal bo så mange som 3000 mennesker, og der siges, at de kan stille 400 bevæbnede mænd, skønt jeg næppe tror, at det kan være sandt. Over alt i byen kan man se noget, som Gud har skabt… træer, det grønne græs og solen, som skinner på floder og bugter. Men her findes kun sten og træ og træ og sten, lige meget hvor man kigger hen. I må sandelig være et hærdet folk for at kunne holde ud her."

"Og i vore øjne er det Dem, som er hærdet ved Deres liv i skovene og på floderne," udbrød den unge pige. "Hvor forunderligt det er, at De kan finde vej i vildmarken, når De ikke har noget, som kan lede Dem."

"Ja, men se, jeg er modsat forundret over, hvorledes de kan finde vej mellem disse tusinder af huse. Jeg for min del håber, at det vil blive en klar nat."

"Hvorfor det?"

"For at jeg kan se stjernerne."

"Men De vil ikke finde dem forandrede."

"Det er netop derfor. Kan jeg kun se stjernerne, er det let at finde vej. Om dagen kan jeg tage en kniv med mig og skære mærker i dørstolperne, når jeg går forbi, for det kan måske blive vanskeligt nok at få fat i det rette spor, når så mange mennesker er gået over det."

De Catinat brast i latter. "De vil muligvis finde Paris livligere, end De har lyst til," sagde han, "hvis De afmærker Deres vej på dørstolperne, som De plejer at gøre med træerne i skoven. Men måske det ville være godt, at De fik en vejviser først. Hvis De har to overflødige heste, onkel, så kan Deres ven og jeg snart ride tilbage til Versailles sammen, for jeg skal på vagt om nogle få timer. Senere kan han blive hos mig nogle dage, hvis han vil dele en soldats enkle logi, og på den måde får han anledning til at se mere, end hvis han blev her i Rue St. Martin. Hvorledes ville det passe Dem, monsieur Green?"

"Jeg ville være meget glad, hvis jeg måtte komme med Dem, hvis vi kan lade de to være alene."

"Vær ikke bange for det," sagde huguenotten, "prinsen af Condés ordre vil være os et skjold for mangen en god dag. Jeg skal give Pierre besked på at sadle hestene."

"Og jeg må benytte den smule tid, som jeg har tilbage," sagde garderofficeren til Adèle, som ventede på ham ved vinduet.

7. Den gamle og den nye verden

Den unge amerikaner var snart rede, men de Catinat ventede til sidste øjeblik. Da han omsider var i stand til at rive sig løs, ordnede han sit halstørklæde, børstede sin fine frakke og betragtede kritisk sin ledsagers mørke klæder.

"Hvor har De skaffet Dem Deres tøj?"

"I New York, før jeg rejste."

"Hm! På klæderne er intet at sige, og den mørke farve er moderne, men snittet er ualmindeligt."

"Jeg ønsker blot, at jeg havde min jagtfrakke med frynser og mine gamacher."

"Men hatten! Sådanne lige skygger er ikke på moden. Lad mig se, om jeg kan forandre den," han tog bæverhatten og bøjet den op på den ene side og fæstede den med en guldnål, som han tog fra sit skjortebryst. "Se så, nu ser De krigersk ud," sagde han leende, "og ville være en ære for kongens egne musketerer. Det sorte klæde og silkeknæbukserne får være, men har De ingen kårde?"

"Jeg plejer at have min bøsse med mig, når jeg rider ud."

"Gud bevares, De ville blive taget for en bandit."

"Jeg har også en kniv."

"Værre og værre, vi må nok se at klare os uden både kårde og bøsse. Lad mig binde Deres halsdug. Se så, hvis De nu er med på en ti mils galop, så står jeg til tjeneste."

De var virkelig modsætninger at se til, da de i skridt red gennem Paris' trange og stærkt befærdede gader. Den fem år ældre de Catinat var med sine små, rene træk, sine fine, velplejede moustacher, sin lille, men vel proportionerede figur

og strålende uniform en type på den store nation, som han tilhørte.

Hans ledsager derimod, med sin groftbyggede krop, som nu vendte sit intelligente ansigt fra den ene side til den anden og i fulde drag nød det ejendommelige nye liv, som rørte sig omkring ham, var også en type – ufuldstændig, det er sandt, men som lovede noget for fremtiden. Hans korte, lyse hår, hans blå øjne og hans stærke bygning røbede, at det snarere var hans fars end hans mors blod, som flød i hans årer. Og selv hans mørke frakke og bæltet uden kårde, om også mindre tiltalende for øjet, var sande tegn på en race, som havde vundet ærefulde sejre ved at omskabe naturen overensstemmende med sin vilje, både på havets og fastlandets uendelige sletter.

"Hvad er det for en stor bygning?" spurgte han, da de var kommet ud på et større torv.

"Det er Louvre, et af kongens paladser."

"Bor han der?"

"Nej, i Versailles."

"At én mand kan have to så store huse!"

"To? Han har mange flere. St. Germain, Marly, Fontainebleau, Clugny."

"Men i hvilken hensigt? En mand kan ikke bo i mere end et ad gangen."

"Visselig ikke, men han kan flytte fra det ene til det andet."

"Det er en beundringsværdig bygning. Jeg har set St. Sulpices seminarium i Montreal og syntes at det var det største af alle huse, men hvad er det sammenlignet med dette."

"Så De har været i Montreal? Erindrer De fæstningen?"

"Ja, og hospitalet, og en del træhuse i en række og i øst den store mølle ved volden. Men hvorledes kender De til Montreal?"

"Jeg har gjort tjeneste både der og i Quebec. Ser De, De er ikke den eneste mand fra skovene, som findes i Paris; også jeg har i 16 måneder båret renskindsmokkasiner, skindtrøje og pelshue med ørnefjer. Og jeg har intet imod at gøre det om igen."

Amos Greens øjne lyste af henrykkelse, da han hørte, at han og hans ledsager havde så mange fælles interesser, og han begyndte at stille en mængde spørgsmål, og blev ved, indtil de havde passeret floden, og til de havde nået den sydvestlige byport. Ved voldgravene eksercerede et regiment soldater.

"Hvad er det for noget?" spurgte han og så på dem med nysgerrighed.

"Det er nogle af kongens soldater."

"Men hvorfor er der så mange? Venter De på nogen fjende?"

"Nej, vi lever på fredelig fod med hele verden."

"I har fred, hvorfor har I da alle disse mænd?"

"Fordi de må være forberedt."

Den unge mand rystede forvirret på hovedet. "De kunne sikkert være lige så meget i beredskab i deres egne hjem. I vort land har hver mand sin bøsse hængende ved ildstedet og er altid rede og sløser ikke tiden bort, når vi har fred."

"Vor konge er stor, og han har mange fjender."

"Og hvem har skaffet ham alle disse fjender?"

"Han selv naturligvis."

"Var det i så tilfælde ikke bedre at være uden ham?"

Den unge officer trak fortvivlet på skulderen. "Vi kommer sikkert i Bastillen eller Vincennes på denne måde," sagde han.

"De forstår, at det er for at tjene sit land, at han har pådraget sig disse fjender. Det er kun fem år siden, han sluttede fred i Nimwegen, og ved den vandt han femten fæstninger fra spanierne. Desuden har han lagt beslag på Strasbourg og Luxemburg og har straffet genueserne, så der findes mange, der ville angribe ham, hvis de blot turde."

"Og hvorfor har han gjort alt dette?"

"Fordi han er en stor konge, og for Frankrigs ære."

Den fremmede tænkte et øjeblik over sit svar, mens de fortsatte deres vej mellem rækker af høje popler, som kastede skarpe skygger over landevejen i solskinnet.

"Der fandtes en gang en mand i Schenectady," sagde han omsider. "De er simple mennesker derude og stoler alle sammen på hinanden. Men efter at denne mand var kommet blandt dem, begyndte de at mangle ting… en et bæverskind, en anden en sæk med ginsengrødder, og en tredje et perlebælte, indtil omsider gamle Peter Hendricks mistede sin 3-årige hest. Så blev der sat en undersøgelse i gang, indtil de fandt alt, hvad de havde tabt i den nyankomnes stald, og de hængte ham straks i det nærmeste træ uden at tænke på, at han var en stor mand."

De Catinat kastede et ærgerligt blik på sin ledsager.

"Deres lignelse, min ven, er næppe passende," sagde han, "og hvis De og jeg skal blive gode venner, så må De nok holde mere styr på deres tunge."

"Det var ikke min mening at fornærme Dem, og jeg har måske uret," svarede amerikaneren, "men jeg udtaler min mening, og det er enhver fri mands ret."

De Catinats ærgrelse svandt, da den anden så på ham med sine blå øjne. "Jeg tænker på, hvorledes det ville gå ved hoffet,

hvis alle gjorde det", sagde han, "men hvad i alverden sker der nu?"

Hans ledsager var stået af hesten og stod dybt bøjet over vejen med øjnene fæstet på jorden. Derpå sneg han sig hurtigt og lydløst langs vejen, hoppede over en græsvold og stod og så på en åbning i stakittet med udvidede næsebor, strålende øjne og hele ansigtet rødmende af iver.

"Han må have en skrue løs," mumlede de Catinat, idet han greb den rytterløse hest i tøjlen, "synet af Paris har fordrejet hovedet på ham."

"Hvad i alverden fejler Dem, siden De står og stirrer således?"

"Et rådyr har netop passeret her," hviskede den anden og pegede på græsset. "Sporet leder forbi her og ind mod skoven. Det kan ikke have været længe siden, og eftersom sporet er ganske tydeligt, kan dyret ikke have løbet hurtigt. Hvis jeg kun havde taget min bøsse med mig, så kunne vi have forfulgt det og ført et stykke vildt med os hjem til den gamle."

"For Guds skyld, sæt Dem op igen," råbte de Catinat aldeles ude af sig selv. "Jeg er bange for, at der vil tilstøde Dem noget, før jeg bringer Dem tilbage til Rue St. Martin."

"Og hvad er det nu, som sker?" spurgte Amos Green, idet han svang sig op i sadlen.

"Jo, disse skove er kongens jagtparker, og De taler om at dræbe et rådyr, som om De befandt Dem ved Michigans bredder."

"Jagtparker! Det er altså tamme rådyr!" Et udtryk af foragt gled over hans ansigt, og idet han sporede sin hest, galopperede han så hurtigt af sted, at de Catinat, som forgæves havde søgt at

følge med, blev tvunget til at råbe til ham om at standse. "Det er ikke skik her i landet at ride så hurtigt på vejene."

"Det er virkelig et besynderligt land," råbte den fremmede forvirret, "det er næsten umuligt for mig at erindre, hvad der er tilladt. I morges tog jeg min bøsse ned for at skyde en due, som fløj over taget, da den gamle Pierre greb mig i armen med et så forfærdet ansigt, som om det havde været en præst, jeg sigtede på. Og så den gamle derhjemme... han får jo ikke engang lov til at læse sine bønner i fred."

De Catinat lo. "Å, efterhånden vil De nok komme under vejr med vore skikke," sagde han. "Dette er et tæt bebygget land, og hvis alle fik lov til at ride og skyde, som de ville, så ville det forvolde megen skade. Men lad os hellere tale om Deres eget land, De har jo levet meget i skovene, efter hvad De siger."

"Jeg var kun ti år gammel, da jeg rejste med min onkel til "Sault la Marie", hvor de tre store søer mødes, for at handle med chippewa-indianerne og de vestlige stammer."

"Jeg spekulerer på, hvad la Salle eller de Frontenac ville have sagt om det. Handelen i det område tilhører Frankrig."

"Vi blev arresteret, og det var således, at jeg kom til at se Montreal og senere Quebec; omsider blev vi sendt tilbage, da de ikke vidste, hvad de skulle stille op med os."

"Det var dog ellers noget af en rejse for at være den første."

"Og lige siden den tid har jeg drevet handel... først ved Kennebec-floden ved Abenaquis i Maines store skove og med de fiskeædende micmac-indianere ved Penobscot. Senere med iroquois-indianerne så langt vesterud som til senecaernes land. I Albany og Schenectady havde vi vore pelslagre, som senere sendtes til New York, hvorfra min far sendte dem over havet."

"Men han havde vel vanskeligt ved at undvære Dem?"

"Ja meget, men da han var rig, syntes han det var bedst, at jeg fik lov til at lære noget, som der ikke var anledning til i skovene. Derfor sendte han mig hertil med *Den gyldne Stav* under Ephraim Savages kommando."

"Som også er fra New York?"

"Nej, han er den første, som fødtes i Boston."

"Jeg kan umuligt huske navnene på alle jeres byer."

"Der kommer måske en dag, hvor deres navne vil være lige så kendte som Paris."

De Catinat lo hjerteligt. "Skovene har lært Dem meget, men ikke kunsten at profetere. Mine tanker flyver ofte over havet ligesom Deres, og jeg kan ikke ønske mig noget bedre end at gense palisaderne ved Point Levi, selv om alle fem nationer belejrede dem. Men hvis De kigger gennem åbningen mellem træerne, så kan De se kongens nye palads."

De to unge mænd holdt deres heste an og så ned på den vidstrakte bygning i hele dens blændende hvidhed, med statuer og indhegnet af en hæk.

"Hvad synes De om det?"

"Jeg synes, at Guds bedste værk er i Amerika og menneskenes i Europa."

"Ja, og i hele Europa findes intet palads som dette og heller ikke en konge som den, der bor i det."

"Tror De, at jeg kan komme til at hilse på ham?"

"Hvem? Kongen? Nej, nej, jeg er bange for, at De næppe er skabt for et hof."

"Men jeg skulle vise ham al mulig ærefrygt."

"Hvorledes da? Hvorledes ville De hilse på ham?"

"Jeg ville respektfuldt ryste hans hånd og spørge, hvorledes det stod til med hans familie."

"På min ære, så tror jeg, en sådan hilsen ville behage ham mere end et bøjet knæ og en kroget ryg, og alligevel tror jeg, at det er forsigtigst ikke at føre Dem, skovenes søn, på nogen vej, hvor De ville føle Dem lige så fremmed som en hofmand, der blev efterladt alene i Saguenay-passet. Men hallo! Hvad er det, som kommer her, det ser ud som en af hoffets vogne."

En hvid støvsky, som havde vist sig på vejen, var nu kommet så nær, at forgyldningen og kuskens røde frakke kunne skelnes. Da de to ryttere standsede deres heste for at lade vognen passere, kørte den tungt forbi, trukket af et par abildgrå heste, og rytterne opfangede et glimt af et skønt, men hovmodigt ansigt, som så på dem. Et øjeblik efter havde et skarpt udråb gået kusken til at standse, og en hvid hånd vinkede til dem gennem vognvinduet.

"Det er madame de Montespan, den stolteste kvinde i Frankrig," hviskede de Catinat. "Hun vil tale med os, gør nu som jeg."

Han sporede hesten, som tog et spring frem, og de var straks henne ved vognen. Han tog hatten af og bukkede dybt, en hilsen, som hans ledsager efterabede, skønt på en meget klodset måde.

"Ha, kaptajn," sagde hun med en hånlig mine, "vi mødes igen."

"Lykken har altid været mig bevågen, madame."

"Den var det ikke i morges."

"De har ret, den gav mig en afskyelig pligt at opfylde."

"Og De opfyldte den også på en afskyelig måde."

"Nej, madame, hvorledes kunne jeg have gjort det anderledes?"

Den smukke hånlo, og hendes herlige ansigt antog et bittert udtryk.

"De troede, at jeg ikke havde nogen magt over kongen, De troede, at min tid var forbi, De troede uden tvivl, at De ville kunne erhverve den nyes gunst ved at fornærme den gamle?"

"Men madame..."

"Spar Dem alle forsikringer, jeg dømmer efter handlinger og ikke efter ord. Troede De, at min tiltrækning var således blegnet og min skønhed således visnet?"

"Nej, madame, jeg ville have været blind, hvis jeg havde tænkt sådan."

"Blind som en ugle om dagen," sagde Amos Green med eftertryk.

Madame de Montespan hævede øjenbrynene og så på sin ejendommelige beundrer. "Deres ven siger i det mindste, hvad han tænker," sagde hun. "Kl. 4 i eftermiddag får vi se, om ikke andre har samme mening, og hvis det er tilfældet, så kommer det at gå dem ilde, som har taget en forbigående skygge for en virkelig sky." Hun kastede endnu et hævngerrigt blik på den unge officer og fortsatte så sin vej.

"Kom nu", råbte de Catinat, for hans ledsager stod med vidåben mund og så efter vognen.

"Har De aldrig set en kvinde før?"

"Aldrig sådan en som denne."

"Aldrig en med en så hadsk tunge, det vover jeg at sværge på," sagde de Catinat.

"Aldrig en med et så skønt ansigt, og alligevel findes der et skønt ansigt i Rue St. Martin også."

"De synes at have smag for smukke ansigter til trods for Deres skovliv."

"Ja, for jeg har været så isoleret fra kvinder, at når jeg står foran en, føler jeg, at hun er noget ømt, lyst og helligt."

"De kan nok finde damer ved hoffet, som er både ømme og yndige, men De skal nok søge længe, min ven, før De finder nogen, som er hellig. Hende jer ville tilintetgøre mig, hvis hun kunne, blot fordi jeg har gjort min pligt. At kunne holde sig ved dette hof er omtrent som at rejse ned ad Canadas brusende strømme med en klippe til højre og en til venstre og måske en i midten også, og hvis De så meget som strejfer en af dem, hvorledes går det da Dem og Deres båd? Klipperne er her kvinder, og i vor båd fører vi med os alt, hvad vi ejer i verden. Her findes nu en anden, som vil trække mig over på sin side, og jeg tror, at hun bliver den heldigste."

De var nu redet gennem paladsets store port, og den store brede slotsgård lå foran dem, opfyldt af vogne og ryttere. På grusgangene spadserede elegant klædte damer mellem blomsterbedene, eller betragtede springvandene, hvis høje vandstråler belystes af solen. En ung dame, som havde haft øjnene fæstet på porten, skyndte sig derhen, straks de Catinat viste sig. Det var mademoiselle Nanon, madame de Maintenons fortrolige.

"Jeg er så glad over, at jeg traf Dem, hr. kaptajn," udbrød hun, "og jeg har ventet her så tålmodigt. Madame ønsker at tale med Dem, og da kongen kommer til hende kl. 3, har vi kun tyve minutter igen. Jeg hørte, at De var redet til Paris, og derfor

stillede jeg mig her. Madame har noget, som hun vil spørge Dem om."

"Jeg skal straks komme. Ah, de Brissac, det var godt, at du kom."

En lang, fedladen officer i samme uniform som de Catinat, gik forbi. Han vendte straks om og kom smilende hen til sin kammerat.

"Amory, du må have redet et godt stykke at dømme efter støvet på dit tøj."

"Vi er netop kommet fra Paris, og har et ærinde. Dette er min ven monsieur Amos Green. Jeg overlader ham i dine hænder; for han er en fremmed fra Amerika og ønsker at se alt, hvad du kan vise ham. Han skal bo hos mig, men tag min hest også, de Brissac, du kan overlade den til min staldknægt."

Han overlod tøjlerne til sin kammerat, trykkede Amos Greens hånd og skyndte sig efter den unge dame.

8. Den opgående sol

De værelser, som beboedes af en dame, der allerede indtog en så fremragende stilling ved Frankrigs hof, var ligeså fordringsløse, som hendes lod var, da hun fik dem. Med sjælden takt og selvbeherskelse, som var det fremtrædende træk i hendes karakter, forandrede hun ikke sin levemåde, efter at hendes indflydelse var steget, og undgik derved at vække misundelse og skinsyge. I en af paladsets fløje og langt fra de centrale saloner, kun tilgængelig gennem lange korridorer og trapper, lå de tre små værelser, som først hoffets, senere Frankrigs og til slut hele verdens øjne efterhånden skulle rettes mod. I disse værelser flyttede digteren Scarrons enke ind, da hun blev kaldt til hoffet af madame de Montespan som kgl. guvernante, og i samme værelser boede hun fremdeles, skønt hun nu kaldte sig markisinde de Maintenon og havde fået formue og pension som belønning af kongen. Det var her, at kongen fordrev sin tid, og fandt i en begavet og dydig kvindes konversation en fornøjelse og en tiltrækning, som han aldrig før havde fundet ved sit glimrende hofs åndrighed. De klogere hofmænd begyndte at forstå, at det var herfra disse indskydelser og tendenser skrev sig, som så ivrigt studeredes af alle dem, som ønskede at stå i gunst hos kongen. Hoffets trosartikler var meget enkle: Var kongen from, så tog alle deres bønnebøger og rosenkranse frem. Var han udsvævende, så kappedes hans hofmænd om også at være det. Men ve den, som var udsvævende, når han skulle bede, eller så bedrøvet ud, når kongen lo. Den unge garderofficer havde aldrig vekslet et ord med denne mægtige dame; for hun havde for skik at isolere sig

og kun vise sig ved hoffet i bedetimerne. Det var derfor med en følelse af ængstelse, at han fulgte sin ledsagerske ud i den pragtfulde korridor, på hvilken der var ødslet så meget kunst og rigdom. Den unge dame standsede et øjeblik udenfor kammerdøren og vendte sig til sin ledsager.

"Madame ønsker at tale med Dem om, hvad der hændte i morges," sagde hun, "og jeg vil råde Dem til ikke at sige noget om Deres religion, for dette er det eneste punkt, på hvilket hun kan være streng". Hun hævede sin finger for at give sin advarsel mere vægt, og efter at have banket på døren åbnede hun den. "Jeg har bragt kaptajn de Catinat med mig, madame", sagde hun.

"Bed kaptajnen komme ind." Stemmen lød bestemt, men melodisk.

Følgende opfordringen befandt de Catinat sig i et værelse, som ikke var større og næppe bedre møbleret end det han selv beboede.

Men skønt det var enkelt, var alting ubeskrivelig net og elegant og røbede en forfinet kvindes smag: De pressede læderstole, la savonnièretæppet, malerierne med religiøse sujetter, udmærkede ud fra et kunstnerisk standpunkt, de enkle, men smagfulde gardiner, alt gjorde et halvt religiøst, halvt kvindeligt, men helt igennem kælent indtryk. Det sparsomme dagslys, den høje, hvide statue af den hellige jomfru i en gotisk niche med en rød lampe med røgelse hængende foran og bedeskammelen af træ med bønnebogen med de røde hjørner gjorde virkelig, at værelset så mere ud som et privat kapel end som en skøn kvindes boudoir. På hver side af kaminen stod en lille lænestol, betrukket med grønt stof, den

ene til madame, den anden til kongen. På en lille trebenet stol, som stod længst fra døren med ryggen vendt til vinduet, sad madame, da den unge officer trådte ind. Dette var hendes yndlingsplads, og alligevel fandtes der vel få kvinder af hendes alder, der havde så lidt grund til at sky lyset, for et sundt liv havde givet hende en så klar teint, at mange af hoffets unge skønheder kunne misunde hende. Hendes figur var imponerende og fuld af ynde, hendes bevægelser og holdning præget af naturlig værdighed, og hendes stemme var, som allerede bemærket, yndig og melodisk. Hendes ansigt var snarere pænt end skønt, af klassisk form med en bred, hvid pande, bestemt og følsom mund og et par klare, store grå øjne, alvorlige og milde, når hun var rolig, men i stand til at gengive alle hendes sjæls stemninger, lige fra det muntre smil til den berettigede vredes skarpe udtryk. Hovedindtrykket af hendes ansigtstræk var alligevel en ophøjet ro, og netop herved adskilte hun sig fra sin rivalinde, hvis smukke ansigt stadig forandrede sig efter øjeblikkets stemning, og som i det ene minut var lyst og i næste skyet ligesom en kornmark under storm. Madame de Montespan var hende overlegen i åndrighed, men den ældre kvindes gode, sunde forstand skulle i sidste ende vise sig at være den stærkere. De Catinat var sig bevidst, uden at mærke det i detaljer, at han befandt sig i en meget smuk kvindes nærhed, og at hendes store, tankefulde øjne var kritisk fæstet på ham og syntes at læse hans inderste tanker således, som de aldrig var tolket før.

"Jeg tror, at jeg allerede tidligere har haft den fornøjelse at se Dem, ikke sandt?"

"Jo, madame, jeg har en eller to gange før haft anledning til at opvarte Dem, skønt jeg aldrig har haft den ære at tale med Dem."

"Mit liv er så roligt og tilbagetrukket, at jeg er bange for, at meget af det, som er bedst og værdigst ved hoffet, er mig ukendt. Det er sådanne steders forbandelse, at man altid har det onde for øjnene og ikke kan undgå at mærke det, mens det gode trækker sig beskedent tilbage, så man undertiden er fristet til at tro, at det ikke engang eksisterer. Har De tjent i krigen, monsieur?"

"Ja, madame. I Nederlandene ved Rhinen og i Canada."

"I Canada? Ah! Hvilken ædlere ærgerrighed kan vel en kvinde have, end at blive medlem af den søsterorden, som grundlagdes af den hellige Marie de l'Incarnation og Jeanne le Ber i Montreal? Jeg har hørt tale om den gennem fader Godet des Marais, for blot nogle dage siden. Hvilken lykke at være medlem af et sådant samfund og at kunne ofre sig ikke alene for at omvende hedningerne, men også for den endnu dyrebarere opgave at pleje disse Guds krigere, som er blevet slået i krig mod Satan, så de genvinder helbred og kræfter."

Det forekom de Catinat, som kendte så godt til disse søstres triste og tunge liv, der ustandselig var truet af lidelse, hunger og skalpekniven, ejendommeligt at høre denne kvinde, ved hvis fødder alle denne verdens goder lå, tale med misundelse om dem.

"Det er meget gode kvinder," sagde han kort, idet han mindedes mademoiselles advarsel og var bange for at komme for nær det farlige tema.

"Og De har uden tvivl haft den ære at se biskop Laval?"

"Ja, madame, jeg har set biskop Laval."

"Og jeg håber, at St. Sulpicerne fremdeles kan forsvare deres plads ved siden af jesuitterne?"

"Jeg har hørt, at jesuitterne skal være de talrigeste i Quebec og de andre i Montreal."

"Hvem er Deres religiøse rådgiver, monsieur?"

De Catinat følte, at nu ville det værste komme.

"Jeg har ingen."

"Ah! Det er alt for almindeligt at undvære en rådgiver, men jeg ved ikke, hvorledes jeg skulle bære mig ad i denne syndige verden uden. Hvem er da Deres skriftefader?"

"Jeg har ingen sådan heller, jeg tilhører den reformerte kirke, madame."

Hun gjorde en bevægelse, der udtrykte den højeste forfærdelse, og hendes mund og øjne fik et hårdt udtryk.

"Hvorledes! Ved selve hoffet!" råbte hun, "og i kongens umiddelbare nærhed!"

De Catinat var slap nok i sin religion og holdt fast ved den snarere som en familietradition end af overbevisning, men det sårede hans selvfølelse at se sin bekendelse betragtet som noget foragteligt og afskyeligt. "Som De vil erindre, madame," sagde han alvorligt, "har mine trosfæller ikke alene stået troen nær, men har selv fulgt den."

"Gud har i sin alvished tilladt det, og ingen ved det bedre end jeg, hvis farfar, Théodore d'Aubigny, bidrog så meget til at fæste kronen på den store Henriks hoved. Men hans øjne åbnedes, inden han døde, og jeg skal bede af hele mit hjerte, at De selv må blive omvendt."

Hun rejste sig, op sank ned på bedeskamlen og skjulte sit ansigt i sine hænder nogle øjeblikke, mens genstanden for hendes bøn stod midt i værelset usikker på, hvorvidt en sådan opmærksomhed burde opfattes som en fornærmelse eller en begunstigelse. En banken på døren bragte hende tilbage til denne verden igen, og hendes hengivne tjenerinde adlød hendes "kom ind!" og viste sig.

"Kongen befinder sig i Salle des Victoires, madame," sagde hun. "Om fem minutter vil han være her."

"Godt. Vent udenfor og lad mig vide, når han kommer. Min herre," sagde hun, da de atter var alene, "De overleverede kongen en billet fra mig i morges?"

"Ja, det gjorde jeg, madame."

"Og efter hvad jeg har hørt, så blev madame de Montespan nægtet adgang til *le grand lever*?"

"Det er rigtigt, madame."

"Og tiltvang sig et løfte af kongen, at han skulle besøge hende i dag?"

"Ja, madame."

"Jeg ønsker ikke, at De skal tale om noget til mig, som er stridende mod Deres pligt; men jeg kæmper mod en frygtelig fjende og med en høj indsats. Forstår De mig?"

De Catinat bukkede.

"Nå, hvad mener jeg?"

"Jeg antager, at madame strider om kongens gunst med den netop nævnte dame."

"Ved Gud, jeg har ingen tanke på mig selv. Jeg strider med Djævelen om kongens sjæl."

"Det er det samme, madame."

Hun smilede. "Hvis kongens person var i fare, så ville jeg tilkalde hans trofaste garde og ikke mindre nu, da så meget står på spil. Sig mig da, på hvilken tid skulle kongen besøge markisinden?"

"Kl. fire, madame."

"Jeg takker Dem, De har gjort mig en tjeneste, og jeg skal ikke glemme det."

"Kongen kommer, madame," sagde mademoiselle Nanon, som stak hovedet ind igen.

"De må fjerne Dem, kaptajn, men gå gennem den anden dør ud i korridoren og tag denne med dem. Det er Bossuets fortolkning af den katolske lære. Den har blødgjort andres hjerter, og vil måske også have indflydelse på Deres. Farvel!"

De Catinat forsvandt gennem den anden dør, og da han gik ud, vendte han sig om og så hende stå ved kaminen med opstrakte hænder, og da han så efter, opdagede han, hvad hun gjorde: Hun drejede den store viser på uret tilbage.

9. Kongen morer sig

Kaptajn de Catinat var næppe forsvundet ud den ene dør, før den anden åbnedes af mademoiselle Nanon, og kongen trådte ind. Madame Maintenon rejste sig med et muntert smil og nejede dybt, men i kongens ansigt fandt hun intet gensvar, han kastede sig ned i den tomme lænestol med et surmulende udtryk og en rynket pande.

"Nej hør, dette er en dårlig kompliment," råbte hun med en munterhed, som hun kunne antage efter behag for at opmuntre kongen, når han var i dårligt humør. "Mit lille mørke værelse har allerede kastet sin skygge over dem."

"Nej, det er père la Chaise og biskoppen af Meaux, som i dag, ligesom to hunde om en hjort, har forfulgt mig med deres formaninger om min pligt, min stilling og mine synder; som altid endte det med den yderste dom og Helvedes ild."

"Og hvad vil de have, at Deres Majestæt skal gøre?"

"Bryde det løfte, som jeg gav ved tronbestigelsen, og som min far har givet før mig. De ønsker, at jeg skal tilbagekalde det nantiske edikt og fordrive huguenotterne fra mit rige."

"Men Deres Majestæt bør ikke bekymre Dem over sådanne ting."

"De synes ikke, at jeg bør gøre det?"

"Ikke, hvis det forårsager Deres Majestæt sorg."

"De sværmer måske endnu for Deres ungdoms religion?"

"Nej, sire, jeg afskyr kætteri."

"Men De ønsker ikke kætterne fordrevet?"

"Betænk, sire, at den Almægtige kan bøje deres hjerter, som han har bøjet mit. Kan De ikke lægge sagen i hans hånd?"

"På min ære," sagde Louis lettet, "det var forstandigt sagt. Vi får se, om père la Chaise kan svare på det. Det er hårdt at blive truet med evig forbandelse kun fordi man ikke vil ruinere sit rige. Evig pine! Jeg har set en mands ansigt, som havde været femten år i Bastillen; det var som en uhyggelig bog med et mærke og en rynke for hver time. Men i evigheden!" Han gyste, og hans øjne udtrykte den skræk, som hans tanker indgav ham. Højere bevæggrunde havde liden magt over ham, hvilket hans omgivelser havde mærket for længe siden. Men han våndede sig ved tanken om den tilkommende verdens skrækbilleder.

"Hvorfor tænker De på sådanne ting, sire?" sagde hun med sin smukke, indsmigrende stemme, "hvad har De at frygte, De, som er kirkens første søn!"

"Tror De da, at jeg er frelst?"

"Med sikkerhed, sire."

"Men jeg har syndet, og syndet meget, det har De jo selv sagt."

"Den tid er forbi, sire, og hvem er vel pletfri? De har omvendt Dem og således gjort Dem fortjent til tilgivelse."

"Jeg ville ønske, at dronningen levede, hun skulle da i mig finde en bedre mand."

"Jeg ønsker det samme, sire."

"Og jeg ville da fortælle hende, hvem hun har at takke for denne forandring. Ah! Francoise, De er bestemt min skytsengel, som har antaget menneskelig skikkelse. Hvorledes kan jeg takke Dem for, hvad De har gjort for mig." Han bøjede sig frem og tog hendes hånd. Men ved berøringen lyste der pludselig som ild i hans øjne, og han ville have lagt armen om

hende, hvis hun ikke hurtigt havde rejst sig for at undgå hans omfavnelse.

"Sire," sagde hun med et strengt ansigt og hævet finger.

"De har ret, De har ret, Francoise, sæt Dem igen, så vil jeg søge at beherske mig. Fremdeles samme broderi! Mine gobelinarbejdere må vente på deres laurbær." Han tog den ene ende af det smukke arbejde op, mens hun, efter at have sat sig, skønt ikke uden et hurtigt, spørgende blik på sin ledsager, tog den anden op, og fortsatte.

"Ja, sire, det forestiller en jagtscene ved Fontainebleau, en hjort med tigrenede horn, ser De, og de glammende hunde fulgt af en flok fine herrer og damer. Har Deres Majestæt redet i dag?"

"Nej. Hvoraf kommer det, Francoise, at De har et hjerte af sten?"

"Jeg ville ønske, at det var tilfældet, sire. Har De måske været ude på falkejagt?"

"Nej. Ingen mands kærlighed har vel nogensinde rørt Dem. Og De har dog været hustru."

"Sygeplejerske, sire, men aldrig hustru. Se på den dame, som går der i parken. Men det er jo mademoiselle. Jeg vidste ikke, at hun var kommet hertil fra Choisy." Men kongen lod sig ikke aflede fra sit tema.

"De elskede altså ikke denne Scarron?" vedblev han. "Han var gammel, har man fortalt mig, og lige så lam og haltende som en del af hans vers."

"Tal ikke foragteligt om ham, sire. Jeg var ham taknemmelig, jeg ærede ham og var ham hengiven."

"Men De elskede ham ikke, Francoise?"

"Jeg opfyldte mine pligter mod ham."

"Har dette nonnehjerte aldrig elsket?"

"Sire, spørg mig ikke."

"Har De aldrig..."

"Spar mig, sire, jeg beder Dem."

"Men jeg må spørge, for min egen sindsro afhænger af Deres svar."

"Deres ord smerter mig lige ind i sjælen."

"Har De aldrig selv, Francoise, følt en gnist af den kærlighed, som gløder i mit hjerte?" Han rejste sig op med udstrakte hænder, en bønfaldende monark, men hun veg tilbage fra ham med halvt bortvendt ansigt.

"Vær forsikret om en ting, sire," sagde hun, "at selv om jeg elskede Dem så højt, som en mand aldrig er blevet elsket af en kvinde, så ville jeg hellere styrte mig ud gennem dette vindue ned på stenterrassen, end med et ord eller tegn bekende det for Dem."

"Og hvorfor ikke, Francoise?"

"Fordi, sire, det er mit håb, at jeg er blevet udvalgt, for at løfte Deres sjæl til højere ting... den sjæl, hvis storhed og ædelhed ingen kender bedre end jeg."

"Er min kærlighed da så uværdig?"

"De har bortødslet for meget af Deres liv og Deres tanker på kvinders kærlighed. Og nu, sire, dagene svinder, og den tid vil snart komme, da De skal kræves til regnskab for Deres handlinger og Deres hjertes inderste tanker. I de dage, som er tilbage, ville jeg gerne se Dem genrejse kirken, foregå Deres undersåtter med et ædelt eksempel, og gøre det onde, som De har været årsag til, godt igen."

Kongen sank tilbage i stolen med et suk. "Altid det samme," sagde han, "De er jo værre end père la Chaise og Bossuet."

"Nej, nej," sagde hun muntert og med den takt, som hun aldrig savnede, "jeg har gjort Dem bedrøvet, da De beærede mit lille værelse med Deres nærværelse, det er sandelig utaknemmeligt, og det ville ikke være mere end ret, om De overlod mig til min ensomhed i morgen, og således tog den eneste glæde fra mig, som jeg har. Men sig mig, sire, hvorledes går det med arbejdet ved Marly? Jeg er forfærdelig nysgerrig efter at få at høre, hvorledes det store springvand ser ud."

"Ja, springvandet er godt nok, men Mansard har sat den højre fløj for langt bagud. Jeg har gjort ham til en god arkitekt, men har endnu meget at lære ham. Jeg viste ham hans fejl på tegningen i morges, og han lovede at forandre det."

"Hvor meget kommer den forandring til at koste?"

"Nogle millioner livres, men så bliver udsigten fra den sydlige side også meget smukkere. Jeg har købt en kvadratmil land i den retning, for der boede nogle fattige folk, hvis hytter var alt andet end kønne."

"Men hvorfor har De ikke redet i dag, sire?"

"Bah, det morer mig ikke. Der var en tid, da mit blod sattes i bevægelse ved hornets klang, men nu keder det mig."

"Og falkejagt også?"

"Ja, jeg kommer ikke til at jage mere."

"De trænger til adspredelse, sire."

"Hvad er vel kedeligere end en adspredelse, som ikke morer mere. Jeg ved næppe, hvorledes det er fat med mig. Da jeg var en lille dreng, dengang da Paris var i oprør, og min mor og jeg måtte flygte fra sted til sted, da vor trone, ja selv vort liv var i

fare, forekom livet mig så nyt og lyst og værd at leve. Nu, da der ikke findes tegn til uro, og mit ord er det første i Frankrig, ligesom Frankrigs er det første i Europa, er alting kedeligt og vammelt. Hvortil tjener fornøjelser, når de forvandles til malurt ved nydelsen af dem?"

"Den sande fornøjelse ligger snarere i det indre liv, sindets ro og samvittighedens renhed. Og er det ikke naturligt, at vort sind vil vende sig til alvorligere ting, når vi bliver ældre? Det ville være beklageligt, om det ikke var således, for det ville bevise, at vi ikke har lært noget af livet."

"Måske er det således, men det er dog kedeligt og trist, når intet længere morer os. Men hvad er det?"

"Det er min veninde, som banker. Hvad er der, mademoiselle?"

"Monsieur Corneille, som kommer for at læse for kongen," sagde hun, idet hun åbnede døren.

"Ja, ja, sire, jeg ved, hvor enfoldigt en kvindes tunge taler, og derfor har jeg skaffet hid en klogere for at adsprede dem. Monsieur Racine skulle være kommet, men han skal være faldet af hesten og har sendt sin ven i stedet. Skal jeg bede ham komme ind?"

"Som De behager, madame, som De behager," sagde kongen ligegyldigt. På et tegn fra mademoiselle trådte en lille, tynd mand ind, med et listigt, surt ansigt og langt gråt hår, som hang ned over skuldrene. Han bukkede dybt tre gange og satte sig derefter nervøst på selve kanten af den lille stol, fra hvilken madame havde fjernet sin arbejdskurv. Hun smilede opmuntrende til digteren, men monarken lænede sig tilbage i stolen med et resigneret udtryk.

"Ønskes der en komedie, en tragedie eller et burlesk hyrdedigt?" spurgte Corneille ængsteligt.

"Intet burlesk hyrdedigt," sagde kongen bestemt. "Den slags ting kan spilles, men ikke læses, for de er mere afpasset for øjet end for øret."

Digteren bukkede samtykkende.

"Og ingen tragedie, monsieur," sagde madame de Maintenon og så op fra sit broderi. "Kongen hører nok af alvorlige ting, og derfor håber jeg, at De vil søge at anvende Deres talent på ham."

"Ja, lad det blive en komedie," sagde Louis, "jeg har ikke fået en rigtig god latter, siden Molière døde."

"Deres Majestæt har sandelig en fin smag," udbrød hofdigteren. "Hvis De havde nedladt Dem til at beskæftige Dem med poesi, hvorledes ville det da være gået med os stakkels digtere?"

Louis smilede, for ingen smiger var for grovkornet til ikke at behage ham.

"Ligesom De har lært Deres generaler at føre krig og Deres arkitekter at bygge, så ville De lære os stakkels sangere at stemme vor lyre. Men Mars ville vel næppe have nedladt sig til at dele Apollons fordringsløse laurbær."

"Jeg tænkte engang, at jeg havde sådanne gaver," sagde kongen velvilligt, "men mit arbejde og mine statsanliggender har ikke levnet mig tid til at sysle med sådanne ting."

"Men De har opmuntret andre til at gøre, hvad De selv ville have kunnet gøre så godt, sire. De har lokket digterne frem, ligesom solen lokker blomsterne frem. Hvor mange eksempler har vi ikke på det… Molière, Boileau, Racine, den ene større end den anden. Og de andre også, de mindre… Scarron, så grov,

men alligevel så åndrig... Oh! Hellige Madonna, hvad har jeg sagt?"

Madame havde lagt sit arbejde ned og stirrede harmfuldt på digteren, der vred sig på sin stol under de grå øjnes strenge, bebrejdende blik.

"Det er lige så godt, at De begynder Deres læsning," sagde kongen tørt.

"Ganske vist, sire. Skal jeg læse et stykke af *Darius*?"

"Hvem var *Darius*?" spurgte kongen, hvis opdragelse var blevet så forsømt ved den mægtige kardinal Mazarins politik, at han ikke havde rede på noget, som ikke var sket under hans personlige iagttagelse.

"Darius var konge i Persien, sire."

"Og hvor ligger Persien?"

"Det er et kongerige i Asien."

"Er Darius fremdeles konge der?"

"Nej, sire, han førte krig med Alexander den Store."

"Ah, jeg har hørt tale om Alexander den Store, han var en berømt konge, ikke sandt?"

"Ligesom Deres Majestæt regerede han med klogskab, og hans tropper var sejrrige."

"Og han var også konge i Persien."

"Nej, sire, i Makedonien. Darius var konge i Persien."

Kongen rynkede panden; for den mindste tilrettevisning var ham ubehagelig.

"De synes ikke at have sagen ganske klar, og jeg må sige, at den heller ikke interesserer mig i mindste måde," sagde han. "Begynd på noget andet."

"For eksempel min *Le Menteur*?"

"Ja, lad os høre den."

Corneille begyndte at læse sin komedie, mens madame de Maintenons fine, hvide fingre plukkede mellem de mangefarvede silketråde, som hun broderede ind i sit arbejde. Nu og da kastet hun et blik først på uret og så på kongen, som lå lænet bagover med sit kniplingslommetørklæde over ansigtet. Klokken manglede tyve minutter i at være fire men da hun havde stillet den tilbage en halv time, var den virkelige tid til minutter over fire.

"Ej, ej," sagde kongen pludselig, "der var noget galt, næstsidste linje var ikke rigtig." Det var en af hans svagheder at ville spille kritiker, og den forstandige digter holdt med ham, hvor urimelig hans påstand end var.

"Hvilken linje var det, sire? Det er sandelig uvurderligt at blive gjort opmærksom på sine fejl."

"Læs afsnittet igen."

"– Et si, quand je lui dis le secret de mon âme
Avec moins de rigueur elle eût traité ma flamme,
Dans ma façon de vivre, et suivant mon humeur,
Une autre eût eu bientôt le présent de mon cœur.

"Jo, den tredje linje har en versefod for meget. Mærkede De det ikke også, madame?"

"Nej, jeg er bange for, at jeg er en dårlig kritiker."

"Deres Majestæt har fuldstændig ret," sagde Corneille uden at rødme, "jeg skal sætte et mærke her og se til, at det bliver rettet."

"Jeg syntes virkelig, at noget var galt, for selv om jeg ikke kan skrive selv, så har jeg i det mindste et godt øre. En fejl i vers berører mig straks ubehageligt, det samme er tilfældet med musik. Skønt jeg ikke er musiker, kan jeg dog straks opdage en

dissonans, hvor selv Lully ikke ville mærke den. Jeg har ofte udpeget sådanne fejl i hans operaer og altid overbevist ham om, at jeg havde ret."

"Det tror jeg gerne, Deres Majestæt." Corneille havde taget sin bog op igen og ville fortsætte sin læsning, da en skarp banken hørtes på døren.

"Hans Nåde, monsieur Louvois forlanger audiens," sagde mademoiselle Nanon.

"Lad ham komme ind," sagde Louis. "Monsieur Corneille, jeg er Dem meget taknemmelig for Deres læsning og er ked af, at et statsanliggende skal afbryde Deres komedie, men jeg håber, at jeg vil få anledning til at høre resten." Han smilede på den nådige måde, som gjorde, at alle, der kom i berøring med ham, glemte hans fejl og kun mindedes ham som den personificerede værdighed og høflighed.

Digteren gik med sin bog under armen, og den berømte minister, stor og sværlemmet, med stor paryk og ørnenæse samt et bydende udseende, trådte ind, idet han bukkede dybt. Hans væsen var overdrevent høfligt, men hans hovmodige ansigt viste kun alt for vel hans foragt for et sådant værelse og for den dame, som boede der. Hun var sig vel bevidst den følelse, med hvilken han betragtet hende, men hendes selvbeherskelse hindrede hende med et ord eller blik at vise, at hun gengældte hans uvilje.

"Mine værelser bliver sandelig hædret i dag," sagde hun, idet hun rejste sig og rakte sin hånd frem. "Vil Deres Nåde nedlade sig til at benytte denne lille stol, da jeg ikke har nogen bedre at byde Dem i mit lille dukkehus? Men jeg er sikkert i vejen, for De

ønsker at tale med kongen om statsanliggender. Jeg kan jo trække mig tilbage til mit boudoir."

"Nej, nej, vist ikke, madame," råbte Louis. "Jeg ønsker, at De bliver her. Hvad er der, Louvois?"

"En kurer fra England med depecher, Deres Majestæt," svarede ministeren, idet han balancerede sin kolossale figur på den lille trebenede stol. "Der hersker stor misfornøjelse, og der tales om et oprør. Lord Sunderland ønsker at vide, hvorvidt Deres Majestæt vil hjælpe kongen, hvis hollænderne stiller sig på de misfornøjedes side. Da jeg kender Deres Majestæts hensigt, svarede jeg ubetinget ja."

"Hvad gjorde De, min herre?"

"Jeg svarede, sire, at han kunne stole på os."

Kongen rødmede af vrede og tog et hårdt tag i ildtangen, som lå på kamingesimsen, med en bevægelse, som om han ville slå til ministeren med den. Han kastede tangen fra sig igen; men hans øjne lynede endnu af vrede, da han igen vendte sig til Louvois. "Hvorledes vovede De?" sagde han.

"Men, sire..."

"Hvorledes vovede De, siger jeg! Hvorledes! De tør give et sådant svar uden at rådspørge mig? Hvor ofte skal jeg være nødt til at sige Dem, at staten, det er mig... mig alene! Alt skal komme fra mig, og jeg er kun ansvarlig for Gud! Hvem er vel De? Mit instrument, mit værktøj! Og De understår Dem i at handle uden mit samtykke?"

"Jeg troede at kende Deres ønsker, sire," stammede Louvois, hvis hovmodige væsen havde forladt ham, og hans ansigt var så hvidt som kniplingerne på hans skjortebryst.

"De er ikke her for at tænke på mine ønsker, min herre, De er her for at rådspørge og adlyde Dem. Hvorfor har jeg vendt mig fra min gamle adel og overladt statsanliggenderne til mænd, hvis navn man aldrig har hørt tale om i Frankrigs historie, sådanne mænd som Colbert og De? Man har klandret mig for det. Hertugen af St. Simon sagde sidste gang, da han var ved hoffet, at min regering var bourgeois, og det er den, men det var mit ønske, at den skulle være det, for jeg vidste, at min gamle adel havde sine egne tanker, og jeg har ikke brug for nogen anden tanke end min egen, når jeg styrer Frankrig. Men når mine bourgeois ministre modtager og giver svar til gesandterne uden at rådspørge mig, da er jeg virkelig at beklage. Jeg har Dem i kikkerten nu, Louvois, se til at jeg ikke kommer til at beklage mig over Dem igen i denne sag."

Den ydmygede minister sad sønderknust med hagen ned på brystet. Kongen mumlede og rynkede panden i nogle minutter, men hans ansigt lysnede efterhånden, for hans vredesudbrud var lige korte, som de var pludselige og heftige.

"De må holde denne kurer hen, Louvois," sagde Louis endelig med rolig stemme.

"Ja, sire."

"Og i morgen skal vi ved statsrådsmødet se til, at lord Sunderland får et passende svar; det er måske bedst ikke at være for ødsel med vore løfter. Disse englændere har altid været os en torn i øjet. Hvis vi kunne overlade dem til sig selv i deres tåge og med et oprør, som ville holde dem beskæftiget i nogle år, da kunne vi med lethed tugte den hollandske prins. Deres sidste borgerkrig varede i ti år, og deres næste kan vare lige så

længe. Vi skal længe før den tid have nået at strække vor grænse til Rhinen. Ikke sandt, Louvois?"

"Deres arméer skal være rede, når De befaler."

"Men krig er kostbar at føre. Jeg har ikke lyst til at sælge hofservicet, som jeg blev tvunget til forrige gang. Hvordan står de offentlige finanser?"

"Vi er ikke rige, sire, men der findes en måde, på hvilken penge vil kunne skaffes. I morges blev der talt om huguenotterne, og hvorvidt de bør bo i Deres katolske rige. Hvis de blev uddrevne og deres ejendomme inddraget under staten, da ville Deres Majestæt blive den rigeste monark i kristenheden."

"Men De var imod det i morges, Louvois."

"Jeg havde ikke haft tid til at tænke over sagen, sire."

"De mener, at père la Chaise og biskoppen ikke havde haft anledning til at påvirke Dem," sagde Louis skarpt. "Ah! Jeg har ikke forgæves levet med et hof omkring mig i alle disse år, og set hvorledes sagerne går til. Først et ord til den ene, dernæst til den anden og så til den tredje og til sidst til kongen. Når de gode præster har sat sig for at gennemføre noget, så ser jeg spor efter dem overalt, ligesom man kan spore en muldvarp ved de jordhøje, den graver op. Men jeg vil ikke overtales til at gøre uret mod dem, som, hvor vildledte de end er, alligevel er undersåtter, som Gud har givet mig."

"Det ville jeg heller ikke, Deres Majestæt," udbrød Louvois forvirret, for kongens anklage havde været så sand, at han for øjeblikket selv var ude af stand til at protestere.

"Jeg kender kun én person," vedblev Louis med øjnene fæstet på madame Maintenon, "som ikke er ærgerrig, og som ikke

ønsker befordring eller rigdom, og som derfor ikke kan bestikkes til at ofre mine interesser. Derfor sætter jeg så stor pris på den persons meninger." Han smilede til hende, da han talte, mens hans minister kastede et blik på hende, der udtrykte den misundelse, som fortærede hans sjæl.

"Det var min pligt at gøre Dem opmærksom på sagen," sagde han og rejste sig. "Jeg er bange for, at jeg allerede har optaget for meget af Deres Majestæts kostbare tid, og skal nu trække mig tilbage." Idet han bukkede ganske let for madame og dybt for kongen, forlod han værelset.

"Louvois begynder at blive utålelig," sagde kongen. "Jeg ved næppe, hvor hans uforskammethed kommer til at ende, og hvis han ikke var en så trofast tjener, ville jeg have sendt ham bort fra hoffet for længe siden. Han har sin egen mening om alt. Forleden dag påstod han, at jeg havde uret, da jeg sagde, at et af vinduerne i Trianon var mindre end de andre. Han sagde, at de var lige store. Jeg sendte bud efter le Metre med hans målestok, og vinduet var naturligvis, som jeg havde påstået, for lille. Men jeg ser, at klokken er fire, jeg må gå."

"Mit ur er en halv time bagud."

"En halv time?" Kongen så et øjeblik bestyrtet ud, men brast så i latter. "Nå, i så tilfælde er det lige så godt, at jeg bliver, for det er allerede for sent at gå, og jeg kan med ren samvittighed sige, at det var urets skyld og ikke min."

"Jeg håber, at det ikke var noget vigtigt, sire," sagde hun med triumferende blik.

"Nej, vist ikke."

"Ingen statsanliggender?"

"Nej, nej, jeg havde kun bestemt mig til at tilrettevise en utilbørlig person, men måske er det bedst, som det er. Min fraværelse er i sig selv en så stor advarsel, at jeg håber aldrig senere at se den persons ansigt ved hoffet. – Men hvad kan det være?"

Døren fløj op, og madame de Montespan stod skøn og forbitret foran dem.

10. En solformørkelse i Versailles

Madame de Maintenon var en kvinde, som altid var koldblodig og i stand til at beherske sig, hun rejste sig straks op med et udtryk, som om den gæst endelig var kommet, som hun forgæves havde længtes efter så længe. Hun gik hende frimodigt og med udstrakte hænder i møde.

"Dette er sandelig en behagelig overraskelse," sagde hun.

Men madame de Montespan var meget forbitret, ja, så meget, at hun synligt tvang sig til at lægge bånd på sig selv, for at hendes vrede ikke skulle tage magten fra hende. Hendes ansigt var meget blegt, hendes læber sammenpressede, og hendes blå øjne havde det stirrende udtryk og den kolde glans, som man ofte ser hos en vred kvinde. Således stod de og så på hinanden, disse de skønneste og mest majestætiske kvinder i Frankrig, den ene smilende, den anden mørk. Derpå vendte madame de Montespan sig uden at bemærke sin rivalindes hånd, til kongen, som havde betragtet hende med et stadigt mørkere udtryk.

"Jeg er bange for, at jeg kommer og forstyrrer, sire?"

"Deres indtræden, madame, synes virkelig noget pludselig."

"Jeg beder om undskyldning, hvis det er tilfældet, men da denne dame har været mine børns guvernante, er jeg vant til at træde ind i hendes værelse uden at skulle melde min ankomst."

"Hvad mig angår, så er De meget velkommen," sagde hendes rivalinde roligt.

"Jeg må tilstå, at jeg aldrig har anset det nødvendigt at bede om Deres tilladelse," svarede den anden koldt.

"Men det skal De gøre for fremtiden, madame," sagde kongen strengt. "Det er min udtrykkelige befaling til dig, at al mulig agtelse skal vises denne dame."

"Oh! Denne *dame*!" med en håndbevægelse i hendes retning. "Deres Majestæts befaling er naturligvis vor lov; og jeg skal forsøge at erindre, at det *er* denne dame, for undertiden forveksler man navnene på dem, som Deres Majestæt nedlader sig til at hædre. I dag er det de Maintenon, i går var det Fontanges, i morgen, ja, – hvem kan vel sige, hvem det kan være i morgen?"

Hun var pragtfuld, som hun stod der, stolt og uforfærdet, med lynende øjne og bølgende barm og så ned på sin kongelige elsker. Vred, som han var, så tabte hans blik alligevel en del af sin strenghed, da det hvilede på hendes runde hals og hendes velformede skuldre. Den udfordrende måde, på hvilken hun holdt sit hoved, klædte hende fortræffeligt.

"De vinder intet ved uforskammethed, madame," sagde han.

"Det er heller ikke min hensigt, sire."

"Og dog lyder Deres ord som om det var."

"Sandheden tages altid som uforskammethed ved Frankrigs hof."

"Nu kan det være nok!"

"Mindst mulig sandhed synes at være nok."

"De forglemmer Dem, madame. Jeg må bede Dem gå."

"Jeg må først minde Deres Majestæt om, at jeg havde æren af Deres løfte om et besøg i eftermiddag. De gav mig Deres kongelige ord på, at De skulle komme klokken fire; og jeg tvivler ikke på, at De ville holde Deres ord til trods for den fortryllelse, som lægger beslag på Dem her."

"Jeg ville være kommet, madame, men, som De ser, går dette ur en halv time bagud, og tidspunktet var forpasset, før jeg bemærkede det."

"Jeg beder Dem, sire, jeg vender nu tilbage til mit værelse, og klokken fem passer mig lige godt som fire."

"Jeg takker Dem, madame; men jeg har ikke fundet denne samtale så behagelig, at jeg har grund til at søge en ny."

"Deres Majestæt har altså til hensigt ikke at komme?"

"Jeg foretrækker at lade være."

"Til trods for Deres løfte!"

"Madame!"

"De vil bryde Deres ord!"

"Ti, madame, dette er utåleligt."

"Ja, sandelig utåleligt," råbte den forbitrede kvinde, idet hun glemte al forsigtighed. "Jeg er ikke bange for Dem, sire. Jeg har elsket Dem, men aldrig frygtet Dem. Jeg efterlader Dem nu her, jeg efterlader Dem med Deres samvittighed og Deres… Deres madame skriftefader. Men inden jeg går, skal De høre et sandhedens ord af mig. De har været falsk mod Deres hustru, De har været falsk mod Deres elskerinde, men først nu har jeg erfaret, at De er falsk i Deres ord også." Hun gjorde en dyb kompliment for ham og forlod værelset med højt løftet hoved.

Kongen fo'r op fra sin stol, som om han var stukket af en hveps.

Vant, som han havde været til sin blide hustru og den endnu blidere la Valliere, havde hans kongelige ører aldrig tidligere hørt en sådan tale. Det var som et fysisk slag. Han følte sig bedøvet, ydmyget og forvirret. Hvilken lugt var det, der for første gang i hans liv blandede sig med den røgelsesduft, som

han var omgivet af? Hele hans sjæl rejste sig i harme mod hende, denne kvinde, som havde vovet at vende sin tunge mod ham. Hvis hun havde været skinsyg og havde fornærmet en anden kvinde, ville han have undskyldt det, for det havde jo i grunden været en indirekte kompliment til ham. Men at hun skulle vove at vende sig mod ham, som om det ganske simpelt var en almindelig mand og kvinde i stedet for monarken og undersåtten, det var for meget. Et skrig af raseri undslap ham, og han styrtede mod døren.

"Sire!" Madame de Maintenon, som havde iagttaget minespillet i hans letbevægelige ansigt, tog to skridt frem og lagde sin hånd på hans arm.

"Jeg vil følge efter hende."

"Og hvorfor, sire?"

"For at bandlyse hende fra hoffet."

"Men, sire –"

"De hørte jo hende selv. Det var skammeligt! Jeg må gå."

"Men, sire, ville det ikke være bedre at skrive?"

"Nej, nej, jeg vil tale med hende." Han åbnede døren.

"Oh, sire, vær standhaftig." Det var med et ængsteligt ansigt, at hun så ham hurtigt fjerne sig med heftige bevægelser. Derefter vendte hun sig bort, sank ned på sin bedeskammel og bøjede hovedet i bøn for kongen, sig selv og Frankrig.

I mellemtiden havde de Catinat været optaget af at vise sin unge ven fra den anden side af havet alle det store palads' undere, som denne betragtede nøje og kritiserede eller beundrede med god selvstændig dømmekraft og et medfødt talent, som var naturligt for en mand, der altid havde levet i frihed mellem naturens herligste frembringelser. Voldsomme,

som de store fontæner og de kunstige vandfald var, gjorde de alligevel ikke noget overvældende indtryk på en mand, som havde rejst fra Erie til Ontario og set Niagaraflodens vældige fald, heller ikke syntes de vidtstrakte græsplæner store for den, som var vant til dakotaernes uendelige sletter. Selve den store bygning derimod, dens udstrækning, dens højde og materialets skønhed fyldte ham med beundring.

"Ephraim Savage må komme og se dette," sagde han atter og atter, "han vil aldrig tro, at der findes et hus i verden, der er så meget værd alene som Boston og New York tilsammen."

De Catinat havde ordnet det således, at amerikaneren skulle være hos sin ven, major de Brissac, mens han selv måtte på vagt for anden gang. Han havde næppe indtaget sin plads i korridoren, før han til sin forundring så kongen uden eskorte eller opvartning. Hans smukke ansigt var deformt af vrede, og hans mund var hårdt sammenpresset, som en mands, der har fattet en vigtig beslutning.

"Vagthavende officer," sagde han kort.

"Ja, sire."

"Hvorledes, igen Dem, kaptajn de Catinat? De har vel ikke været på vagt siden i morges."

"Nej, sire, dette er min anden vagt."

"Udmærket. Jeg har brug for Deres hjælp."

"Som Deres Majestæt befaler."

"Findes her nogen stedfortræder?"

"Løjtnant Tremouille er ved sidedøren."

"Godt, lad ham overtage kommandoen her."

"Ja, sire."

"De skal gå til monsieur de Vivonne, De ved, hvor hans værelse er?"

"Ja, sire."

"Hvis han ikke er der, skal De opsøge ham. Hvor han end er, må De finde ham inden en time."

"Ja, sire."

"De skal give ham en befaling fra mig. Klokken seks skal han indfinde sig i sin vogn ved den østre port. Hans søster, madame de Montespan, skal møde ham der, og det er min befaling, at han skal køre med hende til Chateau de Petit Bourg. De skal sige ham, at han er mig ansvarlig for, at hun ankommer did."

"Ja, sire." De Catinat hilste med kården og begav sig af sted for at udrette sit ærinde.

Kongen fortsatte gennem korridoren og åbnede en dør, som førte ind i et pragtfuldt forværelse fuldt af spejle og dekoreret i guld samt forsynet med de mest udsøgte møbler af ibenholt og sølv på et tæppe fra Aleppo, blødt og elastisk som mosen i skoven. Den eneste person, som befandt sig i værelset, var en lille negerdreng, klædt i fløjl og sølv, og som ubevægelig som en sort statuette ved en dør lige overfor den, hvorigennem kongen var kommet ind.

"Er din frue hjemme?"

"Hun kom netop hjem, sire."

"Jeg ønsker at tale med hende."

"Undskyld, sire, men –"

"Jeg tror, at alle mennesker har sammensvoret sig mod mig i dag," mumlede kongen, tog den lille page i fløjlskraven og slyngede ham hen i den anden ende af værelset. Derpå åbnede han døren og gik uden at banke ind i madames boudoir.

Det var et stort og luftigt værelse, ulig det, som han netop havde forladt. Tre store vinduer fra gulv til loft optog den ene væg, og aftensolen, som lyste ind gennem de rosenfarvede gardiner, kastet et dæmpet skin over værelset. Store armstager af sølv blinkede mellem spejlene på væggen, og le Brun havde ødslet al sin farvepragt på taget, hvor Louis selv i Jupiters skikkelse slyngede tordenkiler på en hob kuede hollandske og tyske titaner. Rosa var den herskende farve på møbler, gardiner og tæpper, og over det hele værelse hvilede et fint skær, som nu, da det var oplyst, gav det udseende af et eventyrværelse, som en eller anden eventyrprins havde indrettet til sin prinsesse. Ved den ene væg lå udstrakt på en sofa med ansigtet begravet i tæpperne, de smukke, hvide arme kastet over hovedet, de lange, brune lokker hængende ned over den elfenbenshvide hals, som en knækket lilje, den kvinde, som han var kommet for at jage bort.

Ved lyden af at døren blev lukket, så hun op, og ved synet af kongen skyndte hun sig imod ham med fremstrakte hænder, de blå øjne fulde af tårer, og hele hendes væsen kun åndende kvindelighed og ydmyghed.

"Ah, sire," råbte hun med et kønt lille solstrejf af glæde gennem tårerne, "jeg har miskendt Dem, jeg har været forfærdelig uretfærdig! De har holdt Deres løfte, De ville kun prøve mig. Å, hvorledes kunne jeg sige sådanne ord til Dem… Ak, hvorledes kunne jeg plage dette ædle hjerte, men De er kommet til mig for at sige, at De har tilgivet mig!" Hun strakte sine arme frem som med den troskyldige mine som et smukt barn, der venter sin omfavnelse, men kongen trak sig hurtigt tilbage og holdt hende på afstand med en vred bevægelse.

"Det er forbi mellem os – for altid," sagde han hårdt. "Deres bror venter Dem ved den østre port klokken 6, og det er min befaling, at De bliver her, indtil De får videre ordre."

Hun veg tilbage, som om han havde slået hende. "Forlade Dem?" råbte hun.

"De må forlade hoffet."

"Hoffet gerne i dette øjeblik, men Dem! De beder om, hvad der umuligt, sire."

"Jeg beder ikke, jeg befaler. Efter at De har misbrugt Deres stilling, er Deres nærværelse utålelig. Ingen af Europas monarker har vovet at tiltale mig, som De har gjort i dag. De har krænket mig i mit eget palads… mig, Louis, kongen. Sådanne ting kan man ikke gøre mere end en gang, madame, og Deres frækhed har ført Dem for langt denne gang. De troede, at fordi jeg var overbærende, var jeg svag. De troede, at hvis De kun anstrengte Dem for at behage mig det ene øjeblik, kunne De behandle mig som en af deres jævnbyrdige det næste; for denne dukkekonge troede De at kunne bøje efter Deres vilje. Nu ser De, at De har taget fejl. Klokken 6 forlader De Versailles for altid." Hans øjne lynede og hans lille ranke figur syntes at svulme under indflydelse af hans forbitrelse, mens hun bøjede sig tilbage med den ene hånd for øjnene og den anden fremstrakt, ligesom for at beskytte sig mod hans harmfulde blik.

"Å, hvor slem jeg har været!" råbte hun, "jeg ved det, jeg ved det."

"Det glæder mig at høre, at De erkender det."

"Hvorledes kunne jeg tale således til Dem, hvorledes var det muligt! O, hvis blot min tunge var visnet, jeg, som aldrig har

nydt andet end godt af Dem, som er ophavet til hele min lykke. O, sire! Tilgiv mig, tilgiv, vær barmhjertig og tilgiv mig!"

Louis var i bund og grund et venligt menneske. Han blev rørt, og hans stolthed smigredes ved denne skønne, hovmodige kvindes ydmyghed. Hans andre elskerinder havde altid været underdanige, men denne var stolt og ubøjelig, lige indtil hun følte hans herskerhånd. Hans træk mildnedes, da han så på hende, men han rystede på hovedet, og hans stemme var lige så fast som før, da han svarede:

"Det er forgæves, madame," sagde han, "jeg har længe overvejet sagen, og Deres opførsel i dag har kun fremskyndet en begivenhed, som før eller senere ville have fundet sted. De må forlade paladset."

"Jeg skal gerne forlade paladset, men sig blot, at De tilgiver mig. O, sire, jeg kan ikke bære Deres vrede, den knuser mig. Jeg er ikke stærk nok til det, for det er ikke forvisning, De dømmer mig til, det er døden. Tænk på de lange år, som vi har elsket hinanden, sire, og sig, at De tilgiver mig. Jeg har jo ofret alt for Deres skyld... mand, ære, alt. Vil De ikke ofre Deres vrede for min skyld? Min Gud, han græder, jeg er frelst, frelst!"

"Nej, nej, madame," råbte kongen og lagde hånden over øjnene. "De ser mandens svaghed, men også kongens bestemthed. Hvad Deres fornærmelse i dag angår, så tilgiver jeg Dem gerne, hvis det kan gøre Dem lykkeligere i Deres tilbagetrukkethed, men jeg har også en pligt mod mine undersåtter, og den pligt er at foregå dem med et godt eksempel. Vi har tænkt alt for lidt på sådanne sager; men tiden er kommet, da det er nødvendigt at se tilbage på vort forløbne liv og berede os på det tilkommende."

"Ak! Sire, De gør mig fortvivlet. De har jo endnu ikke nået højdepunktet af Deres liv, og De taler, som om De følte alderen trykke Dem. Om tyve år er det muligvis tid for folk at sige, at alderen har frembragt en forandring i Deres liv."

Kongen studsede. "Hvem siger det?" spurgte han ærgerlig.

"Å, sire, det gled uforvarende over mine læber, tænk ikke mere på det, ingen siger det, slet ingen."

"De skjuler noget for mig. Hvem siger det?"

"Ak, spørg mig ikke, sire."

"De sagde, at rygtet siger, at jeg har forandret mit liv, ikke for religionens skyld, men som følge af min alder. Hvem siger det?"

"Oh sire, det er kun tåbelig hofsladder, som ikke er Deres opmærksomhed værdig. Det er nogle officerers tomme snak, der vil indsmigre sig hos deres damer og ikke kan finde andet at sige."

"Almindeligt samtaleemne!" Louis rødmede. "Er jeg da blevet så gammel? De har kendt mig i næsten 20 år, synes De, at jeg er så forandret?"

"I mine øjne er De lige fortryllende og nådig nu, som da De først vandt mademoiselle Tonnay-Charentes hjerte."

Kongen smilede, mens han betragtede den smukke kvinde.

"Sandelig," sagde han, "jeg kan heller ikke se, at mademoiselle Tonnay-Charente har forandret sig meget, men det er alligevel bedst, at vi skilles, Francoise."

"Hvis det kan bidrage til Deres lykke, så skal jeg føje mig, selv om det skulle blive min død."

"Se, det var rigtigt af Dem –"

"Nævn kun stedet, sire… Petit Bourg, Chargny eller mit eget kloster St. Joseph i Faubourg St. Germain. Hvor blomsterne

visner, når solen ikke skinner på dem, har kun lidt at sige. Fortiden er i det mindste min, og jeg skal leve i mindet om de dage, da intet var kommet mellem os, og da Deres kærlighed tilhørte mig. Lev lykkeligt, sire, lev lykkeligt og tænk ikke mere på den dumme sladder, som går ved hoffet. Deres liv ligger i fremtiden, mit i fortiden. Farvel, kære sire, farvel." Hun strakte sine hænder ud, og hendes øjne var tilslørede af tårer, og hun ville være faldet, hvis Louis ikke havde skyndt sig frem og grebet hende i sine arme. Hendes skønne hoved hvilede mod hans skulder, hendes ånde varmede hans kind, og han indsugede duften af hendes hår. Da han holdt hende, følte han, hvorledes hendes hjerte slog. Hendes kraftige, hvide hals var tilbagebøjet, hendes øjne lukket, hendes læber åbnede sig for at vise en række perlehvide tænder, og hendes skønne ansigt var ikke mere end ti centimeter fra hans. Pludselig bævede hendes øjenlåg, og hun slog sine blå øjne op og så på ham med et kærligt, bønfaldende og halvt afværgende blik. Var det ham, som rørte sig, eller var det hende? Hvem kan vel sige det! Men deres læber mødtes i et langt kys, og så i et til, og Louis' planer og beslutninger forsvandt ligesom løvet om efteråret for vestenvinden.

"Så behøver jeg ikke at rejse? De har ikke hjerte til at sende mig bort, vel?"

"Nej, nej, men De må ikke igen bibringe mig ærgrelser –"

"Jeg ville hellere dø end være årsag til et øjebliks sorg. Oh sire, jeg har set så lidt til Dem i den sidste tid. Jeg elsker Dem så højt, det har gjort mig næsten vanvittig. Og efter at denne forfærdelige kvinde..."

"Hvem da?"

"Å, jeg skal ikke tale ondt om hende. Jeg skal være høflig mod hende for Deres skyld, denne enke efter gamle Scarron."

"Ja, ja, det må De love at være. Jeg vil ikke have flere ubehageligheder."

"Nu bliver De hos mig, sire?" Hendes bløde arme slyngede sig rundt om hans hals. Derpå holdt hun ham ud fra sig på en arms afstand for at nyde synet af ham og trak ham så atter ind til sig. "Forlad mig ikke, sire, det er så længe siden De var her."

Hendes yndige ansigt, det rosenrøde skær i værelset, aftenens stilhed, alt syntes at bidrage til en sanselig stemning. Louis sank ned på en sofa.

"Jeg bliver," sagde han.

"Og vognen ved den østre port, kære sire?"

"Jeg har været hård mod Dem, Francoise. Tilgiv mig. Har De papir og pen, så skal jeg tilbagekalde min befaling."

"Her, sire! På det lille bord. Tillad mig at forlade Dem et øjeblik, for også jeg har en billet at skrive."

Hun forlod værelset med et triumferende glimt i øjnene. Det havde været en forfærdelig kamp, men sejren var så meget mere ærefuld. Hun tog et lille stykke rosafarvet papir frem af en skrivepult af indlagt træ og skrev hurtigt nogle ord. De lød således: "Skulle madame de Maintenon have noget at meddele kongen, så træffes han i de nærmeste timer hos madame de Montespan." Dette adresserede hun til sin rivalinde og afsendte det straks, sammen med kongens ordre, med den lille sorte page.

11. Solen skinner atter

I næsten en hel uge varede kongens nye lune. Hans daglige liv var uforandret med undtagelse af, at det nu var i den bestikkende skønheds værelse og ikke i madame de Maintenons, at han tilbragte sine eftermiddage. Overensstemmende med tilbagefaldet til hans gamle liv mistede hans klæder delvis deres mørke farve, og sort og blåt begyndte at veksle med brunt, gult og violet. På hans hat og ved lommerne lyste nogle guldsnore, og i tre dage efter hinanden stod hans bedeskammel i det kongelige kapel ledig. Han gik hurtigere og svingede ungdommeligt med stokken ligesom om han udfordrede dem, der havde troet, at hans forandring var fremkaldt af alder. Madame havde kendt ham godt, da hun kom med en sådan hentydning.

Efterhånden som kongen blev muntrere, blev hoffet det også. Salonerne begyndte igen at få sin fordums pragt, og fine frakker og strålende broderier, som i årevis havde været gemt væk, vistes atter i paladsets sale. Bourdaloue prækede forgæves for tomme bænke; men en ballet, som blev opført i parken, overværedes af hele hoffet og modtoges med vanvittig begejstring. Montespans forværelse var hver morgen fyldt til trængsel af mænd og kvinder, som havde en eller anden bøn at fremføre, mens hendes rivalindes værelser var lige så tomme, som de havde været, før kongen havde kastet sit blik på hende. Ansigter, som længe havde været bandlyste fra hoffet, viste sig atter ustraffet i haverne og i korridorerne, mens jesuittens sorte kjole og biskoppens røde ornat blev mere sjældne syn.

Kirkens parti, der ganske vist var snæversynets forkæmpere, var også dydens, men var aldrig særlig foruroligede over dette tilbagefald. Præstens og prælatens alvorlige øjne fulgte Louis i hans sidespring, ligesom den dygtige jæger vogter det unge rådyr, som leger på engen og tror, at det er sin egen herre, skønt hver udgang og vej er lukket af net, og det i grunden er i hans hånd lige så sikkert, som om det lå bundet foran ham, de vidste, hvor snart en eller anden sorg eller et tilfældigt ord ville minde ham om hans dødelighed og atter hylle ham ind i disse overtroiske rædsler, som i hans sind indtog religionens plads; derfor ventede de og lagde planer om, hvorledes den fortabte søn skulle behandles ved sin tilbagekomst.

For denne sags skyld var det, at hans skriftefader, père la Chaise, og Bossuet, den store biskop af Meaux, en morgen befandt sig i madame de Maintenons forværelse. Med en globus foran sig var hun ved at undervise den halte hertug af Maine og den viltre greve af Toulouse, der havde arvet så meget af deres fars temperament, at de, ligesom han, afskyede al lærdom, og lignede deres mor ved at hade al disciplin og tvang. Ved sin fine takt og sin utrættelige tålmodighed havde hun alligevel vundet disse små, ulydige prinsers kærlighed og tillid. En af madame de Montespans bitreste sorger var, at ikke alene hendes kongelige elsker, men selv hendes egne børn havde forladt hendes strålende saloner for at tilbringe deres tid i hendes rivalindes beskedne lejlighed.

Madame de Maintenon sendte begge sine elever ud og modtog begge de gejstlige med en blanding af hengivenhed og agtelse, som hun var dem skyldig, ikke alene fordi de var hendes personlige venner, men fordi de var den galliske kirkes

mest geniale hoveder. Hun lod Louvois sidde på en lille trebenet stol og bød præsterne lænestolene og beholdt selv den beskednere plads. De sidste dage havde spredt en bleghed over hendes ansigt, og givet hendes træk et mere lutret og forfinet præg, men hun havde fremdeles det udtryk af ro, som var hendes vane.

"Jeg ser, min datter, at De har haft sorg," sagde Bossuet og betragtede hende venligt, men forskende.

"Ja, det har jeg sandelig, Deres Nåde. Hele natten har jeg tilbragt i bøn om, at jeg måtte blive befriet for denne prøvelse."

"Men De har ingen grund til frygt, madame... slet ingen, forsikrer jeg Dem. Andre kan tro, at Deres indflydelse er forbi, men vi, som kender kongens hjerte, tænker anderledes. Nogle få dage, i det højeste nogle uger, vil hengå, og hele Frankrigs øjne skal atter være henvendt på Dem."

Hendes pande formørkedes, og hun kastede et blik på prælaten, som om hans ord ikke var ganske efter hendes smag. "Jeg håber, at min stolthed ikke leder mig på afveje," sagde hun, "men hvis jeg læser rigtigt i mit hjerte, så findes der ingen egenkærlig tanke i den sorg, som tærer mig. Hvad betyder magt for mig? Hvad er det, jeg ønsker? Et lille værelse, tid til mine andagtsøvelser, et nødtørftigt underhold for at beskytte mig mod afsavn... Hvad mere forlanger jeg? Hvis jeg lider, da er det ikke over noget tab, på det tænker jeg ikke mere end på at slide en tråd over på dette broderi. For kongens skyld sørger jeg... for det ædle hjerte, den gode sjæl, som ville kunne hæve sig så højt, og som nu er så dybt nedsunket, ligesom en kongeørn, der er hindret i sin flugt. For ham og Frankrig sørger jeg om dagen og beder jeg på mine knæ om natten "

"Men ikke desto mindre er De da ærgerrig, min datter." Det var jesuitten, der havde talt. Hans stemme var klar og kold, og hans gennemtrængende, grå øjne syntes at læse lige ind i dybet af hendes sjæl.

"De har måske ret, fader, Gud bevare mig fra egenkærlighed, og alligevel tror jeg ikke, at jeg er det. Kongen har i sin godhed tilbudt mig titler… jeg har nægtet at modtage dem, penge… jeg har sendt dem tilbage. Han har nedladt sig til at forlange mit råd i statsanliggender, og jeg har nægtet at råde ham. Hvor er da min ærgerrighed?"

"I Deres hjerte, min datter, men det er ikke en syndig ærgerrighed, det er ikke dennes verdens ærgerrighed. Ville De ikke gerne vende kongens tanker til det gode?"

"Jeg ville ofre mit liv for det."

"Deri ligger netop Deres ærgerrighed. Ah, jeg kan læse i Deres ædle sjæl. Skulle De ikke have lyst til at se kirken herske ren og i fred over hele dette rige… se de fattige med tag over hovedet, de trængende hjulpne, de onde omvendte og kongen i spidsen for alt, som er ædelt og godt. Ville De ikke gerne det, min datter?"

Hendes kinder rødmede, og hendes øjne strålede, da hun betragtede jesuittens grå ansigt og så for sig det billede, som han havde fremmanet. "Ak, det skulle sandelig være lykke."

"Og endnu større lykke at vide, ikke fra folkets mund, men fra Deres eget hjerte i ensomheden i Deres værelse, at De selv har været årsagen til alt dette, at Deres indflydelse har bragt denne velsignelse over kongen og landet."

"Jeg skulle gerne dø for det."

"Vi ønsker, at De skal gøre noget, som er endnu vanskeligere; vi ønsker, at De skal leve for det."

"Ah!" Hun så spørgende fra den ene til den anden.

"Min datter," sagde Bossuet højtideligt, idet han bøjede sig forover med sin brede, hvide hånd fremstrakt og med den røde biskoppelige ring funklende i solskinnet, "nu er det tid til at tale rent ud, og vi gør det i kirkens interesse. Ingen skal nogensinde få vide, hvad her går for sig. Betragt os som to skriftefædre, hos hvilke Deres hemmelighed er vel bevaret. Jeg kalder det en hemmelighed, skønt det ikke er det for os; for det er vor gerning at læse i menneskenes hjerter. De elsker kongen."

"Deres Nåde!" Hun studsede, og en glødende rødme steg op i hendes kinder og spredte sig videre, indtil den havde farvet hendes hvide pande og herlige hals.

"De elsker kongen!"

"Deres Nåde… Fader!" Hun vendte sig forvirret fra den ene til den anden.

"At elske er ingen skam, min datter, skammen består i at bukke under for kærligheden. Jeg siger endnu engang, at De elsker kongen."

"Jeg har dog aldrig tilstået det for ham," stammede hun.

"Vil De heller aldrig gøre det?"

"Gid Himlen før må lamme min tunge."

"Men betænk, min datter, en sådan kærlighed som Deres er en Himmelens gave, skænket i et vist øjemed. Den jordiske kærlighed er alt for ofte et farligt ugræs, som forstyrrer den jord, i hvilken den vokser, men dette er en yndig blomst, som spreder en duft af ydmyghed og dyd omkring sig."

"Ak, jeg har forsøgt at rive den ud af mit hjerte."

"Nej, lad den hellere få lov at slå rødder der. Hvis kongen fik beviser på Deres kærlighed, et eller andet tegn på, at hans egen hengivenhed fandt genklang i Deres hjerte, ville De måske få Deres ærgerrighed opfyldt, og Louis, styrket ved det intime samliv med Deres ædle sjæl, ville elske Dem for Deres åndelige egenskaber. Alt dette kan nås ved den kærlighed, som De skjuler, som om det var en skam."

Hun rejste sig halvt op og så med forfærdede øjne fra den ene til den anden.

"Kan jeg have forstået Dem ret?" spurgte hun. "Hvilken mening skjuler sig bag disse ord? De råder mig vel ikke til at..."

Jesuitten rejste sig, og hans tynde skikkelse bøjede sig over hende.

"Min datter, vi giver ikke noget råd, som er vort kald uværdigt. Vi taler i den hellige kirkes interesse, og dens interesse fordrer, at De gifter Dem med kongen."

"Gifte mig med kongen?" Det svimlede for hende. "Gifte mig med kongen!"

"Deri ligger det bedste håb for fremtiden. Vi betragter Dem som den anden Jeanne d'Arc, som skal frelse både Frankrig og Frankrigs konge."

Madame sad tavs nogle få minutter. Hendes ansigt havde genvundet sit rolige udtryk, og hun stirrede med et fraværende blik på broderiet, mens hun i tanken overvejede alt, hvad dette forslag indebar.

"Men dette kan sikkert aldrig ske..." sagde hun til sidst. "Hvad nytter det at lægge planer, som aldrig kan blive virkelighed?"

"Hvorfor ikke?"

"Hvilken fransk konge har nogensinde giftet sig med en undersåt? Hver eneste prinsesse i Europa attrår ham, Frankrigs dronning må være af kongeligt blod, nu som før."

"Disse hindringer kan måske overvindes."

"Så findes der jo statsgrunde. Hvis kongen gifter sig, da er det for at finde en mægtig forbundsfælle, for at styrke venskabet med en eller anden nabostat, eller for at få en eller anden provins, som bruden fører med sig i medgift. Hvad er vel min medgift? En enkepension og en arbejdskurv." Hun lo bittert, men så samtidig på begge præsterne, som om hun ønskede at blive modsagt.

"Deres medgift, min datter, skal være de legemets og sjælens gaver, som Himlen har givet Dem. Kongen har mere end nok af penge og provinser, og hvad staten angår, hvorledes kan den være bedre tjent, end ved at kongen for fremtiden bliver fri for at se sådanne ting, som går for sig i dag."

"Å, om det kunne blive således, men betænk dog, fader, tænk på Dem, som omgiver ham… dauphinen, monsieur hans bror, hans ministre. De ved, hvorledes dette vil mishage dem, og hvor let det er for Dem at indvirke på ham. Nej, nej, det er en drøm fader, det vil aldrig ske."

Begge præsterne, som havde mødt hendes andre indvendinger med et smil, blev nu alvorlige, som om hun nu havde truffet på den virkelige vanskelighed.

"Min datter," sagde jesuitten alvorligt, "det er en sag, som De må overlade i kirkens hænder. Vi har måske så stor magt over kongen, at vi kan lede ham på ret vej, selv om hans egne slægtninge ønsker det anderledes. Fremtiden vil vise, hos hvem

magten ligger. Men De? Både kærligheden og pligten byder Dem at følge samme vej, og kirken kan vel stole på dem?"

"Til mit sidste åndedrag, fader."

"Og De på kirken. Den skal tjene Dem, hvis De til gengæld vil tjene den."

"Hvad højere skulle jeg ønske?"

"De skal blive vor datter, vor dronning, vor ridder, og De skal læge den lidende kirkes sår."

"Ak, om jeg blot kunne det."

"De kan det. Så længe kætterne findes i landet, kan De trofaste ikke få ro. De er den svamp, som vil angribe hele frugten, hvis den ikke tide bliver skåret bort."

"Hvad er det, De ønsker?"

"Huguenotterne må bort. De må drives ud. Bukkene må skilles fra fårene. Kongen tvivler allerede, Louvois er vor ven, og hvis De kun er på vor side, vil alting blive godt."

"Men betænk, fader, hvor mange de er."

"Så meget desto større grund er der til at få dem bort."

"Men tænk på deres lidelser, hvis de bliver drevet i landflygtighed."

"De har lægemidlet i deres egne hænder."

"Det er visselig sandt, men mit hjerte skælver alligevel for dem."

Père la Chaise og biskoppen rystede på hovedet. Naturen havde gjort dem begge til velvillige og barmhjertige mennesker, men hjertet forvandles til sten, når religionens velsignelse går over til sekterisk forbandelse.

"De vil altså begunstige Guds fjender?"

"Nej, nej, vist ikke, hvis de virkelig er det."

"Kan De tvivle på det, er det muligt, at Deres hjerte endnu hænger fast ved Deres ungdoms kætteri?"

"Nej, fader, men det ligger ikke i min natur at glemme, at min far og farfar..."

"De har selv måttet svare for deres synder. Er det muligt, at kirken har taget fejl af Dem? Nægter De at opfylde den første bøn, den stiller til Dem? De ønsker dens hjælp, men vil ikke give den noget til gengæld."

Madame de Maintenon rejste sig med et udtryk som én, der havde fattet sin beslutning. "De er klogere end jeg," sagde hun, "og i Deres hænder er kirkens interesser betroet. Jeg skal gøre, som De råder mig."

"De lover det?"

"Ja."

Begge hendes gæster strakte hænderne op. "Denne dag er en velsignet dag," råbte de, "og de ufødte slægter skal vide at ære den som sådan."

Hun sad halvt bedøvet ved tanken på de udsigter, som åbnede sig for hende. Som jesuitten formodede, havde hun altid været ærgerrig... begærlig efter den magt, som skulle sætte hende i stand til at forbedre verden. Og denne ærgerrighed var allerede til en vis grad blevet tilfredsstillet, for hun havde mere end en gang gjort sin indflydelse gældende både hos kongen og riget. Men at gifte sig med kongen... at gifte sig med den mand, for hvem hun med glæde ville have ofret sit liv, som hun i dybet af sit hjerte nærede en ren og ædel kærlighed for... Dette var sandelig noget, som oversteg hendes vildeste forhåbninger. Hun kendte både sig selv og ham; var hun først hans hustru, da ville hun kunne holde ham til det gode og beskytte ham mod

alle slette indflydelser. Det var hun sikker på. Hun ville ikke blive en svag Maria Theresa, men snarere, som præsten sagde, en ny Jeanne d'Arc, kommet for at lede Frankrigs konge og Frankrig på bedre veje. Og hvis hun blev tvunget til at hærde sit hjerte mod huguenotterne, da var fejlen, hvis der fandtes en sådan, snarere deres, som havde stillet en sådan betingelse. Kongens hustru! Kvindens hjerte og entusiastens sjæl glædede sig.

Men øjeblikket efter indtrådte en pludselig reaktion af tvivl og modløshed. Var det ikke alt sammen kun en drøm? Og hvorledes kunne disse mænd være så sikre på, at De havde denne magt over kongen? Jesuitten forstod straks de tvivl, som formørkede hendes øjnes glans, og svaret på hendes tanker, før hun havde fået tid til at forme dem i ord. "Kirken opfylder sine løfter hurtigt," sagde han, "og De, min datter, De må selv handle hurtigt, når Deres tur kommer."

"Jeg har jo lovet det, fader."

"Så er det op til os. Opholder De Dem i Deres værelser i aften?"

"Ja, fader."

"Kongen vakler allerede. Jeg har talt med ham, og hans sind var opfyldt af mørke og fortvivlelse. Hans bedre jeg vender sig med afsky bort fra hans synder, og det er netop nu i hans angers første hede, at vi må søge at danne ham for vort mål. Jeg skal tale med ham endnu engang og går nu direkte til hans værelse, og når jeg har talt med ham, kommer han herhen, ellers har jeg studeret hans sjæl forgæves i 20 år. Vi forlader Dem nu, og De skal ikke se os mere; men De skal erfare resultaterne af vore handlinger, og glem ikke Deres løfte."

De bukkede dybt og overlod hende alene med sine tanker.

En time forløb og en til; hun sad i sin lænestol med sit broderiarbejde foran sig, men hænderne lå ledige i hendes skød. Hun ventet på, hvad der skulle ske. Fremtiden bestemte nu for hende, og hun kunne hverken gøre til eller fra. Dagslyset gik over i aftenens grå skumring og denne igen til mørke, men hun sad fremdeles ventende i mørket. Engang imellem, når der hørtes trin udenfor døren, så hun forventningsfuldt op, og et lys tændtes i hendes øjne, for snart efter atter at sluknes af skuffelse. Endelig hørte hun trin, hurtige, raske og bestemte, der fik hende til at rejse sig med rødmende kinder og heftigt bankende hjerte.

Døren åbnedes, og hun så i passagens lysegrå skær profilen af kongens ranke og elegante figur.

"Sire, kun et øjeblik, og mademoiselle skal tænde lampen."

"Kald ikke på hende." Han trådte ind og lukkede døren bag sig. "Francoise, skumringen er mig velkommen: Den beskytter mig for de bebrejdelser, som Deres blikke må røbe, selv om Deres tunge er venlig nok til ikke ytre dem."

"Bebrejdelser, sire! Gud forbyde, at jeg skulle udtale dem."

"Da jeg sidst forlod Deres værelse, Francoise, var det med en god beslutning. Jeg søgte at udføre den, men det mislykkedes… det mislykkedes. Jeg huskede, at De advarede mig; hvilken nar jeg var, som ikke fulgte Deres råd."

"Vi er alle svage dødelige, sire, hvem har ikke fejlet? Nej, sire, det gør mig ondt at se Dem således."

Han stod ved kaminen med ansigtet begravet i hænderne, og hun kunne mærke på hans åndedrag, at han græd. Hele sin kvindelige naturs medlidenhed skænkede hun denne tavse og

angrende mand, som hun utydeligt så i mørket. Hun strakte sin hånd ud med en bevægelse af medfølelse, og den hvilede et øjeblik på hans fløjlsærme. Næste sekund havde han grebet hende i sine arme, og hun gjorde intet forsøg på at befri sig.

"Jeg kan ikke leve uden Dem, Francoise," råbte han, "jeg er den ensomste mand i verden, lig den der bor på toppen af et højt bjerg. Hvem har jeg til ven, på hvem kan jeg stole? Nogle tænker på kirken, andre på deres familie, og De fleste på sig selv. Men hvem af dem alle er uegennyttig? De er mit bedre jeg, De er min skytsengel! Hvad den gode skriftefader siger, er sandt, jo nærmere jeg ser Dem, jo længere borte er jeg fra det onde. Sig mig, Francoise, elsker De mig?"

"Jeg har elsket Dem i årevis, sire." Hendes stemme var lav, men klar... stemmen hos en kvinde, som afskyr koketteri.

"Jeg har håbet det, Francoise, men alligevel bæver jeg af glæde, når jeg hører Dem sige det. Jeg ved, at rigdom og titler ikke har nogen tillokkelse for Dem, og at Deres hjerte snarere hælder mod klosteret end mod paladset, men jeg beder Dem dog om at blive i paladset og herske der. Vil De blive min hustru, Francoise?"

Således var timen omsider kommet. Hun tvivlede et øjeblik, men kun et eneste, før hun tog det vigtige skridt; men selv dette var for længe for kongen.

"Vil De ikke, Francoise?" råbte han med angst i sin stemme.

"Må Gud gøre mig værdig til en sådan ære, sire," sagde hun, "og her sværger jeg, at om Himlen ville fordoble mit liv, så skal jeg anvende hver time til at forsøge på at gøre Dem lykkelig."

Hun var faldt på knæ, og kongen, som endnu holdt hendes hånd i sin, knælede ved siden af hende.

"Også jeg sværger," råbte han, "at om mine dage skulle fordobles, så skal De nu og altid være den eneste kvinde for mig."

Således svor de en dobbelt ed, en ed, som skulle sættes på prøve i fremtiden, for begge levede næsten lige så længe til, som de allerede havde levet, og dog brød ingen af dem det løfte, som de aflagde hånd i hånd denne efterårsaften i det halvmørke værelse.

12. Kongen har modtagelse

Om det var mademoiselle Nanon, madame Maintenons fortrolige, som havde fået nys om dette møde, eller om père la Chaise med det skarpsind, som hans orden var bekendt for, havde udtænkt, at offentlighed var det bedste middel til at holde kongen ved hans nuværende hensigt, det var i alle tilfælde kendt ved hoffet, at den gamle elskerinde atter var faldet i unåde, og at et giftermål mellem kongen og hans børns guvernante var på tale. Man hviskede det ved *le petit lever*, det bekræftedes ved *le grand entrée*, og på den tid kongen kom tilbage fra kapellet, var det almindeligt samtaleemne. I garderober og kamre blev de strålende silkeklæder og de fjerpyntede hatte lagt til side, og de mørke kjolefrakker og de husmoderlige kjoler taget frem. Scudéry og Calpernedy måtte vige pladsen for bønnebogen og St. Thomas à Kempis, mens Bourdaloue, som en hel uge havde præket for tomme bænke, fandt sit kapel fyldt til sidste plads af kavalerer, som kedede sig, og damer med vokslys i hænderne. Ved middagstid var der ingen ved hoffet, som ikke havde hørt nyheden, undtagen madame de Montespan, som havde opholdt sig i sine værelser i hovmodig tilbagetrukkethed, urolig over sin elskers fraværelse. Der var mange, som ville have fortalt hende nyheden, men kongen havde i den sidste tid forandret sig så ofte, at ingen vovede at gøre hende til sin dødelige fjende; for hun kunne jo om nogle uger atter have hele hoffets liv og skæbne i sin hånd.

Louis, med sin medfødte egoisme havde altid været vant til at betragte alting ud fra, hvorledes det ville berøre ham selv, så det ikke faldt ham ind, at hans egen familie, der altid havde vist

ham den mest ubetingede lydighed, som han gjorde fordring på som sin ret – skulle vove at indvende noget mod hans nye beslutning. Han blev derfor forbavset, da hans broder bad om en privat samtale og trådte ind uden det forbindtlige smil og underdanige udtryk, som han ellers havde.

Monsieur var en ejendommelig parodi på sin broder. Han var mindre, men brugte kolossalt høje hæle, så han så ud, som om han var af middel højde. Hans figur havde ikke den gratie, som udmærkede kongens, og han havde heller ikke dennes elegante hænder og fødder, som var billedhuggernes henrykkelse. Han var fedladen, havde en vuggende gang og bar en umådelig paryk, som hang ned på hans skuldre i en uendelig masse krøller. Hans ansigt var længere og mørkere end broderens, næsen var mere fremstående, men begge havde store, brune øjne, deres fælles arv fra Anna af Østrig. Han havde ikke denne enkle, men imponerende smag, som udmærkede monarken, men hans klæder var udstyret med en mængde hængende bånd, som raslede, når han gik, og hans sko var ligeledes overlæsset af så mange sløjfer, at de næppe kunne ses. Kommandørordener og juveler var i massevis fæstnet på hans tøj, og Helligånds-ordenens bånd lå tværs over brystet og endte i en umådelig roset, hvori, ganske umotiveret, hang en diamantsmykket kårde. Således var den figur, som vuggede frem til kongen, i sin højre hånd havde han en fjersmykket hat, og såvel af udseende som af sind en burlesk karikatur af kongen.

"De ser mindre glad ud i dag end sædvanlig, monsieur," sagde kongen. "Deres dragt er ganske vist strålende, men Deres

pande er mørk. Jeg håber, at alting står vel til med madame og hertugen af Chartres?"

"Ja, sire, de har det godt, men de, ligesom jeg, er bedrøvede, og det af samme grund."

"Virkelig? Og hvilken grund er det?"

"Har jeg nogensinde undladt at gøre min pligt som Deres yngre broder, sire?"

"Aldrig, Filippe, aldrig," sagde kongen og lagde sin hånd venligt på hans skulder, "De har altid vist mine undersåtter et godt eksempel."

"Hvorfor vil De da vanære mig?"

"Filippe!"

"Ja, sire, jeg kalder det vanære. Vi er af kongeligt blod og vore gemalinder ligeledes. De formælede Dem med en spansk prinsesse, og jeg mig med en prinsesse af Bayern. Det var ganske vist af nedladenhed, men jeg gjorde det i alle tilfælde. Min første hustru var en prinsesse af England. Hvorledes kan vi da optage i en familie, som har indgået sådanne forbindelser, en kvinde, der er enke efter en pukkelrygget digter, en smædeskribent, en mand, hvis navn var et øgenavn over hele Europa."

Kongen stirrede forbavset på sin broder, men omsider tog hans vrede overhånd.

"På min ære, på min ære," råbte han, "jeg sagde lige før, at De har været en eksemplarisk bror, men jeg er bange for, at jeg talte forhastet. Jaså, De synes ikke at anerkende den dame, som jeg har valgt til min hustru?"

"Nej, sire."

"Og af hvilken grund?"

"På grund af familiens ære, sire, som er min lige så meget som Deres."

"Menneske." råbte kongen forbitret, "har De endnu ikke lært Dem, at i dette rige er jeg ærens ophav, og at den, som jeg behager at ære, bliver derved ærbødighed værdig. Hvis jeg optog en gadetøs fra Rue Poissonière, ville jeg kunne hæve hende, så at selv de fornemste i landet ville føle sig stolte over at kunne få lov til at bukke for hende. Ved De ikke det?"

"Nej, det gør jeg ikke," råbte hans broder med den hårdnakkethed, som en svag mand, der føler sig trængt op i en krog, kan vise. "Jeg betragter det som vanærende for mig og min gemalinde."

"Deres gemalinde? Med al respekt for Charlotte Elisabeth af Bayern, men i hvilken henseende er hun en person overlegen, hvis farfar var Henrik den Stores ven og våbenbroder! Men nu kan det være nok. Jeg vil ikke nedlade mig til at diskutere en sådan sag med Dem. Forlad mig nu og kom ikke igen, før De har lært ikke at blande Dem i mine sager."

"Min gemalinde skal i hvert tilfælde ikke omgås hende," mumlede monsieur. Men da hans broder tog et hurtigt skridt imod ham, vendte han sig om og sprang ud af værelset så hurtigt som hans klodsede gang og hans høje hæle tillod ham.

Kongen skulle ikke få nogen ro denne eftermiddag. Hvis madame de Maintenons tilhængere havde været virksomme i går, så var hendes fjender det i dag. Monsieur var næppe forsvundet, før en ung mand, øjensynlig netop kommet fra en rejse på den støvede landevej trådte ind. Han var bleg med brunt hår og ville have haft en slående lighed med kongen, hvis ikke hans næse var blevet vansiret i hans barndom. Kongens

ansigt lyste op ved synet af ham, men blev straks formørket igen, da han kastede sig for hans fødder.

"O, sire," råbte han, "spar os denne sorg – spar os denne ydmygelse. Jeg besværger Dem, tænk Dem om, før De gør noget, som vil sætte en plet, ikke alene på Dem selv, men også på os."

Kongen studsede og gik ærgerlig frem og tilbage i værelset.

"Dette bliver utåleligt," sagde han, "det var galt nok af min broder, men det er værre af min søn; De er i komplot med ham, Louis. Monsieur har opfordret Dem til at spille denne rolle?"

Dauphinen rejste sig op og så fast på sin forbitrede fader.

"Jeg har ikke truffet min onkel," sagde han, "jeg var i Meudon, da jeg hørte nyheden – denne forfærdelige nyhed – og jeg steg straks til hest og red hertil for at bede Dem at betænke Dem, før De drager vort kongelige hus så dybt."

"Du er uforskammet, Louis."

"Det er ikke min mening, sire, men husk, sire, at min mor var en dronning, og at det ville være meget ejendommeligt, hvis jeg til stedmor skulle få..."

Kongen hævede hånden med en så befalende bevægelse, at ordene standsede på hans læber.

"Stille!" råbte han, "eller du kommer til at sige noget, som du vil angre. Skal jeg behandles værre end mine fattigste undersåtter, som det er tilladt at følge deres egne tilbøjeligheder i alt, hvad der angår deres private affærer?"

"Dette er ikke Deres egen private affære, sire. Alt hvad De gør, falder tilbage på Deres familie. Alle de storværker, som De har udført, har kastet en ny glans over det bourbonske navn. Oh,

sæt ikke nogen plet på det, sire, jeg bønfalder Dem på mine knæ."

"Du taler som en nar," råbte kongen skarpt, "jeg agter at gifte mig med en dydig og henrivende dame, der tilhører en af Frankrigs ældste, adelige familier, og du taler, som om jeg ville foretage mig noget fornedrende og uhørt. Hvad har du imod denne dame?"

"At hun er datter af en mand, hvis laster var velkendte, at hendes bror har det værst tænkelige rygte, og at hun selv har ført et eventyrligt liv, er enke efter en vanfør skriverkarl, og at hun besidder en underordnet stilling i paladset."

Kongen stampede gentagne gange på tæppet under denne frimodige tale; men hans vrede brød ud i fuldt omfang ved dens slutning.

"Vover du," råbte han med lynende øjne, "at kalde den stilling, som mine børns opdragerinde har, underordnet! Jeg påstår, at der ikke findes nogen højere i mit rige. Rejs tilbage til Meudon og vov aldrig mere at tale til mig om dette emne. Gå, siger jeg! Når du, til den tid, hvor Gud finder det for godt, er konge over dette rige, da kan du gøre, som du lyster; men vov ikke før at modsætte dig hans planer, som både er din far og din monark."

Den unge mand bukkede dybt og fjernede sig med værdighed, men han vendte sig om med hånden på dørlåsen.

"Abbed Fenélon kom samtidig med mig. Behager De at modtage ham?"

"Forsvind! Bort fra mit åsyn!" råbte kongen forbitret, mens han stadig gik frem og tilbage med et ærgerligt udtryk og med lynende øjne.

Dauphinen forlod værelset, og efter ham trådte en lang, mager præst ind, omkring fyrre år gammel, ualmindelig distingveret, med et blegt, fint ansigt, store, velformede træk og med denne utvungne holdning, som røber en mand, der er vant til at færdes ved hoffet. Kongen vendte sig hurtigt om mod ham og betragtede ham skarpt og mistænksomt.

"God dag, abbed Fenélon," sagde han. "Tillad mig at spørge om anledningen til dette besøg?"

"De har mere end en gang nedladt Dem til at forlange mit råd, og De har selv senere erklæret Dem fornøjet med at have fulgt det."

"Nå? nå?" brummede monarken.

"Hvis det er sandt, hvad rygtet siger, så står De nu foran en krise, hvor et upartisk råd kan have værdi for Dem. Behøver jeg at sige, at det ville..."

"Så, så, hvad tjener alle disse ord til?" udbrød kongen. "De er sendt herhen af andre, for at forsøge at påvirke mig mod madame de Maintenon."

"Sire, jeg har aldrig nydt andet end venlighed af denne dame. Jeg agter og ærer hende højere end nogen anden dame i Frankrig."

"I så tilfælde, hr. abbed, glæder det Dem sikkert at høre, at jeg agter at gifte mig med hende. Godmorgen, abbed, det gør mig ondt, at jeg ikke har tid til at fortsætte denne særdeles interessante konversation."

"Men, sire..."

"Når jeg er i tvivl, sætter jeg megen pris på Deres råd, men i dette tilfælde tvivler jeg slet ikke. Jeg har den ære at ønske Dem en god morgen."

Kongens vrede var veget for en kulde og bitterhed, som indgød hans modstandere endnu mere frygt. Abbeden med sin smidige tunge følte sig besejret. Han gik baglæns ud med tre dybe buk, som var skik ved hoffet, og forsvandt.

Men kongen fik næppe pusterum. Hans modstandere havde en gang før påvirket ham ved ihærdighed og håbede at kunne gøre det igen. Nu var det Louvois, ministeren, som majestætisk trådte ind med sin store paryk og sit aristokratiske ansigt, som dog viste tegn på frygt, da det mødte kongens ulykkesvangre blik.

"Nå, Louvois, hvad har De at sige," spurgte han utålmodigt. "Er det et nyt statsanliggende?"

"Der kan kun være tale om et statsspørgsmål, men det er til gengæld så vigtigt, at det har fordrevet tanken fra alle andre."

"Hvilket da?"

"Deres giftermål, sire."

"Og det behager Dem ikke?"

"Oh, sire, hvorledes skulle det kunne det?"

"Ud med Dem, min herre! Skal jeg plages til døde af Deres uforskammetheder! Hvad? De vover at blive stående, når jeg befaler Dem at gå?"

Kongen gik frem mod sin minister, men Louvois trak pludselig sin kårde. Louis veg tilbage, urolig og forbavset, men det var fæstet og ikke spidsen, som rettedes mod ham.

"Gennembor mit hjerte med den, sire," råbte ministeren og faldt på knæ, mens hele hans legeme skælvede af bevægelse, "jeg ønsker ikke at leve for at se Deres glans og herlighed blegne."

"Store Gud," skreg Louis, som kastede kården på gulvet og førte hånden til panden, "jeg tror sandelig, at dette er en

sammensværgelse for at gøre mig vanvittig. Er nogensinde et menneske blevet plaget således i hele sit liv? Dette skal være et privat giftermål og kommer ikke til at berøre staten det mindste. Hører De ikke? Har De forstået mig? Hvad ønsker De mere?"

Louvois rejste sig og stak sin kårde i skeden.

"Er Deres Majestæt så fast bestemt på dette?"

"Fuldstændig."

"Da har jeg intet mere at sige, jeg har gjort min pligt." Han bøjede hovedet, da han gik ud, som om han var meget nedbøjet, men i grunden var hans hjerte let; for han havde fået kongens forsikring om, at den kvinde, som han hadede, selv om hun så også blev hans gemalinde, aldrig ville komme på tronen som Frankrigs dronning.

Disse gentagne angreb havde, om de ikke havde bragt kongen til at vakle i sin beslutning, i det mindste ærgret og ophidset ham i højeste grad. De gjorde ham urolig og oprørt, og uden at angre sin beslutning følte han sig dog tilbøjelig til at straffe dem, som havde rådet ham dertil, for de ubehageligheder, som det havde forvoldt ham. Som følge deraf var hans ansigt ikke særlig venligt, da kammerherren meldte og førte ind hans skriftefader, den ærværdige père la Chaise.

"Jeg gratulerer Dem, sire," sagde jesuitten, "og jeg lykønsker Dem med at have taget det alvorlige skridt, som må være en tilfredsstillelse for både denne verden og den næste."

"Endnu har jeg hverken haft tilfredsstillelse eller fornøjelse, fader," svarede kongen irriteret, "jeg er aldrig i mit liv blevet så plaget. Hele hoffet er faldet på knæ for mig og har bønfaldet mig om, at jeg skal forandre min beslutning."

Jesuitten betragtet ham ængsteligt med sine skarpe grå øjne.

"Heldigvis har Deres Majestæt en fast vilje," sagde han, "og lader sig ikke så let påvirke, som de tror."

"Nej, nej, jeg gav mig ikke en tomme, men jeg må alligevel tilstå, at det er ubehageligt at have så mange imod sig. Jeg tror, at de fleste andre ville have vaklet."

"Nu er det tid at stå fast, sire; Satan raser over, at De er undsluppet ham, og han opildner alle sine venner og sender alle sine tilhængere hid, for at overtale Dem."

Men kongen var ikke til sinds til at lade sig trøste så let.

"På min ære, fader, De synes ikke at nære megen agtelse for min familie. Min bror og min søn samt abbed Fenélon og min krigsminister er de udsendinge, som De sigter til."

"I så tilfælde er det så meget mere ærefuldt for Deres Majestæt at have modstået deres overtalelser. De har handlet ædelt, sire. De har fortjent kirkens velsignelse."

"Jeg håber, at jeg har handlet ret, fader," sagde kongen alvorligt. "Jeg vil gerne se Dem lidt senere, men for øjeblikket ønsker jeg at være alene med mine tanker."

Père la Chaise forlod værelset, uden megen tillid til kongens hensigter. Hans modstandere havde øjensynlig appelleret kraftigt, for skønt de ikke havde bragt ham til at forandre sin beslutning, så vaklede han dog alligevel. Hvad ville resultatet blive, hvis de fortsatte? Og det ville de gøre, lige så sikkert som lys følger efter mørke. En eller anden trumf måtte spilles ud for straks at bringe sagen til en krise, for hver udsættelse ville begunstige hans modstandere. At vakle ville være det samme som at tabe. Alt måtte nu sættes på et kort.

Biskoppen af Meaux ventede i forværelset, og père la Chaise forklarede for ham i få ord situationens fare og de midler, hvormed den skulle imødegås. De fulgtes ad til madame de Maintenons værelse. Hun havde lagt sin mørke enkedragt bort, som hun havde brugt, siden hun kom til hoffet, og bar nu, mere overensstemmende med hendes strålende udsigter, en kostbar, men enkel dragt af hvid silke med sølvrosetter. En eneste diamant lynede i hendes mørke lokkers tykke krøller. Denne forandring havde forynget hende, og da begge præsterne betragtede hendes fine figur og holdning, der var så rolig og elegant, kunne de ikke andet end indrømme, at hvis deres foretagende mislykkedes, da var det ganske sikkert ikke en følge af deres værktøjs ufuldkommenhed.

Hun havde rejst sig op ved deres indtræden, og hendes udtryk røbede, at hun havde opfattet en del af den angst, som fyldte deres sind.

"I kommer med dårlige nyheder," råbte hun.

"Nej, nej, min datter," det var biskoppen, som talte, "men vi må være på vagt mod vore fjender, som gerne vil vende kongen fra Dem, hvis de bare kunne."

Hendes ansigt lyste op ved hendes elskedes navn.

"Ah, I ved ikke, at han har givet mig sit løfte," råbte hun. "Han har givet mig sit ord, og jeg stoler på ham som på mig selv. Jeg ved, at han vil holde det."

Men jesuitten var forberedt på denne hendes instinktive tro.

"Vore modstandere er mange og mægtige," sagde han og rystede på hovedet. "Selv om kongen forbliver fast bestemt, så vil han stadig blive ærgret, og finde sit liv mørkere i stedet for lysere, med undtagelse naturligvis, af det lys, madame, som De

ikke kan undgå at føre med Dem. Vi må søge at få en ende på sagen."

"Og hvorledes, fader?"

"Vielsen må straks finde sted."

"Straks?"

"Ja, i nat om muligt."

"O, fader, De forlanger for meget, kongen vil aldrig samtykke i et sådant forslag."

"Han skal foreslå det selv."

"Men hvorledes?"

"Vi skal tvinge ham til det. Kun på den måde kan vi standse al modstand. Er det en gang vel gjort, så må hoffet berolige sig; men indtil da vil det gøre modstand."

"Hvad forlanger De, at jeg skal gøre, fader?"

"Frasige Dem kongen."

"Frasige mig ham!" Hun blev bleg som en lilje og så forvirret på ham.

"Det er den bedste måde, madame."

"Ak, fader, jeg skulle kunne have gjort det i forrige måned, i forrige uge, ja selv i går morges, men nu – oh, det vil knuse mit hjerte."

"Frygt ikke, madame, vi råder Dem til det bedste, men gå nu straks til kongen og sig til ham, at De har hørt, at han for Deres skyld har haft så mange ubehageligheder, og at De ikke vil være årsag til stridigheder inden for hans egen familie, at De derfor løser ham fra hans løfte, og at De trækker Dem tilbage fra hoffet for altid."

"Nu med det samme?"

"Uden at tøve et øjeblik,"

"Jeg følger Deres råd," sagde hun; "for jeg tror, at De er klogere end jeg, men ak, om han skulle tage mig på mit ord."

"Det vil han ikke."

"Det er en forfærdelig risiko."

"Men et sådant mål som dette kan ikke vindes uden stor risiko. Gå, mit barn, og Gud velsigne Dem."

13. Kongen får en ide

Kongen var blevet alene igen i sit værelse; hensunken i mørke tanker spekulerede han på et middel til at udføre sin hensigt og samtidig hæve den modstand, som syntes at være så ivrig og almindelig. Pludselig hørtes en svag banken på døren, og den kvinde, som optog hans tanker, viste sig for ham i skumringen. Han rejste sig hurtigt og rakte sin hånd frem med et venligt smil, som burde have beroliget hende, hvis hun nogensinde havde tvivlet på hans troskab.

"Francoise, De her? Så har jeg da omsider fået et velkomment besøg, det første i dag."

"Sire, jeg er bange for, at man har plaget dem."

"Ja, sandelig, Francoise."

"Men jeg har et middel mod dette."

"Og hvilket er det?"

"Jeg forlader hoffet, sire, og De skal ikke tænke mere på, hvad der er passeret mellem os. Jeg har bragt splid, hvor jeg håbede at bringe fred. Lad mig trække mig tilbage til St. Cyr eller klostret Fontevrault, og De skal ikke mere ofre Dem således for min skyld."

Kongen blev dødelig bleg og greb fat i hende med skælvende hånd, som om han var bange for, at hun straks ville iværksætte sin beslutning. Han havde i årevis vænnet sig til at gå til hende, så snart han havde brug for råd, og selv i forrige uge, da han havde forladt hende for en tid, var det af højeste vigtighed for ham at vide, at hun var i nærheden. Den trofaste veninde, som altid var tilgivende og beroligende, ventede på ham med sine råd og sin sympati, men at hun skulle forlade ham, forlade ham

ganske, en sådan tanke var aldrig faldet ham ind, og den slog ham nu med uro og forbavselse.

"De kan ikke mene det, Francoise," sagde han med skælvende stemme. "Nej, nej, det kan umuligt være Deres alvor."

"Mit hjerte vil briste, når jeg forlader dem, men det lider også, når De for min skyld er uenig med Deres familie og Deres ministre."

"Pyt! Er jeg ikke kongen? Skal jeg ikke kunne gøre, hvad jeg vil, uden at spørge dem? Nej, nej, Francoise, De må ikke forlade mig. De må være hos mig og blive min hustru."

Han kunne næppe tale for bevægelse, og han holdt stadig fast i hendes kjole for at holde hende igen. Hun havde været ham dyrebar før, men var det endnu mere nu, da han troede, at han skulle miste hende. Hun følte nu sin magt og brugte den til det yderste.

"Men en tid må jo hengå før vort bryllup, sire, og i den tid vil De blive udsat for ubehageligheder. Hvorledes kan jeg føle mig lykkelig, når jeg ved, at jeg er årsagen til Deres bekymringer?"

"Hvorfor behøves det at udsættes så længe, Francoise?"

"En dag ville være for længe, hvis De var ulykkelig for min skyld. Det plager mig at tænke på det, tro mig, det ville være bedre, om jeg forlod Dem."

"Aldrig, det må De ikke; hvorfor skal vi vente selv én dag, jeg er rede og De også. Hvorfor skulle vi ikke kunne vies straks?"

"Straks, sire?"

"Ja, straks, det er mit ønske, det er min befaling. Dette er mit svar til dem, som trodser mig. De skal ikke få noget at vide om det før senere, og da skulle jeg have lyst til at se den, der vovede at behandle min hustru anderledes end med agtelse. Lad os

blive viet i hemmelighed, Francoise. Jeg skal sende et pålideligt bud til ærkebiskoppen i aften, og jeg sværger på, at selv om hele Frankrig sætter sig imod det, skal han alligevel gøre os til mand og hustru, inden han forlader os."

"Er det Deres ønske, sire?"

"Ja, og jeg kan se, at det er Deres også. Vi skal ikke tøve et øjeblik, Francoise. Hvilken udmærket ide af mig. Den skal bringe deres tunger til at tie, og når det er gjort, skal de få det at vide, men ikke før. Begiv Dem altså til Deres værelse, min kæreste veninde og den bedste af kvinder. Når vi atter mødes, så er det for at forenes med et bånd, som hverken hoffet eller hele landet skal være i stand til at rive over."

Kongen brændte af iver for at iværksætte sin nye beslutning, han havde mistet sit tvivlende og misfornøjede udseende og gik hurtigt omkring i værelset med smilende ansigt og strålende øjne. Derpå ringede han med en lille guldklokke, som kaldte hans kammertjener, Bontems ind.

"Hvor mange er klokken, Bontems?"

"Lige ved 6, sire."

"Hm!" Kongen tænkte sig om et øjeblik, "ved du, hvor kaptajn de Catinat er?"

"For lidt siden var han i parken, sire, men jeg hørte, han skulle ride til Paris i aften."

"Alene?"

"Han skulle have en bekendt med sig."

"Hvem? En garderofficer?"

"Nej, sire! En fremmed fra den anden side havet, fra Amerika, efter hvad jeg kan forstå; han har boet hos ham den sidste tid, og de Catinat har vist ham paladsets herligheder."

"En fremmed! Så meget desto bedre. Gå, Bontems, og bed dem komme herhen straks."

"Jeg håber, at de endnu ikke er redet af sted, sire, men jeg skal se efter." Han skyndte sig bort og vendte tilbage inden ti minutter.

"Nå?"

"Jeg var heldig, sire. Deres heste var ført frem, og de havde fødderne i stigbøjlerne, da jeg fandt dem."

"Hvor er de nu?"

"De venter på Deres Majestæts ordrer i forværelset."

"Før Dem ind, Bontems, og lad ingen komme ind, ikke engang en minister, før de har forladt mig."

For de Catinat var en audiens hos kongen en temmelig almindelig affære, en del af hans tjenstlige pligter, men det var med stor forbavselse, at han hørte af Bontems, at hans ledsager også var indbefattet i ordren. Han skyndte sig at hviske i den unge amerikaners øre nogle vink om, hvad han burde gøre, og hvad han burde undgå, da Bontems vendte tilbage og førte dem ind.

Amos Green, for hvem guvernør Dongan i New York havde været indbegrebet af al menneskelig magt, trådte med en følelse af nysgerrighed blandet med frygt frem for den største monark i hele kristenheden. Det pragtfulde forværelse, som han havde ventet i, fløjlet, malerierne og forgyldningen samt den mængde af fintklædte tjenere og strålende vagter, alt havde gjort et dybt indtryk på hans fantasi og forberedt ham på en eller anden vidunderlig skikkelse iklædt kåbe og krone som et passende midtpunkt for alt dette. Da hans blik faldt på en mørkklædt mand med livlige, klare øjne, et halvt hoved lavere

end han selv, med en lille, fin figur og en rank holdning, kunne han ikke lade være med at se sig om for at opdage om dette virkelig var monarken eller en af disse utallige tjenende ånder, som trådte mellem ham og den ydre verden. Hans ledsagers ærbødige hilsen overbeviste ham om, at dette måtte være kongen, så at han også bukkede, men rettede sig igen straks med den utvungne værdighed, som er egen for en mand, der har gået i naturens skole.

"Godaften, kaptajn de Catinat," sagde kongen med et venligt smil, "efter hvad jeg har hørt, er Deres ven en fremmed her i landet. Jeg håber, min herre, at De har fundet noget her, som har kunnet interessere og more Dem?"

"Ja, Deres Majestæt, jeg har set Deres store stad, og den er vidunderlig. Og min ven har vist mig paladset med alle dets parker og anlæg. Når jeg vender tilbage til mit eget land, vil jeg have meget at fortælle om, hvad jeg har set i Deres skønne rige."

"De taler fransk og er alligevel ikke canadier?"

"Nej, sire. Jeg kommer fra de engelske provinser."

Kongen betragtede med interesse den kraftige skikkelse, de frimodige, åbne træk og den unge fremmedes utvungne holdning, og han måtte tænke på de farer, som de Frontenac havde talt om i disse provinser. Hvis dette var en type på racen derovre, da måtte det sandelig være et folk, som det var bedre at have til ven end til fjende. Hans tanker var imidlertid optaget af andre ting end af statsanliggender, og han skyndte sig at give de Catinat sine ordrer.

"De skal ride til Paris for mig, og Deres ven kan ride med. To er sikrere end en, når det er et spørgsmål om et

statsanliggende. Jeg ønsker dog, at De skal vente, til skumringen falder på."

"Ja, sire."

"Lad ingen vide Deres ærinde, og se til, at ingen følger efter Dem. De kender ærkebiskop Harlays hus i Paris?"

"Ja, sire."

"De skal bede ham om at køre hertil og være ved den nordvestlige port ved midnat. Intet må hindre ham. Om det stormer eller er smukt vejr, skal han komme alligevel, det er af højeste vigtighed."

"Han skal få Deres ordre, sire."

"Godt. Far vel, kaptajn de Catinat, far vel, min herre! Jeg håber, at Deres besøg i Frankrig må blive behageligt." Han vinkede med hånden og smilede til dem på den fortryllende måde, som havde vundet så mange hjerter, og afskedigede således de to venner for at de kunne tiltræde deres mission.

14. Det sidste kort

Madame de Montespan holdt sig fremdeles i sine værelser, urolig over kongens udeblivelse, men hun ville nødig vise sin ængstelse for hoffet eller stille nogen spørgsmål om det, som var foregået. Mens hun således forblev i uvished om sin lykkes pludselige og fuldstændige nedgang, havde hun alligevel en virksom og energisk ven, for hvem ingen begivenhed var hengået ubemærket, og som vågede over hendes interesser med lige så stor nidkærhed, som om de havde været hans egne. I grunden var de også hans egne, for hendes broder havde fået alt, hvad han havde stræbt efter, penge, land og rang ved sin søsters stilling, og han vidste alt for godt, at hendes lykkes undergang umiddelbart ville følges af hans egen. Da han af natur var forvoven, hensynsløs og opfindsom, var han ikke den mand, som ville opgive spillet som tabt, før han havde spillet det til ende med al den list og energi, som han var begavet med. Vågen og på sin post lige fra den stund, da han havde hørt rygtet om kongens hensigter, havde han stadig opholdt sig i forgemakket og senere draget sine slutninger ud fra, hvad han havde set. Intet havde undgået ham… Monsieurs og Dauphinens trøstesløse ansigter, père la Chaises og Bossuets besøg i madames værelse, og den triumf, som lyste i hendes øjne, da hun vendte tilbage fra kongen – han havde set Bontems skynde sig bort og komme igen med garderofficeren og dennes ven. Han havde hørt dem befale deres heste frem om et par timer, og til sidst havde han hørt af en spion, som han havde blandt tjenerne, at der herskede en ualmindelig uro og travlhed i madame de Maintenons værelse, at mademoiselle Nanon var

halvt ude af sig selv af ophidselse, og at der var sendt bud efter to af hoffets syersker. Men først da han af samme tjener hørte, at der blev gjort et værelse i stand for natten til ærkebiskoppen af Paris, forstod han, hvor stor faren virkelig var.

Madame de Montespan havde tilbragt eftermiddagen på en sofa i det sletteste humør. Hun havde forsøgt at læse, men havde kastet bogen fra sig. Hun havde skrevet, men revet papiret itu. Tusinde ængstelser og den værste mistanke havde gennemkrydset hendes hjerne. Hvad var der gået af kongen? Han var i går temmelig kølig, og hans blik var ustandselig vandret til uret. I dag var han slet ikke kommet. Måske det var hans gigt? Eller var det muligt, at hun atter havde mistet sin magt over ham? Nej, det kunne det ganske sikkert ikke være. Hun vendte sig om på sofaen mod spejlet ved døren. Lysene var netop tændt i hendes værelse, fyrre i tallet, hvert eneste forsynet med en sølvreflektor, som tilbagekastede skinnet, så værelset var lige så lyst som om dagen. I spejlet vistes det strålende værelse, den mørkerøde sofa og hendes figur i den lette dragt af hvidt og sølv. Hun støttede sig på albuen og beundrede sine egne øjnes dybe farve med deres lange mørke øjenhår, sin hvide hals' fine runding og sit smukke ansigt. Hun undersøgte det nøje og omhyggeligt, som om det havde været hendes rivalinde, der lå foran hende, men intet sted kunne hun opdage spor af tidens hærgen. Hun havde endnu sin skønhed i behold. Og når den én gang havde erobret kongen, hvorfor skulle den ikke også nu kunne holde ham fast? Naturligvis ville den det. Hun bebrejdede sig selv sin ængstelse. Han var sikkert syg, eller ville han måske endnu nå at komme? Ha, lyden af en dør, som blev

åbnet, og hurtige skridt i forgemakket. Måske det var ham eller et bud fra ham.

Men nej, det var hendes broder, der viste sig med forstyrrede øjne og fortrukket ansigt, som om han tyngedes af sine egne dårlige nyheder. Han vendte sig om, da han trådte ind, låste døren, gik så tværs over gulvet og låste også den anden, som førte til hendes boudoir.

"Nu kan vi være uforstyrret," gispede han. "Jeg har skyndt mig her hen, for hvert minut er kostbart. Har du hørt noget fra kongen?"

"Intet." Hun styrtede op og betragtede ham med et ansigt, blegt som hans eget.

"Handlingens time er kommet, Francoise. Der er netop ved sådanne lejligheder, at Mortemarts altid har udmærket sig. Træk dig ikke tilbage for slaget, men tag dig sammen for at møde det."

"Hvad er der?" Hun forsøgte at tale, som hun plejede, men kun en hvisken kom over hendes tørre læber.

"Kongen agter at gifte sig med madame de Maintenon."

"Guvernanten! Scarrons enke! Det er umuligt!"

"Det er sikkert."

"Gifte sig! Sagde du gifte sig?"

"Ja, han vil gifte sig med hende."

Hun strakte sine hænder ud med en foragtelig bevægelse og lo højt og bittert.

"Du er let skræmt, min bror," sagde hun. "Ah, du kender ikke din lille søster. Måske du ville vurdere mig bedre, hvis du ikke var min bror. Giv mig en dag, kun en kort dag, og du skal se Louis, den stolte Louis, ved mine fødder, bønfaldende mig om

tilgivelse for denne krænkelse. Jeg forsikrer dig, han kan ikke rive de bånd over, som fængsler ham til mig. En dag er alt, hvad jeg forlanger for at vinde ham tilbage."

"Men det kan du ikke få."

"Hvorfor ikke?"

"Vielsen skal finde sted i nat."

"Du er forrykt, Charles."

"Jeg er fuldstændig sikker på det." Med nogle få, afbrudte ord fortalte han alt, hvad han havde hørt og set. Hun lyttede med anstrengt ansigt, og hænderne knyttedes fastere og fastere, efterhånden som han fortsatte. Men det var rigtigt, hvad han havde sagt om Mortemart-familien. De havde et kamplystent blod i sine årer og udmærkede sig altid, når handling var nødvendig. Hendes hjerte fyldtes snarere af had end frygt, mens hun hørte på ham, og hele hendes naturs energi koncentrerede sig om at imødegå krisen.

"Jeg vil gå hen og tale med ham," råbte hun og ilede hen til døren.

"Nej, nej, Francoise, du ødelægger alt, hvis du gør det. Vagten har fået strenge ordrer om ikke at slippe nogen ind til kongen."

"Men jeg vil insistere."

"Tro mig, søster, det er værre end slet intet at gøre! Jeg har talt med vagtofficeren, og ordren er ganske klar."

"Ah, jeg skal nok klare det."

"Nej, det skal du ikke!" Han stillede sig med ryggen mod døren. "Jeg ved, det er forgæves, og jeg vil ikke have, at min søster skal gøre sig til latter for hele hoffet ved at tvinge sig ind i den mands værelse, som har afvist hende!"

Hans søsters kinder blev røde ved disse ord, og hun blev stående uden at kunne bestemme sig.

"Hvis jeg kun får en dag, Charles, er jeg sikker på, at jeg skal bringe ham tilbage. Her har en anden indflydelse gjort sig gældende – den geskæftige jesuit eller den pralende Bossuet. Kun en dag må jeg have for at tilintetgøre deres listige anslag. Jeg kan se dem holde Helvedes ild for hans øjne, som man svinger en fakkel for en tyr, for at få den til at vende sig om. Å, om jeg kunne narre dem i nat. Den kvinde, denne fordømte kvinde! Den falske slange, som jeg har næret ved min barm! Jeg ville hellere se Louis i graven end gift med denne kvinde! Charles, Charles, vi må hindre det. Jeg vil give hvad som helst for at hindre dette."

"Hvor meget vil du give, søster?"

Hun så bestyrtet på ham. "Hvorledes, du vil vel ikke have, at jeg skal købe *dig*?" sagde hun.

"Nej, men jeg vil gerne købe andre."

"Ha! Du ser altså en mulighed?"

"Én og kun en. Tiden går. Jeg må have penge."

"Hvor meget?"

"Jeg kan ikke få for meget – så meget som du kan undvære!"

Med hænder, der skælvede af bevægelse, åbnede hun et lille hemmeligt skab i væggen, hvor hun gemte sine kostbarheder. En glans af juveler strålede imod hendes broder, da han så over hendes skulder. Store rubiner, kostbare smaragder, mørkerøde beryller og funklende diamanter lå i en glinsende, mangefarvet dynge, alt sammen beviser på kongens flothed i mere end 15 år. På den ene side var tre skuffer, den ene ovenover den anden.

Hun trak ud den underste, som var fyldt til randen med glinsende louisdorer.

"Tag så meget som du vil!" sagde hun. "Og hvad er så din plan? Hurtigt!"

Han stoppede lommerne fulde af guldmønter. Nogle af mønterne gled mellem hans fingre og faldt klingrende ned på gulvet, men ingen af dem ofrede dem så meget som et blik.

"Din plan?" gentog hun.

"Vi må forsøge at hindre ærkebiskoppen i at komme her til i nat. På den måde vil vielsen blive udsat til i morgen nat, og du vil få tid til at handle."

"Men hvorledes kan vi hindre det?"

"Ved hoffet findes et dusin gode karle, som kan købes for mindre, end jeg har i min ene lomme. For eksempel de la Touche, den unge Turberville, gamle major Despard, Raymond de Carnac og de fire Latours. Jeg skal samle dem sammen og begive mig af sted med dem på vejen til Paris."

"Og overfalde biskoppen?"

"Nej, budbringerne."

"Ah, udmærket, du er en fyrste blandt brødre! Hvis der intet bud kommer til Paris, er vi reddet. Skynd dig, tab ikke et minut, kære Charles."

"Dette er vel nok, Francoise, men hvor skal vi gøre af dem, efter at vi har fået dem vel i vore hænder? Det forekommer mig, som om vi kunne sætte livet på spil oven i købet. De er jo kongens kurerer, og vi kan næppe rende kården gennem livet på dem."

"Ikke?"

"For en sådan forbrydelse findes ingen tilgivelse."

"Men husk, at inden sagen kommer til undersøgelse, vil jeg have genvundet min indflydelse over kongen."

"Det er godt nok, lille søster, men hvor længe kommer den til at vare? Det bliver ret et behageligt liv for os, hvis vi ved enhver forandring bliver tvunget til at flygte ud af landet. Nej, nej, Francoise, vi kan ikke gøre mere, end at fange budbringerne."

"Ja, men hvor skal vi holde dem fanget?"

"Jeg har tænkt på det, ved Portillac ligger jo markis de Montespans slot."

"Min mands?"

"Netop."

"Min værste fjende! Oh, Charles, det kan ikke være dit alvor!"

"Tværtimod, jeg har aldrig i mit liv været alvorligere. Markisen var i Paris i går og er endnu ikke vendt tilbage. Hvor har du ringen med hans våben?"

Hun søgte blandt sine juveler og tog en guldring frem med et stort graveret våbensegl.

"Denne skal være vor nøgle: Når den gode Marceau, fogeden, får den at se, da skal hvert fangehul i slottet stå til vor disposition. Det er det eller intet. Der findes intet andet sted, hvor vi kan holde dem i sikkerhed."

"Men når min mand vender tilbage?"

"Ah, han bliver først en smule forbavset over sine fanger, og den medgørlige Marceau vil få et ubehageligt kvarters tid, men der kommer sikkert ikke til at ske endnu på en uge, og ved den tid, lille søster bør du ha vundet slaget. Ikke et ord mere, for minutterne er kostbare. Farvel, Francoise, vi skal ikke overgive os uden kamp. Jeg skal i nat sende dig underretning om,

hvorledes det er gået for os." Han omfavnede og kyssede hende, og skyndte sig bort.

Flere timer efter han var gået, gik hun lydløst frem og tilbage på det bløde tæppe, med knyttede hænder og hele sin sjæl i fortærende skinsyge og had mod rivalinden. Klokken slog ti, elleve og tolv, og hun ventede fremdeles, forbitret og oprørt lyttede hun efter hvert trin, som kunne bringe hende nyheder. Hurtige skridt hørtes i korridoren, en banken på døren til forgemakket, og en hvisken fra hendes sorte page. Skælvende af bevægelse skyndte hun sig ud og modtog selv billetten fra den støvede rytter. Den indeholdt kun seks ord, hurtigt skriblet på et stykke smudsigt papir, men de fik hendes kinder til at rødme og hendes læber til at smile. Brevet var fra hendes bror og lød: "Ærkebiskoppen vil ikke komme i nat."

15. Midnatsridtet

De Catinat indså fuldt ud vigtigheden af det ærinde, som var blevet ham betroet. Den hemmelighedsfuldhed, som kongen havde pålagt ham, dennes synlige bevægelse og selve befalingens natur, alt bestyrkede de rygter, som var i omløb ved hoffet. Han kendte nok til de intriger, som fandt sted der, til at forstå, at den største forsigtighed var nødvendig. Han ventede derfor, til skumringen var faldet på med at lade sin staldknægt føre deres heste frem til en af parkens sideporte. Mens han gik derhen sammen med sin ven, gav han ham et hurtigt overblik over situationen ved hoffet og sandsynligheden af, at deres natlige ridt ville have indflydelse på Frankrigs fremtidige historie.

"Jeg synes om jeres konge," sagde Amos green, "og jeg er glad over at få lov til at ride i hans tjeneste. Han er noget lille af én, der står i spidsen for en stor nation, men han har en anførers blik. Hvis jeg mødte ham alene i en af Maines skove, ville jeg straks se, at han ikke var noget almindeligt menneske. – Nå, jeg er glad over, at han skal gifte sig igen, men det er et stort hus at styre for en hvilken som helst kvinde."

De Catinat smilede over sin kammerats opfattelse af en dronnings pligter.

"Er De bevæbnet?" spurgte han. "De har jo hverken kårde eller pistoler."

"Nej, når jeg ikke kan få lov til at have min bøsse, så synes jeg, det er bedre, ikke at være besværet af våben, som jeg aldrig har lært at bruge. Jeg har min kniv med mig. Men hvorfor spørger De?"

"Fordi det måske bliver en farlig ridetur."

"Hvordan det?"

"Der er mange, som har interesse af at hindre dette giftermål. Alle de fornemste i riget er meget imod det, og hvis de kunne standse os, så ville de forhindre vielsen, i det mindste i nat."

"Men jeg troede, at det var en hemmelighed?"

"Intet er hemmeligt ved hoffet. Der er f. ex. dauphinen og kongens broder, begge disse med samt deres tilhængere ville blive glade, hvis vi faldt i Seinen, før vi nåede ærkebiskoppens bolig. Men hvem er det der?"

En stor, grov figur steg frem i mørket på den vej, de gik. Da den kom nærmere, skinnede en kulørt lampe, som hang i et af træerne, på en garderofficers hvide og blå uniform. Det var major de Brissac, som tilhørte de Catinats eget regiment.

"Hallo! Hvorhen?" spurgte han.

"Til Paris, major."

"Om en time skal jeg selv rejse derhen, kan De ikke vente, så vi kan gøre hinanden selskab?"

"Nej, umuligt, vi har stort hastværk, jeg har ikke tid at miste et minut."

"Jaså, godnat da – og behagelig ridetur."

"Er Deres ven majoren en pålidelig person?" spurgte Amos Green, idet han så sig om.

"Tro som guld."

"I så tilfælde har jeg et ord at sige ham." Amerikaneren skyndte sig tilbage samme vej, som de var kommet, mens Catinat blev stående, ærgerlig over det unødvendige ophold.

Fulde fem minutter forløb, før den anden vendte tilbage, og den hidsige franske soldat var utålmodig og irriteret.

"Måske det er lige så godt, at De rider til Paris i ro og mag," sagde han; "når jeg rider i kongens ærinde, kan jeg ikke blive opholdt, hver gang De får et indfald."

"Jeg beder om undskyldning," sagde den anden stille. "Jeg havde noget at sige ham, og jeg tænkte, at jeg måske aldrig ville få ham at se igen."

"Nå, her er hestene," sagde officeren, idet han åbnede den lille port. "Har du fodret og vandet dem, Jacques?"

"Ja, hr. kaptajn," svaret manden, som holdt dem.

"Så til hest da, ven Green, og vi standser ikke, før vi ser lysene i Paris foran os."

Staldknægten så efter dem i mørket med et hånligt smil. "Vil I ikke standse før?" mumlede han, idet han vendte sig om. "Det skal vi få at se, hr. kaptajn, det skal vi få at se."

Begge kammeraterne galoperede en mil eller så, side om side. En vestlig vind var begyndt at blæse, og himlen var dækket med tunge, grå skyer, som sejlede hurtigt for vinden, mens en lille nymåne nu og da tittede frem. Selv i månelyset var vejen, beskygget af de store træer, meget mørk; og da månen overskyedes, var det vanskeligt at skelne den. De Catinat så ængsteligt frem over hestens hoved og bøjede sit ansigt ned over manken for at se vejen.

"Hvorledes synes De om vejen?" spurgte han til sidst.

"Den ser ud, som om en hel mængde vogne havde kørt ad den i dag."

"Hvorledes! Min Gud, De påstår vel ikke, at De kan se vognspor."

"Jovist, hvorfor ikke?"

"Men jeg kan jo næppe se selve vejen."

Amos Green lo hjerteligt. "Når De har vandret i skovene om natten så meget som jeg, da vil De også lære at bruge øjnene," sagde han, "for at tænde ild på dette tidspunkt er omtrent det samme som at miste sin skalp."

"Da er det lige så godt at De rider først, så skal jeg følge efter. Så! Hallo! Hvad sker der nu?"

Et pludseligt smæld, som af noget, der var bristet, hørtes, og amerikaneren balancerede et øjeblik i sadlen.

"Det var stigbøjleremmen, som sprang. Den er faldet af."

"Kan De ikke finde den?"

"Jo, men jeg rider lige så godt uden. Lad os kun fortsætte."

De havde galopperet omtrent fem minutter på denne måde, de Catinats hest nogle fod efter den andens hale, da atter et smæld hørtes, og garderofficeren tumlede af sadlen. Han holdt alligevel fast i tøjlerne og fik et øjeblik efter tag i hestens hoved og svor så iltert, som kun en franskmand er i stand til.

"Millioner bomber og granater!" råbte han. "Hvad er der nu på færde?"

"Deres stigbøjlerem er også sprunget."

"To stigbøjleremme på fem minutter? Det er ikke muligt?"

"Det kan umuligt være en tilfældighed," sagde amerikaneren, idet han kastede sig af hesten. "Men hvad er dette, min anden rem er afskåret og hænger kun i et hår."

"Min også, jeg kan føle det med hånden. Har De et fyrtøj? Lad os tænde lys."

"Nej, nej; den som befinder sig i mørket, befinder sig også i sikkerhed. Jeg lader min fjende tænde lys, vi kan se så meget

som vi har brug for."

"Mine tøjler er også skåret over."

"Mine også."

"Og sadelgjorden lige sådan."

"Det er forunderligt, at vi er kommet så langt helskindet. Hvem har spillet os dette lille puds?"

"Hvem andre end den skurk til Jacques? Han har haft ansvaret for hestene. Men han skal få at se, hvad en vippegalge vil sige, når jeg kommer tilbage til Versailles."

"Men hvorfor skulle han have gjort det?"

"Åh, han er blevet bestukket, han har været et værktøj i hænderne på dem, som ønskede at hindre vor rejse."

"Sandsynligvis. Men de har haft en eller anden grund til det. De vidste jo, at de ikke kunne hindre os i at komme til Paris ved at afskære vore remme; for vi kunne jo have redet uden sadel eller i nødsfald være løbet."

"De håbede vel, at vi skulle knække halsen."

"Muligvis en af os, men næppe begge; for den enes skæbne ville jo have advaret den anden."

"Nå, hvilken hensigt tror De da, at de havde?" råbte de Catinat utålmodigt. "Lad os for Guds skyld komme til et resultat, for hvert minut er kostbart."

Men Amos Green forandrede ikke sin koldblodige og metodiske måde at tale og tænke på.

"De har ikke haft til hensigt at standse os. Men hvad kan da deres hensigt have været? Øjensynlig blot at opholde os. Og hvorfor ønskede de at opholde os? Hvad gjorde det dem, om vi kom frem en time før eller senere? Dette kan ikke have været årsagen."

"For Guds skyld..." afbrød de Catinat ham heftigt.

Men amerikaneren fortsatte roligt.

"Hvorfor ønskede de altså at opholde os? Kun af en grund, så vidt jeg kan forstå. For at lade andre komme os i forkøbet og forhindre os, det er knuden, kaptajn. Jeg sætter et bæverskind mod et kaninskind på, at jeg er på rette spor. Et dusin ryttere er redet frem her, efter at duggen er faldet. Hvis vi blev opholdt, ville de få tid til at lægge deres planer, før vi kom."

"På min ære," sagde de Catinat tankefuldt. "De har ret. Hvad foreslår De?"

"At ride tilbage og tage en anden vej."

"Det er umuligt. Vi ville blive nødt til at ride tilbage til korsvejen ved Meudon, og det ville forlænge vor rejse med ti mil."

"Hellere komme frem en time senere end slet ikke komme frem."

"Pyt, vi vil vist ikke ride en sådan omvej kun på grund af en gisning. Når vi kommer et stykke længere frem, kan vi ride til højre langs floden og på den måde forandre vor vej."

"Men vi kommer måske aldrig derhen."

"Hvis de stiller sig i vejen, skal vi nok lære dem."

"Tænker De at slås?"

"Ja."

"Hvorledes? Med et dusin?"

"Med hundrede, når vi er i kongens ærinde."

Amos Green trak på skuldrene.

"De er vel ikke bange?"

"Jo, jeg er, meget bange. At slås er godt nok, når det ikke kan undgås, men jeg kalder det naragtigt at ride lige i fælden, når

man kan omgå den."

"Gør som De vil," sagde de Catinat ærgerligt. "Min far var en gentleman og ejer af tusind hektar land, og hans søn skal ikke svigte sin konge."

"Min far," sagde Amos Green, "var købmand og ejer af tusind ilderskind, og hans søn kender en nar, når han ser en."

"De er uforskammet, min herre," råbte garderofficeren, "men vi kan ordne denne sag ved en belejligere anledning. Nu må jeg fortsætte min rejse, og De må gerne vende tilbage til Versailles, hvis De ønsker det." Han tog hatten meget høfligt af, svang sig op på hesten og red videre.

Amos Green vaklede et øjeblik, men efter at han var steget til hest, indhentede han snart sin ledsager igen. Denne var dog ikke i noget særlig godt humør, men red videre med stiv holdning og uden at værdige sin kammerat et ord eller et blik. Pludselig opdagede han noget i mørket, som fik ham til at smile. Langt borte foran dem blinkede mellem to store grupper træer et uendeligt antal små lysende og glitrende gule punkter så tæt som blomsterne i en have. Det var lysene i Paris.

"Se!" råbte han og pegede, "der er byen, og lige her i nærheden er St. Germainvejen. Lad os ride den vej for at undgå faren."

"Godt, men i Deres sted ville jeg ikke ride så hurtigt, for sadelgjorden kan briste når som helst."

"Nej, lad os skynde os, vi er snart ved vor rejses mål. St. Germainvejen er lige der henne, og senere kan vi med lethed lade os lede af lysene!"

Han slog sin hest med ridepisken, og de galopperede sammen rundt om hjørnet.

I næste øjeblik lå de sammenklumpet på marken. De Catinat havde delvis fået sin hest over sig, og hans kammerat, som var kastet tyve skridt fremefter, lå stille og ubevægelig midt på vejen.

16. Når den onde kører

Monsieur de Vivonne havde planlagt sit anslag med klogskab. Han havde forladt paladset med en lukket vogn og en flok udvalgte banditter, en god halv time før kongens kurerer, og ved hjælp af sin søsters guld havde han maget det således, at deres rejse ville blive forsinket. Da han var kommet til korsvejen, havde han befalet kusken at køre bort med vognen og lade hestene binde ved et gærde. Derpå havde han placeret en af banden på vagt et stykke borte for at give signal, når begge rytterne nærmede sig. Et tykt tov var bundet fast om et træ ved siden af vejen, atten tommer fra jorden, når signalet blev givet, skulle det strækkes over til den anden side. Rytterne kunne umuligt se det, da det var anbragt midt i svinget, og følgelig faldt deres heste omkuld og trak dem med i faldet. Øjeblikkelig styrtede et dusin bevæbnede skurke, som havde holdt sig skjult i skyggen af træerne, frem, men ingen af ofrene rørte sig. De Catinat trak vejret tungt, med den ene fod under hestens hals, mens blodet flød i en smal stribe fra hans blege ansigt og randt dråbevis ned på hans skulderslag. Amos Green var uskadt, men da hans sadelgjord var sprunget, var han blevet slynget af hesten mod den hårde landevej med sådan kraft, at han aldeles havde mistet vejret.

Monsieur de Vivonne tændte en lygte og lyste på begge de bevidstløse ansigter. "Dette var en kedelig affære, major Despard," sagde han til den, som stod ham nærmest. "Jeg tror, at begge er døde."

"Pyt, i min ungdom plejede folk ikke at dø så let," sagde majoren og strakte sit gråskæggede ansigt frem i skinnet fra

lygten. "Jeg er blevet kastet af hesten lige så mange gange, som jeg har knapper i min vest, og et par knækkede ribben er al den ubehagelighed, jeg har haft af det. Stik hestene ihjel, for de bliver i alle tilfælde ubrugelige."

To suk og lyden af hovederne, som faldt mod jorden, røbede, at begge hestes lidelser var endt.

"Hvor er Latour?" spurgte monsieur de Vivonne. "Achille Latour har studeret medicin i Montpellier, hvor er han?"

"Her, Deres Nåde. Jeg plejer ikke at prale, men jeg forsikrer Dem, at jeg kan føre lancetten lige så godt som kården. Det var en ulykkelig dag for mange syge mennesker, da jeg blev soldat. Hvem ønsker De, at jeg skal undersøge først?"

"Denne, her på vejen."

Dragonen bøjede sig ned over Amos Green. "Han har ikke længe igen, det mærkes på åndedrættet."

"Hvor er han såret?"

"*Subluxation* af *epigastrium*. Det er aldeles mærkværdigt, hvor godt jeg husker de medicinske udtryk – jeg tror, at det ville være lige så godt, at jeg stak min dolk gennem halsen på ham med det samme, for han kan ikke leve længe."

"Nej, vist ikke," råbte anføreren, "hvis han dør uden ydre skade, kan vi ikke anklages for hans død. Se nu på den anden."

Manden bøjede sig over de Catinat og lagde hånden på hans hjerte. Da han gjorde det, drog officeren et langt suk, åbnede øjnene og så sig omkring med et udtryk, som om han hverken vidste, hvor han befandt sig, eller hvorledes han var kommet der. De Vivonne, som havde trykket hatten ned i panden og skjulte den underste del af ansigtet med sin kappe, tog en lille flaske frem og hældte en del af dens indhold i munden på den

sårede. Øjeblikkelig vendte farven tilbage i hans kinder. Han styrtede op og søgte med voldsomhed at skubbe dem bort, som holdt ham. Men han var endnu så ør i hovedet, at han næppe kunne stå på benene.

"Jeg må til Paris," gispede han, "jeg skal til Paris i kongens tjeneste! Hvis I hindrer mig, så svarer jeg ikke for følgerne."

"Han har kun fået en skramme," sagde den fordums doktor.

"Hold ham, mens vi bærer den døende til vognen."

Lygten kastede et så svagt skin omkring sig, at Amos Green havde været skjult i skyggen. De vendte nu tilbage til det sted, hvor han lå, men der fandtes ikke et spor af ham, han var forsvundet.

Et øjeblik stod banditterne som ramt af lynet, men brød derefter ud i en strøm af eder, og de Vivonne greb den falske doktor i struben, slog ham til jorden og ville have kvalt ham, hvis ikke de andre havde skilt dem ad.

"Løgnagtige hund," råbte han, "er dette, hvad du kan? Manden er flygtet, og vi er fortabte."

"Han må have gjort det i dødskampen," stammede Latour hæst og gned sin hals. "Jeg forsikrer Dem, at han var *in extremis*. Han kan umuligt være langt borte."

"Det er sandt, han kan ikke være langt borte," råbte Vivonne, "han havde hverken hest eller våben! Bevogt den anden, Despard og Raymond de Carnas, så ikke han også spiller os et puds. Latour og Tuberville kan ride afsted og vente ved den søndre byport. Hvis han i det hele taget kan komme ind i Paris, så må det være den vej. Hvis I får fat i fyren, så bind ham foran jer på hesten og før ham til mødestedet. Det har under alle omstændigheder kun lidt at betyde, for han er en fremmed og

er kun ved et tilfælde kommet med. Kør den anden vogn herhen, så vi kan komme væk, inden nogen slår alarm."

De to ryttere red bort for at forfølge flygtningen, og de Catinat, som fremdeles anstrengte sig for at komme løs, blev slæbt ind i vognen, som havde ventet i nogen afstand, mens disse ting gik for sig. Tre af rytterne red foran, kusken blev ganske kort befalet at køre efter dem, og Vivonne og de andre banditter fulgte, efter at han først havde sendt et bud til sin søster.

Den stakkels garderofficer var i mellemtiden kommet sig og fandt sig bundet på hænder og fødder i et rystende fængsel, som rumlede afsted på St. Germainvejen. Ved sit fald havde han mistet bevidstheden, og fødderne var blevet klemt voldsomt af hesten, men såret i panden var ubetydeligt, og var allerede holdt op at bløde. Hans tanker plagede ham alligevel mere end hans legeme. Han holdt hovedet skjult i hænderne, stampede vanvittigt med fødderne og vuggede frem og tilbage i fortvivlelse. For en nar han havde været. Hvilken ærkenar! At han, en gammel soldat, sådan skulle løbe lige i sådan en fælde. Kongen havde udvalgt ham blandt alle sine mænd, og nu havde han fejlet uden så meget som at løsne et skud eller trække sin kårde. Han var jo desuden blevet advaret – af en ung mand, som ikke kendte til hoffet og dets intriger, og som kun lededes af sin medfødte klogskab. De Catinat kastede sig i sin kval ned på læderpuderne.

Men så beroligede han sig. Sket var jo nu engang sket, og han måtte se at finde ud af, hvorledes han kunne gøre det godt igen. Amos Green var undveget, dette var en stor fordel. Han havde hørt kongens befaling og forstået vigtigheden af den. Han

kendte ganske vist ikke Paris, men en mand, som ved nattetid kunne finde vejen i Maines skove, ville ikke have nogen vanskelighed ved at få rede på et så velkendt hus som ærkebispens. Men så kom han at tænke på noget, der gjorde ham fortvivlet. Byportene blev lukket kl. 8 om aftenen, og den var nu næsten 9. For ham med sin velkendte uniform ville det have været let at få adgang, men hvorledes ville det være muligt at komme ind for Amos Green, en fremmed og dertil civilklædt. Det var umuligt. Helt og aldeles umuligt. Men til trods for det usandsynlige, håbede han alligevel, at en mand, der var så dreven, på en eller anden måde ville klare vanskeligheden.

Så begyndte han at tænke på flugt. Skulle han nu ikke komme i tide til at udrette sit ærinde? Hvem var disse mænd, som havde taget ham til fange, de havde ikke sagt noget, hvoraf han kunne slutte sig til, hvis værktøj de var. Han tænkte på monsieur og dauphinen. Sikkert en af dem. Han havde kun genkendt en, den gamle major Despard, en mand, som ofte besøgte de sjofleste værtshuse, og hvis kårde stod til dens disposition, som betalte bedst. Hvorhen tænkte de at føre ham? Det kunne være til hans død. Men hvis de ville gøre det af med ham, hvorfor skulle de så bringe ham til bevidsthed? og hvor denne vogn? Fuld af nysgerrighed så han ud gennem vinduet.

En rytter red på hver side. Foran i vognen var en glasrude, hvorigennem han kunne se ud og danne sig en forestilling om, hvor han befandt sig. Tågen var borte, og månen lyste klart, badende hele det vidtstrakte landskab i sit blændende skin. Til højre var der sletteland med trægrupper her og der, mellem hvilke der stak flere borgtårne op. En vældig klokke ringede i et kloster, og dens tunge slag kom og gik med vinden. Til venstre,

langt ude i det fjerne, skimtedes lysene i Paris. De fjernede sig hurtig i modsat retning, og hvilket mål de end havde, så var det hverken Versailles eller hovedstaden. Derpå begyndte han at overveje udsigterne til flugt. De havde taget hans kårde fra ham, og pistolerne sad fast i sadelhylstrene på hans stakkels hest. Selv om han kunne komme ud, var han ubevæbnet, og hans vogtere mindst et dusin. Foran red tre mand på den hvide, månelyse vej, en på hver side af vognen, og af hovslagene sluttede han sig til, at bag vognen måtte der være mindst et halvt dusin. Det var i alt tolv, kusken medregnet, alt for mange for en ubevæbnet mand at kæmpe mod. Ved tanken på kusken så han ud foran sig og så pludselig ved lygternes skin noget, som slog ham med forfærdelse.

Manden var øjensynligt frygtelig såret, og det var virkelig mærkværdigt, at han kunne sidde der og svinge sin pisk med sådan kraft. Bag på hans røde frakke, netop under venstre skulder, var et snit i tøjet, hvorigennem et våben stak ud, og rundt omkring det var en stor, mørkerød plet. Men dette var ikke alt, for da han løftede pisken, skinnede månen på hans hånd, og de Catinat så med gysen, at også den var blodplettet. Garderofficeren strakte hals for at komme til at få et glimt af mandens ansigt; men dennes bredskyggede hat var trukket ned i panden og kuskekappens høje krave var slået op, så at hans ansigtstræk lå aldeles i skygge. Synet af den tavse mand foran med de uhyggelige mærker på sin person sendte en gysen gennem de Catinats modige hjerte, og han mumlede en af Marots huguenottiske salmer, for hvem andre end den Onde selv kunne køre en vogn med disse røde hænder og et sværd tværs gennem kroppen?

De kom nu til et sted, hvor en smallere vej drejede fra og førte ud til en stejl bakkeskråning ned til Seinen. Avantgarden havde fulgt den store landevej, og begge rytterne på hver sin side travede i samme retning, da vognen pludselig, til de Catinats forbavselse, drejede af til siden og øjeblikket efter i hurtigste fart kørte ud over kanten ved skråningen. De to stærke heste sprang alt hvad remmer og tøj kunne holde, kusken rejste sig og piskede på dem, og det gamle køretøj rystede, så han kastedes fra det ene sæde til det andet. Han kunne høre følgets udråb af forbavselse, og derefter lyden af galopperende heste. De fløj fremad, så poplerne ved vejen dansede forbi, hestene fo'r afsted i strakt karriere, den dæmoniske kusk svang sine røde hænder i måneskinnet og opmuntrede sine forskræmte dyr. Det ene øjeblik slingrede vognen i en retning og det næste i en anden og gik på to hjul, som om den hvert øjeblik ville vælte. Men hvor hurtigt de kørte, så red deres forfølgere endnu hurtigere. Drønet af hovene hørtes ganske nær ved, og pludselig vistes ved det ene vindue en hests røde, udspilede næsebor. Efterhånden som rytteren vandt ind på dem, så de næsen, øjnene, ørene og så hele manden, og til sidst kunne de skelne de Despards bistre ansigt samt glimtene fra en messingbeslået pistolpibe.

"Sigt på hesten, Despard," råbte en myndig stemme bagude.

Pistolen glimtede, og vognen var et øjeblik ved at vælte, da den ene hest tog et krampagtigt sprang fremover. Men kusken skreg fremdeles og smældede med sin pisk.

Pludselig drejede vejen, og lige foran dem på ikke hundrede skridts afstand lå Seinen. Der var ingen bro at se, men en mørk skygge midt i floden viste, hvor færgen vendte tilbage efter at have ført nogle rejsende over. Kusken betænkte sig ikke et

øjeblik, men drev på sine heste. Disse nølede alligevel, da de følte det kolde vand om fødderne, og i samme øjeblik faldt den ene hest om på siden med en svag vrinsken. Despards kugle havde truffet. Kusken kastede sig lynsnart i floden, men de forfølgende ryttere var allerede omkring ham, og et halvt dusin hænder greb ham, inden han kunne nå det dybe vand, og slæbte ham tilbage til bredden. Hans brede hat var faldet af under kampen, og de Catinat så hans ansigt i måneskinnet. Store Gud, det var Amos Green!

17. Portillacs fængsel

Banditterne blev lige så forbavsede som de Catinat over igen at have fanget Amos Green, som de havde anset som tabt. Efter at de havde revet det røde kuskeslag af ham og så amerikanerens mørke tøj, bandede og skreg de i munden på hinanden.

"Torden og lynild" råbte en af dem, "og dette er den mand, som den skurk Latour påstod var død!"

"Men hvorledes er han kommet her?"

"Og hvor er Etienne Arnaud?"

"Han har myrdet Etienne. Se bare på slaget."

"Ja, og se på hans hænder, han har slået ham ihjel og taget hans slag og hans hat."

"Mens vi var lige i nærheden!"

"Ved min sjæl," råbte den gamle Despard, "jeg har aldrig været nogen beundrer af Etienne, men jeg har tømt mere end ét bæger vin sammen med ham, og jeg skal hævne ham. Lad os binde tøjlerne om halsen på denne fyr og hænge ham."

Flere hænder var straks rede til at tage seletøjet af den døde hest, da Vivonne trængte sig frem og med nogle få ord holdt dem tilbage. "Vov ikke at røre ham," sagde han.

"Men han har myrdet Etienne Arnaud."

"Det må I gøre op med ham en anden gang, men i nat er han kongens kurer. Er den anden i sikkerhed?"

"Ja, han er her."

"Bind denne mand og sæt ham ind ved siden af den anden. Tag seletøjet af den døde hest og spænd Deres egen hest for i stedet, de Carnac. De kan stige op på kuskesædet og køre, vi har ikke langt at køre endnu."

Dette blev hurtigt gjort, Amos Green blev sat ind ved siden af de Catinat, og vognen trukket langsomt op ad den stejle skråning, hvor den var kørt ned. Amerikaneren havde ikke sagt et ord, efter at han var blevet fængslet og havde stået med hænderne korslagt over brystet, mens hans skæbne var blevet afgjort. Nu derimod, da han atter var alene med sin kammerat, rynkede han panden og mumlede for sig selv, som en mand, der føler at skæbnen handler ilde med ham.

"Sådan nogle fordømte heste!" brummede han. "En amerikansk hest ville være gået i vandet som en gås. Jeg har mange gange svømmet over Hudsonfloden med min gamle hingst Sagamore. Hvis vi var kommet vel over, så havde vejen til Paris været klar."

"Kære ven," råbte de Catinat, idet han lagde sine bundne hænder på sin kammerats. "Kan De tilgive mig, hvad jeg sagde til Dem på vejen fra Versailles?"

"Pyt, jeg har ikke engang tænkt på det."

"De havde tusind gange ret, og jeg var, som De sagde, en nar – en blind, stivnakket nar. Hvor ædelmodigt De har handlet, men hvordan i alverden kom De her? Jeg er aldrig i mit liv blevet så forbavset, som da jeg så Deres ansigt."

Amos Green smålo. "Ja, jeg kunne tænke, at De ville blive overrasket," sagde han. "Efter at jeg var kastet af hesten, lå jeg stille, dels fordi jeg ville trække vejret, og dels fordi jeg anså det for bedre at ligge end at stå med alle disse kårdespidser omkring mig. Da alle senere var gået hen til Dem rullede jeg mig ned i grøften, krøb sagte langs det, indtil jeg i skyggen af træerne nået vognen, før de havde anelse om, at jeg var flygtet, og det faldt mig straks ind, at jeg kunne være Dem til nytte.

Kusken sad bortvendt for at se, hvad der gik for sig bag ham. Så tog jeg min kniv frem, steg op på det forreste hjul og gjorde hans tunge tavs for altid."

"Uden en lyd?"

"Jeg har ikke opholdt mig blandt indianerne for intet."

"Og senere?"

"Senere trak jeg ham ned i grøften og tog hans frakke og hat på. Jeg skalperede ham ikke."

"Skalpere! Store Gud, det gør jo kun de vilde."

"Ja, det var det, jeg tænkte; det var nok ikke var skik og brug her. Jeg er glad for, at jeg ikke gjorde det. Jeg havde næppe fået tag i tømmerne, før de andre vendte tilbage og smed Dem ind i vognen. Jeg var ikke bange for, at de skulle opdage mig, mere for at køre den gale vej og på den måde forråde mig. De lettede imidlertid sagen for mig ved at sende nogle ryttere foran, og alting gik godt, til vi kom til sidevejen. Hvis den skurk ikke havde skudt hesten, og de ellers ville gå i vandet, så ville vi være undsluppet."

Garderofficeren trykkede atter sin kammerats hånd. "De har ædelt hjulpet mig," sagde han, "det var en modig tanke og modigt udført."

"Og hvad så nu?"

"Jeg kender ikke disse mænd og ved ikke, hvorhen de agter at køre os."

"Sikkert til deres by for at brænde os."

De Catinat lo til trods for sin angst. "De tror nok, at alt går til her som i Amerika," sagde han. "Sådan gør vi ikke her i Frankrig."

"At hænge folk synes ellers at gå let for sig her. Jeg forsikrer, at jeg følte allerede med rebet om halsen."

"Jeg formoder, at de agter at føre os hen til et eller andet sted, hvor de kan holde os fanget, indtil sagen er glemt."

"Ja, så må de være listige."

"Hvorfor?"

"Ellers får de måske ikke fat i os, når de har brug for os."

"Hvad mener De?"

Til svar løftede amerikaneren sine hænder op foran sin kammerats ansigt.

"Dette er det første, småbørn lærer sig i en indiansk wigwam. Jeg har engang før befriet mig fra en hurons bånd af råt læder, så et stift stigbøjlelæder skal ikke holde mig fangen. Stræk Deres hænder frem." Med nogle behændige drejninger løsnede han de Catinats bånd, så han også blev fri. "Stræk nu fødderne ud, de skal få at se, at vi er lettere at fange end at holde fast."

Men i dette øjeblik sagtnede vognen farten, og hovslagene af rytterne, som var redet forud, døde hen. Da begge fangerne så ud gennem vinduet, så de en vældig bygning foran sig. Over dem var der en stor porthvælving, og lygterne lyste på en stor, jernbeslået port. På portens øverste del var der et gittervindue, og i dette så de en lygte og et skægget ansigt, der så på dem. De Vivonne rejste sig i stigbøjlerne og strakte hovedet op til gitteret, så at de to, der var mest interesseret, ikke kunne høre et ord af den konversation, der førtes. De så kun, at rytterne holdt en guldring frem, og at det andet ansigt, som før havde rynket øjenbrynene, nu nikkede og smilte. Et øjeblik efter forsvandt hovedet, døren blev åbnet på sine knirkende hængsler, og vognen kørte ind i gården og lod eskorten med

undtagelse af Vivonne blive udenfor. Da hestene standsede, samlede der sig en flok omkring dem, og begge fangerne slæbtes ud. Ved skinnet af faklerne kunne de se, at de var omgivet af høje volde og tårne. En tyk fyr med et skægget ansigt, den samme, som de havde set ved jerngitteret, stod midt mellem de bevæbnede mænd og uddelte befalinger.

"Til det øvre fængsel, Simon," råbte han; "giv dem to knipper halm og noget brød, indtil vi får videre ordre fra herren."

"Jeg ved ikke, hvem Deres herre er," sagde de Catinat, "men jeg ville gerne vide, hvem der har givet dem til opgave at fængsle to af kongens kurerer."

"Ved den hellige St. Denis, hvis min herre spillede kongen et puds, så blev de måske kvit," svarede den tykke karl med et grin. "Ingen snak, før dem bort, og De, Simon, er mig ansvarlig for deres sikkerhed."

De Catinat bandede og truede forgæves alle dem, som holdt ham fast, med forfærdelige plager. Han blev slæbt gennem en smal port og langs en stenlagt korridor, mens en lille fyr, klædt i sort med en lygte i den ene hånd og et nøgleknippe i den anden, viste dem vejen. Deres fødder var så hårdt bundet, at de kun kunne tage korte skridt. Således stavrede de af sted gennem tre korridorer, som alle blev låst efter dem. Derpå steg de op ad en vindeltrappe, der var slidt af generationer af fangers og fangevogteres fodtrin, og slæbte sig endelig ind i en firkantet hule, i hvilken to halmknipper kastedes ind efter dem. Straks efter blev den store nøgle drejet om i låsen, og de blev overladt til deres egne betragtninger.

De Catinats var meget mørke og triste. Et heldigt tilfælde havde ført ham til hoffet, og nu havde en ulykkelig tilfældighed

ødelagt ham. Det ville være forgæves at anføre sin egen afmagt som undskyldning, han kendte sin kongelige herre alt for godt til det. Han var ædelmodig, når hans befalinger blev udrettet, men ubarmhjertig når de mislykkedes. En mand med uheld var ham lige så forhadt som en forsømmelig. I denne kritiske situation havde kongen betroet ham et særdeles vigtigt ærinde, og dette havde han ikke udført. Hvad ville nu kunne redde ham fra vanære og ruin? Han var ligeglad med det mørke fængsel, hvori han befandt sig, ligesom den uvisse skæbne, som forestod ham. Men han led ved tanken på sine forspildte fremtidsudsigter, ved tanken om den triumf, som de, der var misundelige på hans hurtige karriere, ville nyde. Desuden var jo hans slægtninge i Paris… Hans yndige Adèle, hans onkel, som havde været som hans anden far.

Hvilken beskytter kunne de få, efter at han havde mistet den stilling, som skulle have ydet dem beskyttelse? Hvor snart kunne de ikke blive udsatte for Dalberts og hans dragoners råhed? Han skar tænder i raseri ved tanken om det og kastede sig med et suk ned på det halmknippe, som han utydeligt skelnede i det sparsomme dagslys, som trængte ind gennem det eneste vindue.

Men hans energiske kammerat lod ikke modløsheden få overhånd. I samme øjeblik som drønet af fængselsdøren overbeviste ham om, at han var sikker på ikke at blive forstyrret, sled han de bånd af, som holdt ham, og famlede rundt på vægge og gulv for at undersøge det rum, hvori han befandt sig. Resultatet af hans undersøgelse blev opdagelsen af et lille ildsted og to store træklodser, som formodentlig var efterladt for at tjene fangerne til hovedpuder. Efter at han

havde fundet ud, at skorstenspiben var så trang, at det var umuligt at stikke hovedet gennem den, bar han begge træklodserne hen til vinduet og blev i stand til at stille dem op på hinanden og så stå på tå oven på dem. Da han havde trukket sig op ved armene og fået fodfæste med tæerne i en ujævnhed i muren, lykkedes det ham at kigge ud på den gård, som de netop havde forladt. Vognen og de Vivonne kørte netop ud, og et øjeblik efter hørte han, hvorledes den tunge port blev slået i og hovslag fra rytterne, som havde ventet udenfor. Fogeden og hans tjenere var forsvundne. Faklerne sås ikke mere, og med undtagelse af et par vagters taktfaste trin i gården tyve fod under ham, var alt tyst og stille i det store slot.

For det var et meget stort slot. Selv nu, da han hang der i armene, betragtede han med beundring og forbavselse den vældige mur foran sig, kantet med tårne, tinder og brystværn, alt så tavst og koldt i måneskinnet. Det er de særeste tanker, det sniger sig ind i en mands hoved på mest usandsynlige tidspunkter. Han huskede pludselig en solrig sommerdag på søen, da han første gang var kommet fra Albany, og hvordan hans fader havde mødt ham på kajen ved Hudsonfloden og havde fulgt ham hen for at se Peter Stuyvesants hus, der viste, at englænderne havde overtaget dette område fra hollænderne. Men Peter Stuyvesants hus og lysthus tilsammen ville ikke engang fylde en enkelt fløj af dette store kompleks, som selv blot var en lille hundegård sammenlignet med det enorme palads ved Versailles. Han ønskede, at hans far havde været der i dette øjeblik, og ved nærmere eftertanke ønskede han det alligevel ikke, for han huskede pludselig på, at han jo var fange i

et fjernt land, og den smukke udsigt var gennem tremmerne i et fængselsvindue.

Vinduet var stort nok til at krybe igennem, hvis jernstængerne ikke havde været der. Han ruskede i dem, men de var tommetykke og sikkert fæstnet. Det lykkedes ham at få godt fodfæste med den anden fod, og mens han holdt sig med den ene hånd, huggede han med en kniv på jernstangens indfatning. Den var af cement, glat som glas og hård som marmor. Kniven bøjede sig, da han forsøgte at hugge det bort. Hvis han kunne få lavet en udhuling i sandstenen, da ville han kunne trække både jernstang og cement ud. Han hoppede ned på gulvet og funderede på, hvorledes han skulle gå til værks, da en stønnen gjorde ham opmærksom på hans kammerat.

"De lyder syg, min ven," sagde han.

"Syg ind til sjælen," jamrede de Catinat. "Hvilken fordømt nar jeg har været; bare jeg tænker på det, bliver jeg ganske vanvittig."

"Har De noget på hjerte?" spurgte Amos Green og satte sig på sin træklods, "hvad er der i vejen?"

Garderofficeren gjorde en utålmodig bevægelse. "Hvad der er? Hvor kan De spørge om det, når De ved lige så godt som jeg, hvor alting er mislykkedes for mig. Det var kongens ønske, at ærkebiskoppen skulle vie dem, og kongens ønske er lov. Enten ærkebiskoppen eller ingen. Han burde have været i paladset nu. Åh, min Gud! jeg ser for mig kongen i sit kabinet, ventende med madame, jeg hører dem tale om den ulykkelige de Catinat…" Han skjulte atter ansigtet i hænderne.

"Alt det kan jeg også se," sagde amerikaneren koldblodigt, "og desuden endnu noget mere."

"Hvad da?"

"Jeg ser ærkebiskoppen, som forener dem for altid."

"Ærkebiskoppen! De fantaserer."

"Muligvis, men jeg kan nu alligevel se ham."

"Han kan umuligt være i paladset."

"Tværtimod, han kom dertil for en halv time siden."

De Catinat fo'r op. "I paladset?" skreg han. "Hvem underrettede ham?"

"Jeg," svarede Amos Green.

18. En nat fuld af overraskelser

Hvis amerikaneren havde håbet at glæde sin ledsager med sin korte underretning, så blev han desværre skuffet; for de Catinat nærmede sig ham med et udtryk af medlidenhed og uro og lagde sin hånd venligt på hans skulder.

"Kære ven," sagde han, "jeg har været egoistisk og tankeløs. Jeg har tænkt for meget på mine egne bekymringer og for lidt på det, som De har udstået. Faldet fra hesten har rystet Dem mere end De tror, læg Dem ned på halmen og forsøg at sove, så..."

"Jeg siger Dem, at ærkebiskoppen er der," råbte Amos Green utålmodigt.

"Javist. I denne krukke er der vand, jeg skal dyppe mit halstørklæde i det og binde det om Deres pande..."

"For pokker! Hører De ikke, at ærkebiskoppen er der!"

"Ja, ja," sagde de Catinat beroligende, "javist er han der, jeg håber, at De ikke har for store smerter."

Amos Green blev nu ærgerlig. "De tror, at jeg er rent forstyrret," råbte han, "og så er det Dem, som gør mig forstyrret. Når jeg siger, at jeg sendte ærkebiskoppen derhen, så mener jeg, at jeg har sørget for det. Husker De, at jeg vendte tilbage og talte med Deres ven, majoren?"

Nu var det officerens tur at blive hidsig. "Nå?" råbte han og greb ham i armen.

"Jo, når vi sender spejdere ud i skoven, da sender vi først en, så en til og så videre, indtil en kommer helskindet tilbage. Sådan gør man hos iroquois-indianerne, og det er en udmærket måde."

"Min Gud, jeg tror, at De har reddet mig!"

"De behøver gribe mig i armen på den måde, som en fiskeørn om en laks! Jeg vendte tilbage til majoren og bad ham tage forbi ærkebiskoppens hus, når han kom til Paris."

"Og videre?"

"Jeg viste ham dette kridtstykke. Hvis vi har været der," sagde jeg, "så skal De finde et hvidt kors på venstre dørpost. Hvis De ikke ser noget kors, så bank på og bed ærkebiskoppen køre til paladset, så hurtigt som hans heste kan rende. Majoren begav sig afsted en time efter os, så han burde være i Paris kl. halv elleve. Biskoppen var i sin vogn kl. 11 og ankom til Versailles for en halv time siden, d. v. s. kl. halv et – men for pokker, jeg tror, at jeg har gjort ham forrykt."

Det var ikke at så mærkeligt, at amerikaneren blev urolig over den virkning, som hans meddelelse havde fremkaldt. Hans rolige, træge natur var ude af stand til at forstå de hurtige, voldsomme forandringer, som foregik hos den heftige franskmand. De Catinat, som var blevet befriet fra sine bånd, før han havde lagt sig, sprang rundt i cellen og svingede med armene, og hans skygge dansede fantastisk på væggen bag ham i måneskinnet. Til sidst kastede han sig i sin kammerats arme med en regn af taksigelser, lovord og løfter, klappende og omfavnende ham.

"Ak, om jeg blot kunne gøre noget for Dem," råbte han, "hvis jeg kunne gøre noget for Dem."

"Det kan De, læg Dem ned på halmen og sov."

"At tænke sig, at jeg hånede Dem! Jeg! De har nu fået Deres hævn."

"For Guds skyld, læg Dem ned og sov." Halvt med magt og halvt med overtalelse fik han sin ledsager til at lægge sig ned og strøede lidt halm over ham i stedet for et tæppe. De Catinat var udaset af dagens begivenheder, og den sidste reaktion syntes at have udtømt resten af hans kræfter. Hans øjenlåg lukkede sig, hovedet sank dybt ned i halmen, og det sidste han huskede var, at den utrættelige amerikaner sad med benene korslagt og skar ivrigt med sin kniv i den ene træklods.

Så træt var den unge garderofficer, at det var blevet langt op på dagen, og solen skinnede ind fra en skyfri himmel, før han vågnede. Indsvøbt, som han var i halm og med fængslets tunge, hvælvede buer over sig, stirrede han et øjeblik forbavset omkring sig. Han styrtede alligevel snart op og syntes at genkalde sig, hvad der var hændt – hans ærinde, bagholdet og tilfangetagelsen. Hans kammerat, som havde døset i et hjørne, vågnede ved hans første bevægelse med kniven i hånd og kastede et ulykkevarslende blik mod døren.

"Å, så det er Dem," sagde han, "jeg troede, det var manden."

"Har nogen da været herinde?"

"Ja, de bragte to brød og en krukke vand herind lige ved dagbrækningen, da jeg skulle til at lægge mig."

"Sagde han noget?"

"Nej. Det var den lille sorte."

"De kaldte ham Simon."

"Ja, netop. Han satte tingene fra sig og gik straks igen. Men jeg tænkte, at hvis han kommer igen, så skal vi tvinge ham til at blive."

"Hvordan det?"

"Hvis vi nu anbragte dette seletøj om hans ben, ville han nok ikke kunne få det af helt så nemt, som vi har gjort det."

"Og så?"

"Så skal han fortælle os, hvor vi befinder os, og hvad man agter at gøre med os."

"Pyt, hvad betyder det, nu vi har udrettet vort ærinde."

"For Dem betyder det måske ingenting… hver sin smag… men mig gør det en hel del. Jeg er ikke vant til at sidde i et hul som en bjørn i et bur og vente for at se, hvad andre mennesker har tænkt sig at gøre med mig. Det er nyt for mig. Jeg syntes, Paris var trangt, men det var en prærie sammenlignet med dette. Det passer sig ikke for en mand med mine vaner, og jeg agter at skaffe mig ud."

"Der findes ingen anden hjælp end tålmodighed, min ven."

"Det er jeg ikke så sikker på. Jeg ville have mere hjælp af en jernstang og nogle træpinde." Han åbnede frakken og fremtog et rustent jernstykke samt tre korte træstykker, der var spidset til i den ene ende.

"Hvor har De fået dem fra?"

"Det er mit natarbejde. Jernstykket er den øverste del af gitteret, jeg havde et forfærdeligt arbejde med at få det ud, men det lykkedes til slut. Pindene skar jeg af denne klods."

"Og hvad til?"

"Jo, ser De, pind nummer et passer her, hvor jeg har lavet et hul mellem stenene. Så har jeg lavet den anden klods til en kølle og med to slag med den er pinden fæstet så sikkert, at De kan stå på den. Den anden fæstes i et hul højere oppe. Så, nu kan De stå deroppe og kigge ud gennem vinduet uden at overanstrenge Deres tæer. Prøv bare."

De Catinat klatrede op og så nysgerrigt ud gennem jerngitteret.

"Jeg kender ikke dette sted," sagde han, og rystede på hovedet, "det kan være et hvilket som helst af de tredive slotte, som ligger syd for Paris inden for en afstand af seks-syv mil. Hvilket kan det være? Og hvem har interesse af at behandle os således? Jeg ville ønske, at jeg kunne opdage et eller andet våbenskjold, som kunne give os lidt oplysning. Ah, derovre ser jeg et under vinduet, men jeg kan ikke skelne det på så lang afstand. Deres øjne er sikkert bedre end mine, Amos, så du kan læse, hvad der står på det våbenskjold."

"Hvor?"

"På stenpladen under vinduet."

"Ja, nu ser jeg det ganske tydeligt. Det ser ud som tre kalkuner på en sirupstønde."

"Sikkert tre gribbe over et tårn. Det er Provence de Hautevilles våben, men de ejer intet slot på hundrede mils afstand fra Paris. Nej, jeg kan umuligt sige, hvor vi befinder os."

Han hang i armen i den ene jernstang, da han skulle springe ned på gulvet igen. Til hans forundring løsnede den sig.

"Se, Amos, se!"

"Jaså, De har opdaget det; jeg lavede det i nat."

"Men hvorledes? Med Deres kniv?"

"Nej, det var umuligt med kniven, men efter at jeg havde fået jernstangen løs fra ildstedet, gik det hurtigere. Sæt den tilbage på sin plads, ellers kan nogen udenfor bemærke, at vi har løsnet den."

"Er de alle løse?"

"Endnu kun en, men i løbet af natten skal vi tage de andre ud. De kan arbejde med denne stang, så bruger jeg mit jern. Stenen er temmelig blød, og ved at bore i den kan De lave en udhuling, gennem hvilken vi kan stikke vores værktøj ind. Det skulle være mærkværdigt, om vi ikke kom ud i morgen."

"Ja, men selv om vi kommer ud i gården, hvorledes skal vi da bære os ad for at komme videre?"

"En ting ad gangen, min ven, i gården er der i hvert fald luftigere end her, og er vi først kommet vel ud gennem vinduet, så skal vi nok klare os."

De to kammerater vovede ikke at arbejde om dagen af frygt for at overraskes af fangevogteren eller blive set af nogen udenfor. Ingen forstyrrede dem, og de spiste deres brød og drak deres vand med en appetit som mænd, der før har været vant til at undvære selv en sådan simpel kost. Så snart det mørknede, klatrede de op og borede i stenen. Natten var regnfuld. Men de kunne godt se, og den hvælvede bue skjulte dem. Før midnat havde de løsnet en stang, og den anden begyndte at give efter, da en ubetydelig støj fik dem til at vende sig om, og de så fangevogteren med vidåben mund stå midt i rummet og stirre på dem.

De Catinat opdagede ham først og styrtede straks løs på ham, men manden skyndte sig til døren og slog den i, netop som amerikanerens værktøj susede forbi hans øre ud i gangen. Begge kammeraterne så på hinanden, garderofficeren trak på skulderen og den anden fløjtede.

"Det lønner sig næppe at fortsætte," sagde de Catinat.

"Vi kan lige så godt gøre det som noget andet. Hvis mit jern var gået en tomme længere, så havde det truffet. Måske han får

et hjerteslag eller knækker nakken på trapperne. Jeg har nu intet at arbejde med, men nogle få slag med Deres stang, og så er det færdigt. – Men du godeste ja, De har ret, vi er virkelig kommet i knibe."

En stor klokke i slottet var begyndt at ringe, og en højlydt summen af stemmer og fodtrin i gården hørtes. Hæse befalinger blev uddelt og nøgler blev drejet omkring i låsene. Alt dette, som pludselig hørtes i nattens stilhed, viste klart, at man havde slået alarm. Amos Green kastede sig ned på halmen med hænderne i bukselommerne, og de Catinat lænede sig tvært op ad væggen ventende på, hvad der nu skulle komme. Fem minutter forløb og atter fem, uden at nogen viste sig. Uvæsenet i gården vedblev, men i den korridor, som førte til deres celle, hørtes ikke en lyd.

"Nå, jeg skal i alt fald få løsnet denne jernstang," sagde Amos endelig, rejste sig op og gik hen til vinduet. "Lad os se efter, hvorfor de holder et sådant postyr." Han klatrede op på pindene, mens han talte, og så ud.

"Kom her," råbte han ivrigt til sin kammerat, "de er optaget af noget andet, og har alt for meget at gøre til at tænke på os."

De Catinat klyngede sig op til ham, og begge stod og så ned i gården. Et fyrfad var tændt i alle fire hjørner, og hele pladsen var fuld af folk, af hvilke en del bar fakler. Det gule skin lyste fantastisk på de mørke mure. Af og til flammede de op, så at de højeste tårne glinsede som guld mod den mørke himmel, til andre tider, når vinden tog i faklerne, dæmpedes de, så at de næppe lyste bærerens ansigt op. Hovedporten var åben, og en vogn, som øjensynlig netop var kørt ind, holdt ved en mindre port midt for deres vindue. Hjulene og siderne var tilstænket af

smuds, og det dampede af de sveddryppende heste, som om deres rejse havde været både hurtig og lang. En mand indhyllet i en ridekappe og med fjer i hatten vendte sig om og slæbte en anden person med sig. Et håndgemæng, et skrig, nogle stød, og begge personer forsvandt gennem porten. Da der blev lukket, kørte vognen bort, faklerne og fyrfadene slukkedes, hovedporten blev låst, og alt blev atter tyst og stille, som det havde været før.

"Nå," gispede de Catinat, "måske det er en til af kongens kurerer, de har taget til fange."

"Her skal blive plads til to mere," sagde Amos Green, "hvis vi blot får lov at være i fred, skal vi snart være ude."

"Hvor mon fangevogteren blev af?"

"Han må være, hvor han vil, når han bare ikke kommer her. Ræk mig Deres jernstang, nu begynder denne at løsnes, så vi skal snart få den bort." Han fortsatte ivrigt at arbejde, idet han forsøgte at udhule stenen, af hvilken han håbede at rykke krampen ud. Pludselig standsede han og lyttede.

"For fanden," sagde han, "der er nogen, som arbejder udenfor."

De lyttede begge. Hammerslag, lyden af en sav, og bump af træbjælker, der stødte mod hinanden hørtes fra den anden side af muren.

"Hvad mon de har for?"

"Jeg har ingen anelse om det."

"Kan De se dem?"

"Nej, de er sig for tæt på væggen."

"Lad mig forsøge," sagde de Catinat, "jeg er smidigere end De." Han stak hovedet og den ene skulder ud gennem åbningen

i gitteret og blev så længe i denne stilling, at hans kammerat troede, at han sad fast og begyndte at trække i hans fødder for at få ham løs. Han pressede sig alligevel tilbage, skønt med vanskelighed.

"De er ved at bygge noget," hviskede han.

"Bygge?"

"Ja, der er fire mænd med en lygte."

"Hvad kan de være ved at bygge?"

"Jeg tror, at det er en slags skur. De har gravet fire huller i marken og er ved at sætte træstolper ned."

"Nå, vi kan nok ikke flygte, så længe fire mænd befinder sig lige under vort vindue."

"Umuligt."

"Men lad os i alt fald slutte vort arbejde."

Jernets skraben overdøvedes af larmen udefra, som blev stærkere og stærkere. Jernstangen løsnede sig i den ene ende, og han trak den sagte til sig. I det øjeblik, han trak den løs, stak et rundt hoved op mellem ham og månen… et hoved med tykt, strittende hår og en uldhue på. Amos Green blev så forbavset over dette syn, at han slap sit tag i jernstangen, som raslende faldt ud over vindueskarmen.

"For et asen," råbte en stemme nedefra, "kan du ikke holde på dit værktøj? For fanden, du har knust min skulder."

"Hvad er der?" spurgte den anden, "hvis dine arme var så rappe som din tunge, så ville du være den bedste snedker i Frankrig."

"Hvad der er, dit asen? Du tabte dit værktøj ned på mig."

"Jeg tabte ingenting."

"Idiot! Skulle jeg da tro, at værktøj falder ned fra himlen! Jeg siger, at du har slået mig, din fordømte nar."

"Jeg har ikke slået dig endnu," råbte den anden, "men ved den hellige jomfru, hvis du ikke holder mund, så skal jeg komme ned og lære dig."

"Hys, I døgenigte," sagde en tredje stemme strengt, "hvis I ikke er færdige til daggry, så kommer der til at falde brænde ned."

Atter begyndte der en jævn hamren og saven, hovedet viste sig og forsvandt, for dets ejer gik sandsynligvis på et stillads, som blev opført under deres vindue, men manden hverken tænkte eller så på den firkantede åbning tæt ved sig. Det var meget tidligt, og daggryets første kolde lys skinnede over gården, før arbejdet var slut, og mændene var gået. Da vovede fangerne omsider at klatre op for at se, hvad det var, der var bygget i nattens løb. De fo'r sammen da de betragtede det. Det var et skafot.

Ja, foran dem stod det mest uheldsvangre stillads af mørke, smudsige planker, netop sat sammen, men øjensynlig ofte før brugt. Det var opført ved muren og strakte sig tyve fod ud fra den og afsluttedes med en bred trætrappe i den anden ende. Midt på det stod skarpretterens blok, sønderhugget i toppen, og indsmurt med rustfarvede pletter.

"Nu synes jeg, det er på tide, at vi begiver os af sted," sagde Amos Green.

"Alt vort arbejde har været forgæves, Amos", sagde de Catinat sørgmodigt. "Hvad end vor skæbne skal blive... og dette her ser slemt ud... så skal vi gå den i møde som modige mænd."

"Ah, min ven, vinduet er åbent, lad os flygte."

"Det er forgæves. Jeg kan se en række bevæbnede mænd på den anden side af gården."

"På denne tid?"

"Ja, og her kommer flere. Se der, ved midterporten. Men hvad i himlens navn er dette?"

Mens han talte, åbnedes porten lige overfor dem, og en ejendommelig procession trådte ud. Først kom to dusin tjenere ud parvis, alle bærende hellebarder og klædt i samme brune liberi. Efter dem kom en stor, skægget mand, med skjorteærmerne opkiltet til over albuen, og en stor økse på skulderen. Bag ham kom en bedende præst med en opslået bønnebog og ved siden af ham gik en sortklædt kvinde. Hun var barhalset og havde et stort, sort sjal kastet over hovedet, som faldt ned over hendes ansigt. Lige bag hende gik en høj, tynd, bistert udseende mand med hårde, røde ansigtstræk og en stor, fremstående næse. Han bar en flad fløjlsbaret med en eneste ørnefjer fæstet med en diamantstjerne. Hans øjne lyste af hævn og grusomhed. Det rykkede i hans lemmer, når han gik, hans træk fordrejedes, og han førte sig som en mand, der anstrenger sig til det yderste for at beherske sig, når hans sjæl står i flammer af ophidselse. Bag ham gik endnu tyve brunklædte tjenere, som sluttede optoget.

Kvinden vaklede ved foden af skafottet, men manden, som gik bagved hende, stødte så hårdt til hende, at hun snublede og ville være faldet omkuld, hvis hun ikke havde grebet præsten i armen. Da hun nåede toppen af trappen og så det rædselsfulde stillads, udstødte hun et højt skrig og veg tilbage. Men manden skubbede hende atter frem, og to tjenere greb hende i hænderne og slæbte hende med sig.

"O, Maurice! Maurice!" jamret hun, "jeg er ikke beredt til at dø! Tilgiv mig, Maurice, hvis du selv håber på tilgivelse! Maurice, Maurice!" Hun søgte at få fat i ham, men han stod fremdeles med hånden på kårdegrebet og ansigtet forvredet og vansiret af et hånligt smil. Ved synet af dette grimme, hånlige ansigt stivnede bønnen på hendes læber, det ville have været lige godt at bønfalde en sten. Hun vendte sig om og trak sjalet, som skjulte hendes ansigt, bort.

"Ak, sire," råbte hun, "hvis De kunne se mig nu."

De Catinat, som havde kigget ud gennem vinduet, studsede ved synet af det skønne, blege ansigt, for ved skarpretterens blok stod nu hun, som havde været den skønneste, kvikkeste og mægtigste kvinde i Frankrig… nemlig Francoise de Montespan, der for så kort tid siden havde været kongens elskerinde.

19. I kongens kabinet

Den samme nat, hvor så sære ting var overgået hans budbringere, sad kongen alene i sit kabinet. En parfumelampe båret af fire bevingede amoriner af krystal hang i gyldne kæder over hans hoved fra det rigtmalede loft og spredte et klart skin over værelset, som tyvefoldigt reflekteredes af spejlene på væggen. Møblerne af ibenholt og sølv, det elegante savonnièretæppe, silkestofferne fra Tours, gobelinerne, juvelérarbejderne og de fine sèvresfigurer… alt det fineste og bedste, som Frankrig kunne præstere, befandt sig mellem disse fire vægge. Intet, der ikke var et mesterværk i sin art, var nogensinde kommet ind ad døren til dette værelse. Og mellem al denne pragt sad dets ejer, en gnaven og alvorlig mand, og stirrede åndsfraværende frem for sig, med ansigtet støttet i hånden og albuerne på bordet.

Men skønt hans øjne var fæstet på væggen, så han den ikke. Han så tilbage på sit forløbne liv, tilbage til de tidligste år, hvor det, som vi drømmer og udfører, så let blandes sammen. Var de drøm eller virkelighed, disse to mænd, som plejede at bøje sig ned over hans vugge, den ene, som han havde lært at kalde far, med mørk frakke og stjerne på brystet, den anden med den lange, røde kappe og de små, strålende øjne? Selv nu efter mere end fyrre år glimtede dette snu, slette, kraftige ansigt frem, og han så for sig den gamle Richelieu, Frankrigs store ukronede konge. Og senere den anden kardinal, den lange magre, som tog hans lommepenge fra ham, misundte ham hans mad og klædte ham ud i gammelt tøj. Hvor godt huskede han ikke den dag, da Mazarin havde sminket sig for sidste gang, og

hvorledes hoffet jublede af glæde ved underretningen om, at han ikke var mere. Og hans mor, så skøn og myndig og bydende! Han huskede så godt, hvor modigt hun havde handlet under den krig, som knækkede adelens magt, og hvordan hun på sin dødsseng bad præsten om ikke at plette hendes kappebånd med den hellige olie. Og så tænkte han på, hvad han selv havde udrettet, hvordan han havde skåret rigets store ned, indtil han i stedet for at være et træ blandt andre træer stod alene tilbage, og hans skygge dækkede hele landet. Så var der hans krige, hans love og hans traktater. Under hans scepter havde Frankrig udstrakt sine grænser både i nord og øst og var alligevel smeltet således sammen, at det kun havde en stemme, med hvilken det talte, hans. Så drog der en række skønne ansigter forbi ham. Der var Olympe de Mancini, hvis italienske øjne første gang lærte ham, at der findes en magt, som kan betvinge selv en konge; også hendes søster Marie de Mancini; hans kone med det lille mørke, solbrune ansigt; Henrietta af England, hvis død første gang havde vist ham nogle af livets rædsler, la Vallière, Montespan, Fontanges. Nogle var døde, andre befandt sig i kloster. Nogle, som tidligere havde været både skønne og onde, var nu kun onde. Og hvad var resultatet af hans urolige, opadstræbende liv? Han havde snart sin bedste alder bag sig, han havde mistet smagen for sin ungdoms fornøjelser, gigt og svimmelhed plagede ham i fødderne og hovedet, og mindede ham om, at mellem disse yderpunkter lå en verden, som han aldrig ville kunne beherske. Og i alle disse år havde han ikke vundet en eneste ven i sin familie, blandt hoffet eller i hele landet med undtagelse af denne kvinde, til hvem han skulle vies i nat. Hvor tålmodig, god og værdig hun

var, ved hendes side håbede han at kunne gøre sit forløbne livs synder og dårskaber gode igen. Hvis ærkebiskoppen kun ville komme, så hun kunne blive hans, og han kunne føle, at han holdt fast i hende med stålkroge, som bandt dem sammen for altid!

Han hørte en banken på døren og skyndte sig op, da han troede, at præsten var kommet. Det var dog kun kammertjeneren, som meldte, at Louvois bad om audiens. Lige bag efter ham kom ministeren selv, stolt og opblæst. Han bar to lædertasker.

"Sire," sagde han, da Bontems havde trukket sig tilbage. "Jeg håber, at jeg ikke kommer ubelejligt!"

"Nej, nej, Louvois. Mine tanker var alt andet end behageligt selskab, og jeg er glad over at blive dem kvit."

"Jeg er sikker på, at Deres Majestæts tanker ikke kan være andet end behagelige," sagde hofmanden. "Men jeg har noget med mig, som jeg håber skal gøre dem endnu behageligere."

"Ah, hvad er det?"

"Da så mange af vore unge adelsmænd rejste til Tyskland og Ungarn, udtalte De i Deres visdom et ønske om at se de breve, som de skrev til deres venner herhjemme, og også de nyheder, som sendtes dem fra hoffet."

"Ja."

"Jeg har dem alle her, alle, som er kommet, og alle, som skulle gå med posten, hver sort i sin taske. Lakket er opblødt i spiritus, og limen er blevet dampet, så at de nu er åbne."

Kongen tog en pakke ud og så på adresserne.

"Jeg skulle virkelig have lyst til at læse i disse menneskers hjerter," sagde han, "kun på den måde kan jeg få deres tanker at

vide. Jeg antager," sagde han med et pludseligt mistænksom t glimt i øjnene, "at De ikke selv har set dem igennem."

"O, sire, jeg ville hellere dø."

"Sværg på det."

"Så sandt som jeg håber at blive frelst."

"Hm! Jeg ser, at her er et fra Deres søn."

Louvois skiftede farve og stammede, da han så på omslaget. "Deres Majestæt skal finde ham trofast, for ellers er han ikke min søn," sagde han.

"Så lad os begynde med hans. Ha, det er kun nogle linjer. "Bedste Achille, jeg længes efter at du skal komme tilbage. Hoffet er kedeligt som et kloster, siden du rejste din vej. Min tåbelig fader spankulerer om som en gammel kalkun, som om alle hans ordener og medaljer kunne skjule, at han kun er en overlakaj, uden større magt end jeg. Han lister en hel del ud af kongen, men hvad i alverden han gør med det, kan jeg ikke forstå, for jeg får næsten aldrig noget. Jeg skylder fremdeles denne fyr i Rue d'Orfèvre titusinde livres. Hvis jeg ikke er heldig i spil, bliver jeg tvunget til at rejse ud til dig." Hm, jeg var uretfærdig mod Dem, Louvois, jeg ser, at De *ikke* har læst disse breve."

Ministeren havde siddet rød i ansigtet som en rødbede, med stirrende øjne, mens kongen læste dette brev. Det var en lettelse, da det var slut, for i det mindste indeholdt det intet, der kunne kompromittere ham; men han skælvede af raseri, når han tænkte på, hvorledes den slyngel af en søn havde hentydet til ham. "Den slange," sagde han, "jeg skal bringe ham til at forbande den dag, han blev født."

"Så så, Louvois," sagde kongen, "De er en mand, som har set meget af livet og burde være filosof. Hidsige unge mennesker siger mere, end de mener, tænk ikke mere på den sag. Men hvad har vi her? Et brev fra min kære datter til hendes mand, prinsen af Conti. Jeg skulle kende hendes skrift blandt tusinder. Den søde pige tænkte vel næppe, at jeg skulle læse hendes troskyldige sludder. Hvorfor skulle jeg læse det, jeg kender jo allerede hendes inderste tanker." Han foldede det parfumerede, rosenfarvede papir ud med et venligt smil, men dette forsvandt, mens han læste, og han fo'r forbitret op med hånden på hjertet og øjnene fremdeles fæstet til papiret.

"Tøs," råbte han med halvkvalt stemme, "uforskammede, hjerteløse tøs! Louvois, De ved, hvor meget jeg har gjort for prinsessen, De ved, hvor hun har været min øjesten. Har jeg nogensinde nægtet hende noget?"

"De har været godheden selv, sire," sagde Louvois, hvis egne sår sved mindre nu, da han så sin herre pines.

"Hør, hvad hun siger: 'Den gamle gnavpotte befinder sig som sædvanlig, med undtagelse af, at han er blevet endnu mere krumbenet. Husker du, hvor vi plejede at le ad hans krukkeri og manérer? Nu er han holdt op med det, men endnu spankulerer han omkring på sine høje hæle som en bonde fra Landes på sine stylter og i mørke klæder. Hoffet følger selvfølgelig hans eksempel, så du kan tænke dig, hvor gennemkedeligt her er. Desuden er denne kvinde fremdeles i hans gunst, og hendes klæder er lige så triste som gnavpottens. Når du kommer tilbage, skal vi køre ud på landet, og du skal gå klædt i rødt fløjl, og jeg i blå silke, og vi skal lave os et lidet strålende hof til trods for min majestætiske papa.'"

Louis skjulte ansigtet i hænderne.

"De hører, hvorledes hun taler om mig?"

"Det er skammeligt, sire, skammeligt."

"Hun gir mig øgenavne... *mig*, Louvois."

"Afskyeligt, sire."

"Og mine ben, man skulle tro, at jeg var gammel."

"Skandaløst. Men tillad mig at bemærke, at dette er et tilfælde; hvor Deres filosofi burde stille Deres vrede. Ungdommen raser og siger mere, end den mener, tænk ikke mere på det, sire."

"De taler som en nar, Louvois. Når det barn, som jeg har elsket, gør nar ad mig, skal jeg da ikke fæstne mig ved det? Det er atter et bevis på, at en konge kan have mindst tillid til dem, i hvis årer hans eget blod flyder. Hvis skrift er dette? Ah, det er den gode kardinal de Bouillons. Man bør ikke stole på sine nærmeste, men denne gudfrygtige mand elsker mig, ikke alene fordi jeg har sat ham i den stilling, han sidder i, men fordi det ligger i hans natur at elske dem, som Gud har sat over ham. Jeg skal læse hans brev højt, Louvois, for at vise, at der endnu findes troskab og taknemmelighed i Frankrig. "Bedste prins de la Roche-sur-Yon!" Ja så, det er til ham, han skriver. "Jeg lovede Dem, da De rejste, nu og da at underrette Dem om, hvorledes det står til ved hoffet, da De rådførte Dem med mig om at føre Deres datter hid fra Anjou i håb om, at kongen skulle synes om hende." Hør, Louvois, hvilken nedrighed. "Sultanen bliver værre og værre. Fontanges var i det mindste den smukkeste kvinde i Frankrig, skønt jeg, mellem os sagt, syntes, at hendes hår var et par nuancer for rødt, en udmærket farve for en kardinals kappe, min bedste prins, men noget, der er lysere end kastanje, passer

ikke for en kvinde. Montespan var også en herlig kvinde i sin tid, men tænk dig, at han nu har fæstet sig ved en, som er ældre end han selv, en kvinde, der ikke engang forsøger at gøre sig tiltrækkende, men ligger på knæ på sin bedeskammel eller broderer fra morgen til aften. Man siger, at december og maj er et dårligt par, men jeg synes nu, at to novembere er værre!" Louvois, jeg holder ikke dette ud længere! Har De et *lettre de cachet*?"

"Her er et, sire."

"Til Bastillen?"

"Nej, til Vincennes."

"Det gør samme nytte. Udfyld det, Louvois. Sæt den skurks navn på det! Arrester ham i nat og bring ham derhen i hans egen vogn. Den skammelige, utaknemmelige slyngel! Hvorfor kom De med disse breve, Louvois? Oh! Hvorfor gav De efter for mit dumme lune? Min Gud, finder der dog ikke mere nogen sandhed, eller ære, eller loyalitet tilbage i verden?" Han stampede i gulvet og knyttede hænderne i vanvittigt raseri og skuffelse.

"Skal jeg lægge de andre tilbage igen?" spurgte Louvois ivrigt. Han havde siddet som på nåle, da kongen var begyndt at læse, for han vidste ikke, hvad der endnu kunne komme.

"Læg dem tilbage, men gem tasken."

"Begge to?"

"Oh, jeg har glemt den anden. Måske de af mine undersåtter, som er udenlands, er hæderligere end de, som er hjemme. Lad os tage et på lykke og fromme. Hvem er dette fra? Ah, fra hertugen af Rochefoucauld. Han har altid forekommet mig at være en beskeden og pligttro ung mand. Hvad har han at sige?

Donau... Belgrad... Storveziren... Ah!" Han udstødte et råb, som om han var blevet stukket med en kniv.

"Hvad er der, sire?" Ministeren gik et skridt frem, for han blev ængstelig over udtrykket i kongens ansigt.

"Tag dem bort, Louvois, tag dem bort," råbte han og fejede papirdyngen til side. "Jeg ville ønske, at jeg aldrig havde set dem. Jeg vil aldrig se dem igen! Han gør sig lystig over mit mod, og jeg, som befandt mig i løbegravene, da han lå i vuggen. Denne krig ville ikke passe for kongen, siger han, for der vil forekomme slag og ingen af de sikre små belejringer, som han synes så godt om! Den vits skal han få lov til at betale med sit hoved. Den skal blive ham en dyr spøg, Louvois. Men tag brevene bort. Jeg har set så meget, jeg kan tåle."

Da ministeren lagde dem tilbage i tasken, fik han øje på madame de Maintenons klare, smukke skrift. En dæmon hviskede i hans øre, at han nu havde fået et våben i sin hånd, som skulle tilintetgøre hende, hvis blotte navn fyldte ham med misundelse og had. Hvis hun havde begået en uforsigtighed i sit brev, ville han nu selv i sidste minut gøre kongen fjendtligt stemt mod hende. Han var en forslagen mand og så straks sine muligheder og fattede sin beslutning.

"Sire," sagde han, "dette er vel næppe nødvendigt at åbne?"

"Hvilket, Louvois? Hvem er det fra?"

Louvois skubbede brevet frem, og kongen studsede, da han så det.

"Madames skrift," sagde han.

"Ja, til hendes brodersøn i Tyskland."

Louis tog det op. Derpå kastede han det pludselig ned blandt de øvrige, men strakte så atter sin hånd ud efter det. Hans

ansigt var askegråt og uhyggeligt, og svedperler kom frem på hans pande. Tænk, om dette var som de andre! Han gyste ved den blotte tanke. To gange forsøgte han at gribe det, men begge gange nægtede hans skælvende fingre at gøre tjeneste. Derpå kastede han det til Louvois. "Læs det højt," sagde han.

Ministeren åbnede brevet og glattede det ud på bordet med et ondskabsfuldt udtryk, som kunne have kostet ham hans embede, hvis kongen havde kunnet tyde det.

"Min kære brodersøn!" læste han. "Hvad du forlanger af mig i dit sidste brev er umuligt. Jeg har aldrig misbrugt kongens gunst ved at bede om noget for mig selv, og jeg er lige så uvillig til at gøre det for mine slægtninge. Ingen ville glæde sig mere ved at se dig befordret til major i dit regiment, men din egen tapperhed og troskab bør være årsagen og ikke jeg. At tjene en sådan mand som kongen er en lykke i og for sig selv, og jeg er sikker på, at enten du forbliver kornet eller vinder befordring, så vil du tjene ham lige trofast. Desværre er han omgivet af mange hyklere. Nogle af dem er kun narre, f. ex. Lauzun, andre er skælme, såsom afdøde Fouquet, og andre igen er både narre og skælme, såsom Louvois, krigsministeren." På dette sted var læsende ved at kvæles af raseri, og sad fnysende og trommede med fingrende på bordet.

"Fortsæt, Louvois," sagde kongen og smilede op mod loftet.

"Dette er de skyer som skygger for solen, min kære brodersøn. Men tro mig, at solen skinner klart bag dem. I årevis har jeg kendt denne ædle natur bedre end de fleste, og jeg forsikrer dig, at han i bund og grund er god, og om hans ære for et øjeblik blegner, så er det kun på grund af, at hans gode hjerte påvirkes af hans omgivelser. Vi håber snart at få dig at se igen i

Versailles, segnende under byrden af dine laurbær. Modtag til den tid min hjerteligste hilsen og bedste ønsker om hurtig befordring, skønt den ikke kan fås på den måde, du har foreslået."

"Ah," råbte kongen med kærligheden strålende ud af øjnene, "hvor kunne jeg et øjeblik tvivle på hende! Francoise er tro som guld. Var det ikke et herligt brev, Louvois?"

"Madame er en meget begavet kvinde," svaret ministeren undvigende.

"Og hvor hun kan læse i menneskenes hjerter. Har hun ikke opfattet min karakter rigtigt?"

"Men ikke min, sire."

En banken på døren hørtes, og Bontems så ind.

"Ærkebiskoppen er kommet, sire."

"Godt, Bontems. Bed madame være så god at komme herhen. Og bed vidnerne samles i forgemakket."

Da kammertjeneren skyndte sig bort, vendte Louis sig til sin minister.

"Jeg ønsker, at De skal være et af vidnerne, Louvois."

"Til hvilket, sire?"

"Mit giftermål."

Ministeren studsede. "Hvorledes, sire, allerede!"

"Straks, Louvois, inden 5 minutter."

"Som Deres Majestæt befaler." Den ulykkelige hofmand anstrengte sig for at antage et festligere udsende. Denne nat havde været fuld af ærgrelser for ham, og nu at blive tvunget til at bistå med at gøre denne kvinde til kongens gemalinde var den bitreste dråbe af dem alle.

"Læg brevene bort, Louvois. Det sidste var belønning for alle andre. Men disse skælme skal i alt fald komme til at bøde for deres uforskammethed. Det var sandt, madames unge brodersøn. Gérard de Aubigny, er det ikke det, han hedder?"

"Jo, sire."

"Udfærdig en oberstudnævnelse for ham og giv ham den næste ledige plads."

"Oberst, sire! Han er jo ikke 20 år gammel!"

"Ah, Louvois! Undskyld, er det Dem eller jeg, som er chef for armeen? Pas på, Louvois, jeg har advaret Dem engang før. Hvis jeg ville udnævne en af mine støvler til brigadechef, bør De ikke tøve med at udføre ordren. Gå nu ud i forgemakket og vent sammen med de andre vidner, til der er brug for Dem."

I det lille værelse, hvor den røde lampe brændte foran madonnabilledet, havde der i mellemtiden været stor travlhed. Francoise de Maintenon stod midt i værelset med en uvant glans i de ellers så rolige, grå øjne og kinder, der rødmede af bevægelse. Hun bar en kjole af glinsende hvid brokade, garneret med sølvindvirket stof og kantet om ærmer og hals med kostbare kniplinger. Tre kvinder, som syslede omkring hende, tog ind, udvidede og forandrede, indtil dragten blev efter deres smag.

"Se så," sagde den ene, idet hun ordnede en lille roset af grå silke. "Nu tror jeg, det er pænt, Deres Majes… nej, madame."

Francoise smilede ved hofsyerskens listige fejltagelse.

"Jeg er egentlig ikke så meget for fine klæder," sagde hun, "men jeg vil gerne se ud, som han ønsker det."

"Det er let at klæde madame; for madame har figur, og madame har holdning. Hvilken dragt skulle vel ikke tage sig ud

på en sådan buste og en sådan hals? Men hvad skal man gøre, når man bliver tvunget til at lave figuren så vel som dragten. F. ex. prinsesse Charlotte Elizabeth. Jeg klippede så sent som i går en dragt til hende. Hun er kort og tyk, utrolig tyk! Hun trækker mere tøj end madame, skønt hun er betydelig mindre. Men så er hun jo naturligvis også fra Bayern og ikke fransk."

Men madame hørte kun lidt efter syerskens snak. Hendes blik var fæstet på billedet i krogen, og hendes læber mumlede en bøn – en bøn om, at hun måtte blive den høje stilling værdig, som var faldet i hendes, den fattige guvernantes lod, at hun måtte kunne undgå de snarer, som omgav hende, og at denne nat måtte bringe velsignelse over Frankrig og den mand, som hun elskede. En svag banken forstyrrede hende.

"Det er Bontems, madame," sagde mademoiselle Nanon. "Han siger, at kongen er rede."

"Så skal vi ikke lade ham vente. Kom, mademoiselle, og må Gud velsigne vort forehavende."

De samledes i kongens forgemak og begav sig derfra til kongens private kapel. Foran gik biskoppen klædt i grønt, højtideligt stemt ved tanken på den vigtige ceremoni, med bønnebog og vielsesformular i hånden. Tæt ved ham gik hans kapellan og to kordrenge, klædt i rødt og bærende tændte fakler. Kongen og madame de Maintenon gik side om side. Hun tavs og rolig med ydmyg holdning og nedslagne øjne, han med en rødme i sine mørke kinder og et nervøst udtryk i sine øjne, som om han vidste, at han nu stod foran et af de vigtigste afsnit i sit liv. Efter dem kom vidnerne i højtidelig stilhed, den magre, tavse père la Chaise, Louvois, med et mørkt blik på bruden, markisen af Charmarante, Bontems og mademoiselle Nanon.

Faklerne kastede et stærkt, gulligt skin over den lille gruppe, som sagte skred frem gennem de korridorer og saloner, som førte til kapellet og kastede et skærende lys på de malede vægge og lofter, som reflekteredes af forgyldningerne og spejlene, efterladende lange mørke skygger i krogene. Kongen så uroligt på sine forfædres og slægtninges portrætter, som beklædte væggene. Da han passerede sin hustrus, dronning Marie Thereses, studsede han og veg tilbage af skræk.

"Min Gud," hviskede han, "hun rynkede panden og hånlo til mig."

Madame lagde sin hånd på hans arm. "Det var intet, sire," hviskede hun med sin indsmigrende stemme, "det var kun det flagrende skin på maleriet."

Hendes ord havde den sædvanlige virkning på ham. Det forskrækkede blik forsvandt, og idet han tog hendes hånd, gik han bestemt videre. Et øjeblik efter stod de foran alteret, og de ord udtaltes, som forenede dem for altid. Da hun vendte sig om med sin nye ring lynende på fingeren, brød vidnerne ud i et kor af lykønskninger, kun kongen sagde intet, men han så på hende og hun ønskede intet mere. Hun var fremdeles rolig og bleg; men hendes puls hamrede. "Nu er du dronning af Frankrig," sagde den. "Dronning, dronning!"

Men en pludselig skygge fløj over hendes ansigt, og en stemme hviskede: "Husk Deres løfte til kirken!" Hun fo'r sammen, og da hun vendte sig om, stod den blege jesuit bag hende.

"Deres hånd er kold, min elskede," sagde Louis. "Lad os gå, vi har opholdt os for længe i denne kølige kirke."

20. De to rivalinder

Madame de Montespan var gået til ro let om hjertet, efter at hun havde modtaget sin brors billet. Hun kendte Louis bedre end de fleste og vidste, at stivsindethed i småting var et fremtrædende træk i hans karakter. Hvis han en gang havde sagt, at ærkebiskoppen skulle vie ham, så skulle det være denne. Således ville i det mindste ingen vielse finde sted i nat. I morgen var der atter en dag, og kunne hun ikke da omstyrte kongens planer, havde hun mistet sin magt så vel som sin skønhed.

Om morgenen klædte hun sig omhyggeligt på, pudrede og sminkede sig, fæstede en lille skønhedsplet på den ene kind, tog sin violette fløjlsdragt og sit halsbånd af perler på, ligesom en kriger iører sig sin rustning til en kamp på liv og død. Ingen underretning havde nået til hende om det, som var gået for sig om natten, skønt hele resten af hoffet allerede kendte til alt. for hendes hovmod og bidende tunge havde ladet hende uden venner og fortrolige. Hun stod derfor op i bedste humør, kun med et mål for øje, nemlig at få foretræde hos kongen.

Hun befandt sig endnu i sit boudoir og lagde sidste hånd på sit toilette, da pagen trådte ind og meldte, at kongen var i hendes salon. Madame de Montespan kunne næppe tro sine egne øren. Hun havde hele morgenen forsøgt at regne ud, hvor hun skulle træffe ham, og nu ventede han på hende. Med et sidste blik i spejlet ilede hun ham i møde.

Da hun trådte ind, stod han med ryggen mod hende og betragtede et maleri af Snyders, men da døren lukkedes, vendte han sig om og gik hende to skridt i møde. Hun havde skyndt sig

frem med et lille glædesudråb, med udstrakte hænder og øjne, der strålede af kærlighed, men han rakte hende sin hånd mildt og bestemt og med en bevægelse, som forbød hende at nærme sig. Hendes hænder sank ned, læberne skælvede, og hun så på ham med øjne fulde af sorg og angst. Hans ansigt havde et udtryk, som hun aldrig før havde set, og hun følte, at han i dag dog var den stærkeste.

"Er De atter vred på mig, sire?" råbte hun.

Han var kommet i den hensigt straks at sige hende kort og godt, at han var gift, men nu, da han så hendes skønhed og kærlighed, forstod han, at det næsten ville være mindre brutalt at dræbe hende. Lad en anden sige hende det, hun vil snart nok få det at høre. For resten ville han derved lettere undgå en scene, som var ham meget imod, hans ærinde var ham ubehageligt nok alligevel. Alt dette fo'r hurtigt gennem hans hoved, og hun læste det i de brune øjne, som betragtede hende.

"De er kommet her for at sige mig noget, og nu har De ikke hjerte til at sige det. Gud velsigne Deres hjerte, som hindrer Deres grusomme tunge at tale."

"Nej, nej, madame," sagde Louis, "jeg vil ikke være grusom. Jeg kan ikke glemme, at mit liv har været lyst og mit hof strålende, takket være Deres vid og skønhed. Men tiderne forandres, madame, og jeg har forpligtelser mod verden, som har overvundet mine egne tilbøjeligheder. Jeg anser det for bedst, at vi gebærder os således som vi kom overens om forleden dag, og at De trækker Dem tilbage fra hoffet."

"Trække mig tilbage, sire! For hvor lang tid?"

"For altid, madame."

Hun stod med knyttede hænder og blegt ansigt og stirrede på ham.

"Jeg behøver vel ikke at tilføje, at jeg skal gøre Deres liv så behageligt, som det står i min magt. Deres underhold kan De selv bestemme, og et palads skal blive bygget til Dem i Frankrig, hvor som helst De ønsker, under forudsætning af, at det bliver i mindst tyve mils afstand fra Paris. Et gods..."

"O, sire! Hvorledes kan De tro, at noget sådant kan forsone mig med tabet af Deres kærlighed?" Hendes hjerte stivnede. Havde han været hidsig og vred, så kunne hun have haft håb om endnu engang at vinde ham; men dette milde, men alligevel bestemte væsen var noget nyt, og hun forstod, at hun var magtesløs overfor det. Hans kulde tirrede hende, og alligevel forsøgte hun at undertrykke sin lidenskab og bevare sin ydmyge holdning, som var lidet naturlig for hendes stolte og heftige sind. Men snart blev anstrengelsen hende for overmægtig.

"Madame," sagde han, "jeg har overvejet sagen, og det bliver, som jeg har sagt. Der findes ingen anden vej. Siden vi altså må skilles, lad da adskillelses blive hurtig og brat. Tro mig, det er ikke behageligt for mig heller. Jeg har befalet Deres bror at indfinde sig ved den vestre port kl. 9, da jeg tror, at De vil foretrække at køre, efter at mørket er indtrådt."

"For at skjule min vanære for et skadefro hof? Det er betænksomt af Dem, sire. Og måske dette også er en pligt? Nu for tiden hører man så megen tale om pligter. Hvem var det, om ikke De..."

"Jeg ved det, madame, jeg erkender det, jeg har forurettet Dem dybt. Jeg vil gøre alt, hvad der står i min magt for at

udsone det. Se ikke således på mig, jeg beder Dem. Lad den sidste stund, vi mødes, efterlade et behageligt minde om mig."

"Et behageligt minde!" Hele hendes mildhed og eftergivenhed havde forladt hende, og stemmen skurrede af foragt og vrede. "Et behageligt minde! Muligvis kan det være behageligt for Dem, som er blevet befriet for den kvinde, De har ødelagt, at De kan vende tilbage til den anden uden at være bange for at se et blegt ansigt, der minder om Deres falskhed. Men for mig, som skal svinde hen i et eller andet ensomt hus på landet, foragtet af min mand, afskyet af min familie, hånet af Frankrig, langt borte fra alt, hvad der giver livet tiltrækning, fjernt fra den mand, for hvis kærlighed jeg har ofret alt… for mig vil det blive alt andet end et behageligt minde, vær sikker på det."

Kongen havde set det vredesglimt, der kom op i hendes øjne, men han forsøgte at beherske sig. Når en sådan sag som denne blev afhandlet mellem den stolteste mand og den hovmodigste kvinde i Frankrig, da måtte en af dem give efter. Han følte, at han burde gøre det, men fandt det alligevel tungt for sin herskelystne natur.

"De vinder intet, madame," sagde han, "ved at bruge ord, som hverken er passende for Deres tunge eller mit øre. De må dog tilstå, at jeg bad, da jeg kunne befale, og i stedet for at behandle Dem som en undersåt, har jeg forsøgt at overtale Dem som en ven."

"Å, De tager alt for meget hensyn, sire! Vort tyveårige forhold kan næppe være nok til at forklare en sådan overbærenhed fra Deres side. Ja så, jeg skulle måske have været taknemmelig, om De havde sat Deres garde til at vogte mig, eller ladet mig forlade

paladset i Deres musketerers geledder! Sire, hvorledes kan jeg takke Dem for Deres godhed?" Hun nejede dybt med et hånligt smil.

"Deres ord er bitre, madame."

"Mit hjerte er bittert, sire."

"Vær forstandig, Francoise, jeg bønfalder Dem. Ingen af os er unge længere."

"Hentydningen til min alder lyder virkelig høflig fra Deres læber."

"Ah, De misforstår mig. Jeg skal ikke sige mere. Måske ser De mig aldrig mere igen, madame. Har De noget at bede mig om, før jeg går?"

"Min Gud," råbte hun, "er dette en mand med hjerte? Er dette de samme læber, som så ofte har sagt, hvor højt de elskede mig? Er dette de samme øjne, som har set så kærligt ind i mine? Kan De forlade en kvinde, som har ofret sit liv for Dem, lige så let, som De flytter fra St. Germains slot, når De har bygget et skønnere? Og dette er enden på alle disse løfter, den søde hvisken, Deres forsikringer og eder?"

"Dette begynder at blive pinligt for os begge."

"Pinligt? Hvor er sorgen i Deres ansigt? Jeg kan se forbitrelse der, fordi jeg har talt sandhed, og jeg kan se glæde der, fordi De har udrettet Deres skammelige ærinde. Men hvor er sorgen? Dog – når jeg har forladt Dem, da bliver det behageligere… ikke sandt? De kan vende tilbage til Deres guvernante."

"Madame!"

"Å, De kan ikke skræmme mig. Hvad bryder jeg mig om Deres magt? Jeg ved alt og tro ikke, at jeg er blind. Jaså, De har villet gifte dem med hende, De, den hellige Louis' ætling, og

hun, Scarrons enke. Den stakkel, som jeg af barmhjertighed optog i mit hus. Hvor hofmændene skulle le, hvor digterne skulle skrive, hvor de vittige hoveder skulle hviske. De ser naturligvis intet af alt dette, men det vil blive pinligt for Deres venner."

"Min tålmodighed er forbi," råbte kongen rasende, "jeg forlader Dem, madame, for altid."

Men hendes forbitrelse havde jaget al frygt og forsigtighed bort. Hun stillede sig mellem ham og døren med glødende ansigt, lynende øjne, hovedet frem skudt frem og stampede på tæppet med sin lille hvide silkesko.

"De har hastværk, sire? Ah, hun venter uden tvivl på Dem!"

"Lad mig komme forbi, madame!"

"Men De blev narret i nat, sire, ikke sandt? Og hvilket slag det måtte være for guvernanten. Himmel, hvilket slag! Ingen ærkebisp, ingen vielse, hele Deres skønne plan for intet. Var det ikke grusomt?"

Louis så forbavset på det smukke, vrede ansigt, og det faldt ham ind, at hendes sorg måske havde gjort hende gal. Hvad kunne hun ellers mene med denne forstyrrede tale om ærkebispen? Det var uværdigt at tale hårdt til hende, som var blevet så hårdt prøvet. Han måtte søge at berolige hende og frem for alt at komme derfra.

"De har opbevaret en hel del af mine familiejuveler," sagde han, "jeg beder Dem, behold dem som et tegn på min agtelse."

Han havde håbet at glæde og berolige hende, men i et øjeblik var hun henne ved det skab, hvor hun gemte sine skatte, og slyngede de ædle stene på gulvet, så de små røde, gule og grønne stene sprang mod egepanelet.

"Gem dem til guvernanten, hvis ærkebispen endelig kommer," råbte hun. Nu blev han mere end nogensinde overbevist om hendes galskab. En tanke faldt ham ind, ved hvilken han kunne appellere til alt, som var mildt og ædelt i hendes natur. Han gik hurtigt hen til døren, slog den halvt op og hviskede en befaling. En yngling med langt, gyldent hår bølgende ned over hans sorte fløjlsjakke trådte ind. Det var hendes yngste søn, greven af Toulouse.

"Jeg mente, at De ville sige farvel til ham," sagde Louis.

Hun stod og stirrede som ude af stand til at forstå betydningen af hans ord. Pludselig forstod hun, at hendes børn såvel som hendes elsker skulle berøves hende, at en anden kvinde skulle se dem, tale med dem og vinde deres kærlighed, når hun var borte. Hvis hendes søn ikke måtte tilhøre hende, så skulle han i det mindste ikke tilhøre nogen anden. En juvelbesat dolk lå nær for hånden mellem hendes skatte. Hun greb den, og styrtede ind på den forskræmte dreng. Louis skreg og ilede frem for at standse hende, men en anden var kommet ham i forkøbet. En kvinde var sprunget ind gennem døren og havde grebet den opløftede hånd. Efter et øjebliks kamp faldt dolken ned på gulvet mellem dem. Den oprørte Louis tog den, og idet han greb sin lille søn i hånden, styrtede han ud. Francoise de Montespan segnede ned på sofaen og befandt sig nu alene med den anden Francoise, den kvinde, hvis tilstedeværelse faldt som en skygge over hele hendes liv.

"Jeg har reddet Dem, madame, fra noget, som De ville have været den første til at angre."

"Reddet mig! De, som har tvunget mig til dette."

Den faldne yndling bøjede sig ned mod sofaen. Øjenlågene var halvt lukket over hendes lynende øjne, og hendes læber let åbne, så de hvide tænder kunne anes. Dette var den virkelige Francoise de Montespan, et katteagtigt væsen, der krøb sammen for at styrte sig over sit offer, så ulig den ydmyge, milde kvinde som havde vundet kongen gennem fagre ord. Madame de Montespans hånd var blevet såret under kampen, og blodet dryppede fra hendes fingre, men ingen af dem tog sig af det. Hendes klare, blå øjne var fæstnet på hendes rivalinde, ligesom man mønstrer et lumskt og svagt dyr, som man søger at beherske med sin stærkere vilje.

"Jo, det er Dem, som har drevet mig til dette – Dem, som jeg optog, da De manglede alt, ja selv mad. Hvad ejede De? Intet – intet andet end et navn, som vakte latter. Og hvad gav jeg Dem? Alt, De ved, at De har fået alt af mig. Penge, stilling, adgang til hoffet, alt dette har De fået af mig, og nu håner De mig."

"Madame, jeg håner Dem ikke, jeg beklager Dem af hele mit hjerte!"

"Beklager! Ha ha! En Mortemart beklages af enken Scarron. Lad Deres medlidenhed gøre Deres taknemmelighed selskab."

"Deres ord sårer mig ikke."

"Jeg kan forstå, at De ikke har nogen følelser."

"Nej, for min samvittighed er ren."

"Ah, den plager Dem altså ikke."

"´Nej, ikke i dette tilfælde, madame."

"Min Gud! Hvor må de andre tilfælde så have været frygtelige!"

"Jeg har aldrig tænkt en ond tanke om Dem."

"Ikke om mig! O, kvinde, kvinde!"

"Hvad har jeg da gjort? Kongen kom til mit værelse for at være til stede ved sine børns undervisning. Han passiarede, han spurgte mig om min mening om snart det ene, snart det andet. Kunne jeg da tie? Eller kunne jeg sige andet, end hvad jeg tænkte?"

"De satte ham op imod mig."

"Hvis jeg har ført ham ind på dydens vej, da skulle jeg sandelig føle mig stolt."

"Hvor det lyder smukt fra Deres læber."

"Jeg ville gerne have hørt det fra Deres."

"Og således stjal De efter Deres egen bekendelse kongens kærlighed fra mig, De, den dydigste enke."

"Jeg var Dem taknemmelig og tænkte kun med venlighed på Dem. De har, som De så ofte har sagt, været min velgørerinde, De behøvede ikke at gentage det, for jeg har aldrig et øjeblik glemt det. Men når kongen spurgte mig om, hvad jeg tænkte, så benægter jeg ikke, at jeg sagde, at synd er synd, og at det ville være værdigere, om han befriede sig fra de syndige lænker, som bandt ham."

"Eller byttede dem med nogle andre."

"Ja, pligtens."

"Pyt! Deres hykleri gør mig syg. Hvis De hykler at være nonne, hvorfor er De da ikke i kloster? Nej, De vil have det bedste både i denne og den tilkommende verden – ikke sandt? – få alt, som hoffet kan give, og på samme tid hykle at være religiøs. Det var unødvendigt for mig at gøre noget sådant. Jeg var ærlig, og hvad jeg gjorde, gjorde jeg åbenlyst. De skjuler Dem bag Deres præster, skriftefædre, bedeskamler og

bønnebøger. – Tror De, at De kan bedrage mig, som De bedraget andre?"

Hendes modstanders øjne lynede for første gang, og hun tog hurtigt et skridt frem og holdt sin ene hånd bebrejdende op.

"Om mig må De sige, hvad De vil," sagde hun. "Det gør mig ikke mere end Deres papegøjes snak i Deres forgemak. Men rør ikke ved, hvad der er helligt! Å, om De blot kunne hæve Deres tanker til sådanne ting.... Om De ville vende Dem indad, før det er for sent og se, hvor lastefuldt og usselt Deres liv har været! Hvad kunne De ikke have udrettet! Hans sjæl var i Deres hånd, som leret i pottemagerens; hvis De havde hævet ham, hvis De havde forsøgt at fremkalde alt ædelt og godt hos ham, hvor ville da ikke Deres navn have været elsket både i palads og hytte, men nej, De trak ham ned i smudset, De bortødslede hans ungdom, De lokkede ham fra hans hustru, og De fordærvede hans manddom. En forbrydelse begået af en så ophøjet, føder tusind andre hos dem, som ser op til Dem som et eksempel. Og alt, alt det tynger på Deres sjæl. Vogt Dem, madame, vogt Dem for Guds skyld, før det er for sent. Med hele Deres skønhed, har De såvel som jeg kun nogle få år igen at leve. Da, når dette brune hår er grånet, når denne hvide kind er indsunken, når glansen i disse klare øjne er fordunklet... da må Gud tilgive Francoise de Montespans syndige sjæl."

Hendes rivalinde bøjede hovedet et øjeblik for disse højtidelige ord. For første gang i sit liv stod hun målløs og kuet, men så rejste hendes hånlige, kamplystne sind sig, og hun så op med foragt.

"Tak, jeg har allerede en skriftefader," sagde hun, "forsøg ikke at kaste mig blår i øjnene. Jeg kender Dem for godt."

"Tvært imod, De synes at kende mig mindre, end jeg ventede. Hvis De kender mig så godt, så sig, hvad er jeg?"

Hele hendes rivalindes bitterhed og had genlød i hendes svar. "De er," sagde hun, "mine børns guvernante og kongens hemmelige elskerinde."

"De tager fejl," svarede madame de Maintenon roligt. "Jeg er Deres børns guvernante og kongens gemalinde."

21. Manden i vognen

Ofte havde de Montespan spillet besvimet for at afvæbne kongens vrede, for derefter at slå armene om hans hals og vinde hans medlidenhed, kærlighedens tvillingesøster. Men nu vidste hun, at dette var forgæves. Hun kunne ikke tvivle på sandheden af, hvad hun havde hørt, for der var noget i hendes rivalindes ansigt, øjne og rolige stemme, som havde overbevist hende. Et øjeblik stod hun bedøvet og gispede efter vejret med udstrakte hænder og glansløse sløve øjne. Derpå faldt hun med et jammerskrig om ved sin rivalindes fadder. Madame de Maintenon bøjede sig ned og løftede hende på sine stærke arme. Hendes øjne udtrykte ægte sorg og medlidenhed, da hun så ned på det hvide ansigt, som hvilede ved hendes bryst. Al bitterhed og stolthed var forsvundet, og intet andet fandtes tilbage end den tåre, som glinsede under de mørke øjenhår og mundens beherskede træk. Hun lagde hende ned på sofaen og stak en pude under hovedet. Derpå samlede hun alle de juveler op, som lå strøet rundt på tæppet og lagde dem ned i den åbne skuffe. Efter at hun havde låset den og lagt nøglen på bordet, så den faldt let i øjnene, slog hun på en gong-gong, hvilket kaldte den lille sorte page til.

"Din herskerinde er syg," sagde hun, "hent hendes kammerjomfru." Og efter at hun havde gjort alt, hvad der stod i hendes magt, forlod hun det store stille værelse, hvor hendes skønne rivalinde lå mellem fløjl og forgyldninger som en knækket blomst, hjælpeløs og uden håb.

Så snart de Montespan havde fået bevidstheden igen sendte hun tjenerne bort. Med knyttede hænder og mørkt ansigt lagde

hun planer for fremtiden. Hun måtte rejse, det var sikkert. Ikke alene fordi det var kongens befaling, men fordi hun nu kun havde elendighed og foragt at vente sig i det palads, hvor hun før havde været almægtig. En gang før havde hun ganske vist beholdt sin stilling trods dronningen, men hun indså, at hendes rivalinde nu var en ganske anden person end den stakkels svage lille Marie Theresa – nej, hun var endelig knækket. Hun måtte erkende sig besejret og trække sig tilbage.

Hun rejste sig op og følte, at hun var blevet 20 år ældre på en time. Hun havde meget at gøre, og tiden var knap. Hun havde kastet sine juveler fra sig, da kongen talte med hende, som om det skulle have kunnet vække hans kærlighed, men nu, da kærligheden var borte, var der ingen grund til, at hun skulle skille sig af med dem også. Var hun ikke længere den mægtigste kvinde i Frankrig, så kunne hun være den rigeste – hun skulle få pension, og den ville blive stor, for Louis var altid flot. Dertil kom alt det, som hun havde samlet i alle disse år – juveler, perler, guld, vaser, krucifikser og ure – alt i alt svarende til en værdi af flere millioner livres. Hun pakkede selv de kostbare smykker og det, som var lettest at føre med sig, mens hun overgav resten i sin broders varetægt. Da aftenen kom, var alt i orden, og hun havde befalet, at hendes efterladte sager skulle sendes til Petit Bourg, hvortil hun agtede at flytte.

Der manglede en halv time til den tid, som var bestemt til hendes afrejse, da en ung adelsmand bad om audiens. Han kom med et bud fra hendes broder.

"Monsieur de Vivonne beklager, at rygtet om Deres afrejse er udbredt til hele hoffet."

"Hvad bryder jeg mig om det," svarede hun, med al sin fordums stolthed.

"Han siger, madame, at hoffet agter at samle sig ved vestporten, og at madame de Neuilly, hertuginden af Chambord, mademoiselle de Rohan..."

Hun gyste ved tanken om en sådan prøvelse. Tænk, at rejse fra paladset, hvor hun havde været mere end dronning, i så mange fjenders påsyn! Efter alle dagens ydmygelser ville dette være den værste. Hendes mod var forbi. Hun kunne ikke tage mere.

"Sig min broder, at jeg vil være ham taknemmelig, hvis han kan ordne det således, at min afrejse bliver en hemmelighed."

"Han bad mig sige Dem, at han allerede har ordnet det, madame."

"Ah, på hvilken tid?"

"Straks. Så snart som muligt."

"Jeg er færdig. Ved vestporten?"

"Nej, ved den østre. Vognen venter."

"Og hvor er min broder?"

"Han skal møde os ved lågen til parken."

"Hvorfor?"

"Fordi han overvåges, og hvis man så ham ved vognen, ville alt straks være kendt."

"Godt. Hvis De vil være så god at bære min kappe og dette skrin, så begiver vi os straks af sted."

De gik en omvej gennem de mindre søgte korridorer. Hun sneg sig bort som en forbryderske med hætten trukket ned over ansigtet og fik hjertebanken ved hvert skridt, som hørtes. Men heldet var med hende. Hun mødte ingen, og var snart ved

mødestedet ved den østre port. Et par træge schweizergardister stod støttet til deres geværer, og lampen over dem lyste på vognen, som ventede. Døren var åben, og en høj mand, indhyllet i en sort kappe, hjalp hende ind. Derpå satte han sig overfor hende, lukkede døren, og vognen kørte udover chausséen.

Det forbavsede hende ikke, at denne mand havde sat sig ind i vognen, for det var skik at have en beskytter, og hendes bror ville senere indtage hans plads. Hun fandt det ganske naturligt. Men da han efter ti minutters forløb hverken havde rørt på sig eller sagt et eneste ord, så kiggede hun nysgerrigt på ham i mørket. Da han hjalp hende ind i vognen, havde hun mærket, at han var klædt som en gentleman, og på hans buk havde hun med sin erfaring set, at han sikkert var en hofmand. Og hun vidste, at hofmænd var høflige mod damer og snaksomme, men denne mand sad der så tavs og stille. Atter anstrengte hun sig for at kunne se ham. Hatten var trukket ned og kappen op over underdelen af ansigtet; men hans to øjne stirret på hende indefra skyggerne, ligesom hun på ham.

Til sidst gjorde tavsheden hende urolig, og hun besluttede at bryde den.

"Monsieur, nu er vi sikkert kørt forbi den port, hvor min bror skulle møde mig."

Hendes ledsager sad ubevægelig uden at svare. Hun tænkte, at måske overdøvede vognens rumlen hendes ord.

"Jeg siger, monsieur," gentog hun, idet hun bøjede sig forover, "at vi har passeret det sted, hvor vi burde møde monsieur de Vivonne."

Han lod som ingenting.

"Monsieur," råbte hun, "jeg siger atter, at vi er kørt forbi porten."

Intet svar.

Hun gøs af skræk. Hvem kunne denne mand være? Så faldt det hende ind, at han måske kunne være stum.

"Måske monsieur er syg," sagde hun. "Måske monsieur ikke kan tale? Hvis dette er tilfælde, så løft hånden, og jeg vil forstå." Men han sad fremdeles stiv og tavs.

Hun blev grebet af en pludselig angst over at være indelukket i mørket med dette stumme væsen. Hun udstødte et skrig i sin forskrækkelse og forsøgte at åbne vinduet og vogndøren. Men en hånd af jern greb fat i hende og tvang hende ned på sin plads. Og manden havde alligevel ikke rørt på sig, og ingen anden lyd end vognens rumlen og de galopperende heste hørtes. De befandt sig allerede ude på landet langt fra Versailles, og det var blevet mørkere, himlen skjultes af tunge skyer, og man hørte torden i det fjerne.

Hun bøjede sig tungt åndende tilbage mod vognpuderne. Hun var en modig kvinde, men denne pludselige skræk havde overvældet hende netop nu, da hun var svagest. Hun krøb sammen i krogen og stirrede med vidt åbne øjne på manden over for sig. Hvis han blot ville sige noget! Det var nu så mørkt, at hun ikke kunne se ham, og efterhånden som uvejret nærmede sig, blev det endnu mørkere. Atter fandt hun tavsheden uudholdelig og besluttede sig til at bryde den for enhver pris.

"Monsieur," sagde hun, "her må være sket en fejltagelse. Jeg ved ikke, med hvilken ret De hindrer mig i at trække vinduet ned og give mine befalinger til kusken."

Han svarede ikke.

"Jeg gentager, at det er en fejltagelse. Dette er min bror, monsieur de Vivonnes vogn, og han er ikke den mand, som vil tåle, at hans søster mishandles."

Nogle store regndråber slog mod vinduet. Skyerne var tunge og tykke. Den ubevægelige figur var nu aldeles usynlig, men som følge deraf så meget mere forfærdelig. Hun skreg af angst, men hendes skrig havde ikke andet resultat end hendes ord.

"Monsieur," råbte hun, idet hun bøjede sig frem og greb ham i armen, "De skræmmer mig! Har jeg nogensinde gjort Dem noget ondt? Hvorfor er De så hård mod en ulykkelig kvinde? Tal til mig! Tal for Guds skyld!"

Fremdeles hørtes ingen anden lyd end regnen, som slog på vinduet og hendes eget febrilske åndedræt.

"Måske De ikke ved, hvem jeg er?" fortsatte hun, idet hun forsøgte at antage sin almindelige befalende stemme. "De vil lære, når det måske er for sent, at De har valgt en fejlagtig person for Deres upassende spøg. Jeg er markisinde de Montespan og er ikke en person, som glemmer en fornærmelse. Hvis De kender noget til hoffet, så bør De vide, at jeg har stor indflydelse over kongen. Hvis De nu bortfører mig i denne vogn, vil der blive iværksat undersøgelser, og De vil blive straffet, hvis jeg er blevet krænket. Hvis De vil… Himmel! Hav barmhjertighed!"

Det lynede, og et øjeblik var vognen og omgivelserne klart oplyst. Mandens ansigt var kun en hånds afstand fra hendes, hans mund var åben, og hans øjne lyste af hån. Hver detalje trådte tydeligt frem – hans vidåbne mund og røde tunge, de brede, hvide tænder og det korte, spidse skæg. Men det var ikke

lynene eller det hånlige, grusomme ansigt, som bragte Francoise de Montespan til at gyse. Det var, fordi hun frygtede denne mand mest af alle mennesker og mindst ventede at se ham i dette øjeblik.

"Maurice," skreg hun, "er det dig?"

"Ja, min lille kone, det er mig. Endelig er vi genforenet efter så lang tids forløb."

"Å, Maurice, hvor du skræmte mig. Hvor kunne du være så ondskabsfuld? Hvorfor ville du ikke tale til mig?"

"Fordi det var så yndigt at sidde tavs og tænke på, at jeg nu endelig havde dig helt for mig selv efter alle disse år, uden nogen til at komme imellem. Ak, min lille kone, hvor ofte har jeg ikke ventet på denne stund."

"Jeg har gjort dig uret, Maurice – kan du tilgive mig?"

"Vi plejer ikke at tilgive i vor familie, min kæreste Francoise. Å, er dette ikke som i gamle dage, da vi to kørte sammen? Netop i denne selv samme vogn? Det er præcis den samme, som kørte os fra kirken, hvor du gav dit løfte. Jeg sidder, som jeg sad den gang, og du også. Jeg tog din lille hånd i min og trykkede den således og..."

"O, din skurk, du har vredet min hånd af led! Du har brækket min arm!"

"Vist ikke, lille kone. Og husker du, hvor du forsikrede, at du elskede mig? Og jeg bøjede mig frem mod dine læber og..."

"Å, hjælp, hjælp, usling, du har såret min mund, du har slået mig med din ring."

"Slået dig! Hvem skulle dengang have tænkt sig, at en sådan skæbne ventede os? Tag denne, og denne også."

Han slog vildt efter hendes ansigt i mørket, hun kastede sig ned på bunden af vognen og borede sit ansigt ind i puderne, men med en vanvittigs styrke og raseri slog han omkring sig og ramte hende, puderne og træværket uden at tænke på, at han skadede sine hænder.

"Ja så, jeg har fået dig til at tie," sagde han omsider; "jeg har før bragt dig til tavshed med mine kys, men tiderne forandres, Francoise, og kvinderne bliver falske og mændene strenge."

"Dræb mig, hvis du vil," jamrede hun.

"Det vil jeg også," sagde han ganske roligt.

Vognen fløj rystende fremad på den elendige landevej. Uvejret var næsten drevet over, men endnu glimtede lynene i horisonten. Månen lyste kold og klar, forsølvede de vidtstrakte marker mellem poplerne og kastede sit lys gennem vognvinduet ind på den sammenkrøbne skikkelse og hendes rædselsfulde ledsager. Han lænede sig tilbage med armene over kors og slugte med sine blikke den ulykkelige kvinde, som havde forurettet ham så dybt.

"Hvor fører du mig hen?" spurgte hun omsider.

"Til Portillac, lille kone."

"Og hvorfor derhen? Hvad agter du at gøre med mig?"

"Jeg agter at gøre din lille falske tunge stum for altid. Du skal ikke bedrage flere mænd."

"Tænker du på at myrde mig?"

"Ja, hvis du vil kalde det sådan."

"Du har et hjerte af sten."

"Det er sandt. Det andet gav jeg til en kvinde."

"Å, jeg er sandelig blevet straffet for mine synder."

"Ja, vær sikker på, du bliver det."

"Kan jeg ikke gøre noget for at formilde dig?"

"Jeg skal sørge for selv at skaffe mig oprejsning."

"Du har en kårde ved din side, hvorfor dræber du mig ikke, hvis du hader mig så meget? Hvorfor stikker du den ikke gennem mit hjerte?"

"Vær rolig for, at jeg havde gjort det, hvis jeg ikke havde haft mine gode grunde for at lade være."

"Hvordan det?"

"Det skal jeg sige dig. På Portillac er jeg højesteret. Jeg er hersker der, kan trække hvem som helst for retten, dømme og henrette. Det er mit lovlige privilegium. Din stakkels konge er ikke i stand til at hævne dig, for retten er min, og han kan ikke bestride den uden at få hver eneste adelsmand til fjende."

Han lo højt over sin plan, mens hun skælvende over hele legemet vendte sig fra hans grusomme ansigt og glødende øjne og begravede ansigtet i hænderne. Stille bad hun Gud om tilgivelse for sit syndige levned.

Således kørte de i natten, mand og hustru, uden at sige et ord og med hjerterne opfyldt af had og rædsel, indtil pludselig lyset fra et ilden i et varmebækken lyste fra et tårn, og en vældig bygning steg dunkelt frem i mørket. Det var slottet Portillac.

22. Skafottet i Portillac

Det var på dette tidspunkt, at Amory de Catinat og Amos Green fra deres fængselsvindue så vognen, der afleverede fangen. Denne var også årsagen til bygningsarbejdet om natten og den ejendommelige procession om morgenen. De så Francoise de Montespan, da hun førtes til blokken og hørte hendes ynkelige råb om hjælp i det øjeblik, da skarpretterens hånd faldt tungt på hendes skulder og trykkede hende ned på knæ. Hun veg skrigende tilbage fra den rædselsfulde, rødplettede, fedtede træklods, men slagteren hævede sit våben, og hans herre tog et skridt frem for at få fat i hendes lange, brune hår for at trække hendes hoved nedad, da han pludselig stod stille af forbavselse, stadig med foden og hånden strakt frem, munden halvt åben og stirrende stift frem for sig.

Og hvad han så, havde da sikkert også overrasket enhver. En mand hoppede hovedkulds ud gennem det firkantede lille vindue lige foran ham og faldt ned på sine fremstrakte hænder, men rejste sig straks. Et øjeblik efter kom en til, som faldt tungere, men også straks rejste sig op. Den ene bar den kongelige gardes blå uniform med sølvbesætningerne, den anden var mørkklædt og så ud som en fredelig mand, og begge havde en kort, rusten jernstang i hånden. Ingen af dem sagde et ord, men soldaten tog hurtigt to skridt frem og slog til bødlen, netop som denne holdt øksen i højeste hug. Der hørtes et smæld, som når man slår et æg itu, og jernstangen fløj i tusinde stykker. Skarpretteren udstødte et forfærdeligt skrig, slap øksen og førte hænderne til hovedet, vaklede tværs over skafottet og faldt død ned på gårdspladsen.

Hurtig som lynet greb de Catinat øksen og stillede sig udfordrende foran de Montespan med det vældige våben over skulderen og et udfordrende blik.

"Så!" sagde han.

Montespan havde for et øjeblik været alt for overrasket til at kunne tale, men nu forstod han at disse mænd var kommet for at berøve ham hans offer.

"Grib dem," råbte han til sine tjenere.

"Vent et øjeblik," sagde de Catinat med befalende stemme. "De kan se på min uniform, hvem jeg er, jeg er kongens adjudant. Den, som lægger hånd på mig, krænker ham. Tag jer i agt. Det er et farlig spil!"

"Gå på dem, I kujoner!" brølede de Montespan.

Men hans bevæbnede mænd tøvede, for frygten for kongen var en stor skygge, der bredte sig over hele Frankrig. De Catinat så deres ubeslutsomhed, og skyndte sig at drage fordel af det.

"Denne kvinde," råbte han, "er kongens yndling, og hvis I krummer et hår på hendes hoved, så sværger jeg, at hver eneste en, som befinder sig indenfor disse døre, skal pines til døde. Narre, ønsker I at dø på pinebænken eller vride jer i kogende olie, kun fordi dette forrykte menneske befaler det?"

"Hvem er disse mænd, Marceau?" råbte Montespan rasende.

"Deres Nådes fanger."

"Fanger, hvis fanger?"

"Deres Nådes."

"Hvem gav dig befaling til at fængsle dem?"

"De selv. Vagten havde Deres signetring."

"Jeg har aldrig set disse mænd før. Her ligger noget djævelskab under, men de skal ikke trodse mig i mit eget slot

eller stille sig mellem mig og min hustru. De skal dø! Alle I, som spiser mit brød, Marceau, Etienne, Gilbert, Jean, Pierre, gå på dem, siger jeg."

Han så sig forbitret omkring, men alle hang med hovederne og vendte ansigterne bort.

Med en rædselsfuld ed trak han sin kårde og styrtede ind på sin hustru, som endnu lå halvt bevidstløs på blokken. De Catinat skyndte sig mellem dem for at beskytte hende, men Marceau, den skæggede fangevogter, havde allerede grebet sin herre om livet. Med en vanvittigs kræfter, sammenbidte tænder og fråde om munden befriede Montespan sig fra mandens omfavnelse, trak sin kårde tilbage og stødte den gennem det brune skæg i Marceaus hals. Denne faldt baglæns med et skrig, og blodet strømmede ud gennem munden og såret. Men før hans morder kunne nå at drage sit våben ud, havde amerikaneren og de Catinat samt et dusin tjenere slæbt ham ned fra skafottet, og Amos Green havde bundet ham så sikkert, at han kun kunne røre øjne og læber, med hvilke han gloede ondt på dem og spyttede efter dem. Hans egne tjenere var forbitrede på ham, da Marceau var almindelig afholdt, og med økse og blok så nær ved hånden ville de snart have øvet retfærdighed, hvis ikke et hornsignal pludselig havde lydt i den stille morgenluft. De Catinat spidsede ørene ved denne lyd, som en hund ved jægerens signal.

"Hørte De, Amos?"

"Det var en trompet."

"Ja, gardens signal. I derhenne, skynd jer til porten. Træk gitteret op og lad svingbroen falde ned. Skynd jer, ellers

kommer I måske til at bøde for jeres herres synder. – Dette var på et hængende hår, Amos."

"Det har De ret i, min ven. Jeg så ham strække sin hånd ud efter hendes hår, netop da vi hoppede ud gennem vinduet. Et minut senere ville han have skalperet hende. Men hun er en smuk kvinde, den skønneste jeg nogensinde har set, og det passer sig ikke, at hun skal bøje knæ på disse planker." Han tog hendes mands lange sorte kappe og lavede en pude til den bevidstløse kvinde med en ømhed og en finfølelse, der syntes ganske ejendommelig for en mand af hans drøjde og fremtoning.

Han stod fremdeles bøjet over hende, da en trop kavalerister med vajende fjer og klirrende sabler red ind i gården. I spidsen red en høj rytter i gardens paradeuniform, med fjer i hatten, lange, brune handsker, og kården glinsende i solskinnet. Mens han travede frem til skafottet, mønstrede hans skarpe, brune øjne hele den lille gruppe, som ventede der. De Catinats ansigt lysnede, da han så ham, og han skyndte sig straks frem.

"De Brissac!" råbte han.

"De Catinat! Hvor i alverden kommer du fra?"

"Jeg har været fængslet, men sig mig, Brissac, gav du meddelelsen videre i Paris?"

"Javist."

"Og kom ærkebispen?"

"Ja."

"Og giftermålet?"

"Fandt sted på bestemt tid, det var derfor, at denne stakkels kvinde måtte forlade slottet."

"Det var netop det, jeg tænkte."

"Jeg håber ikke, at der er sket hende noget."

"Min ven og jeg kom netop i tide til at redde hende. Der ligger hendes mand. Han er en djævel, de Brissac."

"Det er nok muligt, men selv en engel kunne været blevet bitter, hvis han var blevet behandlet som denne mand."

"Vi har bundet ham. Han har dræbt en mand og jeg en anden."

"I synes, på min ære, at have haft travlt!"

"Hvorledes vidste du, at vi var her?"

"Det havde jeg ikke den fjerneste anelse om. Det er en uventet fornøjelse."

"Du kom altså ikke for vores skyld?"

"Nej, for madames."

"Og hvorledes fik han hende i sin magt?"

"Hendes bror, monsieur de Vivonne, skulle have ledsaget hende. Hendes mand fik nys om sagen, og det lykkedes ham at få narret hende ind i sin vogn. Da de Vivonne så, at hun ikke kom og hendes værelser var tomme, undersøgte han sagen og fik snart rede på, hvorledes det hele var gået til. Man havde set de Montespans våben på vognen, og kongen sendte mig herhen med sine ryttere, så hurtigt som vore heste kunne rende."

"Ah, og De ville være kommet for sent, hvis vi ikke tilfældigvis havde været her. Jeg har ingen anelse om, hvem der har taget os til fange, for denne mand har intet at gøre med sagen. Men det får vi vel rede på senere. Hvad vil du gøre nu?"

"Jeg har mine ordrer. Madame skal sendes til Petit Bourg, og alle, som har haft del i hendes bortførelse, skal fængsles, indtil kongens videre bestemmelse. Slottet skal også besættes i hans navn. Men du har vel intet at tage dig til nu, de Catinat?"

"Intet andet end at jeg kunne have lyst til at ride til Paris for at se, om alt står godt til med min onkel og min kusine."

"Ah, din søde lille kusine! Det er på min ære ikke at undres over, at folk kender dig så godt i Rue St. Martin. Nå, jeg har gjort dig en tjeneste, nu skal du gøre mig én."

"Hjertens gerne, og hvorhen skal jeg?"

"Til Versailles. Kongen er nysgerrig efter at høre, hvorledes det hele er spændt af. Du har størst ret til at meddele ham det, da sagen uden din og din vens hjælp ville have fået en meget kedelig ende."

"Jeg skal være der inden to timer."

"Har I heste?"

"Nej, de er dræbt."

"Du kan finde nogle andre i stalden her. Vælg blot de bedste, siden I har mistet jeres egne i kongens tjeneste."

Rådet var for godt til ikke at blive fulgt. De Catinat gav et tegn til Amos Green og skyndte sig væk med ham, mens de Brissac med nogle få korte ord afvæbnede tjenerne, lod sine mænd besætte hele slottet samt sørgede for madames afrejse og hendes mands fængsling. En time senere red begge vennerne på landevejen og indåndede i fulde drag den friske luft, der efter deres fangenskab forekom dem dobbelt herlig. Langt bag dem viste spiret på et lille tårn, som stak op fra en gruppe træer, det slot som de netop havde forladt, mens morgensolens stråler belyste det pragtfulde palads, som var deres mål, i horisonten foran dem.

23. Familien de Catinats fald

To dage efter madame de Maintenons giftermål med kongen holdtes der i hendes lille værelse en rådslagning og fattedes en beslutning, som skulle gøre mange hundrede tusind mennesker ulykkelige, men som Forsynet havde valgt som et middel til at sprede fransk kunst og åndrighed blandt de mere træge teutoniske folkeslag. I historien hænder det ofte, at store ulykker kommer fra dyd, og de mest velgørende resultater har omvendt været fulgt på forbrydelser.

Tiden var nu kommet, da kirken gjorde fordring på indfrielse af madames løfte, og hendes blege kinder og bedrøvede øjne røbede, hvor forgæves det havde været at stille det ømme hjerte tilfreds med hendes omgivelsers hykleriske spidsfindigheder. Hun kendte Frankrigs huguenotter, og hvem kunne gøre det bedre end hun, som selv havde været en af dem og var blevet opfostret i deres tro? Hvilken grund var der til at tænke, at de ville rette sig efter kongens udtalte ønsker? Hun kendte deres tålmodighed, sjælsadel, uafhængighed og ihærdighed. Måske nogle få adelsmænd ville gå over til den katolske tro, men de øvrige ville ikke ræddes for galejerne, fængslet, ja selv galgen, hvis deres forfædres tro stod på spil. Hvis deres religion ikke længere blev tålt, så måtte de af troskab mod den enten gå i landflygtighed eller tilbringe deres liv ved galejernes årer eller i lænker på landevejen. Det var et forfærdeligt valg at byde et så stort folk og det værste af alt var, at hun, som var af deres blod, skulle forråde dem. Men hun havde givet sit løfte og måtte nu opfylde det.

Den veltalende biskop Bossuet var der, ligesom Louvois, krigsministeren og den magre spinkle jesuit, père la Chaise, der alle sammen søgte at overvinde kongens betænkeligheder. Ved siden af dem stod en anden præst, så mager og bleg, som om han netop havde rejst sig fra sit dødsleje, men med et vildt udtryk i sine store mørke øjne og en forfærdelig beslutsomhed aftegnet i panden. Madame sad bøjet over sit arbejde og syede i tavshed, mens kongen støttede ansigtet i hænderne og lyttede, vel vidende, at han blev tvunget frem, men ude af stand til at kæmpe imod. På det lave bord lå et stykke papir, med pen og blæk ved siden af. Det var befalingen om ediktets ophævelse, og den manglede kun kongens underskrift for at blive lov.

"De er altså af den mening, fader, at hvis jeg søger at udrydde kætteriet på den måde, da vil jeg opnå frelse for mig selv i den kommende verden?" spurgte han.

"De vil have gjort Dem fortjent til belønning."

"Er det også Deres tanke, biskop?"

"Helt sikkert, sire."

"Og De, abbed du Chayla?"

Den udtærede præst talte for første gang. Hans ligblege kinder antog en svag farve, og en uhyggelig glans lyste i hans øjne.

"Jeg ved intet om Deres frelse, sire. Jeg tror, at dertil fordres meget, meget mere end dette, men gør De det ikke, så findes der ingen tvivl om, at De bliver fordømt."

Kongen blev fo'r vredt op, og rynkede panden mod den talende.

"Deres ord er noget strengere, end jeg er vant til," bemærkede han.

"I en sådan sag vil det være grusomt at lade Dem være i tvivl. Jeg siger atter, at Deres sjæls skæbne ligger i vægtskålen. Kætteri er en dødelig synd. Tusindvis af kættere ville gå over til Kirken, hvis De blot sagde ét ord. Derfor kommer disse tusinders synd til at tynge på Deres sjæl. Hvilket håb er der da, hvis De ikke omvender dem?"

"Min far og min farfar tålte dem."

"Derfor brænder de også i Helvedes ild, hvis de ikke i en særdeles grad har fået Guds nåde."

"Uforskammede!" Kongen fo'r op fra sin plads.

"Jeg vil sige, hvad jeg betragter som sandhed, selv om De også var halvtreds gange konge. Hvad bryder jeg mig om mennesker, når jeg taler i kongernes konges navn? Se her! Er disse lemmer en mands, som er bange for at vidne sandhed?" Med en pludselig bevægelse trak han ærmerne på sin kappe op og blottede de arrede, magre arme, som var knudrede, bøjede og forvredne på enhver tænkelig måde. Selv Louvois, der var en hærdet mand, og de to andre præster, gyste ved dette uhyggelige syn. Han strakte armene over sit hoved og så på dem med sine brændende øjne.

"Himlen har udvalgt mig til et sandhedens vidne," sagde han. "Jeg hørte, at der behøvedes blod for at give den nye kirke i Siam næring, og derfor rejste jeg derhen. De sprættede mig op, korsfæstede mig, vred og kløvede mine ben, Jeg blev efterladt som død, men Gud har alligevel atter blæst livets ånde tilbage i mig, fordi jeg skal hjælpe til i dette store værk – at genføde Frankrig."

"Deres lidelser, fader," sagde Louis, "har givet Dem fordringer såvel på kirken som på mig, dens særskilte ridder og beskytter.

Hvad ville De så råde mig til, fader, i det tilfælde at nogle af huguenotterne nægter at omvende sig?"

"De må omvendes," sagde du Chayla med et spøgelsesagtigt smil. "Enten må de bøje sig eller knuses. Hvad gør vel det, om de bliver malet til støv, når vi derved kan oprette en fuldkommen kirke i landet?" Hans dybtliggende øjne glødede af fanatisme, og han rystede sin benede hånd i luften i vild vrede.

"Den grusomhed, hvormed De er blevet behandlet, har altså ikke lært Dem at handle mildt mod andre?"

"Mildt! Mod kættere! Nej, sire, mine lidelser har lært mig, at Verden og mit eget kød er intet, og at den sande medlidenhed mod et menneske består i at vinde dets sjæl selv på bekostning af dets usle legeme. Jeg skal erobre disse huguenottiske sjæle, sire, selv om jeg bliver tvunget til at forvandle Frankrig til et slagteri derved."

Talerens frimodige ord og dybe alvor gjorde synligt indtryk på Louis. Han skjulte ansigtet i hænderne og hensank i tanker.

"For resten, sire," sagde père la Chaise mildt, "bliver en så streng fremgangsmåde sikkert ikke nødvendig. For, som jeg allerede før har bemærket, er De så elsket i Deres rige, at visheden om, at De har udtalt et sådant ønske, vil formå dem til at gå over til den sande tro."

"Jeg ville ønske, at jeg kunne tro dette, fader. Men hvad er det?"

Det var kammertjeneren, som havde åbnet døren på klem.

"Kaptajn de Catinat er her og ønsker straks at få Dem i tale."

"Bed kaptajnen komme ind. Ah!" Han syntes at have fået et godt indfald. "Lad os se, hvad kærligheden til mig kan udrette i

en sådan sag. For findes den nogetsteds, bør det være hos mine egne omgivelser."

Garderofficeren var netop kommet efter sin lange ridetur, og efter at have overladt hestene til Amos Green havde han, støvet og smudsig som han var, skyndt sig hen for at underrette kongen. Han trådte nu ind med den utvungne holdning, som en mand, der er vant til sådanne scener, altid har og førte hånden op til hilsen.

"Hvilke nyheder, kaptajn?"

"Major de Brissac befalede mig at sige Dem, sire, at han har besat slottet, at madame befinder sig i sikkerhed, og at hendes mand er fængslet."

Louis og madame de Maintenon udvekslede et hurtigt lettelsens blik.

"Godt," sagde han, "forreste, kaptajn, De har i den sidste tid tjent mig på forskellige måder og altid til min tilfredshed. Louvois, jeg hører, at de la Salle er død af kopper."

"Han døde i går, sire."

"Udsted da en udnævnelse til major til monsieur de Catinat. Lad mig få lov til at være den første til at lykønske Dem, major, med Deres nye befordring, skønt De så må bytte Deres blå uniform ud med musketerernes perlegrå. Vi kan ikke undvære Dem, kan De se."

De Catinat kyssede den hånd, som monarken rakte frem til ham.

"Jeg håber at kunne vise mig værdig til Deres godhed, sire."

"De vil gøre alt, hvad der står i Deres magt for at tjene mig, ikke sandt?"

"Mit liv er Deres, sire."

"Udmærket. Jeg vil sætte Deres troskab på en prøve."

"Jeg er beredt."

"Det er ikke noget vanskeligt. De ser dette papir på bordet. Det er en befaling om, at alle huguenotter skal opgive deres kætterske tro eller i modsat tilfælde gå i landflygtighed eller fangenskab. Jeg ved, at mange af mine undersåtter har fejlet, men det skal blive bedre, når de får at høre, at dette er mit udtrykkelige ønske. Jeg håber at se, at jeg har ret, for det ville genere mig at være nødt til at anvende magt mod en franskmand. Har De forstået mig?"

"Ja, sire." Den unge mand blev dødbleg og fingererede nervøst ved sin uniform. Han var gået døden i møde et dusin gange, men aldrig havde han mistet modet sådan som nu.

"Efter hvad jeg har hørt, så er De selv huguenot, og jeg har lyst til at vinde Dem som den første frugt af dette store foretagende. Lad os fra Deres egne læber få at høre, at De er beredt til at følge Deres konges eksempel i dette som i alt andet."

Den unge officer nølede, skønt mindre med svarets natur end med, hvorledes han skulle forme det. Han følte, at Lykkens Gudinde på et kort øjeblik havde udslettet alle de gode ting, hun havde givet i hele hans hidtidige liv, og at han nu, så langt fra at være i gæld til hende, tværtimod havde adskillige krav på hendes velvilje.

Kongen hævede øjenbrynene og trommede utålmodigt i bordet med fingrene, da han så det modløse ansigt og den usikre holdning.

"Hvorfor så lang betænkning?" råbte han, "De er en mand, som jeg har ophøjet. Den, som er major i en alder af tredive år,

kan være marskal når han er halvtreds. Deres fortid er min og Deres fremtid ikke mindre. Hvilke andre udsigter har De?"

"Ingen, sire, uden for Deres tjeneste."

"Hvorfor da denne tavshed? Hvorfor aflægger De da ikke det løfte, som jeg forlanger?"

"Jeg kan det ikke, sire."

"De kan ikke?"

"Det er umuligt. Jeg ville miste min sindsro og agtelsen for mig selv, hvis jeg vidste, at jeg havde ofret mine fædres religion for rigdom og rang."

"De må jo være gal! På den ene side er alt, hvad en mand efterstræber, og hvad findes vel på den anden?"

"Min ære."

"Betragter De det altså som vanærende at gå over til min religion?"

"Det ville være foragteligt af mig at gå over til den for vindings skyld uden at tro på den."

"Så tro da."

"Ak, sire, en mand kan ikke tvinge sig til at tro. Troen må komme til ham og ikke han til den."

"På min ære," sagde Louis og så med et bittert smil på sin jesuitiske skriftefader, "jeg bliver tvunget til at vælge mine tjenere i Deres seminarium, siden mine officerer nu er blevet teologer. For sidste gang, nægter De at adlyde mit forlangende?"

"O, sire..." De Catinat tog et skridt frem med udstrakte hænder og tårefyldte øjne.

Men kongen standsede ham med en bevægelse. "Spar mig for alle forsikringer, jeg dømmer en mand efter hans handlinger. Vil De afsværge Deres tro eller ej?"

"Jeg kan det ikke, sire."

"Der ser De," sagde Louis til jesuitten, "det synes ikke at gå så let, som De tror."

"Denne mand er halsstarrig, det er sandt, men mange andre vil vise sig mere føjelige."

Kongen rystede på hovedet. "Jeg ville ønske, at jeg vidste, hvorledes jeg burde handle," sagde han. "Madame, jeg ved, at i det mindste De vil give mig et oprigtigt råd. De har hørt alt, som er sagt, hvad foreslår De?"

Hun holdt fremdeles øjnene fæstnet ved sit arbejde, men hendes stemme lød fast og klar, da hun svarede:

"De har selv sagt, at De er kirkens første søn. Hvis De overgiver Dem, hvad skal da andre gøre? Og der ligger for resten en stor sandhed i, hvad den værdige abbed har sagt. De sætter Deres egen sjæls velfærd på spil ved at vise overbærenhed med kætteriet. Det vokser og trives, og hvis det ikke rykkes op med rode, så vil det som ugræs kvæle hveden."

"I Frankrig findes egne," sagde Bossuet, "hvor man ikke ser en eneste kirke i løbet af en dagsrejse, og hvor alle lige fra bonden til adelsmanden bekender sig til denne fordømte lære. Således er forholdet i Cevennerne, hvor folket er hårdt som selve fjeldet. Må Himlen bevare de præster, som bliver tvunget til at omvende dem."

"Hvem skulle jeg kunne sende til et så farligt foretagende?"

Abbed du Chayla kastede sig på knæ og strakte hænderne frem. "Send mig, sire," råbte han, "jeg har aldrig før forlangt nogen gunst af Dem og skal aldrig gøre det igen. Jeg er den rette mand til at knuse dette folk! Send mig med Deres budskab til Cevennerne."

"Må Gud hjælpe dette folk," mumlede Louis, da han med ærefrygt blandet med afsky så på fanatikerens udtærede ansigt og glødende øjne. "Nu vel, abbed," tilføjede han højt, "De skal rejse til Cevennerne."

Måske præsten havde en forudfølelse af den forfærdelige morgen, da han skulle ligge sammenkrøbet i en krog af sit brændende hus, med halvtreds dolke begravet i sin krop. Han skjulte ansigtet i hænderne, og en gysen gennemisnede hans udtørrede legeme. Så rejste han sig op, og efter at han havde lagt armene over kors over brystet, indtog han igen sin ligegyldige holdning. Louis tog pennen og trak papiret nærmere til sig.

"Altså har jeg modtaget samme råd af jer alle," sagde han. "Af Dem, biskop, Dem, fader, Dem, madame, Dem, abbed og Dem, Louvois. Hvis resultatet falder dårligt ud, så bliver det jeres skyld. Men hvad er dette?"

De Catinat havde taget et skridt frem med udstrakte hænder. Hans hidsige, umiddelbare natur havde fået ham til at glemme al forsigtighed, og i øjeblikket så han kun for sig utallige mænd, kvinder og børn, alle ude af stand til at sige et ord til deres forsvar, og alle vendt mod ham som deres redder og forsvarer. Han havde ikke skænket disse ting mange tanker, da alting var normalt, men nu, hvor faren truede, bevægedes en dybereliggende del af han sjæl, og han følt, hvor ringe ting livet og lykken er, når man vejer dem op mod et stort og vedvarende mål og princip.

"Underskriv det ikke, sire," råbte han, "De vil komme til at opleve den dag, da De ønsker, at Deres hånd hellere var visnet, end at De havde grebet denne pen. Jeg ved det, sire, jeg er

sikker på det. Tænk på alle disse hjælpeløse mennesker, de små børn, de unge piger, de gamle og de svage. Deres religion er deres liv. De kan lige så gerne forlange, at løvet skal forandre grenene, hvorpå det vokser. De kan ikke skifte tro. Det meste, De kan håbe at vinde, er at forvandle dem fra hæderlige mennesker til hyklere. Og hvorfor skulle De gøre det? De agter Dem, de elsker Dem, de krænker ingen. De er stolte over at tjene i Deres armé, at kæmpe for Dem, arbejde for Dem og hjælpe til at opretholde Deres store rige. Jeg bønfalder Dem, sire, betænk Dem vel, før De undertegner denne befaling, som vil bringe ulykke og bedrøvelse over mange."

Kongen vaklede et øjeblik, da han lyttede til de korte, afbrudte sætninger, hvormed soldaten talte for sine trosfæller, men hans ansigt blev atter hårdt, da han tænkte på, hvorledes selv hans eget personlige ønske ikke havde været i stand til at overvinde denne unge soldat.

"Frankrigs religion bør være den samme som dets konges," sagde han, "og hvis mine garderofficerer ikke respekterer mine befalinger, må jeg skaffe mig andre, som er mere trofaste. Udnævnelsen til major skal kaptajn de Belmont have, Louvois."

"Ja, sire."

"Og lad løjtnant la Badoyére få de Catinats stilling."

"Som De befaler, sire."

"Skal jeg ikke længere tjene Dem, sire?"

"De er for fintfølende for min tjeneste."

De Catinats arme faldt slapt ned ved siden, og hovedet sank ned på brystet. Da han forstod, at hele hans liv var forspildt, og den grusomme uretfærdighed, han blev behandlet med, udstødte han et fortvivlelsens skrig og styrtede ud med

afmægtige vredestårer i øjnene. Hulkende og vildt gestikulerende, med uknappet uniform og hatten siddende skævt, styrtede han ind i stalden, hvor den rolige Amos Green røg sin pibe og kritisk betragtede hestenes røgt.

"Hvad i alverden er der nu i vejen?" spurgte han, mens han holdt i pibehovedet, og den blå røg steg i ringe op fra hans læber.

"Denne kårde..." råbte franskmanden, "har jeg ingen ret til at bære. Jeg kan knække den over."

"Og jeg kan knække min kniv, hvis det kan fornøje Dem."

"Og disse," råbte de Catinat og rev sine epauletter af sølv af, "må også væk."

"Med det kan jeg ikke stå til tjeneste, da jeg aldrig har haft nogen. Men fortæl mig Deres bekymringer, min ven, så får vi se, om jeg ikke kan hjælpe Dem."

"Til Paris, til Paris," råbte garderofficeren heftigt. "Selv om jeg er ødelagt, har vi måske tid at redde dem. Hurtigt, til hest!"

Amerikaneren forstod, at en eller anden pludselig ulykke var indtruffet og hjalp sin kammerat og staldknægtene med at sadle hestene. Fem minutter senere red de bort i galop, og en time efter holdt de udenfor det høje hus i Rue St. Martin. De Catinat kastede sig af sadlen, mens Amos Green fulgte efter på sin rolige måde.

Den gamle huguenot og hans datter sad ved den ene side af kaminen, og begge rejste sig hastigt op; hun fo'r med et glædesråb at kaste sig i sin elskedes arme, han for at give sin brodersøn hånden.

På den anden side af kaminen sad en mand af et ejendommeligt udseende med en lang pibe i munden og et

bæger vin på en lav stol ved siden af sig. Han havde gråsprængt hår og skæg, en stor, fremspringende næse og to små, grå øjne, som lyste under hans buskede øjenbryn hans lange, smalle ansigt var fuldt af rynker; han var klædt i blå trøje og røde benklæder, der var plettede på knæene af tjære, grå uldstrømper, brede grove sko med store stålspænder, og på en knortekæp ved siden af ham hang hans falmede hat. Hans grå hår var bundet op i nakken, og en hirschfænger med messinggreb var stukket i et plettet læderbælte.

De Catinat havde for meget at tænke på til at fæstne sig ved dette ejendommelige individ, men Amos Green udstødte et glædesråb, da han så ham. Den andens strenge ansigt tøede op, så to tobaksfarvede tænder blev synlige, og uden at rejse sig rakte han en rød hånd frem på størrelse med en middelstor spade.

"Hvem kunne have håbet at træffe Dem her, kaptajn Ephraim," råbte Amos på engelsk. "De Catinat, dette er min gamle ven Ephraim Savage, under hvis beskyttelse jeg kom hertil."

"Ankeret er oppe og skibslugerne fastsurret," sagde den fremmede med den forunderlige slæbende stemme, som amerikanerne har arvet efter deres forfædre, de engelske puritanere.

"Og hvornår tænker De at sejle?"

"Så snart du kommer ombord, og Forsynet har givet os god vind. Hvorledes har du haft det, Amos?"

"Udmærket, tak, jeg har meget at fortælle Dem om."

"Jeg håber, at du har holdt dig på afstand af den pavelige djævelskab?"

"Ja, ja, Ephraim."

"Og ikke har haft noget at gøre med den babyloniske skøge?"

"Nej, nej, men hvad er der i vejen?"

Det gråsprængte hår stod oprejst af ilterhed, og de små, grå øjne lynede. Amos Green fulgte hans blik og så, at de Catinat sad med armene om Adèles liv, mens hendes hoved hvilede ved hans bryst.

"Ah! Hvis jeg blot kunne tale deres sprog! Jeg har aldrig set noget lignende! Amos, hvorledes siger man "fræk tøs" på fransk?"

"Tag det roligt, Ephraim, sådan noget ser man jo også hos os uden at finde det uanstændigt."

"Aldrig, Amos. Ikke i et gudfrygtigt land."

"Jo pyt! Jeg har da set forlovede i New York."

"Ja, i New York! Jeg sagde, ikke i noget gudfrygtigt land. Jeg kan ikke svare for New York og Virginia. Syd for Cape Cod eller i hvert fald New Haven ved man ikke, hvordan folk opfører sig. Men jeg er sikker på, at hvis de befandt sig i Boston eller Salem eller Plymouth, så ville hun komme i tugthuset og han i gabestokken. Ah!" Han rystede på hovedet og rynkede øjenbrynene i retning af det forbryderiske par.

Men de og deres gamle slægtning var alt for optaget af deres egne affærer til at tænke på den gamle sømand. De Catinat fortalte i nogle få bitre ord den uretfærdighed, med hvilken han var blevet behandlet, og det slag, der ville ramme Frankrigs huguenotter. Som en sand kvinde tænkte Adèle kun på sin elskede og hans bekymringer, mens hun lyttede, men den gamle købmand rejste sig op, da han hørte om ediktets

ophævelse, og stod med skælvende ben og stirrede forvirret frem for sig.

"Hvad skal jeg gøre, hvad skal jeg gøre," råbte han. "Jeg er for gammel til at begynde et nyt liv."

"Vær ikke bange, onkel," sagde de Catinat, "der findes andre lande end Frankrig."

"Ikke for mig, nej, nej, jeg er alt for gammel. Herre, du straffer din tjener hårdt. Hvad skal jeg gøre, og hvorhen skal jeg vende mig?" Han vred hænderne i fortvivlelse.

"Hvad er der i vejen med ham?" spurgte sømanden, "skønt jeg ikke kan forstå, hvad han siger, så kan jeg se, at han har hejst nødsignal."

"Han må forlade landet med sin familie, Ephraim."

"Men hvorfor?"

"Fordi de er protestanter, og kongen ikke tåler deres tro."

Ephraim skyndte sig straks over gulvet og greb købmandens magre hånd i sin. Håndtrykket og det medfølende udtryk i hans ansigt indgav den gamle mere mod, end ord nogensinde ville have gjort.

"Hvad er babylonisk skøge på fransk, Amos?" spurgte han, "sig denne mand, at vi skal hjælpe ham. Sig, at vi lever i et land, hvor han passer som en kugle i et geværløb. Sig ham, at religionen er fri for enhver derovre, og at der ikke findes en katolik nærmere end Baltimore og Penobscot. Sig, at hvis han vil være med på *Den gyldne Stav*, så er ankeret oppe og lasten om bord. Ja, sig ham, hvad du vil, når du bare får ham til at følge med."

"Så må vi rejse straks," sagde de Catinat, efter at han havde hørt det venlige tilbud. "Ordren vil blive sendt ud allerede i nat,

og i morgen kan det være for sent."

"Men min forretning?" råbte købmanden.

"Tag De kostbarheder med, De kan, og lad resten ligge. Det er bedre end at miste alt og friheden oven i købet."

Og således blev det. Samme nat, lige før portene blev lukket, drog fem personer fra Paris, tre til hest og to i en lukket vogn, lastet med flere tunge kasser på taget. De var de første blade, som fløj for stormen, de første af den store mængde af mennesker, som i de næste få måneder skulle oversvømme alle veje, som førte væk fra Frankrig. En stor del havnede i galgen, fængslet eller på pinebænken, og alligevel strømmede der så store masser over grænsen, at de omskabte nabofolkenes håndværk, industri og hele folkekarakter.

Som de gamle israelitter var de blevet drevet fra deres hjem på buddet fra en vred konge, der, selv da han havde sendt dem i eksil, gjorde alt for at gøre deres afrejse besværlig for dem. Og ligesom oldtidens folk, var der ingen af dem, der turde håbe på at nå deres forjættede land uden tunge vandringer, pengeløse, venneløse og forarmede.

Vi skal nu følge denne lille gruppe på deres rejse og se, hvad der hænder dem på det store kontinent, som i så mange år havde ligget brak. Hvad der hændte disse pilgrimme på deres vandringer, hvilke farer de mødte og gennemgik i Schweiz, på Rhinen, blandt vallonerne, i England, i Irland, i Berlin, ja selv i det fjerne Rusland, mangler endnu at blive nedskrevet. Denne lille gruppe, som vi jo kender, kan vi følge på deres risikofyldte rejse, og se, hvad skæbne, der ventede dem på det store kontinent, der indtil da havde ligget brak, kun tilsået med

menneskehedens ukrudt, men som nu endelig skulle til at vågne til et så storslået liv.

2. del

I den ny verden

24. "Den gyldne Stav"s afrejse

Takket være de underretninger, som den unge officer bragte med sig, kom de nyheden i forkøbet. Da de passerede gennem byen Louvier tidligt om morgenen, så de et nøgent lig på en mødding og hørte af en bredt grinende vægter, at det var en huguenot, som ikke havde villet omvende sig, men det var ikke noget usædvanligt og ikke en følge af lovens forandring. I Rouen var alt roligt, og inden aften havde kaptajn Ephraim Savage ført både dem og deres ejendele ombord på sit skib *Den gyldne Stav*. Det var et lille fartøj på blot halvfjerds tons drægtighed, men på en tid, da så mange mennesker begav sig ud på havet i åbne både, idet de foretrak elementernes raseri for kongens, var det et udmærket tilflugtssted. Samme nat lettede de anker og begav sig ned ad floden.

Men det gik langsomt. Halvmånen lyste, og en svag brise fra øst, men floden vred og snoede sig således, at det undertiden forekom dem, at de sejlede op i stedet for ned. På lige strækninger satte de sejl, men ofte blev de tvunget til at sætte både ud og tage skonnerten på slæb. Styrmand Tomlinson fra Salem og seks tobakstyggende, alvorlige amerikanere med bredskyggede palmebladshatte arbejdede ved årerne. Amos Green, de Catinat og selv den gamle købmand måtte, inden morgenen gryede, tage deres tørn, mens matroserne manøvrerede med sejlene. Endelig ved daggry blev floden bredere, og udvidede sig til sidst til en lang tragtformet fjord. Ephraim snusede i luften og gik med hurtige skridt og et glimt i sine skarpe, grå øjne frem og tilbage på dækket. Vinden var løjet af, men blæste dog så tilpas meget, at de gled sagte fremover.

"Hvor er pigen?" spurgte han.

"Hun er i min kahyt," svarede Amos Green. "Jeg tænkte, hun kunne være der, til vi var kommet over."

"Men hvor vil du selv at sove?"

"Jeg har jo i alle disse år ikke haft andet til seng og dække end nogle kviste og lidt birkebark. Hvad bedre skulle jeg forlange end disse bløde granplanker og mit tæppe?"

"Udmærket. Den gamle og hans brodersøn, ham der i den blå frakke, kan tage de to ledige køjer, men du må tale med den unge mand, Amos. Jeg vil ikke have noget kæresteri om bord, ingen hvisken og ikke noget kæleri eller andre af den slags dumheder. Sig til ham, at dette skib er fuldstændig som et stykke af Boston, og at han må rette sig efter Bostons skikke, så længe han er ombord. De har været gode nok til bedre mænd end ham. Sig mig, hvad hedder "kæresteri" på fransk? Så at jeg kan slå til ham, om han forglemmer sig."

"Det var synd, at vi havde så kort tid, for ellers kunne de være blevet viet før vi tog af sted. Hun er en brav pige, Ephraim, og han er en prægtig karl, skønt deres vaner ikke er de samme som vore. De synes ikke at tage livet så alvorligt og får måske af den grund mere fornøjelse af det end vi."

"Jeg har aldrig hørt sige, at vi er kommet til verden for at fornøje os," sagde den gamle puritaner og rystede på hovedet. "Dødsskyggens dal forekommer mig ikke at være et sted, som passer til legeplads. Vi er her for at prøves og tugtes, det er, hvad vi er; syndere alle til hobe, som en flod der rinder fra en giftig sump, og vi har fuldt op at gøre med at holde os på den rette vej uden al den fjollede snak om fornøjelse."

"Det synes mig, som om alt er blandet sammen, ligesom det magre og fede i en pose *pemmican*," svarede Amos. "Se på solen, som netop stiger op over trætoppene, og se på de rosenrøde skyer og floden, der ligger som et rødt bånd bag os. Det er i vore øjne mægtig smukt og fornøjeligt at skue, og som jeg ser det, ville det ikke være således, hvis det ikke havde været Skaberens hensigt. Når jeg om efteråret har ligget i skovene og røget min pibe og følt, hvor godt tobakken smagte, og set hvor smuk den gule løn og den røde ask var, da har jeg forstået, at den var dum, som tvivlede på, at alt dette var til for at gøre verden lykkelig."

"Du har tænkt alt for meget ude i de skove, Amos," sagde Ephraim og betragtede ham bekymret. "Se til, at sejlet ikke bliver for stort til båden, og stol ikke på din egen klogskab. Din far er fra Boston og stammer fra en slægt, som hellere ville ryste Englands støv af sine fødder end at tilbede Baal. Hav kun Bibelens ord klart for dig og bryd dig ikke om resten. Men hvad er der galt med den gamle? Han ser så ængstelig ud?"

Den gamle købmand stod bøjet over rælingen og med forgræmmet ansigt og trætte øjne så han tilbage på den hvide, bugtede linje, der var vejen til Paris. Adèle var kommet op på dækket og tænkte ikke på de farer og besværligheder, som forestod hende, men klappede sin fars kolde hænder og hviskede kærlighedens og trøstens ord ind i hans øre. De var nu ved det sted, hvor floden forenede sig med havet, og bølgerne begyndte at kunne mærkes. Den gamle så med forskrækkelse på bovsprydet, som begyndte at hæve sig sagte op og ned og klyngede sig fast til rælingen, som om han var bange for at blive kastet overbord.

"Vi er altid i Guds hånd," hviskede han, "men det er en forfærdelig følelse, når hans fingre bevæger sig under os."

"Kom med mig, onkel," sagde de Catinat og tog ham under armen. "Du har ikke hvilet dig i lang tid. Og, Adèle, jeg beder dig, gå og læg dig, min egen stakkels elskede; for det har været en trættende rejse. Gå ned for at føje mig, og når du vågner, skal både Frankrig og dine bekymringer ligge bag dig."

Da fader og datter havde forladt ham, gik de Catinat agterud til Amos Green og kaptajnen.

"Jeg er glad for, at de er gået ned, Amos," sagde han, "for jeg er bange for, at vore vanskeligheder endnu ikke er forbi."

"Hvorledes det?"

"De ser den hvide landevej, som følger den sydlige flodbred? To gange i den sidste time har jeg set ryttere sprænge frem der i galop. Der ovre, hvor De kan skimte spirene og røgen, ligger Honfleur, og det var dertil, de begav sig. Jeg kan ikke forstå, hvem der kan ride så vanvittigt og på en sådan tid andre end kongens kurér. Ah, se – der kommer en tredje."

På det hvide bånd, som slyngede sig mellem de grønne felter, sås en mørk plet, som hurtigt bevægede sig fremad, forsvandt bag nogle træer og atter kom frem, øjensynlig med byen som mål. Ephraim Savage tog sin kikkert frem og så på rytteren.

"Ja, ja," sagde han, idet han skød den sammen igen, "det er ganske sikkert en soldat. Jeg kan se glansen af hans sabelskede, som han bærer på den ene side. Jeg tror, at vi får mere vind. Hvis det blot vil blæse op til en god brise, så kan vi snart lægge alt bag os, men som det er nu ville en galej eller en båd kunne indhente os."

De Catinat, som i Amerika havde lært at forstå engelsk, men ikke kunne tale det, så uroligt på Amos Green.

"Jeg er bange for, at vi vil skaffe den gode kaptajn bryderi," sagde han, "og at tab af skib og ladning vil blive belønningen for hans venlighed mod os. Spørg ham, om han ikke hellere vil foretrække at sætte os i land på nordkysten. Med de penge, vi har med os, vil vi måske kunne nå Nederlandene."

Ephraim Savage så på sin passager med øjne, som havde mistet en del af sin strenghed. "Unge mand," sagde han, "jeg ser, at De forstår en del af, hvad jeg har sagt."

De Catinat nikkede.

"Da vil jeg sige Dem, at jeg er en mand, som er svær at slå ned. Alle, som har været skibskammerater med mig, kan bevise det. Jeg holder fast i roret og styrer en støt kurs, så længe som Gud tillader mig. Forstår De?"

De Catinat nikkede igen, skønt han kun halvt forstod hans ejendommelige sprog.

"Vi befinder os snart foran denne by, og inden ti minutter ved vi, hvorledes det er fat. I den tid vil jeg fortælle en historie, så De kan få begreb om, hvilket selskab De befinder Dem i. For ti år siden var jeg på *Speedwell*, en tres tons brig, som sejlede mellem Boston og Jamestown. Den gik sydover med tømmer, huder og diverse, forstår De, og nordover igen med sukker og tobak. En nat, da det blæste en halv pelikan fra syd, rendte vi op på et rev to mil østen for Cape May og gik til bunds med et hul i skroget, som om vi havde været stanget med et af spirene der inde i Honfleur. Vel, da morgenen kom, kastedes jeg omkring af bølgerne uden at se land og holdt mig fast i den halve fokkerå, uden at se spor, hverken af mine kammerater eller skroget. Da

det var tidligt på efteråret, var det ikke så koldt, og jeg var så heldig at få kroppen op på råen, men da jeg var sulten og tørstig og forslået, spændte jeg min livrem fastere, sang en salme og så mig omkring for at få øje på noget. Nå, jeg fik mere at se, end jeg syntes var behageligt. På mindre end 5 meters afstand var der en stor fisk, næsten så lang som den rå, jeg sad på. Det er ikke videre behageligt at have fødderne hængende i vandet, når et sådant udyr ligger klar til at snappe tærne af én."

"Min Gud," råbte den franske soldat, "og den åd Dem ikke?"

Ephraim Savage smilede, når han tænkte på det. "Jeg åd den," sagde han.

"Hvorledes?" råbte Amos Green.

"Det er den reneste sandhed. Jeg havde en foldekniv i lommen, netop denne her, og så baskede jeg med fødderne for at holde udyret på afstand, mens jeg fik snittet et godt stykke af råen, som jeg spidsede til i begge ender, hvilket en neger i Delaware engang havde lært mig. Nu var jeg klar til at tage imod den, holdt fødderne i ro, og så kom den farende som en høg efter en kylling. Da hajen vendte maven op, kørte jeg min venstre hånd med træpinden ind i dens grinende gab og huggede med højre hånd til den mellem gællerne med kniven. Den forsøgte at komme væk, men jeg holdt mig fast, forstår De, skønt den trak mig så dybt, at jeg aldrig troede, at vi skulle komme op igen. Det var næsten ude med mig, da vi atter nåede overfladen, men hajen flød med maven i vejret og tyve huller i skjortebrystet. Derpå svømmede jeg tilbage til min fokkerå, for vi havde tilbagelagt halvtreds favne under vandet, og da jeg kom derhen, mistede jeg bevidstheden."

"Og senere?"

"Jo, da jeg kom til mig selv igen, var alt roligt, og hajen flød i nærheden af mig. Jeg skar en stump reb af, som hang ved den ene ende af råen, svømmede hen til den og slog et dobbelt tørn omkring halen og bandt den, for at den ikke skulle slippe væk. Derefter begyndte jeg at spise den og kom på en uge til den bageste rygfinne og slukkede tørsten med regnen, som faldt på min frakke. Da *Gracie* fra Gloucester reddede mig, var jeg så fed, at jeg næppe kunne klatre ombord. Dette er, hvad Ephraim Savage mener, når han siger, at han er en vanskelig mand at slå ned."

Mens den puritanske sømand fortalte sin historie, så han nu og da på skyerne og det slappe sejl. Den vind, som blæste, kom stødvis, så enten stod sejlene fulde eller de hang slapt ned. De lette skyer fløj hurtigt af sted på den blå himmel, og på dem fæstnede sømanden sit blik og studerede dem, ligesom man søger at løse et regnestykke. De befandt sig nu ud for Honfleur på en halv mils afstand. I havnen lå flere slupper og brigger, og en hel flåde fiskerbåde med brune sejl kom langsomt ind. Alt var alligevel roligt på kajen og den halvmåneformede fæstning, fra hvilken det hvide flag med de gyldne *fleur-de-lis* vajede. Havnen lå på styrbords side, og de fjernede sig hurtigt, efter at vinden var frisket op. De Catinat var næsten overbevist om, at deres frygt var ugrundet.

Pludselig viste sig ved enden af bølgebryderen en mørk, stor båd, med skumsprøjt om boven, roet af ti par årer. En lille hvid stander var fæstet i forstavnen, og solen lyste på en svær messingkanon. Sluppen var fuld af folk, og de lysglimt, som af og til vistes, røbede, at de var bevæbnede. Kaptajnen rettede sin kikkert mod dem og fløjtede, hvorpå han så op på skyerne.

"Tredive mand, og den går en halvanden gang så hurtigt som vi. De, monsieur, må forlade dækket, for ellers vækker De blot forargelse med Deres blå frakke. Herren skal nok våge over sine udvalgte, når de bare ikke bærer sig dumt ad. Løft lugerne af, Tomlinson. Så, hvor er Jim Stuart og Hiram Jefferson? Hold lugerne klar og læg dem på igen, når jeg fløjter. Styrbord, styrbord! Og nu Amos og Tomlinson, kom herhen, så jeg kan tale et par ord med jer." De tre stod og overvejede på agterdækket og så på deres forfølgere. Der var ingen tvivl om, at vinden tiltog. Når de vendte sig, blæste den dem frisk i ansigtet, men den var endnu ikke støt, og båden vandt ind på dem. De kunne allerede se ansigterne på de sømænd, der sad agter, og gløden på den tændte lunte, som kanoneren holdt i hånden.

"Hallo," råbte officeren på udmærket engelsk, "læg bi, ellers skyder jeg."

"Hvem er De, og hvad ønsker De?" råbte Ephraim Savage med en stemme, som man kunne have hørt helt ind til strandbredden.

"Vi kommer i kongens navn for at fængsle et selskab huguenotter fra Paris, som er gået ombord i Deres fartøj i Rouen."

"Bras fokkeråen og læg bi," råbte kaptajnen, "kast hurtigt en lejder ned. Så, nu er vi rede til at tage imod Dem."

Sejlet blev vendt, og fartøjet lå roligt og gyngede på bølgerne. Båden kom langs siden med kanonen rettet mod skonnerten, og besætningen stod klar til at fyre den af. De hånlo og trak på skuldrene, da de opdagede, at deres modstandere kun var 3 ubevæbnede mænd på agterdækket. Officeren, en ung adræt fyr

med små korte moustacher, der lignede knurhårene på en kat, var på et øjeblik oppe på dækket.

"Kom op, to af jer," råbte han, "stå ved falderebet, sergent, kast en ende herhen og hold jer vågne og klar til at give ild, og kom så med mig, korporal Lemoine. Hvem er kaptajn på dette fartøj?"

"Jeg, monsieur," svarede Ephraim Savage ydmygt.

"Har De huguenotter ombord?"

"Jaså, det er huguenotter. Jeg syntes jo nok, at det var dem magtpåliggende at komme af sted, men så snart de havde betalt deres rejse, havde ikke jeg mere med dem at gøre. En gammel mand og hans datter og en ung fyr i en slags livré."

"I uniform! Den kongelige gardes uniform! Det er de folk, vi er kommet efter!"

"Vil De føre dem tilbage?"

"Javist."

"Stakkels folk, jeg har ondt af dem."

"Jeg også, men man må lyde sine ordrer."

"Naturligvis. Den gamle sover i sin køje, den unge pige er i sin kahyt, og den unge fyr ligger her i lastrummet, for vi havde ikke plads andet sted."

"Sover, siger de? Det ville være bedst at forsøge at overraske ham."

"Ja, men tør De gøre det alene? Han er ganske vist ubevæbnet, men han forekommer mig at være en stærk, djærv karl. Er det ikke bedst, at De tager tyve mand med fra båden?"

Det havde virkelig været officerens mening, men ved kaptajnens bemærkning ændrede han den.

"Kom med mig, korporal," sagde han. "Ned ad denne trappe, siger De?"

"Ja, ned ad trappen og så lige frem. Han ligger mellem to baller klædestof." Ephraim Savage så op med et ildevarslende smil. Vinden hylede i takkelagen. Amos Green holdt sig i nærheden af sergenten ved lejderen, mens Tomlinson stod med en bøtte vand og talte på dårligt fransk med besætningen i båden.

Officeren gik langsomt ned ad stigen til lastrummet. Korporalen fulgte efter og stod med brystet i højde med dækket, da den anden var kommet ned. Enten var det noget i Ephraim Savages ansigt eller mørket omkring ham, der fik franskmanden til at fare sammen, og en pludselig mistanke fo'r igennem hans hoved.

"Gå op igen, korporal," råbte han, "det er bedst, at De bliver på dækket."

"Og jeg tror, at det er bedst, at De bliver dernede, min ven," sagde puritaneren, som forstod, hvad franskmanden sagde, efter hans gebærder. Han satte sin skosål mod mandens bryst og stødte til, så at både han og stigen med et brag ramlede ned over officeren. I det samme blæste han i sin fløjte, og øjeblikkelig blev lugerne lagt på og låst fast med tykke jernstænger.

Ved larmen vendte sergenten sig om, men Amos Green havde kun ventet på denne bevægelse, slog armene om ham og slyngede manden i floden. Samtidig kappede man tovet, fokkeråen svingede tilbage, pøsen med saltvand susede ned over kanonen, så lunten slukkedes og fængkrudtet blev vådt. En regn af kugler peb igennem luften eller slog mod

skanseklædningen, men båden gyngede og krængede på de urolige bølger, så det var umuligt at tage sigte. Manden arbejdede forgæves med årerne, mens kanoneren anstrengte sig som et forrykt menneske for at tænde lunten og lægge nyt fængkrudt på. Båden sakkede agterud, mens skonnerten fløj frem for fulde sejl. Bum! sagde kanonen omsider, og 5 små huller i storsejlet viste, at de havde skudt for højt. Det andet skud gjorde ingen skade, og ved det tredje var de udenfor skudvidde. En halv time senere var en lille mørk plet med en forgyldt prik i den ene ende alt, som kunne ses af Honfleurs vagtskib. Den lave kyst forsvandt mere og mere, og det blå hav foran dem blev bredere og bredere. Røgen fra Havre svævede som en lille sky ved den nordlige horisont. Kaptajn Ephraim Savage gik frem og tilbage på dækket med et lige så barsk ansigt som han plejede, men med et dansende glimt i de grå øjne.

"Jeg vidste, at Herren ville tage vare på sine udvalgte," sagde han fornøjet. "Nu har vi sat den rette kurs, og der findes ikke så meget som en fodsbred jord mellem os og Bostons tre høje. Du har drukket for meget af disse franske vine i den sidste tid, Amos. Kom ned med mig, så skal jeg brygge dig en rigtig god, dobbeltmaltet *bostoner*."

25. De dødes båd

I to dage var *Den gyldne Stav* tvunget til at ligge for vindstille i nærheden af Cape la Hague, hvor Bretagnes kyst strakte sig langs den sydlige horisont. Den tredje morgen rejste der sig en stærk brise, hvorved de hurtigt fjernede sig fra land, og kysten til sidst kun sås sig som en utydelig tåge, der smeltede sammen med skyerne. Derude på det store, frie ocean med vinden og det salte skumsprøjt i ansigtet kunne disse plagede mennesker kaste deres bekymringer overbord og tro, at de havde ladt dem bag sig for altid. Men endnu var de ikke befriet for dem, for hyttens synder når kun til hyttens dør, men paladset spreder sin uretfærdighed vidt omkring landet.

"Jeg er bange for far, Amory," sagde Adèle, da hun stod ved vantet og så tilbage på de tågede skyer, det Frankrig, som de aldrig skulle gense.

"Men nu er han jo udenfor al fare."

"Ja, fra grusomme love, men jeg er bange for, at han aldrig skal komme til at se det forjættede land."

"Hvad mener du, Adèle? Onkel er jo munter og rask."

"Ak, Amory, hans hjerte var fuldstændig knyttet til Rue St. Martin, og da han blev skilt derfra, bristede også hans hjerte. Paris og hans forretning var hans liv."

"Men han vil vænne sig til dette ny liv."

"Ja, hvis han bare kunne det, men han er for gammel til en sådan forandring. Han klager ikke, men jeg kan se, hvor det tærer på ham. Han kan stå i timevis og stirre mod Frankrig, mens tårerne triller ned over hans kinder, og hans hår er i løbet af den sidste uge blevet hvidt."

De Catinat havde nok mærket, hvor udtæret den gamle var blevet, hvordan furerne i ansigtet var dybere, og at han bøjede hovedet, når han gik. Han skulle netop til at sige, at rejsen ville forfriske ham, da Adèle udstødte et forbavset udråb og pegede ud over havet. Hun var i dette øjeblik så skøn med sine sorte, flagrende lokker, rødmende kinder og læber, der bævede af bevægelse, mens hun stod med den ene hånd og skyggede for øjnene, at den, som stod i nærheden af hende, kun tænkte på hendes elskelighed og ynde.

"Se," råbte hun, "der flyder noget der henne. Jeg så det på bølgetoppen."

Han så i den retning, som hun havde vist, men opdagede først intet. De havde god vind, og havet gik i lange, dybgrønne, skumkantede bølger, hvorfra vinden undertiden sendte sprøjt ind over dækket. Pludselig så han på en bølgekam en stor, sort genstand, som øjeblikkelig forsvandt. De var imidlertid så langt borte, at han ikke kunne skelne, hvad skarpere øjne end hans allerede havde opdaget. Amos Green opdagede straks, hvad der havde tiltrukket sig Adèles opmærksomhed.

"Kaptajn Ephraim," sagde han, "der er en båd til styrbord."

Denne tog sin kikkert frem og støttede den mod rælingen.

"Ja, det er en båd," sagde han, "men den er tom, måske den er skyllet bort fra et fartøj eller drevet ud fra land. Hold op i vinden, mr. Tomlinson, for jeg har netop brug for en båd."

Et minut senere havde *Den gyldne Stav* vendt kursen mod den lille plet, som fremdeles tumlede rundt på bølgerne. Da de nærmede sig, så de at der hang noget ud over den ene side.

"Det er et hoved!" råbte Amos Green.

Men Ephraims barske ansigt blev endnu barskere.

"Det er en menneskefod," sagde han, "det er lige så godt, at De fører pigen under dæk."

Under højtidelig tavshed sejlede de mod båden, hvorfra det uhyggelige signal hang ud. Da de var kommet på ti favnes afstand, halede de fokken ind og så ned på den uhyggelige besætning.

Det var en lille, tretten fod lang nøddeskal, meget bred i forhold til sin længde og flad i bunden, som om den havde været bestemt for flodsejlads. Sammenkrøbne under tofterne lå tre mennesker, en mand, klædt som en håndværker, en kvinde af samme klasse, og et lille barn på omkring et år. Båden var halvt fuld af vand. Kvinden og barnet lå med ansigtet vendt nedad, og deres hår flød frem og tilbage som søgræs. Manden lå med gråblegt, opadvendt ansigt, hagen i vejret, øjnene var åbne og vendte det hvide ud, og munden var vidåben og man kunne se en læderagtig, rynket tunge, der lignede et rådnende blad. Fremme ved forstavnen lå en meget lille mand, klædt i sort og endnu med en åre i hånden. Han havde en åben bog liggende over ansigtet, og det ene stive ben strittede opad med hælen hvilende i åretolden. Således slyngedes disse ulykkelige omkring på Atlanterhavets lange bølger.

En båd blev firet ned fra *Den gyldne Stav*, og de skibbrudne ført ombord. Ikke det ringeste mad eller drikke sås, og foruden en åre og en opslået bibel – bogen, som lå over den lille mands ansigt – fandtes intet i båden. Manden, kvinden og barnet havde været døde i mindst en dag og blev straks begravet i havet med en kort bøn, som skik var. Den lille mand syntes også først at være livløs, men Amos opdagede, at hans hjerte slog svagt, og at et svagt spor af ånde kunne mærkes på urglasset, som blev

holdt foran hans mund. Han blev hyllet ind i et tæppe og lagt ved masten, mens styrmanden med korte mellemrum hældte nogle dråber rom i hans mund, indtil omsider det udslukte liv vendte tilbage. Imens havde Ephraim Savage ladet sine to fanger fra Honfleur bringe op. De så ganske tåbelige ud, mens de stod og blinkede i dagslyset, som de så længe havde måttet undvære.

"Jeg er virkelig meget ked af det, kaptajn," sagde sømanden, "men De måtte enten komme med os, eller vi med Dem. Og eftersom man venter på mig i Boston, så har jeg ikke tid at vente."

Franskmanden trak på skuldrene og så sig forlegent omkring. Han og korporalen var søsyge og ulykkelige, som de franske altid er, når Frankrig kommer ud af syne.

"Hvilket foretrækker De, at følge med os til Boston eller vende tilbage til Frankrig?"

"Til Frankrig om muligt. Å, jeg må tilbage, om ikke for andet så for at tale et ord med kanoneren."

"Jaså! Ja, vi hældte jo en pøs vand over hans lunte og fængkrudtet, så han gjorde vel, hvad han kunne. Der ude, hvor tågen ligger, er Frankrig."

"Jeg ser det, jeg ser det! Ak, om jeg atter var der."

"Her er en båd, som De kan få."

"Min Gud, hvilken lykke. Korporal Lemoine, til båden. Lad os straks begive os af sted."

"Men De har brug for at få nogle ting med Dem. Har man nogensinde set magen! Mr. Tomlinson, kast et anker vand og en tønde brød og kød ned i båden. Hiram, kom med et par årer.

Det bliver en drøj rotur mod vinden, men I kan være der i morgen aften, og vejret ser ud, som om det kan holde sig."

De to franskmænd blev snart forsynet med alt, hvad de kunne få brug for, og roede bort, vinkende med hattene. Fokkeråen svingede rundt og *Den gyldne Stav* styrede vestpå. I flere timer kunne de se båden forsvinde lidt efter lidt bag bølgetoppene, og med den brødes den sidste lænke, som knyttede dem til den verdensdel, de lod bag sig.

Men i den tid havde det af og til rykket i den skibbrudnes øjenlåg, og til sidst åbnedes de. Hans hud var som pergament spændt over hans knogler, og hans lemmer var som et sygt barns, men han så alligevel omkring sig med værdighed. Gamle Catinat, som var kommet op på dækket, havde ved synet af manden og hans dragt skyndt sig frem og respektfuldt løftet hans hoved og ladet det hvile i sine arme.

"Han er en af de troende," råbte han, "en af vore præster. Ah, nu skal vor rejse sandelig blive velsignet."

Men manden smilede og rystede på hovedet. "Jeg er bange for, at jeg ikke kommer til at følge Dem," sagde han, "for Herren har kaldt mig til en længere rejse, og jeg er beredt. Jeg er præst i Isignys kirke, og da vi hørte tale om kongens ordre, begav vi os af sted, jeg og to andre med deres lille barn, for om muligt at forsøge at nå England. Den første dag kom en bølge og skyllede den ene åre over bord sammen med alt andet, som fandtes i båden, vort brød og vand, så at vi stod tilbage uden andet håb end Herren. Derpå begyndte han at kalde os til sig, en ad gangen, først barnet, så kvinden, og så manden, indtil kun jeg var tilbage, men jeg føler, at selv jeg ikke har længe igen. Men

eftersom I er troende, kan jeg da ikke gøre jer en tjeneste, før min tid er slut?"

Købmanden rystede på hovedet, men pludselig faldt der ham noget ind, og han skyndte sig med muntert ansigt hen til Amos Green og hviskede noget til ham. Amos lo og gik hen til kaptajnen.

"Ja, det var sandelig på tide," sagde Ephraim barsk.

Derpå blev der hvisket til de Catinat, og denne hoppede højt i vejret af henrykkelse. Til sidst begav de sig til Adèle i hendes kahyt, hun blev overrasket, rødmede og vendte sit elskelige ansigt bort. Da hastværk var nødvendigt, for døden kunne når som helst komme og tilintetgøre deres plan, indfandt de sig i løbet af få minutter og knælede foran den døende præst, som velsignende løftede sine svage arme, mens han mumlede de ord, som skulle gøre dem til et for altid.

Adèle havde ofte forestillet sig, hvorledes hendes bryllup skulle se ud, og hvilken ung pige har ikke gjort det samme? Ofte i sine drømme havde hun bøjet knæ ved siden af Amory foran alteret i Rue St. Martins kirke. Undertiden havde hendes fantasi ført hende bort til en eller anden lille landsbykirke, et af de små tilflugtssteder, hvor nogle få troende samles, og dertil var det, at hun i sine tanker havde henlagt den skønneste time i en kvindes liv. Men hvornår havde hun vel tænkt sig et bryllup som dette, med det hvide dæk gyngende under sig, vindens hylen i takkelagen ovenover, mens mågernes skrig og bølgernes skvulpen udgjorde bryllupssalmen. Og hvornår ville hun nogensinde glemme dette? … De gule master og de fyldte sejl, den skibbrudnes udtærede, grå ansigt og sprukne læber, sin fars magre, alvorlige træk, da han lagde sig på knæ og støttede

den døende præst, de Catinat i sin blå frakke, der allerede var falmet og plettet, kaptajn Savages ubevægelige ansigt vendt mod himlen, og Amos Green med hænderne i lommerne og et muntert udtryk i sine øjne. Og bag dem styrmanden og den lille gruppe amerikanere med deres palmebladshatte og alvorlige ansigter.

De Catinat og hans hustru bøjede sig over rælingen og betragtede det sorte skrog, der hævede sig og atter sank ned i de grønne bølger, som dansede forbi dem.

"Alt er så ejendommeligt og fremmed," sagde hun, "og vor fremtid synes lige dunkel og mørk, som den mur af skyer der foran os."

"Hvis det kun beroede på mig," sagde han, "så skulle dit liv blive lige så muntert og lyst som solskinnet på bølgekammen dér. Det land, som har fordrevet os, ligger langt borte, men der findes et andet, skønnere land, hvortil hvert vindpust blæser os nærmere. Friheden venter os der, og vi fører ungdom og kærlighed med os. Hvad mere kan en mand og en kvinde forlange?"

Således talte de, mens skyggerne gik over til nat, og de første svage glimt af stjerner lyste frem på den mørke himmel. Men før disse stjerner var blegnet igen, var et menneske gået heden fra *Den gyldne Stav*, og Isignys spredte hjord havde fået sin præst igen.

26. Den sidste havn

I tre uger havde vinden været ost-nordost, og der blæste stadig en frisk brise, som undertiden øgede til en halv storm. *Den gyldne Stav* pressede fremover med alle sejl sat, så at Amos og Ephraim Savage ved den tredje uges slutning kunne tælle timerne, til de skulle gense deres hjemland. For den gamle sømand, som var vant til at flakke omkring, var det af liden betydning, men Amos, som var hjemmefra for første gang, var yderst utålmodig, og kunne sidde roligt på ankerkættingen og ryge og stirre ud i horisonten i håb om, at hans vens beregninger skulle slå fejl, og at han når som helst skulle kunne se sit elskede fædrelands kyster i det fjerne.

"Det er forgæves, min dreng," sagde kaptajn Ephraim og lagde sin store, røde hånd på hans skulder. "De, som står til søs, må have tålmodighed, og det tjener ikke til noget at sørge over, hvad du ikke kan få."

"Der er ligesom noget hjemligt i luften," svarede Amos, "den bider i ansigtet på en måde, som den aldrig gjorde der ovre. Å, jeg trænger til tre måneder i Mohawkdalen for at blive mig selv igen."

"Vel," sagde kaptajnen og stak en skrå ind i den ene mundvig. "Jeg har været til søs lige siden jeg fik dun på hagen, mest kystfart, naturligvis, men også over havet, så langt som navigationslovene tillod. Med undtagelse af de 2 år, jeg var i land, som følge af affæren med kong Philip, da der var brug for hver eneste våbenfør mand ved grænsen, har jeg aldrig befundet mig længere end tre kabellængder fra saltvand, og jeg forsikrer dig, at jeg aldrig har gjort en bedre rejse end denne."

"Ja, vi har faret af sted, som en hjort flygter for skovbrand, men jeg forstår ikke, hvordan De kan finde vej her på søen. Det ville sætte fluer i hovedet på mig, Ephraim, at finde Amerika, for ikke at tale om indløbet til New York."

"Jeg er for langt mod nord, Amos, vi har været eller er på halvtredsindstyvende breddegrad, lige siden vi tabte Cap la Hague af syne. Efter min beregning skulle vi i morgen få landkending."

"I morgen! Og hvor?... Mount Desert, Cape Cod eller Long Island?"

"Nej, min dreng, vi sejler nu mod St. Lawrence-floden og skal snart få Acadias kyst i sigte. Med denne vind vil vi så sejle en eller højst to dage sydover. Efter nogle få rejser endnu vil jeg købe mig et smukt murstenshus på Green Lane i Boston, hvorfra jeg kan skue ud over havet og se, når skibene kommer og går, og ende mit liv der i fred og ro."

Til trods for kaptajnens forsikring anstrengte Amos sine øjne hele dagen for at opdage land, og da det endelig mørknede, gik han under dæk og ordnede sin jagtfrakke, sine lædergamacher og bjørneskindshuen, som var mere efter hans smag end den dragt, som den hollandske skrædder i New York havde forsynet ham med. De Catinat havde også klædt sig i en mørk frakke, og senere var han og Adèle optaget med at gøre alt i orden for den gamle, som var blevet så svag, at han næppe kunne gøre noget selv. Blandet med bølgernes skvulpen og vindens hylen hørtes en violin fra bakken og nogle fædrelandssange, med hvilke besætningen på deres måde fejrede deres forestående hjemkomst.

Styrmanden havde denne nat vagt mellem kl. tolv og fire. Den første time skinnede månen klart, og *Den gyldne Stav* sejlede ind i en af disse mørke, tykke tåger, som så ofte forekommer på den del af Atlanterhavet. Den var så tæt, at man fra agterdækket næppe kunne skelne fokken og intet af mærssejlet og klyveren. Der blæste en nordøstlig vind, og den slanke skonnert krængede så meget, at læsiden lå ganske nær vandfladen. Pludselig blev det så koldt, at styrmanden måtte løbe rundt for at holde sig varm, og hans fire matroser krøb sammen under rælingen. Straks efter styrtede en af dem op, satte i et skrig og pegede ret frem for sig, hvor en stor hvid mur blev synlig i mørket ved enden af bovsprydet. Straks efter tørnede fartøjet imod isbjerget med en sådan voldsomhed, at begge masterne sprang af som tørre pinde, og skibet var på et øjeblik forvandlet til et vrag.

Styrmanden kastedes frem i hele dækkets længde og undgik med nød og næppe den faldende mast, mens to af hans fire mænd blev slynget gennem det store, gabende hul i forenden, og den tredje knuste hovedet mod ankerjernet. Tomlinson vaklede frem, blot for at se, at hele fartøjets forende var slået ind. Det var fremdeles bælgmørkt, og med undtagelse af de hvidkammede bølger, som rullede forbi, sås intet. Styrmanden løb omkring, fortvivlet over den ulykke, som var indtruffet, da han fik øje på kaptajn Ephraim Savage ved sin side, kun halvt påklædt, men lige så rolig og tryg som sædvanlig.

"Et isbjerg," sagde han og rynkede på næsen, "kunne De ikke lugte det, ven Tomlinson?"

"Jeg fandt det ganske vist koldt, kaptajn, men troede, det kom af tågen."

"Der ligger altid en sådan tåge her omkring, men kun Herren i sin visdom ved hvorfor, for det er en tung prøvelse for de stakkels søfolk. Hun lækker svært, mr. Tomlinson, boven har allerede sænket sig en del."

De andre matroser havde skyndt sig op på dækket, og en af dem målte vandstanden i lastrummet.

"Her er tre fod vand," råbte han, "og pumperne gik dog tør i går aftes."

"Hiram Jefferson og John Moreton til pumperne!" råbte kaptajnen. "Mr. Tomlinson gør storbåden klar, så må vi se, om den kan repareres; men jeg er bange for, at den er alt for skadet."

"Der er to planker, der er slået ind på storbåden," råbte en matros.

"Hvad så med jollen?"

"Den er i tre stykker."

Styrmanden rev sig i håret, men Ephraim Savage smilede, som om han kun morede sig over et eller andet.

"Hvor er Amos Green?"

"Her, kaptajn, hvad kan jeg gøre?"

"Og jeg?" spurgte de Catinat ivrigt. Adèle og hendes far blev indsvøbt i kapper og placeret i læ af dækshytten.

"Sig til ham, at han må gøre tjeneste ved pumperne," sagde kaptajnen til Amos. "Og du, Amos, som er så behændig, gå op i storbåden med en lygte og se, om du ikke kan lappe den sammen."

En halv time hamrede, huggede og tætnede Amos Green, mens den taktfaste lyd af pumperne hørtes over

bølgeskvulpene. Skonnertens bov sank lidt efter lidt, og agterdelen hævede sig.

"Du har ikke megen tid, Amos," sagde kaptajnen roligt.

"Nu flyder den nok, skønt den ikke er vandtæt."

"Godt, fir den da ned. Fortsæt med at pumpe og se til, at provianten og vandet er i orden, mr. Tomlinson. Følg mig, Hiram Jefferson."

Matroserne og kaptajnen gik ned i båden, den sidste med en lygte fæstet til bæltet. Ephraim rystet på hovedet, da han så skadens størrelse. "Skær fokken ned og lang den herned," sagde han.

Tomlinson og Amos Green skar rigningen løs med deres knive og sænkede hjørnet af sejlet. Kaptajnen og matrosen tog fat i det og trak det over det store gabende hul. Idet han bøjede sig ned, hævede fartøjet sig på en stor bølge, og kaptajnen så ved skinnet af lygten lange, sorte revner, som strakte sig fra hullet næsten helt hen midtskibs.

"Hvor meget vand?"

"Fem og en halv fod."

"Da er fartøjet fortabt. Jeg kan stikke fingrene ind hvor som helst. Fortsæt med at pumpe. Er provianten og vandet i orden, mr. Tomlinson?"

"Her, sir."

"Lang det her ned. Denne båd kan ikke holde sig mere end en time eller to. Kan De se isbjerget?"

"Tågen letter til styrbord," råbte en af folkene. "Se, der er isbjerget, en kvart mil til luvart!"

Tågen spredtes pludselig, og månen lyste atter på det store øde hav og det forulykkede fartøj. På kort afstand fra dem

gyngede, som et umådeligt sejl, det kæmpemæssige isbjerg, som havde knust skibet.

"Styr kursen direkte mod det," sagde kaptajn Savage, "det er jeres eneste redning. Kom ned med pigen nu. Nå, ja, faderen først, hvis hun synes bedre om det. Bed dem om at sidde stille, og at Herren nok skal bevare os, hvis vi ikke bærer os dumt ad. Så! De er en prægtig pige, til trods for al Deres snak. Nu vandankeret og tønden og så mange tæpper og kapper, som I kan få fat i. Nu den anden franskmand. Jo, jo, passagerne først, så De må komme. Nu du, Amos, så matroserne, og sidst De, mr. Tomlinson."

Det var godt for dem, at de ikke havde langt at ro, for båden var lastet næsten til rælingen, og to mand måtte øse vandet, som strømmede ind gennem de knuste planker. Da alle havde indtaget deres pladser, klatrede kaptajnen tilbage på skibet, hvilket ikke var så vanskeligt, for det sank dybere og dybere. Han vendte tilbage med en bylt tøj, som han kastede ned i båden. "Sæt fra," råbte han.

"Så hop ned da."

"Ephraim Savage går ned med sit fartøj," svarede han roligt. "Ven Tomlinson, har jeg haft for skik at give mine ordrer mere end en gang? Sæt fra, siger jeg."

Styrmanden stødte båden ud med en bådshage. Amos Green og de Catinat udstødte et forfærdelsens udråb, men amerikanerne satte sig ved årerne og roede over mod isbjerget.

"Amos, Amos, kan De tåle det?" råbte garderofficeren på fransk. "Min ære tillader mig ikke at forlade ham, jeg vil betragte det som en skamplet."

"Tomlinson, De tænker vel ikke at lade ham tilbage? Gå ombord og forsøg at overtale ham!"

"Intet menneske kan formå ham til at gøre noget, som han selv ikke vil."

"Han har måske forandret mening nu."

"Det gør han aldrig."

"Men vi kan ikke forlade ham, vi må i det mindste forsøge at redde ham."

"Båden lækker som en si," sagde styrmanden, "jeg skal sætte jer af på isbjerget, hvis vi kan få fodfæste og så vende tilbage til kaptajnen. Frisk mod, gutter, for jo før vi kommer frem, jo før kan vi vende tilbage."

Men de havde ikke taget halvtreds åretag, før Adèle pludselig udstødte et skrig.

"Min Gud," råbte hun, "skibet er ved at gå til bunds."

Det var sunket mere og mere, og nu forsvandt forenden som en dukkende søfugl. Agterenden hævede sig op i luften, og med en lang, sugende lyd gik det ned, indtil bølgerne slog sammen over lanternerne på dækket.

Båden vendte straks og blev roet tilbage af villige arme der, hvor vraget havde ligget. Ved ulykkesstedet var alting roligt; ikke en bjælke sås, som kunne vise, hvor *Den gyldne Stav* havde fundet sin grav. I en god halv time roede de rundt i måneskinnet, men kunne ikke se noget spor af den puritanske sømand, og da vandet til sidst, til trods for øsningen, gik op over støvlerne, vendte de og styrede i tavshed og med hjerter, der var tunge af sorg, tilbage til det øde isbjerg.

Øde, som det var, forblev det dog deres eneste håb; for lækken blev større, og båden kunne tydeligvis ikke flyde længe.

Da de nærmede sig, så de til deres bestyrtelse, at den side, som var vendt mod dem, bestod af en kompakt tres fod høj mur uden ujævnheder. Bjerget var umådelig stort, mindst halvtreds fod langt og lige så bredt. Mens de af alle kræfter øste, gled de rundt om spidsen, men fandt den anden side lige sådan. Atter roede de rundt, men mærkede, at højden snarere øgedes end mindskedes. Nu var der kun en side tilbage at undersøge, og de vidste, at deres liv afhang af det, for båden begyndte at synke. De skød frem af skyggen i måneskinnet og så et syn, som ingen af dem nogensinde ville glemme.

Klippen var her lige stejl, og den glimtede og lyste, da månens sølvhvide skin faldt på alle disse tusinder iskrystaller. I midten sås i højde med vandfladen noget, der så ud som en umådelig hule og røbede, hvor *Den gyldne Stav*, idet den blev knust, havde løsrevet en stor isblok. Grotten var smaragdgrøn og lys og klar i yderkanterne, men gik i det indre over til det dybeste røde og blå. Men det var ikke grottens skønhed, heller ikke bevidstheden om at være reddet, som fik dem til at udstøde et skrig af forbavselse og glæde. Nej, det var et ganske andet syn. På en isblok sad nemlig ganske rolig og rygende på en lang majspibe ingen anden end kaptajn Ephraim Savage fra Boston. Et øjeblik troede de skibbrudne, at det var et spøgelse, men lyden af hans stemme røbede snart, at det var ham selv, om ikke netop i nogen særdeles kristelig stemning.

"Ven Tomlinson," sagde han, "når jeg befaler Dem at ro hen til et isbjerg, så er det meningen, at De skal gøre det straks og ikke strejfe omkring på havet. Det er ikke Deres fortjeneste, at jeg ikke er frosset ihjel, og det ville jeg sikkert have gjort, hvis jeg

ikke havde haft lidt tør tobak og mit fyrtøj i lommen at holde mig varm på."

Uden at standse for at svare styrede de hen til bjerget, hvor skonnerten havde skuret på, og halede med lethed båden op på isen. Kaptajnen tog sine tørre klæder og forsvandt ind bagest i grotten for straks at vende tilbage, varmere og mere fornøjet til sinds. Båden blev vendt om, tofterne blev taget ud og dækket med tæpper for at skaffe Adèle et hvilested, og bunden blev slået ud af brødtønden.

"Vi var så bange for Dem, Ephraim," sagde Amos Green, "vi blev så tunge om hjertet ved aldrig mere at skulle gense Dem."

"Tag det roligt, Amos, du burde kende mig bedre."

"Men hvorledes kom De herhen, kaptajn? Jeg troede, De var gået til bunds med skuden."

"Ja, det gjorde jeg også. Dette er det tredje skib, som jeg er gået til bunds med, men jeg er altid kommet op igen. I nat dukkede jeg endnu dybere ned, end da *Speedwell* sank, men dog ikke så langt ned som med *Governor Winthorp*. Da jeg flød op, svømmede jeg hen til isbjerget, opdagede denne grotte og kravlede ind. Jeg blev glad ved at se jer, for jeg var bange for, at I var kæntret."

"Vi vendte om for at fiske kaptajnen op, men må have passeret Dem i mørket. Men hvad skal vi nu gøre?"

"Rigge sejlet op over pigen, spise og lægge os til at sove, for i nat kan vi intet udrette, men i morgen tidlig får vi sikkert meget at gøre."

27. En smeltende ø

Amos Green blev vækket om morgenen af en hånd på sin skulder, styrtede op og fandt Catinat stående ved siden af sig. De andre lå rundt omkring båden og sov tungt efter nattens anstrengelser. En rød kant af solen skød netop op fra horisonten, og havet og himlen flammede i rødt og gult. De første stråler skinnede ind i deres grotte, lynede på iskrystallerne og lyste hulen op med et dybt, varmt skin. Aldrig har et eventyrslot været skønnere end dette flydende tilflugtssted, som naturen havde skaffet dem.

Men hverken amerikaneren eller franskmanden havde tid til at tænke på det usædvanlige i deres stilling. Den sidstes ansigt var alvorligt, og Amos så i sin vens øjne, at der var fare på færde.

"Hvad sker der?"

"Bjerget er ved at revne."

"Pyt, min ven, det er solidt som sten."

"Jeg har gjort mine iagttagelser. Se på den revne, som strækker sig bag grotten. For to timer siden kunne jeg næppe stikke min hånd i den, og nu kan jeg med lethed krybe igennem! Jeg er sikker på, at isbjerget er ved at gå fra hinanden."

Amos Green gik nærmere og fandt, som hans ven havde sagt, en revne, der strakte sig ind mod bjerget, forårsaget enten af bølgerne eller af sammenstødet med skibet. Han vækkede kaptajn Ephraim og viste ham faren.

"Skulle det begynde at smelte, er vi fortabt," sagde han, "det er allerede tøet ganske betydeligt."

De så, at væggene, som i måneskinnet havde forekommet dem aldeles glatte, var furede som en oldings ansigt på grund af vandet fra den smeltende is, som uophørligt rendte ned ad dem. Hele massen var skør og porøs. De kunne allerede høre, hvor det dryppede og rislede fra de små bække, som styrtede ned i havet.

"Hallo," råbte Amos Green, "hvad er det?"

"Hvilket?"

"Hørte De intet?"

"Nej."

"Jeg kan sværge på, at jeg hørte en stemme."

"Umuligt, vi er alle sammen her."

"Så var det vel kun indbildning."

Kaptajn Ephraim gik ned til grottens søside og spejdede mod horisonten. Vinden var løjet af, og havet var blankt og glat med undtagelse af en mørk ring, som viste, hvor *Den gyldne Stav* var gået til bunds.

"Vi burde være midt i den almindelige rute," sagde kaptajnen tankefuldt. "For torske- og sildefiskere befinder vi os for sydligt; men vi kan ikke være mere end 200 mil fra Port Royal i Acadia og netop på højde med St. Lawrence. Havde vi kun 3 store mastetræer og nogle hundrede alen sejldug, så skulle jeg klatre op på dette bjerg, rigge det til og sejle det ind i Bostonbugten. Derefter skulle jeg save det i stykker og sælge det, og således fortjene en skilling på affæren, men det er en tung skude, skønt vi vel kunne gøre en fart af to knob for en orkan. Men hvad er der, Amos?"

Den unge jæger stod med hovedet bøjet fremover og lyttede. Han skulle netop svare, da Catinat råbte på ham og pegede på

grotten.

"Se nu på revnen."

Den havde udvidet sig en fod, siden de sidst så på den og var ikke længere en revne, men en ligefrem vej.

"Lad os gå igennem den," sagde kaptajnen.

"Den må føre ud på den anden side."

"Ja, lad os se, hvorledes dér ser ud."

Kaptajn Ephraim gik i spidsen og fulgtes af de to andre. Efterhånden, som de kom frem, blev det mørkere og mørkere, og på begge sider rejste sig de høje, dryppende vægge, og mellem disse skimtedes lidt af den blå himmel. Efter en stund fandt de, at passagen blev bredere og bredere og til sidst endte den i en stor, flad plads. Bjerget var i midten lavere og hævede sig med høje klipper til siderne. På de tre sider var det meget stejlt, men på den fjerde var stigningen mindre, og den stadige tøen havde hulet mange ujævnheder ud i overfladen, i hvilke man kunne få fodfæste. De skyndte sig at klatre op, og et minut senere stod de nær toppen, 70 fod over havoverfladen med en udsigt, der var mange mil i omkreds. Men på hele denne vidstrakte flade sås intet spor af liv, intet andet end solglitteret på de uendelige bølger.

Kaptajn Ephraim fløjtede. "Vi er uheldige," sagde han.

Amos Green så sig forbavset omkring. "Jeg forstår ikke dette her," sagde han, "jeg kunne have sværget på... ved Himlen! Hør!"

Et skarpt signal som fra et militært signalhorn hørtes og med et udråb af forbavselse lænede de sig alle tre frem og kiggede ud over skrænten.

Et stort skib lå i skyggen af bjerget. De så lige ned på dets hvide, skinnende dæk, forsynet med blanke messingkanoner og

befolket af en masse mennesker. En lille afdeling soldater stod på agterdækket og eksercerede, og det var fra dem, signalet kom. Da de skibbrudne stod et stykke fra skrænten, havde de set over mastetoppene, og selv været usynlige nedefra. Men nu blev opdagelsen gensidig, hvilket mærkedes på det råb, som rejste sig fra skibet.

Men de tre ventede ikke et øjeblik. De gled ned ad den glatte ismur og løb råbende gennem passagen tilbage til deres kammerater, som under deres triste morgenmad var blevet overrasket af signalerne. Med nogle få hurtige ord sattes den lække båd i søen. Deres få ejendele blev pakket ned, og således gyngede de atter på bølgerne. Efter at de havde roet rundt om en del af isbjerget, lå de under agterenden af en stor korvet, over hvis ræling venlige ansigter så ned på dem, mens der fra toppen vajede et vældigt hvidt flag med Frankrigs gyldne lilje. I løbet af få minutter var båden halet op, og de befandt sig ombord på krigsskibet *St. Christophe*, hvilket førte markisen af Denonville, den nye guvernør, til Canada.

28. I Quebecs havn

På krigsfartøjet fandtes en ejendommelig samling af folk. *St. Christophe* havde forladt La Roche tre uger tidligere sammen med 4 små transportskibe, som medførte 500 soldater til at hjælpe kolonien St. Lawrence. Flåden var blevet spredt, men guvernøren fortsatte nu alene i håb om at møde de andre på floden. Ombord befandt sig regimentet Quercy, guvernørens husstand, St. Vallier, Canadas nye biskop, med flere medlemmer af sin husholdning, 3 recollet-munke, fem jesuitter på vej til den farlige iroquois-mission, et halvt dusin kvinder, som skulle slutte sig til deres mænd, to ursuliner-nonner, 10-12 gentlemen, hvis lyst til eventyr og håbet om at finde lykken havde lokket over havet, og endelig tyve bondepiger fra Anjou, der ventede at finde fremtidige ægtefæller ventende på stranden, om ikke for andet, så for de lagener, gryder, tintallerkener og kedlen, som kongen havde forsynet hver enkelt af dem med.

At sætte nogle independenter fra New England, en puritaner fra Boston og tre huguenotter sammen med denne forsamling, var som at stikke en fakkel i en krudttønde. Men alle på skibet var så optaget af deres egne affærer, at de skibbrudne fik lov at være i fred. Tredive af soldaterne lå syge af feber og led af skørbug, så at præsterne og nonnerne havde fuldt op at gøre med at pleje dem. Guvernør Denonville, en gudfrygtig dragon, spadserede hele dagen på dækket, læsende i Davids Salmer, og sad oppe det halve af natten med sine kort og udkastede planer til iroquois-indianernes undergang. Herrerne kurtiserede damerne, pigerne fra Anjou koketterede med soldaterne, og

biskop St. Vallier læste messer og holdt forelæsninger for sine præster. Ephraim Savage plejede at stå hele dagen og stirre på den gode biskop og mumle for sig selv, når denne gik frem og tilbage med sin røde bønnebog i hånden, men denne hans opførsel betragtedes som en følge af opholdet på isbjerget, og til den blandt franskmændene fremherskende holdning, at folk af angelsaksisk afstamning ikke kan holdes ansvarlige for deres opførsel.

For øjeblikket var der fred mellem England og Frankrig, skønt der herskede stor misstemning mellem Canada og New York, og franskmændene nok mente – ikke uden grund – at de engelske kolonister opildnede indianerne mod dem. Ephraim og hans mænd blev modtaget meget gæstevenligt ombord, skønt fartøjet var så fuldt, at de blev tvunget til at søge sig sovepladser, hvor de bedst kunne. Catinats var blevet endnu venligere behandlet, da den gamle og hans datters skønhed havde vakt guvernørens interesse. De Catinat havde udskiftet sin uniform med en enkel dragt, så at intet andet end hans militære holdning kunne røbe, at han var flygtet fra arméen. Gamle Catinat var nu så svag, at han ikke engang kunne besvare nogle spørgsmål og havde stadig sin datter hos sig. Soldaten var efter sit liv i Versailles diplomat nok til at sige meget uden egentlig at tale om noget og bevarede således deres hemmelighed. De Catinat vidste, hvad det var at være huguenot i Canada, før loven var blevet forandret, og havde ingen lyst til at forsøge det nu, da den var.

Dagen efter sin redning fik de Cap Breton i sigte i syd og stod støt videre for en frisk, østlig vind, indtil de så den østlige ende af Anticosti. Derpå sejlede de op i den vældige flod, der var så

bred, at man fra midten næppe kunne skelne bredderne. Hvor den blev smallere, sås Saguenay-flodens vilde fald til højre, og røgen fra det lille fiskerleje og handelssted Tadousac hæve sig over granerne. Nøgne indianere af algonquin- og abenaqui-stammerne med ansigterne malet med rødt ler sværmede rundt om fartøjet i deres birkekanoer lastet med frugt og grøntsager, som genvakte de skørbug-syge soldaters kræfter. Derpå fortsatte skibet op ad floden forbi Mal Bay, Eboulementspasset og St. Pauls-bugten med sin store dal og skovklædte bjerge, alt i sit smukkeste orange, gule og brune høstskrud. Amos Green, som bøjede sig over rælingen, så længselsfuldt på disse vidtstrakte skove, der næppe var betrådt af mennesker med undtagelse af en eller anden vandrende indianer eller modig jæger. Cap Tourmentes væld ige profil hævede sig op foran dem; de passeret Lavals grevskab, Beaupré, og ved nybygger-landsbyerne på Orleans-øen så de det vidtstrakte basin foran sig, Montmorency-faldet, Point Levis' høje palisader, mængden af skibe, og til højre den mærkværdige klippe med dens diadem af tårne, og byen ved dens fod, der var midtpunktet og bolværket for Frankrigs magt i Amerika. Kanonerne dundrede fra fæstningsværkerne og besvaredes fra fartøjet, der hilstes med flag, svingende hatte, og en sværm af både og kanoer, der kom ud for at ønske guvernøren velkommen og sætte soldater og passagerer i land.

Den gamle købmand var, efter at han havde forladt Frankrig, sygnet hen som en plante, der er rykket op med rod. Forskrækkelsen ved skibbruddet og natten tilbragt på isbjerget havde været for meget for hans alder og helbred.

Lige siden de var kommet ombord, havde han ligget sammen med de syge soldater uden at vise tegn til liv med undtagelse af det svage åndedræt og trækningerne i den magre hals. Men nu, ved lyden af kanonerne og råbene, åbnede han øjnene og rejste sig langsomt og med vanskelighed op på albuen.

"Hvordan står det til med dig, far? Hvad kan vi gøre for dig?" råbte Adèle. "Vi er nu i Amerika, og her er Amory og jeg, dine børn."

Men den gamle rystede på hovedet. "Herren har ført mig til det forjættede land, men Han vil ikke, at jeg skal træde ind i det," sagde han. "Ske Hans vilje og velsignet være Hans navn i evighed. Men jeg ville i det mindste, ligesom Moses, gerne se det, selv om jeg ikke får lov at betræde det. Amory, kan du føre mig op på dækket?"

"Hvis der er en, der vil hjælpe mig," sagde de Catinat og gik bort og vendte tilbage med Amos Green.

"Hvis du nu, far, vil lægge dine hænder på vore skuldre, så skal vi bære dig."

Et minut senere befandt den gamle sig på dækket, og de to unge mænd havde sat ham på en rulle tov lænet op mod masten, hvor han var afsides fra trængslen. Soldaterne skyndte sig ned i bådene, og alle var så optaget af sine egne affærer, at de ikke bemærkede den lille gruppe, som samlede sig omkring den døende. Han vendte hovedet med vanskelighed fra den ene side til den anden, men hans øjne lyste, da han så det klare, blå vand, glimt af de fjerne vandfald, den høje fæstning og den lange linje af purpurfarvede bjerge ude i nordvest.

"Det ligner ikke Frankrig," sagde han, "det er ikke så grønt, fredeligt og smilende, men det er stort, mægtigt og alvorligt

som Han, der har skabt det. Efter at jeg er blevet så svag, Adèle, har min sjæl ligesom været frigjort fra legemet, og jeg har set ting klart, som tidligere har forekommet mig dunkle. Og det har forekommet mig, mine børn, at hele dette land, ikke blot Canada, men selv det land, hvor du er født, Amos Green, og alt det, som strækker sig hen imod den nedgående sol, skal blive Guds bedste gave til menneskene. For han har gemt på det i mange menneskealdre, for at hans vise hensigt må fuldbyrdes, siden her er et uskyldigt land, som ikke har begåede forbrydelser at udsone. Ingen strid, ingen slette vaner, intet dårligt af noget slags. Og af dem skal der opstå en nation, som skal optage alt, som er godt, og forkaste alt slet, og således danne sig til noget stort. Jeg kan allerede nu se et sådant mægtigt folk… et folk, som hellere vil søge at hæve de ringe og fattige end de rige, og som skal forstå, at i freden ligger mere mod end i krigen, som skal indse, at alle mennesker er brødre, og hvis hjerter ikke skal indskrænke sig inden egne grænser, men med sympati omfatte ethvert ædelt mål i hele Verden. Dette er, hvad jeg ser, Adèle, mens jeg ligger og nyder synet af den kyst, som jeg aldrig skal betræde, og jeg siger dig, at hvis du og Amory bidrager til at opbygge en sådan nation, så har I ikke levet forgæves. Den skal engang fødes, og må Gud da våge over den, beskytte og lede den!" Hans hoved sank lidt efter lidt ned mod brystet, og øjnene lukkede sig. Adèle udstødte et fortvivlelsens råb, og slog armene om den gamles hals.

"Han dør, Amory, han dør!" råbte hun.

En barsk franciskanermunk, som havde bedt sin rosenkrans i nogle få skridts afstand, hørte skriget og skyndte sig hen til dem.

"Han er virkelig døende," sagde han, da han så ned på det blege ansigt. "Har den gamle fået del i kirkens hellige sakramente?"

"Jeg tror ikke, at han behøver det," svarede de Catinat undvigende.

"Hvem af os behøver ikke det, unge mand," svarede munken alvorligt. "Og hvorledes kan han ellers håbe på at blive frelst? Jeg skal straks give ham det."

Men den gamle huguenot havde åbnet øjnene, og med en sidste anstrengelse stødte han den gråklædte figur, som stod bøjet over ham, bort.

"Alt, som jeg havde kært, har jeg givet fra mig, hellere end at overgive min tro," råbte han, "og nu tror de, at de kan besejre mig?"

Ved disse ord veg munken tilbage, og hans hårde, mistænksomme øjne betragtede de Catinat og den grædende pige.

"Ja så," sagde han, "I er altså huguenotter?"

"Hys, lad os ikke skændes i en døendes nærværelse," råbte de Catinat forbitret.

"I nærværelse af en død," sagde Amos Green højtideligt.

Mens han talte, var den gamles ansigtstræk blevet slappere, alle rynker var pludselig blevet udglattet, som om en usynlig hånd var faret over hans træk, og hans hoved sank tilbage mod masten.

Adèle forblev ubevægelig med armene om hans hals og sin kind trykket mod hans skulder. Hun var besvimet.

De Catinat løftede sin hustru op og bar hende ned i en kahyt, der tilhørte en dame, der havde vist dem lidt venlighed. Et

dødsfald var intet usædvanligt ombord; for de havde mistet 10 soldater på rejsen, så at i glæden og larmen ved landstigningen var der få, som havde en tanke at ofre den døde, så meget mere som det rygtevis var blevet bekendt, at han var huguenot. Det blev befalet, at han skulle begraves i floden samme nat, og efter at en sømand havde svøbt en sejldug om hans legeme, havde man bevist Theophile Catinat den sidste tjeneste. Efter at tropperne var sat i land, mønstredes de overlevende i en lille gruppe på dækket, og en officer, der tilhørte guvernørens stab, bestemte, hvad der skulle gøres med dem. Han var en tyk, rødmosset mand, men de Catinat så, at munken desværre gik ved siden af ham, og udvekslede nogle hviskende ord med ham. Over munkens ansigt hvilede et bittert smil, som ikke spået kætterne godt.

"Vi skal undersøge sagen, fader," sagde officeren utålmodigt som svar på en af hans bemærkninger. "Jeg er lige så nidkær en kirkens tjener som De."

"Jeg håber det, monsieur de Bonneville. Med en så religiøs guvernør som monsieur Denonville, ville det ellers gå Dem ilde selv i denne del af verden."

Soldaten så på sin ledsager, for han forstod truslen, som lå skjult bag dennes ord.

"Jeg beder Dem erindre, fader," sagde han, "at om troen er en dyd, så er barmhjertigheden det ikke mindre." Derpå spurgte han på engelsk: "Hvilken af jer er kaptajn Savage?"

"Ephraim Savage fra Boston."

"Og hr. Amos Green?"

"Amos Green fra New York."

"Styrmand Tomlinson?"

"John Tomlinson fra Salem."

"Og bådsmændene Hiram Jefferson, Joseph Cooper, Seek-Grace Spaudling og Paul Gushing, alle fra Massachusetts Bay?"

"Her er vi."

"Guvernøren befaler, at alle de, som jeg har nævnt, skal føres til handelsfartøjet *Hope*, hvilket er det skib deroppe med hvide striber. Det afsejler inden en time til de engelske provinser."

Et glædesråb hørtes fra de skibbrudne sømænd ved udsigten til så snart at komme hjem, og de skyndte sig at samle de af deres få ejendele sammen, som var reddet ved skibbruddet. Officeren stak listen i lommen og gik hen til de Catinat, som sørgmodigt stod bøjet over rælingen.

"Erindrer De ikke mig?" sagde han, "jeg har ikke glemt Deres ansigt, skønt De har byttet den blå uniform med en sort."

De Catinat greb den udstrakte hånd.

"Jeg erindrer Dem meget godt, de Bonneville, og den rejse, som vi sammen foretog til fæstningen Frontenac, men i min nærværende stilling fandt jeg det ikke passende at give mig til kende."

"Vrøvl! Engang min ven, altid min ven."

"Jeg frygtede desuden, at mit bekendtskab næppe ville være velkomment, siden den gråklædte munk lurede bag dem."

"Nå, således. De ved jo, hvorledes det er fat med os. Frontenac kunne holde styr på dem; men de la Barre var aldeles i deres vold, og den nye synes aldeles at følge i hans fodspor; men jeg er bedrøvet over at være nødt til at hilse en gammel bekendt således velkommen, og endnu mere hans hustru."

"Hvorledes det?"

"I skal være på fartøjet, indtil det vender tilbage, hvilket det skal gøre senest om en uge."

"Og derefter?"

"Jo, derefter skal I føres hjem og overgives til guvernøren i Rochelle, for at sendes til Paris. Dette er monsieur Denonvilles ordre, og hvis den ikke opfyldes til bogstaven, kommer det at gå mig ilde."

De Catinat sukket. Tænke sig, at han efter alle disse anstrengelser og prøvelser skulle komme tilbage til Paris og udsættes for sine fjenders hån og sine venners medlidenhed. Han rødmede af skam ved tanken. Hellere end at slæbes hjem som en simpel desertør, ville han have kastet sig i havet, hvis det ikke havde været for Adèles skyld, der ikke havde nogen anden støtte end ham. Og hvad håb havde han vel om at flygte med denne kvinde, som var fæstet til ham.

De Bonneville forlod ham med nogle få korte, medfølende ord, men munken gik frem og tilbage og kastede nu og da stjålne blikke på ham og de to soldater, der stod vagt på agterdækket.

Disse havde tydeligvis ordre til at bevogte ham. Han bøjet sig fortvivlet over rælingen og betragtede de malede og fjersmykkede indianere, som ilede frem i deres kanoer og stirrende på byen, hvor husenes forkullede gavle vidnede om den forfærdelige ildsvåde, som nogle år før fuldstændigt havde ødelagt den lavereliggende del. Den nedgående sol farvede brystværnet rødt, og gjorde konturerne af klippen, på hvilken den hvilede, blødere, mens den udenfor hans synskreds glitrede på de eksercerende troppers pudsede geværer. Mens han stod

således, vaktes hans opmærksomhed af åreslag, og en stor båd fuld af mænd passerede lige under ham.

Den indeholdt hans venner, amerikanerne, som blev ført til det skib, med hvilket de skulle rejse hjem. Han så Ephraim og Amos Green tale sammen og pege på fartøjerne i havnen. Den gråhårede puritaners ansigt og jægerens skarpt markerede træk var mere end én gang vendt mod ham, men ikke et afskedsord eller et venligt nik tilstodes den landflygtige. De var alt for optaget af deres fremtidsudsigter og deres lykke til at have tid til at ofre hans ulykke en eneste tanke. Af sine fjender kunne han tåle alt, men denne pludselige forglemmelse fra hans venners side var tung at bære. Han skjulte ansigtet i hænderne og hulkede bittert. Da han atter så op, havde briggen lettet anker og forlod for fulde sejl Quebecs havn.

29. Stemmen fra kanonporten

Om natten begravedes gamle Theophile Catinats legeme ved skibets side, og de eneste sørgende var de to, som var af hans eget blod. Den følgende dag tilbragte de Catinat på dækket, mens lasten lossedes under støj og spektakel, og forsøgte, skønt med tungt hjerte, at trøste Adèle. Han udpegede de steder, som han kendte så godt, citadellet, hvor han havde boet, jesuiterklostret og Aubert de la Chesnayes hus, det eneste, som efter den store ildsvåde var tilbage i den lavere del af byen. Der, hvor de stod, så de ikke alene disse mærkværdige steder, men også den brogede befolkning, som gjorde byen så ulig alle andre med undtagelse af dens yngre søster Montreal. På den stejle vej, forsynet med palisader, som forenede de to bydele, viste der sig et helt panorama af Canadas liv for dem. Soldaterne med deres bløde hatte, fjer og bandolerer, flodbreddernes befolkning i deres grove bondeklæder, temmelig lig deres forfædres fra Bretagne og Normandiet, og unge spradebasser fra Frankrig med hattene på sned og en gang, som de troede var moderne i Versailles. Der sås også små grupper af jægere med jagttasker af skind, forsynet med gamacher og skindhuer med ørnefjer. Engang om året kom de ind til byerne, mens de efterlod deres indianerhustruer og børn i en afsidesliggende wigwam. Endvidere så de rødhuder, brune algonquinfiskere og jægere, vilde micmacs østfra og abenaquis fra syd. Og overalt så de franciskanernes grå kapper samt de sorte kapper og brede hatte, der tilhørte recollet-munkene og jesuitterne, der var den drivende kraft i det hele.

Således var de mennesker, som befolkede gaderne i hovedstaden i den franske koloni, som strakte sig langs den store flods strande tusind mil borte fra moderlandet. Og det var en ejendommelig kolonisering, måske den ejendommeligste, som nogensinde har været. Det havde en udstrækning på 1200 mile fra Tadousac i øst og helt til handelsstationerne ved de store søer, med smalle, opdyrkede strimler ved flodbredderne, og indesluttet af vilde skove og ukendte bjergkæder, som stadig fristede bonden til at slænge hakken fra sig og slippe ploven for at hengive sig til årernes og bøssens frie liv. Små dyrkede pletter med indhegnede huse røbede, hvor civilisationen trængte sig frem på det store fastland, skønt den næppe kunne eksistere i kamp mod grusomme fjender og det hårde klima. Hele dette store distrikts hvide befolkning, med soldater, præster, jægere, kvinder og børn beløb sig til bare 2000 hoveder; men deres energi var alligevel så stor, og den centrale regering, under hvilken de levede, så fordelagtig, at de havde efterladt spor på hele kontinentet, mens de engelske nybyggere forblev roligt på deres få mål jord, og endnu før øksen havde genlydt hinsides Allegheny-bjergene, havde franskmændene allerede sendt banebrydere til kontinentets fjerneste egne, nogle klædt i missionærernes sorte dragter, andre i jægerdragt. De havde tegnet kort over hele landet og kæmpet mod siouxindianerne på de store sletter. Marquette var draget op til Mississippi så langt, at han var den første hvide mand, som så Missouri. La Salle havde vovet sig endnu længere og var gået over Ohio, havde banet sig vej til den mexicanske bugt og hejst det franske flag, hvor New Orleans nu ligger. Andre havde over Klippebjergene begivet sig til de nordvestlige vildmarker,

prædikende, kæmpende og døbende, alle med aldrig svigtende mod og en lethed til at finde udveje, som førte dem uskadt gennem mange farer. Franskmændene befandt sig både nord, vest og syd for de engelske nybyggere, og når hele kontinentet ikke er fransk i dag, så er det ikke de første canadieres skyld.

Alt dette fortalte de Catinat Adèle denne efterårsdag, da han forsøgte at få hende til at glemme fortidens sorger og den forestående rejses kedsommelighed. Vant til gadelivet i Paris og Seinens intetsigende sceneri så hun undrende på floden, skoven og bjergene, og greb forskrækket sin mands arm, når en kano med vilde algonquin-indianere, klædt i dyreskind og med malede ansigter, fo'r forbi så skummet sprøjtede dem om årerne. Atter forandredes floden fra blåt til rosa, atter lå citadellet badet i aftenrødmens skin, og atter gik de to landflygtige ned i deres kahytter og søgte at opmuntre hinanden.

De Catinats køje lå tæt ved en kanonport, og han lod den gerne stå åben, for rummet, i hvilket maden blev kogt til besætningen, var næsten lige ved siden af, så luften var varm og tung. Den nat fandt han det umuligt at sove, men lå og kastede sig uroligt frem og tilbage, mens han tænkte over, på hvilken måde de skulle kunne flygte fra det fordømte fartøj. Men selv om de kunne undslippe, hvorhen skulle de vende sig? Canada var lukket for dem, og skovene var fulde af blodtørstige indianere. De engelske nybyggere ville nok tillade dem at dyrke deres egen religion, men hvad skulle han og hans hustru gøre, venneløse og fremmede blandt fremmede mennesker, hvis sprog de ikke engang kunne tale? Havde Amos Green været dem trofast, så ville alt have været godt, men han havde forladt dem.

Der fandtes ganske vist ingen grund til, at han skulle have handlet anderledes, han var ikke deres slægtning, og han havde jo allerede mange gange hjulpet dem. Hans familie og det liv, som han elskede, ventede ham ved hans hjemkomst. Hvorfor skulle han da vente her på dem, som han kun havde kendt i nogle måneder? Hvorledes kunne de håbe det, og alligevel… de Catinat kunne ikke fatte eller forstå det.

Men hvad var det? Over bølgernes skvulpen hørtes et skarpt "pst". Måske var det en eller anden forbifarende indianer, men atter hørtes dette ivrige, påtrængende råb. Hen rejste sig op. Han var sikker på, at det var kommet fra den åbne kanonport. Han kiggede ud, men så kun den brede rhed, skyggen af fartøjet og Point Lewis fjerne lys. Da han lagde sig ned igen, var der noget hårdt, der ramte hans bryst, faldt ned på gulvet og støjende rullede hen over plankerne. Han fo'r op, fik fat i en lygte og lyste omkring sig. Den genstand, som havde ramt ham, var en lille forgyldt brystnål. Da han tog den op og så nærmere på den, gik der en gysen af glæde gennem ham. Den havde været hans, men han havde givet den til Amos Green den anden dag efter at han havde mødt ham, da de red til Versailles.

Dette var altså et tegn, og Amos Green havde således ikke forladt ham. Skælvende af ophidselse klædte han sig på og gik op på dækket. Det var bælgmørkt, og han så og hørte intet uden de taktfaste skridt fra fordækket, som røbede, at vagten fremdeles var på post der.

Garderofficeren gik over til den ene side og så ned i mørket, hvor han kunne skelne omridset af en båd.

"Hvem der?" hviskede han.

"Er det Dem, de Catinat?"

"Ja."

"Vi er kommet for at hente jer."

"Gud velsigne Dem, Amos."

"Er Deres hustru der?"

"Nej, men jeg skal skynde mig og vække hende."

"Godt! Men tag først imod dette reb og hal stigen op."

De Catinat greb rebet, som blev kastet til ham, og da han trak det til sig, fandt han en vedhængende rebstige med to stålhager at sætte i rælingen. Han satte den fast og sneg sig derefter hen til den kahyt midtskibs i kvindernes afdeling, som hans hustru var blevet tildelt. Hun var nu den eneste kvinde ombord, så det var ikke farligt for ham at banke på og med få ord forklare, at det var nødvendigt at skynde sig og være forsigtig. Inden 10 minutter var Adèle påklædt og kom ud med sine værdigenstande pakket samen i en lille bylt. De gik sammen op, og krøb ind i skyggen af rælingen agterud. De var næsten kommet derhen, da de Catinat pludselig standsede, og en ed undslap hans læber. Mellem dem og stigen stod en barsk skikkelse af en munk i en svag lysstråle. Han så sig omkring i mørket, den tunge kappe skyggede over hans ansigt, og han sneg sig langsomt frem, som om han havde set dem. En lygte hang i mesanvantet over ham. Han gjorde den løs og holdt den i vejret for at lyse på dem.

Men de Catinat var ikke en mand, man skulle prøve at lege med. Hele hans liv havde bestået af hurtige beslutninger og omgående handling. Skulle denne hævnlystne munk nu i sidste minut komme mellem ham og friheden? Det var en farlig stilling at indtage. Garderofficeren trak Adèle ind i skyggen af masten, og da munken tog et skridt frem, styrtede han ind på

ham og greb fat i hans kappe, men idet han gjorde dette, blev hætten slået ned, og i stedet for munkens strenge træk så de Catinat til sin forbavselse Ephraim Savages skarpsindige øjne og stærke, barske ansigtstræk. I samme øjeblik blev en anden skikkelse synlig over skibets ræling, og den varmhjertede franskmand kastede sig i Amos Greens arme.

"Så så," sagde den unge jæger og frigjorde sig noget genert fra omfavnelsen. "Vi har ham i båden med en renskindshandske stoppet i munden."

"Hvem da?"

"Den mand, hvis kappe kaptajn Ephraim har taget på. Han overraskede os, da De vækkede Deres hustru, men det lykkedes os at berolige ham. Er Deres frue der?"

"Ja, her er hun."

"Skynd Dem da, for der kan komme nogen."

Adèle blev hjulpet ned og bragt til sæde i agterenden af birkekanoen. De tre mænd løsnede stigens kroge og klatrede ned, mens de to indianere, som sad ved årerne, stødte fra skibet, og roede hurtigt op imod strømmen. Et minut senere var en mørk skygge og glimtet af to lygter alt, hvad de kunne se af *St. Christophe*.

"Tag en åre med, Amos, så tager jeg også en," sagde kaptajn Savage og tog munkekappen af. "På dækket følte jeg mig sikker i denne her, men i en båd er den kun til besvær. Jeg tror, at vi kunne have lukket lugerne og taget skibet med kanoner og det hele, hvis vi havde villet."

"Og være blevet hængt i ræerne som sørøvere i morgen," sagde Amos. "Jeg tror, at vi har handlet klogt nok ved at tage

honningen og ladet træet være. Jeg håber, madame, at De har det godt?"

"Ja, men jeg kan næppe fatte, hvad der er hændt, og hvor vi befinder os."

"Heller ikke jeg, Amos."

"Troede I da ikke, at vi ville komme tilbage og hente jer?"

"Jeg vidste næppe, hvad jeg skulle tro."

"Men I havde da vel aldrig tænkt jer, at vi skulle forlade jer uden et ord."

"Jeg tilstår, at det smertede mig dybt."

"Jeg var bange for det, da jeg kastede et stjålent blik på Dem, mens De stod og så på os så mørk i hu. Men havde man set os tale sammen og lægge planer, så havde man straks mistænkt os. Men nu anede ingen uråd andre end den kanalje, som ligger her på bunden af båden."

"Og hvorledes bar I jer ad?"

"Vi forlod briggen i går aftes, gik i land ved Beaupré, lejede denne kano og lå skjult hele dagen. Så kom vi til skibet i nat, og jeg vækkede Dem med lethed; for jeg vidste, hvor De sov. Munken var lige ved at ødelægge det hele, mens De var under dæk, men vi stoppede handsken i munden på ham og vippede ham over rælingen. Ephraim tog hans kappe på for at kunne hjælpe jer uden fare for sig selv, for vi begyndte at blive ængstelige over, at det tog så lang tid."

"Ah, det er herligt at føle sig fri igen, og hvor megen tak er jeg Dem ikke skyldig."

"De tog Dem af mig, da jeg var i Frankrig, nu var det så min tur til at hjælpe Dem."

"Og hvorhen skal vi begive os hen?"

"Ja, det er netop det værste. Der findes kun en vej, for vi kan ikke begive os ud på havet. Vi er tvunget til at gå over land, og vi må lægge et godt stykke vej mellem os og Quebec før daggry, for efter hvad jeg har hørt, så vil de hellere have en huguenot til fange end en iroquois-høvding. På min ære, om jeg kan forstå, hvorfor de har så travlt med, hvordan et menneske søger at frelse sin sjæl, skønt gamle Ephraim her er lige så stridig ud fra sit standpunkt, så tåbeligheden findes vel ikke bare på den ene side."

"Hvad siger du om mig?" spurgte sømanden og spidsede øren, da han hørte sit navn nævne.

"Kun, at De er en god, gammel stivsindet protestant."

"Ja, gudskelov, mit valgsprog er frihed for samvittigheden, forstår du, undtagen for kvækere og papister, og… og jeg bryder mig heller ikke om Anne Hutchinson og kvinder der "bærer vidnesbyrd" og den slags tåbeligheder."

Amos Green lo. "Den Almægtige synes at bære over med dem, så burde De vel også kunne det."

"Åh, du er endnu ung og uerfaren. Når du bliver ældre, vil du vide bedre. Som det nu er, lægger du vel et godt ord ind, selv for sådan en uren hund som ham her," sagde han, og stødte til munken med årerne.

"Han er sikkert nok en brav karl, efter sin egen mening."

"Ja, en haj er også en god fisk efter sin egen mening. Nej, min dreng, du kan ikke blande det gode og det onde sammen for mig på den måde. Du kan tale, til kæften går dig af led, men du kan aldrig få ondt til at blive godt. Ræk mig tobakspungen og fyrtøjet, så kan din ven tage en tørn ved min åre."

Hele natten roede de op ad den store flod, anspændende hver muskel for at fjerne sig så lang som muligt fra deres forfølgere. Ved at holde sig nær den sydlige bred, og således undgå strømmen, skød de en god fart, for både Amos Green og de Catinat var vant til at ro, og indianerne arbejdede, som om de var af jern og stål i stedet for af kød og blod. En dyb tavshed herskede, kun afbrudt af vandets gurglen mod boven, natuglens skrig og rævenes skarpe gøen i skoven. Da endelig morgenen brød frem og mørket svandt, var de ude af syne fra citadellet. Urskoven i al sin herlige farvepragt strakte sig helt ned til flodbredden på begge sider, og i midten befandt der sig en ø med en gul sandstrand og dækket af et buskads af sumak og rød tupelo.

"Her har jeg været før," sagde de Catinat, "jeg husker, at jeg mærkede stammen på denne løn, da jeg sidst rejste med guvernøren til Montreal. Det var på Frontenacs tid, da kongen kom først og bispen var nummer to."

Rødhuderne, der havde siddet som terrakottafigurer med ubevægelige træk, spidsede øren ved lyden af dette navn.

"Min bror har talt om den store Onontio," sagde den ene og så sig omkring; "vi har lyttet til onde fugles fløjten og hørt, at han aldrig skal vende tilbage til sine børn på denne side af havet."

"Han befinder sig hos den store hvide fader," sagde de Catinat, "jeg har selv set ham i hans Råd, og han vil sikkert komme tilbage over vandet, hvis hans børn har brug for ham."

Indianeren rystede på hovedet.

"Hundedagene er forbi, broder," sagde han på gebrokkent fransk, "men før den måned, hvor fuglene lægger æg, vil der

ikke findes en eneste hvid mand her ved floden, undtagen han er bag stenmure."

"Hvorledes det? Vi har ikke hørt noget. Er iroquois-indianerne gået på krigsstien?"

"Min broder, de sagde, at de ville opsluge huronerne, og hvor er vel huronerne nu? Derefter vendte de sig mod erie-indianerne og hvor er de nu? Så gik de vestpå mod Illinois, og nu findes der ikke en eneste illinois-by længere. De kæmpede mod andasterne, og deres navn er udslettet fra jordens overflade. Og nu har de sunget en sang og danset en dans, som vil bringe mine hvide brødre lidet godt."

Indianeren strakte hånden ud i retning af den sydlige og vestlige horisont.

"Hvor er de ikke? Skovene er fulde af dem. De er som ild i tørt græs, hurtige og skrækindjagende."

"På min ære," sagde de Catinat, "hvis disse djævle er sluppet løs, får nybyggerne snart nok brug for gamle Frontenac, hvis de ikke vil drives i floden."

"Ja," sagde Amos, "jeg har set ham engang, da jeg blev stillet for ham, fordi jeg havde drevet handel på det, hvad han kaldte det franske marked. Hans mund var resolut som en stinkdyrfælde, og han så på os, som om han havde lyst til at bruge vore skalper til pynt på sine gamacher. Men jeg kunne se, at han var en virkelig høvding og en tapper mand."

"Han var kirkens fjende og den ondes højre hånd her i landet," sagde en stemme fra bunden af kanoen.

Det var munken, som det var lykkedes at befri sig fra handsken og bæltet, som amerikanerne havde kneblet ham

med. Han lå sammenkrøben og gloede arrigt på dem med sine skarpe mørke øjne.

"Taklingen i hans mund er kommet i urede," sagde sømanden, "lad mig rigge den til igen."

"Nej, hvorfor skal vi tage ham med os længere?" spurgte Amos. "Han tynger os kun, og jeg kan ikke indse, hvad fordel vi har af hans selskab. Lad os skille os af med ham."

"Ja, lad os se, om han kan svømme," sagde Ephraim begejstret.

"Nej, vi sætter ham i land på stranden."

"Så han kan komme os i forvejen og advare de andre sortkjoler?"

"Nå, så på øen da?"

"Ja, det er bedre! Så kan han tilkalde sine venner, når de kommer forbi."

De roede over til øen og landsatte munken, som ikke sagde et ord, men forbandede dem med sit blik. De gav ham et lille forråd af beskøjter og brød, som skulle kunne vare, til han blev fundet. Efter at have passeret en bøjning af floden lagde de derpå ind i en lille vig, hvor blåbær og tranebær voksede helt ned til flodbredden, og grønsværen lyste af den blomstrende hvide euphorbia, den blå ensian og den lilla balsam. De fandt deres sparsomme forråd frem og indtog en rigelig morgenmad, mens de lagde planer for fremtiden.

30. Op ad floden

De var vel forsynede til deres rejse. Kaptajnen på briggen *Gloucester*, på hvilken amerikanerne havde forladt Quebec, kendte Ephraim Savage udmærket… og hvem gjorde ikke det på hele New Englands kyst? Han havde derfor modtaget en af ham accepteret veksel på tre måneder med så høj en rente som han havde kunnet presse ud af ham. I bytte gav han tre gode bøsser, rigelig ammunition og nok penge til at dække hans fornødenheder. For disse havde han lejet kanoen og indianerne samt forsynet sig med kød og beskøjter til mindst ti dage.

"Det er, som om jeg har fået nyt liv, siden jeg har min bøsse ved siden at mig og mærker træernes duft," sagde Amos Green. "Der kan vel ikke være mere end hundrede mil til Albany og Schenectady i lige linje gennem skovene."

"Ja, men hvorledes skal pigen kunne gå til fods hundrede mil gennem skovene? Nej, nej lad os holde os til vandet og hengive os til Herren."

"Så findes der kun én vej. Vi må søge at nå Richelieu-floden og så følge den til Champlain- og St. Sacrament-søerne. Der burde vi ikke være langt fra Hudsonflodens udspring."

"Det er en farlig vej," sagde de Catinat, som forstod sine ledsageres samtale, skønt han ikke var i stand til at deltage i den. "Vi bliver da tvunget til at drage gennem mohawkindianernes land."

"Ja, men det er den eneste vej – enten den eller ingen."

"Jeg har en ven på Richelieu-floden, som sikkert vil hjælpe os," sagde de Catinat smilende. "Adèle, du har hørt mig tale om Charles de la Nouë, greve af St. Marie?"

"Ja, ham, som du plejede at kalde den canadiske hertug, Amory?"

"Ja, netop ham. Hans grevskab ligger ved Richelieu noget syd for Fort St. Louis, og jeg er sikker på, at han vil hjælpe os på vej."

"Godt," råbte Amos, "har vi kun en ven der, så klarer vi os godt. Det afgør sagen, lad os blive på floden. Men det er lige så godt, at vi begiver os af sted straks, for munken vil at volde os besværligheder, hvis han kan."

De arbejdet sig nu en hel lang uge op ad floden, idet det holdt sig langs den sydlige bred, hvor der var færrest rydninger med nybyggere. På begge sider af flodløbet var der tætte skove, men her og der fjernede disse sig fra vandet og gav plads for en smal strimmel opdyrket land, hvor de gule hvedestubbe endnu stod tilbage. Adèle betragtede med interesse træhusene med de udskydende øvre etager og ejendommelige gavle, adelsmændenes solide stenhuse og møllerne, som rejste sig over husene i hver lille landsby, som dels tjente til at male kornet, dels som tilflugtssted i tilfælde af angreb. Rædselsfulde erfaringer havde lært canadierne noget, som de engelske nybyggere endnu havde til gode at lære, nemlig det tåbelige i at bygge sine huse i ensomhed midt på deres jorder, i et land, hvor der var fuldt af vilde. Det opdyrkede land bredte sig ud fra landsbyerne, og hver hytte var bygget under hensyn til den almene militæriske nødvendighed, så at man var i stand til at forsvare sig fra alle sider og endelig koncentrere sine kræfter om det store stenhus og møllen. På en høj ved nogle af landsbyerne kunne man se vagternes geværer blinke, for det var bekendt, at De 5 Nationer var sig på krigsfod, og ingen vidste,

hvor angrebet næste gang ville finde sted, så alle måtte være beredt.

Overalt i landet, på St. Lawrence eller vestpå ved søerne, ved Mississippis strande eller sydovre i cherokeernes og creekernes land, befandt indbyggerne sig i samme rædsomme spænding og af samme grund. Iroquois-indianerne, som franskmændene kaldte dem, eller "De 5 Nationer," som de selv kaldte sig, hang som en sky over hele det store kontinent. Deres forbund var ganske naturligt; for de var af samme stamme og talte samme sprog; og alle forsøg på at splitte dem havde været frugtesløse. Mohawks, cayugas, onondagas, oneidas og senecas var hver for sig stolte over deres egen stamme, og deres egen høvding, men i krigstid var de alle iroquois, og den enes fjende var alles fjende. Deres antal var ikke stort, da de aldrig kunne stille mere end 2000 krigere i felten, og deres land var begrænset; for deres byer var spredt over hele det område, der ligger mellem Champlain- og Ontario-søerne. Men de holdt sammen, de var listige, de var tapre indtil det desperate, og de var altid aggressive og energiske. Da de havde en central stilling, slog de ud til en side ad gangen og nøjede sig aldrig med at besejre deres modstandere, men tilintetgjorde og ødelagde dem totalt, mens de holdt de andre i ro ved diplomatiske kneb. Krig var deres forretning og grusomhed deres tidsfordriv. De havde kæmpet med den ene efter den anden af de øvrige stammer, indtil alle i et område af over 1000 kvadratmil var dem underdanige. De havde fejet huronerne bort i et forfærdeligt blodbad. De havde tilintetgjort de nordvestlige stammer, så at selv de fjerne sac'er og fox-indianere skælvede ved deres navn. De havde renset hele landet vestover, indtil de stødte sammen

med siouxindianerne, som var de store sletters herrer, ligesom de var skovenes. New Englands indianere i øst og shawnee'er og delawarer noget længere mod syd betalte dem tribut, og frygten for deres våben havde spredt sig ind over Marylands og Virginias grænser. Aldrig har i verdenshistorien et så lille antal behersket et så umådeligt område i så lang tid.

Gennem et halvt århundrede havde disse stammer haft et horn i siden på franskmændene, lige siden Champlain og nogle af hans ledsagere havde taget parti for deres fjender. Gennem alle disse år havde de siddet i deres skovlandsbyer og ruget på hævn og nu og da foretaget et eller andet strejftog til grænsen, men for det meste havde de ventet på, at der skulle dukke en passende anledning op. Og nu mente de, at den var kommet. De havde besejret alle de stammer, som kunne have forenet sig med den hvide mand. De havde isoleret dem, og de havde forsynet sig med gode bøsser og ammunition fra hollænderne og englænderne i New York. Den lange, forsvarsløse linje af franske bosættelser lå foran dem, og de lå samlet i skovene ligesom bundne hunde, kun ventende på, at høvdingenes befalinger skulle sende dem mod byerne med brandfaklen og tomahawken.

Således var stillingen, da de landflygtige roede langs flodbredderne, følgende den eneste vej, som kunne føre dem til fred og frihed. De vidste kun alt for godt, at den var farlig. Langs hele Richelieu-floden så de franskmændenes udkigsposter og blokhuse, for da det feudale system indførtes i Canada, blev herremændene og den indfødte adel anvist besiddelser, der var således beliggende, at de var fordelagtige for bosættelserne. Hver lensherre med sine undergivne

dannede, våbenføre og trænede som de var, en militær magt ganske som i middelalderen. Bonden drev sin jord på den betingelse, at han skulle mønstre, når han blev opfordret til det. Som følge heraf var de gamle officerer, der tilhørte regimentet Carignan, og de mest hærdede af kolonisterne, flyttet til Richelieu-floden, som løber i en ret vinkel på St. Lawrence til mohawkernes land. Blokhusene kunne nok forsvare sig, men for dette lille selskab var stillingen yderst farlig. Iroquois-indianerne var ganske vist ikke i krig med englænderne, men de ville sikkert være lidet nøjeregnende, når først de havde begivet sig ud på krigsstien, og amerikanerne kunne ikke, selv om det havde ønsket det, skille sig fra deres to franske medrejsende.

Mens de roede op ad St. Lawrence, mødte de mange kanoer. I nogle befandt der sig officerer eller embedsmænd på vej til hovedstaden, fra Three Rivers eller Montreal, andre var lastet med dyreskind, som indianerne eller jægerne førte ned ad floden for senere at udskibe dem til Europa, og undertiden var det en eller anden lille kano, med en gråhåret, solbrændt mand med en falmet sort kappe, som fo'r på kryds og tværs fra den ene bred til den anden, og standsede ved hver eneste indianerhytte, han fandt. Og var alt ikke, som det burde være med kirken i Canada, så var det i hvert tilfælde ikke disse landsbypræsters fejl, som sled og slæbte og tilbragte deres tid med at føre fred, håb og en smule forfinelse ind i disse ødemarker. Mere end en gang ønskede de at tale med flygtningene, men disse lod sig ikke mærke med deres tegn og tilråb og fortsatte deres vej. Ingen kunne nå dem, for de roede fra tidligt om morgenen til sent på aftenen og trak deres kano i

land, når de standsede og lavede bål af tørre grene, for vinteren nærmede sig.

Det var ikke alene folket og deres huse, som viste sig for den undrende franske pige, mens hun dag efter dag sad i kanoens agterende. Hendes mand og Amos Green lærte hende at lægge mærke til tusinde småting, som hun aldrig selv ville have opdaget. Engang var det en vaskebjørns lodne hoved, som kiggede frem fra et hult træ, eller en odder, som svømmede under de nedhængende grene med en fisk i munden, eller det var en vildkat, som lå sammenkrøbet på en gren med sine listige øjne fæstet på de egern, som legede i nærheden. Eller det var det canadiske pindsvin, der banede sig vej gennem de gule blomster og blåbærbuskene langs bredde. Hun lærte også at genkende det skarpe skrig fra den lille cikade, blåmejsens kald og glimtet fra dens vinger i bladhanget, den sorte og hvide bobolinks søde kvidren, og den langtrukne, mjavende lyd af en kattefugl. På denne brede flod, ved lyden af den store naturs evige koncert og med alle de farver, en kunstner nogensinde kunne finde på, spredt ud over den døende skovs løv, kom smilet tilbage på hendes læber, og hendes kinder fik den sunde glød, som Frankrig aldrig havde kunne give hende. De Catinat så den forandring, der skete med hende, men hendes tilstedeværelse tyngede hans hjerte med frygt, for han vidste fuldt vel, at skønt naturen havde lavet disse skove til et himmerige, så havde mennesket forandret dem til et helvede, og at en navnløs rædsel lurede bag al den falmende skovs skønhed. Ofte lå han om natten ved siden af den hendøende ild på sin seng af bregneblade, og så på den lille skikkelse, der krøb sammen under sit tæppe og sov fredeligt ved hans side, og følte,

at han ingen ret havde til at udsætte hende for disse farer, og at de om morgenen burde vende kanoen tilbage mod Quebec, og der modtage, hvad skæbnen så end havde at byde dem. Men når daggryet atter kom, fik tanken om ydmygelserne, den frygtelige hjemrejse, adskillelsen, som ventede dem i fængslet og senere galgen, ham til at opgive dette.

Den syvende dag holdt de rast på et sted ikke langt fra Richelieu-flodens munding, hvor et stort blokhus, kaldet Fort Richelieu, var blevet opført af monsieur de Saurel. Efter at de havde passeret dette hus, var der ikke langt igen til det grevskab, som tilhørte de Catinats ven, der skulle hjælpe dem videre. De havde tilbragt natten på en lille ø midt i floden, men da de ved daggry skulle skyde kanoen ud fra den sandede lille vig, hvor den lå, råbte Ephraim Savage et eller andet, idet han pegede ud over floden.

En stor kano kom pilende op ad floden så hurtigt, som et dusin arme kunne ro den, og i agterenden sad en mørk skikkelse, som bøjede sig frem ved hvert åretag, ligesom brændende af iver for at komme frem. Selv på denne afstand kunne de ikke tage fejl af ham, det var den fanatiske munk, som de tidligere havde ladt tilbage på øen.

Skjult blandt buskene så de deres forfølgere haste forbi og forsvinde bag en bøjning af floden. De så tvivlrådige på hinanden.

"Det havde været bedre, om vi havde kastet ham overbord eller beholdt ham som ballast," sagde Ephraim. "Nu er han kommet foran os, og han vil alarmere alle og enhver på sin vej."

"Nuvel, vi kan ikke på nogen måde sejle tilbage," bemærkede Amos

"Men hvorledes kan vi fortsætte?" sagde de Catinat mismodigt. "Den hævnlystne satan vil underrette dem i fæstningen og overalt langs hele floden. Han har været tilbage i Quebec. Dette er en af guvernørens kanoer, og den sejler næsten dobbelt så hurtigt som vor."

"Lad mig overveje sagen." Amos Green sad på en væltet løn med hovedet i hænderne. "Nej," sagde han endelig, "det tjener ikke noget formål at fortsætte fremad og heller ikke at vende tilbage. Der er kun en vej tilbage, og den går sidelæns. Således er det, Ephraim, ikke sandt?"

"Jo, min dreng, når man ikke kan sejle med vinden, så er man nødt til at krydse, men det ser nu ilde ud til begge sider."

"Vi kan ikke drage nordpå, følgelig må vi tage mod syd."

"Og forlade kanoen?"

"Det er vor eneste redning. Vi vil gå tværs gennem skoven, så vi kommer i nærheden af Deres vens hus ved Richelieu. Munken vil tabe færten, og vi vil ikke få mere besvær med ham, hvis han bliver på St. Lawrence."

"Ja, der findes ingen anden udvej," sagde kaptajn Ephraim sørgmodigt. "Jeg plejer ikke at gå over land, hvis jeg kan tage ad søvejen, og jeg har ikke været mange favne inde i en skov, efter at kong Philip hærgede provinserne, så du må tage bestikket og holde hende på ret kurs, Amos."

"Det er ikke så langt derhen, og vi skal snart være fremme. Lad os nu lande på den sydlige bred og begive os på vej. Hvis den lille frue bliver træt, de Catinat, skal vi bære hende på skift."

"Å, monsieur, De kan ikke tænke Dem, hvilken god fodgænger jeg er. I denne herlige luft skulle jeg kunne gå i det uendelige."

"Så lad os komme over."

På få minutter befandt de sig på den anden side og var landet ved skovbrynet. Der blev bøsserne, ammunitionen og deres ubetydelige oppakning fordelt mellem de tre mænd. Efter at de havde betalt indianerne og bedt dem om ikke at nævne noget om deres planer, vendte de floden ryggen og vandrede ind i den store, tavse skov.

31. Manden uden hår

Hele dagen fortsatte de vandringen gennem skoven i gåsegang, Amos Green først, så sømanden, Adèle og til sidst de Catinat. Den unge jæger gik forsigtigt frem og så og hørte meget, som undgik hans ledsagere. Ret som det var, standsede han og undersøgte løvet, mosset og kvistene. Deres vej førte i almindelighed over åbne pladser i den store granskov med grønsvær under fødderne, der pyntedes af hvide euphorbia, gyldenris og den lilla asters, men undertiden omgaves de af vældige stammer og blev tvunget til at kæmpe sig frem i halvmørke eller bane sig vej gennem et tæt buskads af sassafras eller rød sumak. Pludselig tyndedes skoven, og de måtte vade gennem en sump, overgroet med vilde ris og hyldebuske, eller trænge frem langs tavse skovsøer, i hvis blanke blå vand de røde og purpurfarvede træer spejlede sig. Der fandtes også små strømme, nogle klare og hurtigt rindende, i hvilke ørreden glimtede og isfuglen funklede. Andre igen var mørke og giftige, hvor vandrerne vade over i vand til knæene og skiftes til at bære Adèle. Således gik de hele dagen gennem de store skove, uden at se det mindste spor af mennesker.

Men skønt menneskene var fraværende, så manglede der ikke liv. Det surrede og kvidrede og snadrede rundt omkring dem, i sumpen, på åerne og i krattet. Undertiden var det et rådyr, som forsvandt mellem de fjerne stammer, undertiden en grævling, som søgte til sit hul, når de kom den for nær. Engang så de i den bløde mose sporet af en bjørn, og en anden gang fandt Amos Green et horn, som en elg havde fældet måneden før. Små røde egern hoppet og sprang grenene over deres

hoved, og i hver egs løvværk fandtes et kor af hundrede fløjtende stemmer. Når de kom forbi en sø, fløj der tunge, grå storke op lige foran dem, og de så vildænder i store V-formede flokke mod den blå himmel, eller hørte lommen skrige mellem sivene.

Den nat sov de i skoven, og Amos Green tændte et bål af tørt træ i et grankrat, hvor den ikke kunne opdages på et dusin skridts afstand. Nogle få regndråber begyndte at falde, så den erfarne jæger måtte bygge to små hytter af elm og lindebark, en til de to landflygtige og en til Ephraim og sig selv. Han havde skudt en vild gås, og denne sammen med resten af deres brød udgjorde deres aftensmad og morgenmad næste morgen. Næste dag kom de til en lysning i skoven, hvor der fandtes rester af et bål. Amos tilbragte en halv time med at undersøge grenene og jorden deromkring. Da de senere fortsatte sin vandring, fortalte han, at ilden havde været tændt der tre uger tidligere, og at en hvid mand og to indianere havde slået lejr der, at de var rejst fra øst til vest, og at en af indianerne havde været en kvinde. De fandt intet videre spor af disse medmennesker før sent på aftenen, da Amos pludselig standsede midt i et tæt krat og førte hånden tæt op til øret.

"Hør!" råbte han.

"Jeg kan ikke høre noget," sagde Ephraim.

"Heller ikke jeg," istemte de Catinat.

"Åh, men jeg kan!" råbte Adèle muntert. "Det er en klokke, og præcis på samme tid, som man ringer i Paris."

"De har ret, madame, det er, hvad vi kalder Angelus-klokken."

"Ja, nu hører jeg det!" råbte de Catinat, "den blev overdøvet af fuglekvidderet. Men hvorfra kommer en klokke her midt i

hjertet af en canadisk skov?"

"Vi befinder os i nærheden af Richelieu-bosættelsen. Det må være klokken i kapellet i fortet."

"Fæstningen St. Louis? Ah, så er vi ikke langt fra min vens grevskab."

"Hvis De mener at kunne stole på ham, er det vel lige så godt, at vi tilbringer natten dér."

"Han er ganske vist et sært menneske med et ejendommeligt væsen, men jeg stoler fuldstændig på ham."

"Udmærket. Vi skal da holde os syd for fæstningen og sætte kursen mod hans hus. – Men der er noget, som skræmmer fuglene deroppe. Å! Jeg hører lyden af skridt, kryb ned under buskene, indtil vi ser, hvem det er, der så modigt går frem gennem skoven."

De gemte sig alle i krattet og kiggede mellem træstammerne på den lille åbne plads, på hvilken Amos rettet sine blikke. I lang tid var den lyd, som den unge jægers skarpe øre havde opfanget, uhørlig for de andre, men endelig hørte de også lyden af grene, der knækkede, som om nogen tvang sig frem gennem buskadset. Lidt efter viste der sig en mand, hvis udseende var så ualmindeligt og så lidet overensstemmende med omgivelserne, at selv Amos betragtede ham med forbavselse.

Han var meget lille, så mørk og vejrbidt, at man kunne have taget ham for en indianer, hvis han ikke gik og var klædt på en måde, som ingen indianer nogensinde havde gjort. Han bar en bredskygget hat, slidt i kanterne og så falmet, at det var vanskeligt at afgøre, hvilken farve den oprindelig havde haft. Hans dragt, der var forreven og hang løst på hans krop, bestod af uberedte skind. Han havde støvler så lange som en dragons,

men lige så slidte som hans øvrige beklædning. På ryggen havde han en rulle lærred, fra hvilken to lange stokke stak frem, og under armene havde han noget, der så ud som et stort, firkantet maleri.

"Han er ikke indianer," hviskede Amos, "og heller ikke jæger. Fanden tage mig, om jeg nogensinde har set noget lignende."

"Han er hverken rejsende, soldat eller jæger," sagde de Catinat.

"Det forekommer mig, som om han har rigget en nødmast til på ryggen og bærer storsejlet og fokken under armene," sagde kaptajn Ephraim. "Nå, siden han ser ud til at være alene, så lad os praje ham."

De kom frem fra deres skjulested, og i det samme fik den fremmede øje på dem. I stedet for at vise angst, hvilket havde været at vente af hvem som helst i et sådant land, skiftede han retning og gik frem mod dem. Netop da han gik over den åbne plads og hørte lyden af den fjerne klokke, tog han straks hatten af sig og bøjede hovedet til bøn. Et skrig af angst udstødtes, ikke alene af Amos, men af alle ved det syn, som mødte deres blikke.

Mandens hovedhud var borte, ikke et spor af hår eller hovedhud var tilbage, men i dens sted så de en uhyggeligt vansiret, rynket flade med et skarpt rødt ar over panden fra det ene øre til det andet.

"Ved Himlen," råbte Amos, "manden er blevet skalperet!"

"Min gud," sagde de Catinat, "se på hans hænder."

Han holdt dem løftet til bøn, og to eller tre små stumper viste, hvor fingrene havde siddet.

"Jeg har set mange sære galionsfigurer i mit liv, men aldrig nogen som denne," sagde kaptajn Ephraim.

Og det var virkelig et ejendommeligt ansigt, som de så for sig, da de gik ham i møde. Han kunne være af hvilken som helst alder og nation, for trækkene var så vansirede, at de ikke gav nogen oplysning herom. Det ene øjenlåg hang rynket og slapt, så at man kunne se, at øjeæblet var væk, men med det andet så han muntert og venligt på dem, som om han var en af lykkens udvalgte. Hans ansigt var oversået med små forunderlige, brune prikker, der så væmmelige ud, og hans næse var tydeligvis blevet knust ved et forfærdeligt slag. Men til trods for dette udsende var der noget så ædelt i mandens holdning og i den måde, som han bar sit hoved på, samt i det udtryk, som hans ansigt havde, at selv den bistre puritaner blev imponeret.

"Godaften, mine børn," sagde den fremmede, idet han tog sine malerier op og gik hen mod dem, "jeg antager, at I kommer fra fæstningen, skønt – tillad mig at sige det – skovene er ikke det sikreste sted for damer for tiden."

"Vi er på vej til Charles de la Nouë ved St. Marie," sagde de Catinat, "og håber snart at nå dertil i sikkerhed. Men det er bedrøveligt at se, hvor mishandlet De er, monsieur."

"Ah, I har lagt mærke til disse bagateller? De forstår ikke bedre, stakkels mennesker, de er som uartige børn… glade og fulde af spilopper, men uartige. Det er sandelig komisk, at en mands usle krop skal beherske hans sjæl, for skønt det nu er mig meget om at gøre at skynde mig, må jeg alligevel sætte mig ned på denne stamme for at hvile, for de skurke har skudt læggene af mine ben."

"Min Gud, skudt dem af! For tusind djævle!"

"Åh, man må ikke bebrejde dem. Nej, nej, det ville være ubarmhjertigt. De stakkels vankundige væsener ved ikke bedre, og mørkets fyrste er altid tilstede for at opildne dem. De lagde en smule krudt i mine ben og satte ild til det, og det er derfor, at jeg går langsommere end før, skønt jeg nu aldrig var særlig hurtig. I skolen i Tours plejede kammeraterne at kalde mig for "Sneglen," og senere i seminariet beholdt jeg det navn."

"Men hvem er De, monsieur? Og hvem har behandlet Dem så skammeligt?" spurgte de Catinat.

"Å, jeg er en ganske ubetydelig person. Navnet er Ignatius Morat, som tilhører jesuitterne. Hvad det angår, at jeg er blevet så hårdhændet behandlet, så bør den, som bliver sendt til iroquois-missionen, være forberedt på lidt af hvert. Jeg har intet at beklage mig over. De har håndteret mig meget bedre end fader Jacques, fader Breboeuf og en hel del andre, som jeg kunne nævne. Mange gange ventede jeg mig ganske vist martyrdøden, især da de fandt, at min paryk var lige lovlig lille, som de spøgende plejede at sige. Men jeg antager, at jeg ikke var den værdig… ja, jeg ved med sikkerhed, at dette var tilfældet, så det blev blot til en smule hårdhændet behandling."

"Hvorhen agter De Dem nu?" spurgte Amos, som med forbavselse havde lyttet til mandens ord.

"Til Quebec. For jeg er en så ubrugelig person, at jeg intet kan udrette, før jeg har truffet biskoppen."

"Ah, De mener, at De vil tage Deres afsked," sagde de Catinat.

"Nej, bestemt ikke! Det er netop, hvad jeg ville gøre, hvis jeg selv fik lov at bestemme, for jeg er meget fej. De ville næppe kunne tro, at en af Guds præster kan være så bange, som jeg undertiden er. Alene synet af ild får mig til at gyse, lige siden de

tændte gransplinterne, som har sat disse mærker i mit ansigt. Men man må jo tænke på sin orden, og dens medlemmer overgiver ikke deres poster for så ubetydelige ting. Men det er stridende mod kirkens love, at en vanfør mand forretter kirkens ritualer, så at før jeg har talt med biskoppen og fået hans tilladelse, er jeg aldeles unyttig."

"Og hvad agter De at gøre bagefter?"

"Naturligvis vende tilbage til min hjord."

"Til iroquois-indianerne?"

"Ja, det er der, jeg er ansat."

"Amos," sagde de Catinat, "jeg har tilbragt mit liv mellem tapre mænd, men denne, tror jeg, er den modigste, jeg nogensinde har set."

"På min ære," sagde Amos Green, "jeg har også set en hel del prægtige mænd, men aldrig nogen bedre end denne. Vil De ikke smage på vor kolde gås? Og der er lidt cognac tilbage i min flaske."

"Nej tak, min søn, hvis jeg spiser noget andet end det strengt nødvendige, bliver jeg så doven som en snegl."

"Men De har jo hverken bøsse eller mad med Dem? Hvorledes kan De da leve?"

"Ak, den gode Gud har forsynet disse skove med en overflod af føde for en rejsende, der ikke trænger til så meget. Jeg spiser vilde blommer, vilde druer, nødder og tranebær, og af og til en lille ret rensdyrlav fra klipperne."

Jægeren skar en grimasse ved den sidstnævnte delikatesse.

"Jeg ville hellere æde en pottefuld klister," sagde han. "Men hvad er det, De bærer på ryggen?"

"Min kirke. Jeg har det hele her … telt, alter, messehagel … alt. Men jeg tør ikke holde gudstjeneste uden tilladelse, men måske denne værdige gamle herre selv er præst og vil gøre det?"

Amos oversatte forslaget med et listigt øjekast til Ephraim, som stod med sine store, røde hænder knyttet og mumlede noget om pavens usaltede kødgryder. De Catinat svarede kort, at de alle var lægmænd, og da de håbede at nå deres bestemmelse, inden mørket faldt på, var de nødt til at skynde sig.

"De har ret, min søn," sagde den lille jesuit. "De stakkels mennesker har allerede forladt deres byer, og om nogle få dage vil skovene vrimle af dem, skønt jeg ikke tror, at de endnu er gået over Richelieu. Men der er noget, som jeg vil bede Dem gøre for mig."

"Hvad er det?"

"Jo, at erindre, at jeg har givet fader Lamberville ved Onondaga det leksikon, som jeg har udarbejdet over det iroquoisiske og det franske sprog. Endvidere har han min beretning om kobberminerne ved "De store Søer", som jeg besøgte for to år siden, og så et stjernekort over den nordlige stjernehimmel med stjerne måned for måned som man ser dem fra meridianen. Hvis noget skulle tilstøde mig eller fader Lamberville… og vi lever i almindelighed ikke længe i iroquois-missionen… da ville det være godt, om nogen andre kunne drage fordel af mit arbejde."

"Jeg skal omtale sagen i aften til min ven. Men hvad er det for nogle malerier, De har, fader, og hvorfor bærer De dem med Dem gennem skovene?" Han vendte dem om, mens han talte,

og alle samlede sig omkring manden og stirrede forbavset på dem.

Det var grove, men sirligt malede billeder, det ene forestillede en rød mand, der hvilede på noget, der så ud som en bjergkæde, med et musikinstrument i hånden, en krone på hovedet og et smilende ansigt. På det andet var en lignende mand, som skreg af alle kræfter, mens et halvt dusin sorte væsener slog ham med stokke og stak ham med lanser.

"De forestiller en frelst og en fordømt sjæl," sagde fader Ignatius Morat, og så med tilfreds mine på dem. "Dette er skyer, på hvilke den velsignede sjæl hviler sig, nydende Paradisets glæder. Det er smukt udført, men er ikke virkningsfuldt nok, da der ikke findes nogen bæver på det, og tobakspiben ikke er malet med. Disse stakkels mennesker har ikke nogen stor forstand, og derfor er vi tvunget til at undervise dem gennem øjnene og deres tåbelige sanser. Men det andet er bedre. Det har omvendt mange indianere, både mænd og kvinder. Når jeg vender tilbage til våren, vil jeg ikke tage den frelste sjæl med mig, men i stedet fem fordømte, en for hver nation. Vi må kæmpe mod Satan med de midler, vi har for hånden. Og nu, mine børn, lad mig velsigne jer, inden I begiver jer af sted."

Og nu skete der noget ejendommeligt, for denne mands sjælsadel var så stor, at da han løftede sine hænder op, faldt protestanterne på knæ, ja selv den gamle Ephraims hjerte mildnedes, og han stod med bøjet hoved og lyttede til den vanføre, halvblinde fremmede, hvis ord han knapt forstod.

"Farvel, da," sagde han, da de havde rejst sig op. "Gid den hellige Eulalias sol må skinne på jer, og St. Anna af Beaupré må

bevare jer, når I kommer i fare."

Derpå forlod han dem, en grotesk, men dog heltemodig mand, der vaklede af sted gennem skovene med sit telt og sine malerier og sine lemlæstelser. Går den romerske kirke nogensinde under, da er det de højtståendes svagheder, der er alle kirkers svaghed, eller også fordi den på en småtskåren måde forsøger at forklare det, der er så stort. Men det vil aldrig ske som følge af mangel på nidkærhed hos de laverestående, for aldrig i verden har mænd og kvinder opofret sig heltemodigere end i dens tjeneste.

32. Herren til Sainte Marie

Idet de holdt Fort St. Louis, hvorfra klokkelyden var kommet, til højre for sig, drog de fremad så hurtigt som muligt, for solen stod allerede så lavt på himlen, at buskene kastet skygger så lange som træer. Pludselig så de, når de så frem for sig mellem stammerne, at græsvolden drejede ned mod det blå vand, og foran dem strømmede en bred flod hastigt forbi. I Frankrig ville den være forekommet enorm, men da de netop var kommet fra den mægtige St. Lawrence, fandt de den ikke særlig stor. Både Amos og de Catinat havde tidligere været ved Richelieu, og de genså den med glæde, for de vidste, at dette var den vej, som ville føre dem til målet, den ene hjem, den anden til fred og frihed. Efter nogle få dages rejse ned ad den og så igen nogle dage på de smukke Champlain- og St. Sacramento-søer ved foden af de skovklædte Adirondack-bjerge ville de befinde sig ved Hudsons kilder, og da ville deres besværligheder og farer ligge bag dem.

På den anden side af floden lå de grusomme iroquois-indianeres land, og de så på to steder røgen fra deres ildsteder stige op i aftenluften. Jesuitten havde forsikret dem, at ingen kriger endnu var gået over floden, så at de trygt kunne følge den sti, som førte ned til den østlige bred. På vejen derned fik et anråb dem alligevel til at standse, og de så pludselig et glimt af to bøssepiber, som var rettet mod dem fra buskadset.

"Vi er venner," råbte de Catinat.

"Hvorfra kommer I da?" spurgte den usynlige vagt.

"Fra Quebec."

"Og hvor agter I jer hen?"

"Til monsieur Charles de la Nouë, Sainte Maries lensherre."

"Godt. Det er ikke farligt, du Lhut. De har en kvinde med sig. Jeg ønsker Dem velkommen, madame, i min fars navn."

To mænd kom ud fra buskene. Den ene kunne man have taget for en fuldblodsindianer, hvis det ikke havde været for hans venlige hilsen, udtalt på udmærket fransk. Han var en høj slank mand, meget mørk, med gennemtrængende, sorte øjne, og en barsk, hård mund som følge af hans indianske oprindelse. Hans lange, stride hår var bundet op i nakken til en skalpelok, og ørnefjeren, som var fæstet i det, var hans eneste hovedbeklædning. Han var iført en tarvelig dragt af skind, samt mokkasiner af caribou-hjorteskind, som kunne være tvillinger til dem, Amos Green havde på, men glimtet fra en guldkæde i bæltet, en kostbar ring på fingeren, og den fint indlagte bøsse gav hele hans udseende en vis grad af elegance. Et bredt, gult bånd tværs over panden og en tomahawk i bæltet bidrog til de mærkelige modsigelser i hans ydre.

Den anden var uden tvivl franskmand, ældre, mørk og senet, med kort, sort skæg og et vildt, opvakt ansigt. Han var også klædt i jægerdragt, men han havde et fint silkebælte rundt om livet, i hvilket der var stukket et par lange pistoler. Hans frakke af rådyrskind var prydet med farvede pindsvinepigge og indiansk perlebroderi, mens hans benklæder var kantet med vaskebjørnshaler. Idet han lænede sig til sin lange bøsse, betragtede han selskabet, mens hans ledsager gik dem i møde.

"Tilgiv os vor forsigtighed," sagde han, "men vi kan aldrig vide, hvilken list disse kanaljer bruger for at narre os. Jeg er bange for, madame, at De har haft en lang og meget trættende rejse."

Den stakkels Adèle, som i Rue St. Martin havde været bekendt for sin nette fremtræden, vovede næppe at se på sin plettede og iturevne dragt. Udmattelse og fare havde hun udholdt med et smil, men tanken om at være nødt til at vise sig således for fremmede, var næsten for meget for hende.

"Min mor vil være glad for at byde Dem velkommen og hjælpe Dem med, hvad De måtte have brug for," sagde han hurtigt, som om han havde læst hendes tanker. "Men Dem, min herre, Dem har jeg bestemt set før."

"Og jeg Dem," råbte garderofficeren. "Mit navn er Amory de Catinat, tidligere ved regimentet Picardy. De er utvivlsomt Achille de la Nouë de St. Marie, som jeg erindrer fra den tid, De var med Deres far til guvernørens fester i Quebec."

"Ja, det er mig," sagde den unge mand og strakte sin hånd noget tvungent frem. "Det er ikke mærkeligt, at De kommer i tvivl, for jeg var anderledes klædt, sidst De så mig."

De Catinat erindrede ham som en af de unge adelsmænd, der plejede at komme til hovedstaden en gang om året for at se de sidste moder, tale om, hvad der var hændt i Versailles sidste år og i det mindste i nogle uger leve et liv, som stod i forhold til hans livsstilling. Nu var han betydeligt forandret med skalpelok og krigsmaling, og stod i skyggen af de store ege med bøsse i hånden og tomahawk ved bæltet.

"Vi har ét liv for skovene og ét for byerne," sagde han, "skønt min far ikke vil have det således, men fører Versailles med sig, hvor han går. De kender ham jo fra gammel tid, så jeg behøver ikke at forklare mine ord, men det er tid til vores afløsning, og vi kan følge Dem hjem."

To mænd i den canadiske bondes grove klædedragt, som bar deres bøsser på en måde, der overbeviste de Catinat om, at det var veldisciplinerede soldater, var pludselig kommet til. Den unge de la Nouë gav dem nogle korte ordrer og fulgte så de landflygtige ad stien.

"De kender måske ikke min ven her," sagde han og pegede på den anden vagt, "men jeg er sikker på, at hans navn ikke er Dem ubekendt. Det er Greysolon du Lhut."

Både Amos og de Catinat så med den højeste interesse og nysgerrighed på jægernes anfører, en mand, der havde tilbragt sit liv med stadig at trække længere og længere vestover, talte lidet, skrev intet, men altid var forrest, hvor der var farer at imødegå eller vanskeligheder at overvinde. Det var ikke religionen, heller ikke håbet om fortjeneste, som førte ham til disse vestens vildmarker, men kun kærlighed til naturen og eventyret, med så lidt ærgerrighed at han ikke engang besværede sig med at beskrive sine rejser, og ingen vidste egentlig, hvor han havde været eller hvor han havde gjort ophold.

I årevis kunne han forsvinde fra bosættelserne til Dakotas store sletter eller til de nordvestlige vildmarker, og dukkede så atter op ved Sault St. Marie eller en anden af civilisationens forposter, noget magrere, lidt mere solbrændt, men altid lige tavs. Indianerne fra kontinentets fjerneste kroge kendte ham lige godt som deres egen høvding. Han kunne sammenkalde stammer og bringe tusind malede kannibaler til franskmændenes hjælp; folk, der talte et sprog, som ingen forstod, og som kom fra floder langt borte, som ingen havde besøgt. Når de mest djærve opdagelsesrejsende efter at have

gennemgået tusind farer var nået frem til et land, som de troede var uopdaget, fandt de lige så ofte som ikke du Lhut siddende ved lejrilden med en eller anden indiansk hustru og ryge på sin pibe. Eller en tvivlrådig rejsende uden en ven i tusind mils afstand kunne møde denne tavse mand sammen med et par luvslidte vandringsmænd af hans egen slags, der ville hjælpe ham ud af den fare, der truede ham, og så forsvinde igen, lige så uventet som han var dukket op. Således var den mand, som gik ved deres side ved Richelieus bred, og både Amos og de Catinat vidste, at hans nærværelse var skæbnesvanger, for hvor Greysolon du Lhut befandt sig, var der fare på færde.

"Hvad tænker De om de bål der ovre, du Lhut?" spurgte den unge la Nouë.

Eventyreren stoppede sin pibe med ildelugtende indiansk tobak, som han skar fra en rulle med sin skalpekniv. Han kastede et blik på de små røgsøjler, som steg op mod den røde aftenhimmel.

"Jeg synes ikke om dem," sagde han.

"Det er altså iroquois-indianernes?"

"Ja."

"Nå, da er det i det mindste et bevis på, at de befinder sig på den anden side af floden."

"Nej, det beviser, at de er på denne side."

"Hvorledes?"

Du Lhut tændte sin pibe. "Iroquois-indianerne er på denne side," sagde han, "de er gået over floden syd for os."

"Men det har De aldrig nævnt for os. Hvorledes ved De det, og hvorfor talte De ikke om det?"

"Jeg vidste det ikke, før jeg så bålene derovre."

"Men hvilken oplysning fik De af dem?"

"Det ville en indianer-papoose have kunnet forstå," sagde du Lhut utålmodigt. "Iroquois-indianere, der er ude på strejftog gør intet uden at have en hensigt. Således har de et formål med denne røg. Hvis deres krigere befandt sig på den anden side, og hvis de ikke kunne gå over floden mod nord uden at blive set fra fæstningen, måtte de gå over mod syd."

Amos nikket samtykkende. "Ja, således er det," sagde han, "det er indianernes skik. Jeg er sikker på, at han har ret."

"Ja, men i så tilfælde befinder de sig måske rundt omkring os. Vi er måske i fare," råbte de la Nouë.

Du Lhut nikkede bifaldende og bakkede på sin pibe.

De Catinat kastede et blik omkring sig og betragtede de vældige stammer, det visnede løvværk, og det jævne græstæppe, på hvilket aftenens lange skygger tegnede sig. Hvor vanskeligt var det ikke at fatte, at bag al denne skønhed lurede farer så frygtelige, at en enkelt mand godt kunne være bange for dem, og så meget mere da en, som havde en elsket hustru ved sin side. Det var med et lettelsens suk, at han midt på en stor slette så palisader og et stort stenhus hæve sig over dem. På linje med palisaderne lå der et dusin hytter, tækket med spån af ceder på normannisk vis, i hvilke de folk boede, som stod under godsherrens beskyttelse… et sært lille udslag af det feudale system midt i hjertet af en amerikansk urskov. Over hovedporten stod et vældigt våbenskjold – hermeliner i sparre mellem tre røde kroner på et sølvfelt. En lille messingkanon stak ud gennem et hul i porten. Efter at de var gået gennem porten, blev den lukket indefra med store træbjælker. En lille

gruppe mænd, kvinder og børn var samlet ved indgangen til huset, og en mand sås siddende i en højrygget stol på tærsklen.

"De kender min far," sagde den unge mand med et skuldertræk. "Han lader, som om han aldrig har forladt sit slot i Normandiet, og som om han fremdeles var godsejer de la Nouë, den fornemste indenfor en dagsrejse fra Rouen og af Normandiets ædleste blod. Han er nu i dette øjeblik ved at tage imod skatter og den årlige troskabsed fra sine undergivne, og han ville ikke betragte det som passende at afbryde en så højtidelig ceremoni, om så guvernøren i højst egen person kom på visit. Men kom med mig, hvis det interesserer Dem, og vent, til det er forbi. De, madame, skal jeg straks føre til min moder, hvis De vil være så god at følge mig."

Scenen var, i det mindste for amerikanerne, noget ganske nyt; en tredobbelt række af mænd, kvinder og børn stod i en halvcirkel, mændene var svære og solbrændte, kvinderne beskedne og rene, med hvide huer på hovedet, børnene stod med vidåben mund og runde øjne, ualmindelig tavse på grund af de ældres højtidelige ansigter. Den, som sad i stolen, var en ældre herre, meget stiv og opret, med et meget alvorligt udtryk. Han havde en smuk skikkelse, høj og bred, med store, markerede træk, glatraget, med dybe furer og en stor ørnenæse. Hans buskede øjenbryn gik lige op til den store lange paryk, som han bar således, som man gjorde det i Frankrig i hans ungdom. På parykken sad en hvid hat lidt på sned og med en rød fjer, der lå rundt om. Han var iført en kanelbrun frakke, kantet med sølv rundt i halsen og på lommerne. Den så endnu ganske sirlig ud, skønt den bar spor af slid og øjensynlig var blevet lappet flere gange. Denne, tillige med et par sorte

knæbukser af fløjl og højhælede støvler, fuldstændiggjorde et kostume, som de Catinat aldrig før havde set i Canadas vildmarker.

Mens de stod og betragtede denne scene, kom en bondemand frem fra klyngen, bøjede knæ på en firkantet måtte og lagde sine hænder i sin herres.

"Monsieur de St. Marie! Monsieur de St. Marie! Monsieur de St. Marie!" gentog han tre gange, "jeg bringer Dem min underdanige hyldest, som jeg ifølge lov er Dem skyldig for min gård Herbert, som jeg har fået som en trofast mand i Deres grevskab."

"Vær trofast, min søn, vær trofast og tapper!" sagde den gamle adelsmand højtideligt og tilføjede derpå med en pludselig forandring i stemmen: "Hvad pokker har Deres datter dér?"

En pige var trådt frem med et stort barkstykke, som hun holdt foran sig, og på hvilket der lå en dynge døde fisk.

"Det er Deres ellevte-fisk, som jeg er Dem skyldig," sagde bonden, "der er treoghalvfjerds, for jeg har fanget otte hundrede i denne måned."

"For fanden," råbte adelsmanden, "tror du, André Dubois, tror du, at jeg har lyst at spise mig syg i dine treoghalvfjerds fisk? Tror du, at jeg, mine tjenere og min øvrige husstand ikke har andet at gøre end at spise dine fisk? Fremtidig må du kun levere fem ad gangen. Hvor er hovmesteren? Theuriet, bring fisken bort og se til, at lugten ikke trænger ind i det blå kammer eller i Hendes Nådes værelser."

En mand klædt i et meget sjusket sort livré, plettet og falmet, kom frem med et stort tinfad og bar fisken bort. Hver eneste,

som frembar sin hyldest, leverede noget af deres produkter. Nogle havde et hvedeneg eller en tønde kartofler, mens andre bragte rådyr og bæverskind. Alt blev bragt bort af hovmesteren, indtil enhver havde betalt sin tribut, og den ejendommelige ceremoni var forbi. Da godsejeren rejste sig op, tog hans søn, som var vendt tilbage, de Catinat under armen og førte ham gennem klyngen.

"Far," sagde han, "dette er monsieur de Catinat, som De måske husker fra Quebec."

Greven bukkede nedladende, og gav garderofficeren hånden.

"De er hjertelig velkommen til mit gods, både De og Deres kammertjenere."

"Det er mine venner, monsieur. Dette er monsieur Amos Green og kaptajn Ephraim Savage. Min hustru er også med, men Deres søn har været så artig at føre hende til Hendes Nåde."

"Jeg føler mig højst beæret," råbte den gamle med et sirligt buk og et skrabud. "Jeg husker Dem meget godt, monsieur, for det er ikke så almindeligt at møde en mand med ædelt blod her i dette land. Jeg mindes også Deres far, for han var med ved Rocroy, skønt han var ved infanteriet, og jeg tjente ved Grissots røde dragoner. Deres våben er en svale over en tværbjælke på et blåt felt, og når jeg tænker rigtig efter, så giftede Deres farfars far sig med en søsterdatter af la Nouës af Andelys, der tilhører en yngre gren af vort hus. Vær velkommen, slægtning." Han slog pludselig sine arme om de Catinat og klappede ham tre gange på ryggen.

Den unge garderofficer var meget glad over at blive så venligt modtaget.

"Jeg skal ikke benytte mig længe af Deres gæstfrihed," sagde han. "Vi er på vej til Champlainsøen og håber at kunne fortsætte om en eller to dage."

"Et hus skal stilles til Deres rådighed, så længe De gør mig den ære at opholde Dem her. For pokker, det er ikke hver dag, at jeg har den fornøjelse at modtage en ven med så ædelt blod i sine årer. Ah, monsieur, hvad jeg mest savner her, er at have nogen, med hvem jeg kan tale som med en lige. Der er ganske vist guvernøren, muligvis intendanten, et par præster og nogle officerer, men hvor mange adelsmænd? Næppe en eneste. De køber sig titler herovre, som de køber sig en pels, og en kanolast med bæverskind skattes højere end at nedstamme fra Roland. Men jeg glemmer jo mine pligter. De og Deres kammerater er sikkert både trætte og sultne, vær så artig og følg mig til den tapetserede *salon*, så skal vi se, om vi ikke kan skaffe nogle forfriskninger. Hvis jeg ikke husker forkert, så spiller De piquet, ikke sandt? Jeg har næsten glemt det, men skulle gerne spille nogle partier med Dem."

Hovedbygningen var høj og solid, bygget af grå sten og træværk. Den store jernbeslåede dør, som de gik igennem, var forsynet med skydehuller og førte til en masse kældre og forrådskamre, i hvilke beder, gulerødder, kartofler, kål, saltet kød, tørrede ål og andre vinterforråd blev opbevaret. En stentrappe førte dem gennem et stort, luftigt køkken med stengulv, tæt ved hvilket tjenernes værelser var beliggende. Over disse lå beboelseslejligheden med spisesalen i midten med sit store ildsted og rå, hjemmelavede møbler. Prægtige tæpper af bjørne- og rådyrskind dækket det brunplettede gulv, og hjortehoveder med gevirer stak frem mellem geværerne, som

væggene var prydet med. Et bredt, groft tilhugget bord af lønnetræ stod midt i værelset, og på dette fremsattes snart vildtpostejer, laks og en tranebærtærte, som de sultne rejsende lod vederfares fuld retfærdighed. Greven forklarede, at han allerede havde spist til aften, men efter at han var blevet overtalt til at slutte sig til dem, spiste han mere end Ephraim Savage, drak mere end du Lhut og sluttede af med at synge en lille fransk kærligheds*chanson* med tralalala-omkvæd, hvis ord heldigvis var uforståelige for puritaneren.

"Madame vil nyde sine forfriskninger i min hustrus boudoir," bemærkede han, da maden blev båret ud. "Tag en flaske Frontenac op fra fad nummer 13, Theuriet. De skal se, mine herrer, at vi selv i vildmarken har lidt, om end kun ganske lidt, som måske ikke er så helt ueffent. Så De kommer fra Versailles, de Catinat. Det er blevet bygget efter min tid, men hvor godt jeg husker hoflivet i St. Germain, før Louis blev et hængehoved! Hvilke uskyldige, lykkelige dage det var, da madame de Nevailles blev tvunget til at låse hofdamernes vinduer for at holde kongen ude, og da der hver morgen blev udkæmpet fire dueller på terrassen. Jeg har sandelig endnu ikke glemt de gamle kneb med vristen, og så gammel jeg er, skulle jeg ikke have noget imod en lille fægtning." Han stavrede på sin højtidelige måde hen til et sted, hvor der hang en kårde og en dolk på væggen, og begyndte at uddele stød mod døren og lod, som om han beskyttede sig med dolken, stampet i gulvet med små korte udråb: "Punto! Riverso! Staccato! Dritta! Mandritta!" og hele fægteskolens øvrige ordforråd. Til sidst satte han sig ned ganske forpustet med parykken på sned.

"På den måde gik det til i min ungdom," sagde han, "men I unge har vel forbedret det, skønt det var godt nok til spanierne ved Rocroy og et par andre steder, jeg kunne nævne. Men ved hoffet hænder der vel fremdeles meget, har jeg hørt. Der kurtiseres og årelades vel endnu? Er det lykkedes for Lauzun med mademoiselle de Montpensier? Er det blevet bevist, at madame de Dermont købte en flaske gift af la Vie, giftblandersken, to dage før monsieur blev syg af suppen? Hvad gjorde hertug de Viron, da hans brodersøn stak af med hertuginden? Er det sandt, at han lod hans underhold stige til 50.000 livres, fordi han havde gjort det?"

Således lød de to år gamle spørgsmål, som ikke før var blevet besvaret ved Richelieus strande. Langt hen på natten, da hans kammerater allerede snorkede i deres senge, sad de Catinat blinkende og gabende og forsøgte at tilfredsstille den gamle hofmands nysgerrighed og indvie ham i den nyeste hofsladder fra Versailles.

33. Brune Elgs død

De rejsende tilbragte 2 dage på St. Marie og de var gerne blevet der længere; for de fandt huset behageligt og modtagelsen hjertelig. Men det røde løv begyndte at blive brunt, og de vidste, hvor hurtigt kulde og sne kunne komme i disse nordlige lande, og at de ikke ville nå frem, hvis vinteren overraskede dem. Den gamle adelsmand sendte spejdere ud både til lands og vands, men fandt intet spor af iroquois-indianerne på den østlige side af floden. Du Lhut havde tydeligvis taget fejl, men på den anden side steg den grå røg op over træerne som et bevis på, at deres fjender ikke var langt borte. De kunne fra stenhuset og palisaderne hele dagen se disse alarmsignaler, som mindede dem om, at en forfærdelig død lurede i deres nærhed.

Flygtningene var nu udhvilede og enige om at fortsætte.

"Skulle det begynde at sne, vil det blive tusind gange farligere," sagde Amos, "for i så fald efterlader vi et spor, som selv et indianerbarn ville kunne følge."

"Og hvorfor skulle vi være bange?" spurgte Ephraim. "Dette er sandelig en saltørken, selv om den skulle føre os til Hinnoms dal. Styr blot ret kurs, min dreng, og hold støt i roret, så skal ikke lodsen forlade os."

"Og jeg er ikke bange, Amory, og ganske udhvilet," sagde Adèle. "Vi vil føle os meget lykkeligere, når vi befinder os i de engelske provinser, for selv nu kan vi ikke vide, om den forfærdelige munk kommer med ordre om at slæbe os tilbage til Quebec og Paris."

Og det var virkelig sandsynligt, at den hævngerrige franciskaner ville søge dem på Richelieus bredder, når han

fandt ud af, at de ikke var kommet til Montreal eller de Tre Floder. Når de Catinat tænkte på, hvorledes han rejste forbi dem i sin store kano den morgen med ansigtet brændende af iver, vuggende sin store krop i takt med åretagene, forstod han, at den fare, som hans hustru havde antydet, ikke alene var sandsynlig, men overhængende. De la Nouë var ganske vist hans ven, men kunne vanskeligt nægte at adlyde guvernørens ordre. En mægtig hånd, der strakte sig helt fra Versailles, syntes at hænge over dem, selv her i hjertet af urskoven, rede til slæbe dem tilbage til fornedrelse og elendighed. Hellere alle skovens farer end dette.

Men den gamle adelsmand og hans søn, som ikke kendte årsagen til hans ængstelse, søgte at overtale de Catinat til at blive, ja selv den tavse du Lhut understøttede dem, og hans få ord vejede altid mere end den længste tale, for han ytrede ikke noget om en sag, som han ikke i bund og grund kendte til.

"De har set min lille ejendom," sagde den gamle, idet han vinkede med sin kniplings- og ringprydede hånd. "Den er vistnok ikke således, som jeg kunne ønske, men således som den er, så er I velkomne her i vinter, hvis De og Deres venner vil gøre mig den ære at blive. Og angående madame, så tvivler jeg ikke på, at hun og min hustru vil finde meget at more og adsprede sig med, hvilket minder mig om, at De endnu ikke er blevet rigtigt præsenteret. Theuriet, gå til din frue og bed hende fra mig at være af den godhed at indfinde sig i tronsalen."

De Catinat var alt for hærdet til at lade sig overraske, men han blev noget forbavset, da den dame, som den gamle altid havde talt om med overdreven artighed, viste sig at ligne en fuldblodsindianerkvinde lige så meget som tronsalen lignede

en fransk lade. Hun var nok klædt i et rødt taftes liv og et sort skørt, sko med sølvspænder og havde en lugteflaske hængende i en sølvkæde fra bæltet, men hendes ansigt var af samme farve som fyrrebark, og hendes kraftige næse, grove mund og de to sorte fletninger, som lå ned ad ryggen, levnede ikke nogen tvivl om hendes oprindelse.

"Tillad mig at præsentere Dem, monsieur de Catinat," sagde den gamle højtideligt, "for min hustru, Onega de la Nouë de St. Marie, ved giftermål arvtagerske til denne ejendom samt til slottet d'Andelys i Normandiet og Varennes i Provence, samt ved sig selv til høvdingeretten til Onondaga-stammen på kvindelinjen. Min engel, jeg har forsøgt at overtale vore venner til at blive hos os på St. Marie, i stedet for at rejse til Champlainsøen."

"Lad i det mindst Deres Hvide Lilje blive på St. Marie," sagde den mørke prinsesse på udmærket fransk og greb i det samme med sine mørke fingre Adèles elfenbenshvide hånd. "Vi skal beskytte hende, indtil isen smelter og træerne atter knoppes. Jeg kender mine landsmænd, monsieur, og jeg siger Dem, at skovene er fulde af dem. Løvet er ikke rødt for intet; for døden lurer bag hvert træ."

Værtindens ord gjorde stærkere indtryk på de Catinat end de andres advarsler; hun burde jo kunne tyde tidens tegn bedre end nogen anden.

"Jeg ved ikke, hvad jeg bør gøre," råbte han fortvivlet. "Jeg må fortsætte, men hvorledes kan jeg udsætte hende for sådanne farer? Jeg ville ikke have noget imod at blive her vinteren over, men jeg giver Dem mit ord på, monsieur, at det er umuligt."

"Du Lhut, De ved, hvorledes man bør bære sig ad," sagde den gamle. "Hvad råder De min ven til at gøre, når han nu er så fast bestemt på at nå de engelske provinser før vinterens komme?"

Den mørke, tavse nybygger strøg sit skæg, mens han tænkte.

"Der findes kun en måde," sagde han endelig, "skønt den også er farlig nok. Skoven er sikrere end floden, for sivene er fulde af skjulte kanoer. Fem mil herfra ligger Poitous blokhus, og femten mil derfra Auvergnes. I morgen vil vi drage til Poitou for at se, om alt er sikkert. Jeg skal følge med, og giver dem mit ord på, at hvis der findes iroquois-indianere derude, så vil Greysolon du Lhut vide det. Damen lader vi blive her, og når vi har fundet vejen klar, vender vi tilbage og henter hende. Derefter begiver vi os på samme måde til Auvergne, og der må De vente, til De hører, hvor indianerne befinder sig, og jeg tror ikke, De skal behøve at vente længe."

"Hvorledes? De vil skille os!" råbte Adèle bestyrtet.

"Således er det bedst, min søster," sagde Onega og slog sin arm kærligt om hendes liv. "De kan ikke forstå faren, og vi tillader ikke vor Hvide Lilje at udsætte sig for den. De skal blive her og opmuntre os, mens den store høvding du Lhut, den franske kaptajn, Deres mand, den gamle kriger, som ser så forsigtig ud og den anden høvding med ben som et rådyr, går forud i skoven og undersøger om alt er godt, før De fortsætter."

Sagen blev således afgjort, skønt Adèle protesterede og til sidst blev betroet til værtindens omsorg. De Catinat svor på, at han straks skulle vende tilbage fra Poitou og hente hende. Den gamle adelsmand og hans søn ville gerne være fulgt med, men de havde mange liv under deres beskyttelse, og desuden var et mindre parti sikrere i skovene end et større. De la Nouë

forsynede dem med et anbefalingsbrev til de Lannes, guvernøren på Poitou, og i dagbrækningen sneg de sig ud som skygger og var på et øjeblik forsvundet i skovens mørke.

Fra St. Marie til Poitou var kun tolv mil ad floden, men da man måtte gå rundt om flodens slyngninger, undgå sivomkransede søer og vade gennem sumpe, hvor de vild ris voksede i mandshøjde, og hyldebusken stod i tætte klynger, blev vejen mere end dobbelt så lang. De gik på en række; du Lhut i spidsen med hurtige, lydløse skridt som et vildt dyr, kroppen foroverbøjet, bøssen rede til skud på armen og med øjne, som spejdede til højre og venstre og så alt fra det ubetydeligste mærke på jorden eller træstammerne til hver bevægelse af dyr eller fugl i sumpen. Så kom de Catinat, derpå Ephraim Savage og til sidst Amos Green, alle med våbnene skudklare og alle sanser i højeste alarmberedskab. Ved middagstid havde de tilbagelagt den halve vej og standsede i et tæt krat for at indtage et hurtigt måltid af brød og ost, for du Lhut tillod dem ikke at tænde ild.

"Så langt som hertil er de endnu ikke kommet," hviskede han, "men jeg er alligevel sikker på, at De er gået over floden. Ah, guvernør de la Barre vidste ikke, hvad han gjorde, da han tirrede disse mennesker, og denne dragon, som kongen har sendt herover, ved det endnu mindre."

"Jeg har set dem i fredstid," bemærket Amos. "Jeg har drevet handel på onondaga og i senecaernes land, og jeg ved, at de er udmærkede jægere og tapre mænd."

"Ja, de er udmærkede jægere, men det vildt, som de bedst jager, er mennesker. Jeg har selv kæmpet mod dem og kan forsikre, at når der fra Frankrig sendes en general hertil, som

næppe ved, hvorledes han bør stille sig for at få solen i ryggen under kampen, vil de erfare at her findes liden ære at vinde. De taler om at brænde deres byer! Det ville være lige så forstandigt at sparke til et hvepsebo og så tro, at man derved gjorde hvepsene uskadelige. Er De fra New England, monsieur?"

"Min kammerat er fra New England, og jeg fra New York."

"Jaså. Jeg kunne se på Deres gang og Deres øjne, at De hørte hjemme i skovene. New Englands mænd holder sig hellere på havet og foretrækker at fange torsk frem for at jage elge. Det er måske derfor, at de ser så alvorlige ud. Jeg har også været på havet, og jeg husker, at mit åsyn også blev alvorligt. Men det er aldeles vindstille, så jeg tror ikke, der kan være nogen fare ved at tænde en pibe. Hvis det blæste, var det derimod ikke tilrådeligt, for jeg har oplevet piberøg tilkalde en flok krigere på to miles afstand, skønt træerne hindrer, at lugten spreder sig, og iroquois-indianerne har ikke så fine lugteorganer som sioux- og dakotastammerne. Må Gud bevare Dem fra nogensinde at få en indianerkrig. Det er galt nok for os, men for jer ville det være tusind gange værre."

"Hvorfor det?"

"Fordi vi lige fra begyndelsen har kæmpet imod dem og altid haft dem i erindring, når vi byggede vore huse. De kan selv se, hvor hver bygning og by er i stand til at understøtte sin nabo. Men da jeg kom til grænsen og så Deres ensomme boliger og rydninger i skovene uden hjælp nærmere end på tyve mils afstand, blev jeg forbavset. En indianerkrig for Canada er skærsilden, men for de engelske provinser vil det være Helvede."

"Vi og indianerne er venner," sagde Amos Green, "og vi ønsker ikke at gøre nogen erobringer."

"Deres folk har sin egen måde at gøre erobringer på, skønt de siger, at det ikke er det, de ønsker," sagde du Lhut, "vi derimod slår på tromme, kommer med flyvende faner, og laver et stort postyr uden noget synderligt resultat. Vi har kun haft to store mænd i Canada. Den ene var monsieur de la Salle, som blev skudt sidste år af sine egne folk nede på den store flod, og den anden gamle Frontenac, som de vil blive tvunget til at sende tilbage hertil, hvis De fem Nationer ikke skal lægge Ny Frankrig øde. Det skulle ikke forbavse mig, om det hvide og gyldne flag om to år fra nu kun vajede fra Quebec. Men jeg ser, at De betragter mig med utålmodighed, monsieur de Catinat, og De tæller sikkert timerne indtil De atter er på St. Marie. Fremad altså, og gid den sidste halvdel af vor rejse må blive lige så fredelig som den første."

En times tid eller mere gik de frem gennem skoven i du Lhuts fodspor. Det var en herlig dag med klar himmel, og solen strømmede ned gennem det tætte løvværk, strøende gule pletter over det grønne græstæppe. Undertiden, når skoven blev tyndere, kom de ud i fuldt solskin, men var snart igen under de tætte grene på den anden side, hvor kun her og der en stråle trængte igennem. Denne forandring fra lys til mørke ville have været vidunderlig, hvis ikke følelsen af en forestående fare fyldte sindene snarere med angst end med beundring.

Pludselig kastede du Lhut sig på knæ og lagde øret til jorden. Han rejste sig op, rystede på hovedet og fortsatte med et alvorligt ansigtsudtryk, idet han kastede hurtige øjekast ind i skyggerne hele vejen rundt om dem.

"Hørte de noget?" hviskede Amos.

Du Lhut løftede fingeren til læberne og lagde sig atter ned med øret mod jorden. Han fo'r op med et udtryk, som om han netop havde fået sin mistanke bekræftet.

"Fortsæt," sagde han rolig, "og opfør jer fuldstændig, som I har gjort hele dagen."

"Hvad er der på færde?"

"Indianere."

"Foran os?"

"Nej, bagved."

"Hvad laver de?"

"De forfølger os."

"Hvor mange er de?"

"To, tror jeg."

Vennerne skævede ufrivilligt bagud ind i den tætte, dunkle skov. På et sted skød en solstråle ned og kastede et gyldent skær over deres spor. Med undtagelse af denne lyse plet var alt mørkt og stille.

"Se jer ikke omkring," hviskede du Lhut skarpt. "Fortsæt som før."

"Er det fjender?"

"Ja, iroquois-indianere."

"Som forfølger os?"

"Nej, vi nu forfølger vi dem."

"Skal vi vende om da?"

"Nej, så ville de forsvinde som skygger."

"Hvor langt borte er de?"

"Omkring 200 skridt, tror jeg."

"Men så kan de jo ikke se os?"

"Jeg tror det ikke, men jeg er ikke sikker. De følger vore spor, tror jeg."

"Hvad skal vi nu gøre?"

"Vi skal gå i ring for at komme bag på dem."

Han vendte brat om til venstre og førte dem hurtigt i en lang, krum linje gennem skoven, hvor skyggerne var dybest. Derpå vendte han igen og blev stående.

"Dette er vort eget spor," sagde han

"Ja, og to rødhuder er gået over det," råbte Amos, bøjede sig ned og pegede på sporene, som var fuldstændig usynlige for Ephraim Savage og de Catinat.

"En fuldvoksen kriger og en ung mand, der for første gang er på krigsstien," sagde du Lhut. "De går hurtigt, for man kan næppe se nogen hælaftryk efter deres mokkasiner. Den ene er gået efter den anden. Lad os nu følge dem, som de har fulgt os, og se, om vi ikke har bedre held."

Han skyndte sig hurtigt efter sporet, men ikke en lyd eller noget tegn på liv mærkedes i den skyggefulde skov. Pludselig standsede du Lhut og sænkede sin bøsse.

"De er stadig bag os," sagde han.

"Bag os?"

"Ja. Her er stedet, hvor vi gik til siden. De har været i tvivl et øjeblik, hvilket De kan se af fodsporene, og så igen fulgt os."

"Hvis vi gik rundt en gang til og hurtigere, så ville vi måske nå dem."

"Nej, nu er de på deres post. De forstår nu at det kun var for deres skyld, at vi vendte tilbage i vort eget spor. Læg Dem ned bag denne væltede stamme, så skal vi se, om vi ikke kan få et glimt af dem."

En stor, rådden træstamme, ganske grøn af mos med pletter af lyserøde og lilla svampe, lå lige ved siden af det sted, hvor de stod. Bag denne krøb franskmanden sammen, og hans tre ledsagere fulgte hans eksempel og stirrede ud gennem krattet, som skjulte dem. Solen lyste ned mellem de to graner, og alt var tavst og stille som i en stor kirke, med søjler af træstammer og buehvælvinger af løvværk. Ikke et blad raslede og ikke en gren knagede, rævens fjerne skrig var det eneste, man hørte. En forfærdelig spænding bemægtigede sig de Catinat. Det var næsten som de plejede at gøre ved hoffet, at lege skjul mellem Versailles' ege og granhække, når kongen var i godt humør. Præmien var dér en vifte eller en æske konfekt, her derimod gjaldt det livet.

Ti minutter forløb, men intet tegn på liv hørtes bag dem.

"De er der ovre i tykningen," hviskede du Lhut og nikkede i retning af et krat to hundrede skridt fra dem.

"Har De set dem?"

"Nej."

"Hvor kan De da vide det?"

"Jeg så et egern komme frem fra sit bo i den store hvide birk. Det forsvandt straks ind igen, som om noget havde skræmt det. Det kan se ned i tykningen fra sit bo."

"Tror De, de ved, at vi er her?"

"De kan sikkert ikke se os, men har måske en mistanke."

"Skal vi kaste os ind i tykningen?"

"Nej, De ville skyde to af os og så forsvinde i skoven. Det er lige så godt at fortsætte."

"Men de vil forfølge os."

"Det tror jeg næppe, vi er fire og de er to, og nu ved de, at vi er på vor post og kan opspore dem lige så godt som de os. Så bøj Dem ned, indtil vi er kommet forbi hyldebuskene. Nu må vi skynde os, for når her er to indianere, er der sikkert to hundrede lige i nærheden."

"Gud være lovet, at Adèle ikke er med os," sagde de Catinat.

"Ja, monsieur, det er godt nok at have sin hustru til kammerat, men ikke i indianernes land."

"Har De da aldrig Deres hustru med på Deres rejser?" spurgte soldaten.

"Jo, men jeg lader hende ikke rejse med fra by til by; jeg lader hende blive roligt hjemme i sin wigwam."

"De efterlader hende altså der?"

"Tværtimod, hun er der altid og byder mig velkommen. Det ville sandelig være kedeligt, om jeg kom til en by, uden at blive budt velkommen af min hustru."

"I så tilfælde må hun jo altid rejse i forvejen."

Du Lhut lo hjerteligt, men uden at give en lyd fra sig.

"Jeg har en ny hustru i hver by," sagde han, "men jeg har aldrig mere end en på hvert sted, for en franskmand bør foregå med et godt eksempel, især da de gode fædre ofrer deres liv så villigt til at prædike om dyd og ærbarhed. Se, der er Ajidaumobugten, hvor indianerne sætter deres fiskenet ud! Vi har endnu syv mil til Poitou."

"Så vil vi nå derhen, før det bliver mørkt."

"Det er bedst at vente til natten falder på, før vi nærmer os fæstningen, for når iroquois-indianernes spejdere er kommet helt hertil, er det rimeligt, at der er flere i nærheden af Poitou, og vi vil sikkert finde det sidste stykke vanskeligt nok, hvis vi

ikke er meget forsigtige. Kommer disse to os i forkøbet, vil de advare de andre." Han standsede et øjeblik med foroverbøjet hoved.

"Ved St. Anne, vi er endnu ikke blevet af med dem," mumlede han, "de forfølger os stadig."

"Hører De dem?"

"Ja, de er ikke langt væk fra os, men det kommer dem dyrt at stå denne gang. Jeg skal lære dem en lille list her fra skovene, som De måske ikke kender. Tag deres mokkasiner af, monsieur."

De Catinat tog sine sko af, og du Lhut gjorde det samme.

"Tag dem på hænderne som handsker," sagde jægeren, og øjeblikket efter havde Amos og Ephraim Savage de to andres sko på hænderne.

"Kast bøsserne på ryggen. Sådan! Så gå nu ned på alle fire og tryk hænderne hårdt mod marken. Det er udmærket! På den måde kan to mænd efterlade spor, som om der havde været fire. Kom nu med mig, monsieur."

Han sneg sig fra det ene træ til det andet tæt ved sine kammerater, og dog kun nogle favne fra dem. Pludselig krøb han ned bag en busk og trak de Catinat med sig.

"Om nogle minutter må de gå her forbi," hviskede han. "Skyd ikke, hvis De kan undgå det." Der glimtet noget i du Lhuts hånd, og da de Catinat så efter, opdagede han en lille skarp tomahawk, han havde taget fra bæltet. Atter blev han grebet af samme spænding, da han så ud mellem granerne og ventede på, hvad der ville ske.

Da så han pludselig noget røre sig. Det gled frem som en skygge fra et træ til det næste, så hurtigt, at de Catinat ikke

kunne have sagt, om det var et dyr eller et menneske. Og senere så han det igen, og igen, nogle gange én, undertiden to, hurtige som varulven, hans amme plejede at skræmme ham med i hans barndom.

Derpå blev det stille, men pludselig krøb der frem af krattet det mest skrækindjagende væsen, som han nogensinde havde set – en iroquois-høvding på krigsstien.

Det var en høj, kraftig mand, og hans skalplok og ørnefjer gjorde ham til en kæmpe i halvmørket; for der var godt og vel otte fod mellem hans perlebesatte mokkasiner og den højeste fjer på hans hoved. Den ene side af ansigtet var malet med sort, gult og rødt, ligt en hund og den anden ligt en fugl, så hans udseende set forfra var ubeskriveligt grotesk og ejendommeligt. Et perlebælte var fæstet om lændeklædet, og et dusin skalpe dinglede fra hans bukser, når han rørte sig. Hovedet var fremoverbøjet, øjnene lyste med en uheldssvanger glans, næseborene udvidedes og trak sig sammen, som på et vildt dyr. Bøssen holdt han foran sig, når han krøb frem med bøjede knæ, spejdende, lyttende, standsende, eller når han skyndte sig fremad, et levende billede på forsigtighed. To skridt bag ham gik en dreng på omkring 14 år, klædt og bevæbnet på samme måde, men uden malet ansigt og uden de uhyggelige trofæer.

Det var hans første felttog, men i hans øjne lyste allerede samme mordlyst som i den ældres. Således gled disse to fremad, tavse, uhyggelige, krybende under træernes skygge, på samme måde, som deres race kom ud fra historiens skygger, med legemer af jern og tigerens sjæl.

De befandt sig netop foran buskene, da den unge kriger fik øje på noget, en kvist eller et blad, som rørte sig, og hele hans ansigt antog et mistænksomt udtryk. Han advarede straks sin ledsager, men du Lhut styrtede frem og begravede sin tomahawk i den gamles hoved. De Catinat hørte et dumpt slag, som når en økse kløver råddent træ, og manden faldt med en uhyggelig latter til jorden, idet han sparkede og slog omkring sig med sine kraftige lemmer. Den unge hoppede som et rådyr over sin faldne kammerat og flygtede ind i skoven, men umiddelbart efter hørtes et skud, fulgt af et svagt, klagende skrig.

"Det er hans dødsskrig," så du Lhut roligt. "Det var synd, at de måtte skyde, men i alle tilfælde bedre end at lade ham undslippe."

Mens han talte, kom de to andre tilbage. Ephraim Savage ladede sin bøsse på ny.

"Hvem lo?" spurgte Amos.

"Det var ham," sagde du Lhut og nikkede hen mod den døende kriger, som lå med hovedet i en forfærdelig blodpøl og med trækkene forvredne til et uhyggeligt smil. "Det er deres skik, når de får dødsstødet. Jeg har engang set en seneca-høvding le i seks timer ved marterpælen. Åh, nu er han død."

I samme øjeblik gav indianeren en sidste krampetrækning i hænderne og fødderne og lå så stiv og grinede op mod den blå himmel over ham.

"Han var en stor høvding," sagde du Lhut, "det er "Brune Elg" af mohawkernes stamme, og den anden var hans søn. Vi er de første til at udgyde blod, men jeg er bange for, at det ikke vil blive sidste gang, for iroquois-indianernc lader ikke deres

høvdinge dø uhævnet. Han var en vældig kriger, hvilket De kan se på hans hals."

Han bar et mærkeligt halsbånd, som de Catinat syntes så ud som sorte bønnebælge trukket på en snor, men da han betragtede det nærmere, så han til sin skræk, at det var tørrede menneskefingre.

"Det er alle sammen højre pegefinger," sagde du Lhut, "så at hver og en repræsenterer et liv, og der er toogfyrre. Atten mænd dræbt i krig, og de øvrige er taget til fange og pint til døde."

"Hvorledes ved De det?"

"Fordi kun de atten stadig har neglene. Når en iroquois-indianer tager en fange, begynder han altid at bide neglene af ham. De kan selv se, at de er væk på de fireogtyve."

De Catinat gyste. Hvilke djævle var det, en ond skæbne havde sendt ham iblandt? Var det muligt, at hans Adèle skulle kunne falde i deres hænder? Nej, nej, den gode Gud, som de havde lidt så meget for, ville aldrig tillade en sådan skændsel! Og alligevel havde lige så store ulykker ramt mænd, der elsket som han, og kvinder, der var lige så blide som Adèle. Der fandtes næppe en landsby i Canada, som ikke havde sådan beretninger at fortælle. En usikker angst greb ham, som han stod der. Vi kender mere til fremtiden, end vi er villige til at indrømme, det føles i disse sjælens dunkle kroge, hvor forstandens plads er indtaget af instinkter og fornemmelser. I dette øjeblik kastede en ukendt rædsel sin skygge over ham. Træerne rundt omkring med deres umådelige grene lignede mørke spøgelser, som strakte deres tynde arme ud for at få fat i ham. Sveden brød frem på hans pande, og han støttede sig tungt til sin bøsse.

"Ved St. Eulalie," sagde du Lhut, "af en gammel soldat at være blegner De let for en smule blodsudgydelse."

"Jeg befinder mig ikke vel. Jeg ville være taknemmelig for en slurk af Deres cognacsflaske."

"Med fornøjelse, kammerat, her er den. Det er lige så godt, at jeg tager denne smukke skalp, så vi har noget til at vise, at vi har udrettet noget." Han holdt indianerens hoved mellem sine knæ, og med et snit af sin kniv rev han det bloddryppende trofæ af.

"Lad os fortsætte!" sagde de Catinat, idet han vendte sig bort med væmmelse.

"Ja, vi skal snart begive os afsted, men først skal jeg have dette perlebælte med bjørnens totem på. Sådan! Og bøssen også. Se, ordet "London" på låsen! Ah, monsieur Green, det er ikke vanskeligt at se, hvorfra Frankrigs fjender får deres våben."

Endelig begav de sig afsted. Du Lhut med sit bytte, efterladende den røde, grinende skikkelse udstrakt i græsset under de stille træer. Da de havde gået nogle skridt, fandt de drengen liggende mellem buskene, hvor han var faldet.

Jægeren gik hurtigere, indtil de kom til en lille elv, som flød ud i floden. Her tog de deres sko og bukser af og vadede i den omtrent en halv mil.

"Når de finder ham, vil de forfølge os," sagde han, "men dette vil narre dem, for det er kun i rindende vand, at en iroquois-indianer ikke kan finde et spor. Og nu skal vi hvile i dette buskads indtil mørkets frembrud, for vi er knapt en mil fra Fort Poitou, og det er farligt at gå videre, da landskabet nu er mere åbent."

Og således lå de skjult mellem hyldebuskene, mens skyggerne blev lange og de hvide skyer farvedes røde af den

nedgående sol. Du Lhut krøb sammen med piben mellem tænderne og døsede, men spidsede øren og vågnede ved den mindste lyd. De to amerikanere hviskede længe sammen. Ephraim fortalte en historie om en rejse med briggen *Industry*, bestemt til Jamestown for at tage sukker og sirup ind. Omsider lulledes de i søvn af lyden af en let brise mellem grenene. Kun de Catinat våget, hans nerver var fremdeles spændt ved den mærkelige mørke skygge, der var faldet over hans sind, og som fremdeles ængstede ham. Hvad var meningen med dette? Adèle kunne vel ikke være i fare? Han havde ganske vist hørt tale om varsler, men han havde jo efterladt hende i sikkerhed bag palisader og kanoner. Senest i morgen aften skulle han gense hende. Mens han lå og så op mod himlen mellem de mørkerøde blade, fløj hans tanker omkring ligesom skyerne over ham. Han befandt sig atter i vinduesnichen i Rue St. Martin, på den brede bænk betrukket med spansk læder. Den forgyldte uldballe knirkede udenfor, hans arm lå omkring den bly Adèles liv, hun, som havde sammenlignet sig med en lille fugl i det store hus, men som alligevel nu modigt havde stået ved hans side på hele denne farlige færd. Og så var han i Versailles, genså kongens brune øjne, de Montespans stolte ansigt og de Maintenons rolige træk. Så red han atter i sit natlige ærinde, blev kørt af den djævelske kusk og hoppede sammen med Amos Green ned på skafottet for at redde den skønneste kvinde i Frankrig. Så klart stod alt dette for ham, at han fo'r sammen, da han kom tilbage til virkeligheden og fandt, at nattens mørke var begyndt at sprede sig over skoven, og at du Lhut var vågnet og rede til at begive sig afsted.

"Har De været vågen?" spurgte han.

"Ja."

"Har De hørt noget?"

"Intet andet end uglens skrig."

"Det forekom mig, at jeg under søvnen hørte et skud i det fjerne."

"Mens de sov?"

"Ja, jeg hører lige godt sovende som vågen, og jeg husker det, jeg har hørt. Men følg nu tæt efter mig, så skal vi snart være ved fæstningen."

"De har sandelig en beundringsværdig hørelse," sagde de Catinat, mens de banede sig vej gennem buskadset. "Hvorledes kunne De høre, at disse mænd forfulgte os i dag? Jeg mærkede ikke en lyd, skønt de var helt inde på os."

"Først kunne jeg ikke høre dem."

"Så De dem da?"

"Nej, heller ikke det."

"Men hvorledes kunne De da opdage dem?"

"Jeg hørte en skovskade flakse mellem træerne, da vi passerede. Ti minutter senere gentog det sig, og da vidste jeg, at der var nogen, som forfulgte os, og jeg lyttede."

"For pokker, De er sandelig et ægte skovmenneske."

"Jeg tror, at skovene vrimler af indianere trods det, at vi ikke har mødt nogen. En så stor høvding som "Brune Elg" begiver sig ikke ud uden et stort følge og uden at have et vigtigt mål for øje. De må have noget ondt i sinde. Så nu er De vel ikke ked af, at De ikke havde madame med Dem?"

"Nej, jeg takker Gud for det."

"Skovene vil ikke være sikre igen, før blåbærrene igen er modne. De må blive på St. Marie indtil den tid, hvis ikke

monsieur de la Nouë kan give Dem en stærk eskorte."

"Jeg ville hellere blive der for altid end udsætte min hustru for disse djævle."

"Ja, det er sandelig djævle! De rynkede på næsen, da jeg skalperede "Brune Elg", men når De har fået den samme erfaring med indianerne som jeg, da vil Deres hjerte være hærdet ligesom mit. Men nu befinder vi os på grænsen til rydningen, og blokhuset ligger henne i kratskoven. De synes ikke at holde særdeles god vagt, for jeg har i de sidste ti minutter ventet på at høre anråbet "hvem der?" De kom ikke St. Marie så nær uden at blive råbt an, og de Lannes er lige så meget gammel soldat som de la Nouë. Vi kan næppe se noget nu, men der henne ved floden plejer han at eksercere med sine mænd."

"Det gør han nu," sagde Amos, "jeg kan se et dusin opstillet på linje."

"Ingen vagter, men alle på eksercits," råbte du Lhut foragteligt. "De har ret, for jeg kan også se dem stå der, så stive og strunke som grantræer. Når man ser dem stå således, skulle man tro, at der ikke var indianere nærmere end i Orange. Lad os gå over til dem, og jeg skal, min sjæl, fortælle kommandanten min mening om hans anordninger."

Du Lhut gik frem fra buskene, mens han talte, og de fire mænd begav sig tværs over den åbne plads over til mændene, som tavse ventede på dem i skumringen. De befandt sig på halvtreds skridts afstand, men ingen rørte en hånd, og ingen stemme råbte dem an. Der var noget uhyggeligt i denne tavshed, og pludselig foregik der en forandring i du Lhuts

ansigt, da han forskende så frem for sig. Han vendte hovedet og rettede sine øjne mod floden.

"Min Gud!" skreg han, "se på fæstningen."

De havde passeret krattet og blokhuset burde have vist sig for dem. Men der var intet at se. Det var forsvundet.

34. Grusomme indianere

Slaget kom så uventet, at selv du Lhut, der var hærdet fra barndommen af mod alle farer, stod bestyrtet og rystet. Derpå løb han med en ed, så hurtigt han kunne, hen mod de ubevægelige figurer, og hans ledsagere fulgte efter.

Da de nærmede sig, så de en tavs og ubevægelig officer omtrent 20 skridt foran sine tavse, ubevægelige mænd. Han bar en højst ejendommelig hovedbeklædning. De skyndte sig frem i åndeløs spænding, da de til deres skræk så, at hovedbeklædningen begyndte at vokse både i længde og bredde. En stor fugl fløj tungt op og satte sig i det nærmeste træ. De vidste nu, at deres uhyggeligste anelser var opfyldt. Det var Poitous garnison, som stod foran dem.

De var fastbundet med pilevidjer til lave pæle, omkring 20 af dem, alle nøgne, fordrejede og forvredne på alle de måder, et forpint menneskelegeme kan antage. Forrest, hvor fuglen havde siddet, stod den gråhårede kommandant med to kulstykker stukket ind i øjenhulerne og kødet hængende som en tigger laser. Bag ham stod hans mænd i en linje, alle med benene forkullet helt op til knæene og kroppene så lemlæstede, brændte og opsvulmede, at de kun blev holdt sammen af vidjerne. Et øjeblik stod de fire kammerater og stirrede i tavs rædsel på den uhyggelige gruppe. Derpå gjorde hver af dem, hvad naturen bød. De Catinat vaklede hen til et træ, bøjede hovedet over armen og kastede op. Du Lhut kastede sig på knæ og mumlede, mens han rystede sine knyttede hænder mod den mørke himmel. Ephraim Savage undersøgte fængkrudtet i sin bøsse

med sammenpressede læber, mens Amos Green uden at sige et ord gik rundt og søgte efter spor.

Men du Lhut rejste sig op et øjeblik efter, og mens han fo'r frem og tilbage som en blodhund, opdagede han hundredvis af detaljer, som var undgået selv Amos Greens opmærksomhed. Han gik atter og atter rundt om de døde legemer, løb så et stykke hen mod skoven og derefter til blokhusets ruiner, fra hvilket en svag røg endnu steg op.

"Jeg kan ikke finde et eneste spor af kvinderne og børnene," sagde han.

"Min Gud! Var der kvinder og børn?"

"Børnene gemmer de for at brænde dem ved en passende anledning i deres landsbyer. Kvinderne pines eller beholdes, aldeles som det i øjeblikket falder dem ind. Men hvad vil den gamle mand?"

"Spørg ham fra mig, Amos," sagde sømanden, "hvorfor vi står her og kagler og kævler, når vi burde sætte alle sejl til for at få fat i dem."

Du Lhut smilede og rystede på hovedet. "Deres ven er en tapper mand," sagde han, "hvis han tror, at vi fire kan forfølge hundrede og halvtreds."

"Sig ham, Amos, at Herren skal hjælpe os," sagde han ivrigt. "Sig, at han skal kæmpe på vor side mod disse Djævelens børn, så at vi skal tilintetgøre dem. Hvad er det franske udtryk for "ingen pardon"? Jeg kunne lige så gerne gå omkring med mundlås som være sammen med folk, der ikke forstår, hvad jeg siger."

Men du Lhut afslog sømandens forslag. "Nu må vi være forsigtige," sagde han, "for ellers vil vi miste vore skalpe og være

årsag til, at vore venner på St. Marie også mister deres."

"St. Marie!" råbte de Catinat, "er St. Marie i fare?"

"Ja, de er i ulvens klør; dette her skete i går nat. Fæstningen stormedes af halvandet hundrede mænd, de begav sig på vej i morges nordpå og har ligget skjult i skoven mellem Poitou og St. Marie hele dagen."

"Så er vi jo draget midt ind mellem dem?"

"Ja, vi er draget midt ind mellem dem. De har sikkert hvilet i dag og sendt spejdere ud. Brune Elg og hans søn var en af dem og kom os på sporet. I nat..."

"I nat vil de angribe St. Marie?"

"Det er muligt, men så fåtallige som de er, tror jeg næppe, at de vover det. Nå, vi kan ikke gøre noget andet end skynde os tilbage for at underrette dem om den truende fare."

Således vendte de om og begyndte den trættende vej tilbage med hjerterne så fulde, at de hverken ofrede den vej, som de havde tilbagelagt, eller den, som de havde foran sig, en eneste tanke. Gamle Ephraim, som var mindre vant til at gå end de andre, haltede og havde ømme fødder; men trods sin alder var han sej som valnøddetræ og udholdende. Du Lhut gik atter i spidsen og førte dem mod nord.

Månen skinnede klart, men var til liden nytte for vandrerne i den dybe skov. Der, hvor der om dagen havde været skyggefuldt, var det nu så bælgmørkt, at de Catinat ikke engang kunne se stammerne, som han stødte imod. Her og der kom de til en lille åben plads, som lå badet i måneskin, men du Lhut foretrak at undgå disse og hellere gå uden om dem. Vinden var frisket op, og luften var opfyldt af grenenes og bladenes raslen. Bortset fra denne ensformige lyd, ville alt have været stille, hvis

ikke uglen havde skreget i trætoppene, og natravnens vingeslag over deres hoveder.

Mørkt som det var, gik du Lhut lige så hurtigt som om dagen og var aldrig i tvivl om vejen. Hans kammerater mærkede dog alligevel, at han førte dem i en anden retning, end de havde fulgt om morgenen, for to gange så de den store flod glimte til venstre for sig, mens de tidligere kun havde set dens bifloder. Den anden gang pegede han på et sted på den modsatte side af floden, hvor de kunne se mørke skygger glide over vandet.

"Iroquois-kanoer," hviskede han, "der er ti af dem med 8 mand i hver. Det er en anden gruppe, som også er på vej nordpå."

"Hvorledes ved De, at det ikke er de samme?"

"Fordi vi har krydset sporet af dem inden for den sidste time."

De Catinat var opfyldt af beundring for denne mand, som kunne høre, mens han sov, og finde spor, når selv træstammerne var usynlige for almindelige mennesker. Du Lhut standsede et øjeblik for at iagttage kanoerne, vendte derpå floden ryggen og begav sig atter ind i skoven. Da de havde gået en eller to mil, standsede han pludselig og snusede i luften som en sporhund.

"Jeg kan lugte brændende træ," sagde han, "indenfor en mils afstand i den der retning brænder det."

"Jeg kan også lugte det," sagde Amos, "lad os snige os derhen og se på deres lejr."

"Ja, men vær forsigtig," hviskede du Lhut, "for jeres liv kan afhænge af en kvist, der knækker."

De gik langsomt og forsigtigt, indtil pludselig et flakkende rødt skær lyste op mellem de fjerne stammer. Idet det krøb

gennem underskoven, fandt de et åbent sted, fra hvilket de, uden at risikere at blive set, kunne overskue pladsen.

En stor ild brændte midt i en liden rydning. De røde flammer brølede mod himlen, og røgen spredte sig over dem, så det så ud som et ejendommeligt træ med gråt løvværk og en stamme af ild. Men intet levende væsen var i syne, og den vældige ild brølede og bragede fuldkommen alene i den store, tavse skov. De krøb nærmere og nærmere, men der var ingen bevægelse ud over end de umådelige flammer, som strakte sig opad, og ingen anden lyd end grenenes knitren hørtes.

"Skal vi gå hen til den?" hviskede de Catinat.

Den forsigtige jæger rystede på hovedet. "Det er måske en fælde," sagde han.

"Eller en forladt lejr?"

"Nej, ilden har kun været tændt en times tid."

"For resten er den da meget for stor til at være en lejrild," sagde Amos.

"Hvad tror De, at den skal være godt for?" spurgte du Lhut.

"Et signal."

"Ja, det har De nok ret i. Dette lys er ikke noget sikkert naboskab; lad os forlade det og begive os direkte til St. Marie."

Ilden var snart kun et glimtende punkt bag dem, og til sidst forsvandt det bag træerne. Du Lhut skyndte sig fremad, indtil de kom til kanten af en månelys rydning. Han skulle netop gå uden om den, som han havde gjort med de øvrige, da han pludselig greb de Catinats arm og trykkede ham ned bag en busk, mens Amos gjorde det samme med Ephraim Savage.

En mand kom ind på den anden side af den åbne plads. Han var netop kommet ud fra skoven og krydsede den i skrå retning

mod floden. Hans legeme var foroverbøjet, og da han kom ud i måneskinnet, så de, at det var en indianer i fuld krigsmaling med gamacher, lændeklæde og en musket. Tæt bag ham kom en anden, en tredje, en fjerde og så videre, til det så ud, som om skoven var fuld af dem, og at de aldrig ville få ende. De gled forbi som skygger i måneskinnet, fuldstændig tavse, alle bøjet og løbende på samme hurtige snigende måde. Til sidst kom en mand klædt i en fransk jægerkappe med bøsse og en hue med en ørnefjer på hovedet. Han passerede forbi som de andre, og de forsvandt alle ind i skyggerne lige så stilfærdigt, som de var kommet. Fem minutter forløb, før du Lhut anså det for sikkert at forlade sit skjul.

"For pokker," hviskede han, "talte De dem?"

"Trehundrede og seksoghalvfems," så Amos.

"Jeg fik det til fire hundrede og to."

"Og De troede, der kun var hundrede og halvtreds," råbte de Catinat.

"Ah, men De forstår ikke. Dette var en ny gruppe. De, som har erobret blokhuset, må være derovre, for deres spor går sig mellem os og floden."

"Det kan ikke være de samme," sagde Amos, "ingen af dem havde en frisk skalp."

Du Lhut sendte den unge jæger et anerkendende blik.

"På min ære," sagde han, "jeg vidste ikke, at jeres jægere var så gode. De har et skarpt blik, monsieur, og måske det engang vil more Dem at mindes, at Greysolon du Lhut har sagt det."

Amos rødmede af stolthed over disse ord fra en mand, hvis navn var æret overalt, hvor en handelsmand eller jæger røg sin pibe ved lejrilden. Han ville netop svare, da et forfærdeligt skrig

genlød i skoven, som fra en, der blev drevet mod det yderste af menneskelig lidelse. De stod stille i mørket, mens de atter og atter hørte dette forfærdelige skrig opløfte sig i natten, og genlyde så uhyggeligt gennem skoven.

"De piner kvinderne," sagde du Lhut, "deres lejr er der ovre."

"Kan vi ikke gøre noget for dem?" råbte Amos.

"Min dreng," sagde kaptajnen på engelsk, "vi kan ikke passere et nødsignal uden at forandre kurs. Lad os vende om og gå derhen."

"I den lejr," sagde du Lhut langsomt, "er der næsten seks hundrede krigere. Vi er fire. Hvad De foreslår er galskab. Hvis vi ikke advarer beboerne på St. Marie, vil disse djævle måske lokke dem i en fælde. De samler sig fra alle sider, over land og over vand, og før daggry er de måske tusind. Vor pligt er at fortsætte og advare de andre."

"Han har ret," sagde Amos til Ephraim. "Nej, du må gå ikke alene!" Han greb fat i den stovte gamle sømand og måtte med magt hindre ham i at forlade dem.

"Men en ting kan vi gøre for at forstyrre deres natlige morskab," sagde du Lhut. "Skoven er tør, for der er næppe faldet en dråbe regn i de sidste tre måneder."

"Og så?"

"Vinden står lige ned mod deres lejr og floden ligger bagved."

"Skal vi sætte ild på skoven?"

"Vi kan ikke finde på noget bedre."

På få øjeblikke havde du Lhut samlet en dynge tørre kviste sammen ved en gammel bøgestamme, der var tør som fyrsvamp. Et slag med flinten mod stålet var nok til at tænde en lille lue, som blev større og bredte sig, indtil den løb op ad de

hvide barktrevler, som hang på stammen. En kvart mil længere fremme gjorde han det samme og senere endnu en gang til, så skoven på tre steder stod i lys lue. Idet de skyndte sig bort, hørte de, hvorledes ilden rasede bag dem, og da de omsider nærmede sig St. Marie, kunne de se den lange ildbølge rulle fra vest mod Richelieu-floden, slå op i høje flammer, og fortære en gruppe grantræer, som om det havde været et bundt tændstikker. Du Lhut lo på sin stille måde, mens han så tilbage på det gulrøde skær på himlen.

"Nogen af dem kommer nok til at svømme for at redde sig," sagde han, "for de har ikke kanoer nok til alle. Havde jeg kun to hundrede jægere på den anden side af floden, ville ikke en eneste af dem slippe væk."

"De havde en mand, der var klædt som hvid," bemærket Amos.

"Ja, og han er den værste af dem alle. Hans far var hollandsk købmand, hans mor en iroquois-kvinde, og han går under navn af "den flamske bastard". Jeg kender ham godt og kan sige Dem, at er der brug for en konge i Helvede, så finder man én i hans wigwam. Jeg står i gæld til ham, og får måske anledning til at betale den, før dette er forbi. Nå, der har vi lysene fra St. Marie. Jeg forstår at De sukker lettet, monsieur; efter hvad vi så ved Poitou, har jeg på min ære selv været urolig."

35. Døden banker på

Dagen gryede, da de fire kammerater kom til palisaderne, men skønt det var tidligt, var de undergivne og deres familier allerede på benene og stirrede på den voldsomme ild i syd. De Catinat trængte sig igennem folkemassen og styrtede op ad trapperne til Adèle, som fra sin side fløj ham i møde, så de mødtes i en varm omfavnelse halvt oppe på den store stentrappe med et af disse små, uartikulerede udråb, som er den ægte kærligheds uskrevne sprog. De begav sig sammen, han med sin arm om hendes liv, til den store hal, hvor de la Nouë og hans søn stod og så ud gennem vinduet på det vidunderlige skuespil.

"Ah, monsieur," sagde den gamle adelsmand med et hofmandsmæssigt buk, "det glæder mig atter at se Dem i sikkerhed under mit tag, ikke kun for Deres egen skyld, men for madames øjnes, som, hvis jeg tør sige det, er meget for smukke til at blive ødelagte ved at stirre hele dagen i håb om at se nogen komme ud fra skoven. De har tilbagelagt fyrre mil, monsieur de Catinat og er uden tvivl sulten og træt. Når De er kommet Dem, håber jeg at få revanche i piquet, for forleden aften havde jeg kortene mod mig."

Men du Lhut var trådt ind straks efter de Catinat med sine katastrofale nyheder.

"De vil snart få et andet spil at spille, monsieur de St. Marie," sagde han. "I skovene er der seks hundrede iroquois, der gør sig rede til angreb."

"Nå, nå, vi kan ikke tillade, at vore bestemmelser skal ændres for en håndfuld vildes skyld," svarede de la Nouë. "Jeg må bede

Dem om undskyldning, min bedste de Catinat, for, at De bliver besværet af sådanne mennesker, mens De befinder Dem på min ejendom. I piquet anser jeg Deres skik at begynde med kongen og knægten for temmelig vovelig. Da jeg sidst spillede med de Lannes af Poitou..."

"De Lannes af Poitou er død, ligesom alle hans mænd," sagde du Lhut. "Blokhuset er en rygende askehob."

Greven hævede øjenbrynene og tog en pris snus, idet han bankede let på sin lille guldæskes låg.

"Jeg sagde altid til ham, at hans fæstning ville blive indtaget, hvis han ikke fjernede disse lønnetræer, som voksede helt op til væggene. De er alle døde, siger De?"

"Hver eneste mand."

"Og fortet er brændt?"

"Der står ikke en bjælke tilbage."

"Har De set noget til disse skurke?"

"Vi så spor efter hundrede halvtreds. Endvidere var der hundrede i kanoer, og en gruppe på fire hundrede under den flamske bastards kommando. Deres lejr er ikke fem mil herfra længere ned ad floden, og deres antal kan ikke være mindre end sekshundrede."

"I var heldige at undgå dem."

"Men de var ikke så heldige med at undgå os. Vi dræbte Brune Elg og hans søn og antændte skoven for at drive dem ud af deres lejr."

"Glimrende! Glimrende!" råbte de la Nouë og klappede let i sine hvide hænder. "De har gjort Deres sager fortræffeligt, du Lhut. Men De er vel meget træt, må jeg tro?"

"Jeg er sjældent træt. Jeg er rede til straks at gøre turen om igen."

"I så tilfælde vil De måske være så god at udvælge nogle mænd og vende tilbage til skoven for at se efter, hvad disse skurke tager sig for."

"Jeg er færdig om fem minutter."

"Måske vil du følge med, Achille?" Hans søns mørke øjne og indianske ansigt lyste op med en voldsom glæde.

"Ja! Jeg følger med," sagde han.

"Godt. Vi skal få alt i orden, mens I er borte. Madame, jeg beder Dem undskylde alle disse små ubehageligheder, som ødelægger fornøjelsen ved Deres besøg. Næste gang De kommer her, håber jeg, at vi har udryddet disse uhyrer fra mit gods. Men vi har da vores fordele. Richelieu er en bedre fiskedam, og skovene bedre jagtparker end nogen af dem som kongen kan prale med. På den anden side har vi også vore små ubehageligheder. Undskyld mig et øjeblik, men der er nogle småting, som fordrer min opmærksomhed. De Catinat, De er en prøvet soldat, og jeg vil være taknemmelig for Deres råd. Onega, giv mig mit kniplingslommetørklæde og min ravstok og tag dig af madame, indtil hendes mand og jeg vender tilbage."

Det var fuldt dagslys nu, og den firkantede plads indenfor palisaderne var opfyldt af en urolig folkemængde, som netop havde hørt de dårlige nyheder. De fleste var gamle, prøvede soldater og jægere, som havde tjent i mange indianerkrige, og hvis mørke ansigter og stovte holdning talte for sig selv. De var sønner af en race, som har lugtet mere krudt end nogen anden nation på jorden, og som de stod der i små grupper, diskuterede stillingen og undersøgte deres våben, kunne ingen

anfører ønske sig prægtigere eller mere krigeriske folk. Kvinderne derimod løb blege og åndeløse fra hytterne udenfor, slæbte børnene med sig og bar på skuldrene deres dyrebareste ejendele. Forvirringen, hastværket og børneskrigene stod i skarp modsætning til de rolige og smukke skove rundt omkring, alt belyst af den klare morgensol. Det var ejendommeligt at betragte det fortryllende mangefarvede løvværk og vide, at mordlysten og grusomheden flakkede rundt derude bag det smukke sceneri.

Rekognosceringsgruppen under du Lhuts og Achille de la Nouës kommando var allerede taget afsted, og på godsherrens befaling låstes begge portene med store bomme af egetræ, som blev anbragt i tykke jernkramper på begge sider. Børnene blev sat i den underste forrådskælder med nogle kvinder til at se efter dem, mens de andre blev befalet at have opsigt med brandpøsene og at lade bøsserne. Mændene mønstredes, tooghalvtreds i alt, og fordeltes i flere afdelinger, der skulle forsvare hver sin del af palisaderne. På den ene side var disse bygget næsten helt ned til floden, hvilket ikke alene lettede forsvaret, men også satte dem i stand til at skaffe sig frisk vand. St. Maries både og kanoer var trukket op på bredden. helt til væggen og var dem nu dyrebare som et sidste redningsmiddel, hvis alt andet skulle glippe. Den nærmeste fæstning, St. Louis, lå kun nogle mil længere nede ad floden, og de la Nouë havde allerede sendt et ilbud derned med underretninger om faren.

I alle tilfælde ville den være et tilflugtssted, hvis det værste skulle ske. Og at det kunne gå galt var tydeligt for en så erfaren jæger som Amos Green. Han havde efterladt Ephraim Savage snorkende i dyb søvn på gulvet og gik nu med sin pibe i

munden rundt om palisaderne og undersøgte med kritisk blik alle detaljer. Palisaderne var stærke, ni fod høje, bygget af egetømmer, og ugennemtrængelige for bøssekugler. Halvt oppe var de forsynet med skydehuller til forsvarernes geværer. På den anden side, på mindre end 100 meters afstand, gav træerne ly for de angribende, mens garnisonen var så fåtallig, at ikke mere end tyve mand kunne opstilles på nogen kant. Amos vidste, hvor forvovne og tapre iroquois-indianerne var, hvor listige og opfindsomme, og hans ansigt formørkedes, da han tænkte på det unge par, som havde rejst så langt under hans beskyttelse, og på kvinderne og børnene, som han havde set søge tilflugt i fortet.

"Ville det ikke være bedre at sende dem ned ad floden?" foreslog han godsherren.

"Det skulle jeg gerne gøre, monsieur, og hvis vi alle er i live i nat og vejret er overskyet, skal vi forsøge det. Men jeg kan ikke undvære en eneste mand for at beskytte dem og kan ikke sende dem bort uden eskorte, når jeg ved, at iroquois-indianernes kanoer er på floden, og deres spejdere sværmer på bredderne."

"De har ret, det ville være tåbeligt."

"Jeg har anbragt Dem på østsiden med Deres venner samt 15 mand. Monsieur de Catinat, vil De overtage kommandoen over denne gruppe?"

"Med fornøjelse."

"Jeg overtager sydsiden, som ser ud til at blive farligst. Du Lhut får nordsiden, og fem mand burde være nok til at bevogte floden."

"Har vi nok proviant og krudt?"

"Jeg har tilstrækkeligt med mel og røgede ål til at vare denne affære ud. Dårlig kost, min bedste de Catinat, men De har vel hørt i Holland, at et bæger digevand efter et slag smager bedre end den flaske Frontenac, som De var med til at tømme forleden aften. Hvad krudt angår, så har vi vore handelsforråd at tage af."

"Vi har vel ikke tid til at hugge disse træer væk?" spurgte soldaten.

"Umuligt. Liggende på jorden vil de yde endnu bedre beskyttelse end som de står."

"Men buskadset mellem østsiden og skovbrynet? Det er god beskyttelse for deres tirailleurer."

"Ja, det burde brændes af med det samme."

"Nej, vi kunne gøre noget endnu bedre," sagde Amos, "vi kunne lægge en fælde for dem. Hvor er krudtet, som De talte om?"

"Hovmester Theuriet er ved at udlevere det fra lageret."

"Godt." Amos forsvandt op ad trappen og vendte tilbage med en lærredspose i hånden. Denne fyldte han med krudt, og efter at have kastet den over skulderen, bar han den ud til buskadset og stillede den ved foden af birken og skar et lille stykke bark væk lige over den. Derpå dækkede han krudtposen med grene og tørt løv, så den så ud som en jordhøj. Da han havde arrangeret det hele, som han ønskede, vendte han tilbage, klatrede op på palisaderne og hoppede ned på den anden side.

"Nu tror jeg, vi er rede til at tage imod dem," sagde godsherren. "Hvis blot kvinderne og børnene var i sikkerhed; men hvis alt går godt, skal vi sende dem ned ad floden i nat. Har nogen set noget til du Lhut?"

"Jean har det skarpeste øre af os alle, Deres Nåde," sagde en mand tæt ved messingkanonen, "han mente at høre skud for et par minutter siden."

"Så er han stødt sammen med dem. Etienne, tag ti mand med dig over til den tørre eg for at dække dem, hvis de går på tilbagetog, men gå under ingen omstændigheder længere væk. Vi er allerede alt for få. Måske De ønsker at sove en smule, de Catinat?"

"Nej, det er mig umuligt at sove."

"Her kan vi ikke gøre noget mere. Hvad siger De til et parti piquet? Kortene vil hjælpe os at fordrive tiden."

De gik op i den øverste hal, hvor Adèle kom ind og satte sig ved siden af sin mand, mens den mørke Onega krøb sammen ved vinduet og så med brændende blikke mod skoven. De Catinat ofrede kortene liden opmærksomhed, for han tænkte på den forestående fare og på den kvinde, hvis hånd hvilede i hans. Den gamle derimod var højst interesseret, lo og bandede, alt eftersom han havde held eller uheld. Pludselig mens de spillede, hørtes to skarpe smæld udefra.

"Der er nogen, som banker," råbte Adèle.

"Det er døden, der banker," sagde indianerkvinden ved vinduet.

"Ja, ja, det var to strejfkugler, som ramte træværket. Vinden forhindrede os i at høre skuddet. Kortene er blandet, jeg tager af, og De giver. Stikket tror jeg var mit."

"Der kommer mænd styrtende ud fra skoven," råbte Onega.

"Så, nu begynder det at blive alvorligt," sagde den gamle, "vi må afslutte spillet senere; men husk, at det er Deres tur til at give. Lad os se efter, hvad det er."

De Catinat havde allerede skyndt sig til vinduet. Du Lhut, den unge Achille de la Nouë og otte af besætningen løb med bøjede hoveder hen til palisaderne, hvis port blev åbnet for at slippe dem ind. Her og der mellem træerne sås små røgskyer, og en af flygtningene, som havde hvide lærredsbukser begyndte pludselig at hoppe i stedet for at løbe, og en rød plet blev synlig på det hvide tøj. To andre tog ham i deres arme, og alle tre styrtede ind side om side, mens porten blev slået i efter dem. Et øjeblik efter glimtede det, og kanonen dundrede, mens en lang røgsky blev synlig ved skovbrynet og en regn af kugler smadrede mod træværket som hagl mod et vindue.

36. Palisaderne indtages

Efter at de Catinat havde overladt Adèle i sin indianske værtindes varetægt og advaret hende mod at stå tæt ved vinduet, greb han sin bøsse og skyndte sig ned trapperne. Mens han gik, peb en kugle forbi og fløj ind i væggen. Godsherren var allerede gået ned og stod nu ved porten og talte med du Lhut.

"Tusind, siger De?"

"Ja, vi fandt et nyt spor... mindst tre hundrede. Det er mohawker og cayugas, og nogle få fra oneida. Vi kæmpede flygtende et par mil og mistede fem mand."

"Alle døde, håber jeg?"

"Jeg tror det, men de var tæt på at afskære os tilbagetoget. Jean Mance blev skudt i benet."

"Jeg så, at han blev ramt."

"Hvis de indtager palisaderne, så er det bedst at trække sig tilbage til det store stenhus. Vi kan næppe håbe at holde dem, når vi er en mod tyve."

"Alting er rede."

"Med kanonen kan vi forhindre kanoerne i at komme forbi, så at vi i nat kan sende kvinderne og børnene bort."

"Det var også min hensigt. Vil De overtage kommandoen på nordsiden? Kom over til mig med ti mand, så skal jeg komme Dem til hjælp, hvis de skifter taktik."

Skuddene knitrede nu uophørligt fra skovbrynet, og luften var fuld af kugler. De angribende var alle øvede skytter, mænd, der var vant til at ernære sig ved bøssen, og for hvem en skælvende hånd eller et usikkert øje var det samme som fattigdom og elendighed. Enhver åbning blev der sigtet på, og

en hue, som blev holdt op over palisaderne, blev øjeblikkelig skudt bort fra det geværløb, som den hang på. Forsvarerne var på den anden side vel øvede i indianerkrig og kendte til enhver list, som kunne beskytte dem selv eller lokke fjenden til at blotte sig. De holdt sig ved siden af skydehullerne, så ud gennem revnerne og skød, så ofte anledning bød sig. Et rødt ben, som stak op i luften bag en træstamme, viste hvor mindst en kugle havde truffet, men der fandtes ellers kun lidt at sigte på med undtagelse af lidt røg eller nogle glimt, som lyste op mellem løvet, eller en eller anden skygge, som styrtede fra det ene træ til det andet. Syv af canadierne var allerede såret, men kun tre dødeligt. De 4 andre stod modigt igen på sine poster, skønt en, som var blevet skudt gennem kæben, stod spyttede tænderne ned i bøsseløbet sammen med kuglen, da han ladede. Kvinderne sad på række på jorden under skydehullerne, hver med en kopfuld kugler og en æske med krudt, og leverede de ladte geværer til mændene på de steder, hvor hurtig skydning var nødvendig.

I begyndelsen var angrebet rettet mod sydsiden, men efterhånden, som der kom nye skarer af indianere, spredte de sig, indtil også hele østsiden blev beskudt og efterhånden også nordsiden. Fæstningen var omgivet af røg med undtagelse af den side, som strakte sig ned mod floden. Ved den anden bred sværmede det med kanoer, og da en, bemandet med ti krigere, søgte at komme forbi op mod strømmen, slog et velrettet skud fra bronzekanonen den ene side ind og fik fartøjet til at synke, mens et andet, ladet med skrå, kun lod fire af dem i live, hvis høje skalpelokker stak op over vandet som rygfinnerne på en mærkelig fisk. De la Nouë havde befalet, at kanonen på

landsiden ikke skulle bemandes; for den store åbning tiltrak fjendens ild, og af de sårede tilhørte halvdelen kanonbemandingen.

Den gamle adelsmand med sine hvide kniplinger og sin ravstok stavrede rundt bag de solbrændte, krudtsværtede mænd, bankede på sin snusdåse, kom med små vittigheder og så betydelig roligere ud nu end da han spillede piquet.

"Hvad mener De om det, du Lhut?" spurgte han.

"Jeg synes, ikke det går så godt. Vi mister alt for mange mænd."

"Nå, hvad andet kan man vente, min ven? Når tusind bøsser rettes mod et så lille sted som dette, så må nogen bøde for det. Ah! Min stakkels ven, du har også fået din del."

Manden, der stod nærmest ved ham, faldt pludselig omkuld med ansigtet mod jorden. Du Lhut så på ham og vendte sig derefter om.

"Han står ikke foran noget skydehul, men blev alligevel truffet i skulderen," sagde han, "hvad kan det skyldes? Ah, ved St. Anne, se der." Han pegede på en lille røgsky i toppen af en høj eg.

"Den skurk kan se over palisaderne. Men stammen er næppe tyk nok til at beskytte ham så højt oppe. Den stakkel har ikke længere brug for sin bøsse, og jeg ser, at den er forsynet med fængkrudt."

De la Nouë lagde sin stok, smøgede ærmerne op, greb den dødes bøsse og skød efter den lurende kriger. To grene blev revet løs fra træet, og et grinende, blåt ansigt blev synligt et øjeblik og udstødte et hånligt skrig. Hurtig som lynet førte du Lhut geværet til skulderen og fyrede. Manden gjorde et vældigt

spring og tumlede ned gennem det tætte løvværk. Halvfjerds til firs fod under ham stak en gren ud, og på den faldt han med en lyd som en sten, der falder på sumpet jord, og blev hængende og svingede langsomt frem og tilbage som en rød las med skalplokken mellem fødderne. Canadierne opløftede et glædesråb, som overdøvedes af de vildes morderiske hylen.

"Det rykker i hans lemmer. Han er ikke død," råbte de la Nouë.

"Lad ham dø der," sagde den gamle jæger koldblodigt og ladede sit gevær. "Ah, der er den grå hat igen, den kommer altid frem, når min bøsse er tom."

"Jeg så en hat med fjer mellem buskene derovre."

"Det er den flamske bastard. Jeg ville hellere have hans skalp end hundrede af hans bedste krigeres."

"Er han da så tapper?"

"Ja, han er tapper nok, det kan ikke nægtes, hvorledes kunne han ellers kunne være iroquois-høvding? Men han er desuden listig, snu og grusom. Å, min Gud, hvis alt, hvad der fortælles om ham, er sandt, så er hans grusomhed utrolig. Jeg ville ikke engang kunne nævne de grusomheder, denne mand har begået. Der er han igen."

Den grå hat med fjerbusken blev atter synlig i en åbning i krudtrøgen. De la Nouë og du Lhut fyrede begge på samme tid, og hatten fløj op i luften. I samme øjeblik delte buskene sig, og en høj kriger kom frem foran forsvarerne. Hans ansigt var en indianers, men måske noget lysere, og et spidst, sort skæg hang ned over hans jagtfrakke. Han strakte hænderne hånende frem, stod lidt stille og betragtede dem og styrtede derefter tilbage i

krattet midt under en regn af kugler, som klippede kvistene hele vejen rundt omkring ham.

"Ja, vist er han tapper," gentog du Lhut med en ed. "Deres folk synes, at dømme efter deres skydning, at benytte spaden mere end bøssen. Men de synes nu at samle sig på østsiden. Jeg tror, de vil storme der inden længe."

Skydningen var tiltaget betydeligt på den side, som forsvaredes af de Catinat, og det var tydeligt, at indianernes hovedstyrke var samlet der. Hver sten, stamme og busk spyede ild, og kuglerne hvinede gennem skydehullerne. Amos havde lavet sig et lille hul omtrent en fod fra jorden og lå nu på maven og ladede og skød på sin rolige metodiske måde. Tæt ved ham stod Ephraim Savage med sammenpressede læber, og øjnene, der gnistrede under de buskede bryn, hvilede truende på amalekiterne. Hatten var faldet af, hans grå hår flagrede for vinden, store krudtpletter dækkede hans ansigt, og en rift tværs over højre kind viste, hvor en kugle havde strejfet. De Catinat viste sig som en erfaren soldat, gik frem og tilbage mellem sine mænd, uddelte korte ordrer og lovord, som opildner og varmer hjertet og får kinden til at rødme. Syv af hans mænd var såret, men efterhånden som angrebet tiltog her, mindskede det på de andre sider, og godsherren, hans søn og du Lhut kom med 10 mand til forstærkning. De la Nouë holdt sin snusdåse frem til de Catinat, da et skarpt skrig bagfra fik ham til at vende sig om. Onega, indianerkvinden, vred hænderne over sin søns legeme. Et blik viste, at kuglen var gået gennem hans hjerte, og at han var død.

Et øjeblik blev den gamle adelsmands tynde ansigt lidt blegere, og hånden, som holdt den lille gulddåse, dirrede som

en gren for vinden. Derpå stak han den atter i lommen og blev herre over den bevægelse, der havde forrådt sig i hans ansigt.

"De la Nouës dør altid på ærens mark," bemærkede han, "jeg tror, vi skal bruge flere mænd der henne i krogen ved kanonen."

Og nu forstod de, hvorfor indianerne havde valgt østsiden til angreb. Det var på grund af buskadset, som lå mellem skovbrynet og palisaderne. De stormende kunne snige sig derhen og samle sig til et sidste tilløb. Først en, så en anden, så en tredje, krøb over den lille, åbne plads og kastet sig ned mellem buskene. Den fjerde blev skudt og lå med knækket ryg nogle skridt fra skovbrynet, men en strøm af krigere vovede forsøget, indtil seksogtredive var nået derhen, og den lille plads var fuld af skjulte vilde. Amos Greens time var nu kommet.

Fra det sted, hvor han lå, kunne han se det mærke, som han havde sat på birkestammen, og han vidste, at posen med krudt lå lige under dette. Han sigtede på det og sænkede bøssen, indtil han troede at have nået træets fod. Det første skud havde ingen virkning, så at han anden gang sigtede en fod lavere. Kuglen trængte ind gennem posen, og en eksplosion fandt sted, som rystede stenhuset og fik palisaderne til at bøje sig som græsstrå for vinden. En vældig røgsøjle hævede sig over træernes toppe, og efter knaldet indtrådte en dødsstilhed, som kun blev afbrudt af lyden af faldende legemer. Derpå fulgte et glædesskrig fra forsvarerne og et vanvittigt hyl fra skoven, mens geværilden rasede værre end nogensinde før.

Det var et frygteligt slag. Af de seksogtredive krigere, alle udvalgt for deres tapperheds skyld, nåede kun fire skoven, og de var så forrevne og sårede, at de var ude af stand til at kæmpe videre. Indianerne havde allerede lidt store tab, og denne nye

ulykke fik dem til at tænke på en ny angrebsplan; for iroquois-indianerne var lige så forsigtige som tapre, og den høvding havde størst anseelse, som bedst forstod at spare sine mænds liv. Skydningen mindskedes efterhånden og døde snart efter ud.

"Er det muligt, at de vil opgive angrebet?" råbte de Catinat glad. "Amos, jeg tror sandelig, at De har reddet os."

Men den erfarne du Lhut rystet på hovedet. "En ulv ville lige så lidt slippe et halvt afgnavet ben, som en iroquois-indianer en pris som denne."

"Men de har lidt store tab."

"Ja, men ikke så store som vi i forhold til antallet. De har mistet halvtreds mand af tusind, og vi tyve af tres. Nej, nej, de holder kun krigsråd, og vi vil snart høre fra dem igen. Men det vil måske trække ud nogle timer, og hvis De vil følge mit råd, så går De hen og lægger Dem en times tid, for jeg kan se på Deres øjne, at De ikke er så vant som jeg til at være uden søvn, og i nat vil vi næppe få megen hvile."

De Catinat var virkelig så træt, som et menneske kan være. Amos Green og sømanden havde allerede indhyllet sig ind i deres tæpper og sov trygt i ly af trævæggen. Officeren skyndte sig op for at sige nogle beroligende ord til sin Adèle, og efter at han så havde kastet sig ned på en sofa, sov han en udmattet mands drømmeløse søvn. Da han atter blev vækket af geværilden fra skoven, stod solen allerede lavt på himlen, og aftenens dæmpede lys farvede værelsets nøgne vægge. Han rejste sig hurtigt fra sofaen, greb sit gevær og styrtede ned. Forsvarerne stillede sig atter ved skydehullerne, mens du Lhut, de la Nouë og Amos Green hviskede ivrigt med hinanden. Han

så, at Onega fremdeles sad sørgende ved sin søns lig uden at have forandret stilling fra om morgenen.

"Hvad er der? Kommer de igen?" spurgte han.

"De har noget djævelskab i sinde," sagde du Lhut og så ud gennem hullet. "De samler sig ved østsiden, mens geværilden kommer fra nord. Indianerne plejer ikke at angribe på åben mark, men frygter de at vi får hjælp fra fortet, forsøger de det måske alligevel."

"Skoven foran os vrimler af dem," sagde Amos, "og de er lige flittige som bævere i et buskads."

"Måske de agter at dække de angribende med ild fra siden?"

"Det er netop, hvad jeg tror," sagde du Lhut. "Lad os få reservekanonen herhen, og alle mand undtagen fem til hver side."

Han havde næppe udstedt denne befaling, før de hørte et højt skrig fra skoven, og en masse krigere styrtede frem over det åbne land, hylende, springende og svingende med deres bøsser og tomahawker. Med deres malede ansigter, udtværede og stribede i enhver tænkelig farve, flagrende skalpelokker, svingende arme, åbne munder og vridende og forvrængede kroppe, kunne man ikke forestille sig nogen være flok nogensinde i en sovendes værst mareridt. Nogle af dem, som gik i spidsen, bar kanoer, som de stillede op mod palisaderne og klatrede op ad ligesom på stormstiger. Andre skød mellem palisadernes revner og skydehuller, og deres geværmundinger rørte forsvarernes, mens endnu andre uden hjælp klatrede op på palisaderne og sprang uden frygt ned på den anden side. Canadierne gjorde så megen modstand, som man kunne vente af mænd, der vidste, at ingen pardon gaves. Så længe de havde

tid at lade, skød de og brugte senere deres bøsser som køller, og knuste hvert et rødt hoved, som viste sig. Tumulten var djævelsk, franskmændenes råb og skrig, indianernes hyl og kvindernes jammer blandedes sammen i en forfærdelig kakofoni, over hvilken godsherrens gennemtrængende stemme kunne høres opildne sine undergivne til at stå fast. Med kården i hånden, uden hat, parykken på sned og fuldstændig glemmende sin værdighed viste den gamle, hvorledes en soldat, som har været ved Rocroy, skulle opføre sig, og befandt sig altid med du Lhut, Amos, de Catinat og Ephraim Savage, der hvor kampen var hedest. Så fortvivlet kæmpede de, at skønt halvtreds indianere var inden for palisaderne, havde de slået næste dem alle ihjel eller fordrevet dem, da en ny masse strømmede ind over sydsiden, som nu var blevet berøvet sine forsvarere. Du Lhut så straks, at indhegningen var tabt, og at kun én ting kunne redde dem.

"Hold stand et øjeblik," skreg han og styrtede hen til bronzekanonen, slog ild med stålet og fyrede den af midt i klyngen. Da de standsede et øjeblik, stak han en spiger ned i fænghullet og bankede den ned med bøssekolben. Derefter skyndte han sig tværs over gården, og fornaglede den anden, vendte så tilbage til porten, hvor de overlevende forsvarere var blevet trængt tilbage af de angribende. Canadierne ilede ind og slog den tunge træport i, idet den knuste benet på den indianer, som var i spidsen. Så fik de endelig et øjebliks pusterum.

37. Munken kommer

Deres stilling var imidlertid meget dårlig. Havde de tabte kanoner kunnet vendes mod porten, ville al videre modstand have været forgæves, men du Lhuts åndsnærværelse frelste dem fra denne fare. Begge kanonerne på flodsiden og bådene var i sikkerhed, for de dækkedes fra husets vindue. Men forsvarernes antal var betydelig mindsket, og de overlevende trætte, sårede og udmattede. Nitten havde nået bygningen, men en af dem var skudt tværs gennem kroppen og lå og jamrede sig i salen, mens en andens skulder var kløvet af en tomahawk, så han ikke længere kunne holde sin bøsse. Du Lhut, de la Nouë og de Catinat var uskadte, men Ephraim Savage havde et var ramt i armen, og Amos blødte af et sår i ansigtet. Af de andre var næppe nogen usårede, men ingen havde tid til at tænke på det, for faren var overhængende, og de var fortabt, hvis de ikke handlede. Nogle få skud fra vinduerne var nok til at tvinge indianerne til at rømme indhegningen, men på den anden side var de nu beskyttet af palisaderne, fra hvis bagside de vedligeholdt en skarp ild mod husets vindue. Et halvt dusin mænd besvarede deres ild, mens lederne rådslog om, hvad man burde gøre.

"Vi har femogtyve kvinder og fjorten børn," sagde de la Nouë, "og jeg er sikker på, at I er enige med mig i, at den første omsorg må gælde dem. En del af jer har ligesom jeg mistet sønner og brødre i dag, lad os da i det mindste søge at redde vore hustruer og søstre."

"Ingen iroquois-kanoer er passeret op ad floden," sagde en af canadierne, "og hvis kvinderne kommer afsted i ly af mørket,

kan de flygte til fortet."

"Ved St. Anne af Beaupré," råbte du Lhut, "jeg tror, det ville være godt, om De kunne redde mændene ud også, for jeg kan ikke indse, hvorledes vi kan forsvare os til i morgen."

En samtykkende mumlen hørtes fra de andre canadiere, men den gamle adelsmand rystede bestemt på sit parykprydede hoved.

"Nå, nå, hvad er det nu for noget snak!" råbte han, "skal vi overgive St. Maries hovedbygning, blot fordi at nogle vilde har behaget at angribe os? Nej, nej, mine herrer, vi er endnu næsten en snes, og når fortets garnison senest i morgen tidlig erfarer, i hvilken stilling vi befinder os, vil den sikkert sende os forstærkninger."

Du Lhut rystede sørgmodigt på hovedet. "Hvis De bliver, skal jeg ikke forlade Dem, men det er synd at ofre tapre mænd for intet."

"Kanoerne kan næppe rumme kvinderne og børnene," råbte Theuriet. "Vi har to større og fire mindre. Der er ikke plads til en eneste mand."

"Nuvel, det afgør sagen," sagde de Catinat, "men hvem skal ro dem?"

"Der er kun nogle få mil ned ad floden, og alle vore kvinder er vant til at bruge årerne."

Indianerne var nu meget stille, og kun et tilfældigt skud fra palisaderne røbede, at de befandt sig i nærheden. Deres tab havde været stort, og de var optaget af enten at samle sammen deres døde eller rådslå om, hvad de nu skulle foretage sig. Det begyndte at skumre, og solen stod allerede bag trætoppene. Efter at de la Nouë havde sat en mand på vagt ved hvert vindue,

begav de sig til husets bagside, hvor kanoerne lå optrukne ved stranden.

"Vi har heldet med os," sagde Amos, "for det bliver skyet, og natten bliver mørk."

"Ja, det er sandelig et held; for det er kun tre dage efter solhverv," svarede du Lhut. "Jeg undrer mig over, hvorfor indianerne ikke har afskåret os fra floden; deres kanoer er sikkert gået sydover for at hente forstærkning. De kan vende tilbage når som helst, så vi har ingen tid at spilde."

"Om en time vil det være mørkt nok til at begive sig afsted."

Kvinderne og børnene var samlet, og alle blev anvist en plads i bådene. De undergivnes hustruer, kraftige, hårdføre kvinder, som tilbragte deres liv under stadig truende farer, var næsten alle rolige og sindige, skønt nogle af de yngre græd. En kvinde er altid modigere end en mand, når hun har et barn at sørge for, og derfor fik hver gift kvinde et barn under sin beskyttelse. Til Onega, godsherrens indianske hustru, som var lige så snu og erfaren som en indianerhøvding, fik kommandoen.

"Der er ikke langt derhen, Adèle," sagde de Catinat, da hans hustru klyngede sig til hans arm. "Du husker, da vi hørte Angelus på vejen gennem skoven. Det kom fra St. Louis, og der er kun et par mil dertil."

"Men jeg vil ikke forlade dig, Amory, hidtil har vi delt alle bekymringer, alle sorger. O, Amory, hvorfor skulle vi ikke gøre det nu også?"

"Min elskede, I skal underrette dem på fortet om, hvorledes det står til her, så at de kan sende os hjælp."

"Lad de andre gøre det, så bliver jeg, jeg skal ikke være unyttig, Amory. Onega har lært mig at lade en bøsse, og jeg skal

ikke være bange... det lover jeg... når du kun lader mig få lå til at blive her."

"Du må ikke bede om det, Adèle, det er umuligt, mit barn; jeg kan ikke tillade det."

"Men jeg føler, at det ville være bedst således."

Mandens simplere tænkemåde har endnu aldrig lært at værdsætte de fine instinkter, der leder en kvinde.

De Catinat argumenterede og formanede, til hun blev tavs, om end ikke overbevist.

"Gør det for min skyld, min elskede. Du ved ikke, hvor godt det vil være for mig at vide, at du befinder dig i sikkerhed, og du behøver ikke at være ængstelig for mig, for vi kan med lethed forsvare os til i morgen; da vil der komme folk fra fortet; jeg har hørt, at de har rigeligt med kanoer der, og siden hen skal vi mødes igen."

Adèle var tavs, men hun trykkede hans arm hårdt. Han forsøgte fremdeles at berolige hende, da et udråb hørtes fra vagten i vinduet på flodsiden.

"Der er en kano på floden nord for os," råbte han.

De belejrede så bestyrtede på hinanden. Indianerne havde altså afskåret dem tilbagetoget.

"Hvor mange krigere er der i den?" spurgte de la Nouë.

"Jeg kan ikke se det på grund af mørket, og den er i skyggen af bredden."

"Hvorhen styrer den?"

"Den kommer her hen. Å, nu kommer den frem, så jeg kan se den. Herren være lovet, jeg skal skænke kirken i Quebec et dusin vokslys, hvis jeg lever næste sommer."

"Hvad er det da?" råbte den gamle utålmodigt.

"Det er ikke en iroquois-kano, kun én mand er i den, og det er en canadier."

"En canadier," råbte du Lhut og styrtede hen til vinduet. "Hvad er det for en galning, som vover sig ud i en sådan hvepserede? Ah, jeg kan se ham nu, han holder sig et stykke fra bredden for at undgå deres ild. Nu er han midt på floden og kommer her hen imod. Det er, min sjæl, ikke første gang, at den gode fader har en åre i hånden."

"Det er en jesuit," sagde en af de andre og strakte hovedet frem; "de er altid der, hvor faren er størst."

"Jeg kan se hans kappe," sagde en anden, "det er en franciskanermunk."

Et øjeblik senere hørtes lyden af en kano, som stødte mod stenene. Porten åbnedes, og en mand klædt i en franciskanermunks lange, mørke kappe trådte ind. Han kastede hurtigt et blik omkring sig og gik frem til de Catinat og lagde sin hånd på hans skulder.

"Jaså! De er altså ikke undsluppet mig," sagde han. "Vi har fundet ugræsset, før det har fået tid til at slå rod."

"Hvad mener De, fader," spurgte de la Nouë, "De må tage fejl. Dette er min ven, Amory de Catinat, af adelig fransk herkomst."

"Dette er Amory de Catinat, kætteren og huguenotten," råbte munken. "Jeg har forfulgt dem op ad St. Lawrence og Richelieu, og jeg skulle have forfulgt dem til verdens ende for at føre dem tilbage med mig."

"Så, så, fader, Deres nidkærhed fører Dem for vidt," sagde godsherren. "Hvorhen tænker De at føre min ven?"

"Han skal rejse tilbage til Frankrig, sammen med sin hustru. I Canada findes ikke plads til kættere."

Du Lhut brast ud i latter. "Hvis De ville føre os alle tilbage til Frankrig, så ville vi være Dem yderst taknemmelige."

"Og husk," sagde de la Nouë, "at De befinder Dem under mit tag og taler om min gæst."

Men munken blev ikke bragt ud af fatning ved den gamle soldats panderynken.

"Se på dette," sagde han og trak et papir frem, "det er undertegnet af guvernøren og opfordrer Dem til at sende denne mand tilbage til Quebec. Å, monsieur, da De efterlod mig på øen den morgen, troede De vel ikke, at jeg skulle vende tilbage til Quebec efter dette og forfølge Dem så mange hundrede mil? Men nu har jeg Dem og skal ikke slippe Dem, før jeg ser Dem ombord på det fartøj, som skal føre Dem og Deres hustru tilbage til Frankrig."

Til trods for den bitre hævnlyst, som lyste i munkens øjne, kunne de Catinat ikke lade være at beundre mandens energi og udholdenhed.

"Det forekommer mig, at De ville have passet bedre som soldat end som en Kristi efterfølger, men eftersom De har fulgt mig hertil, og vi ikke kan komme herfra, så må vi afgøre sagen en anden gang."

Men de to amerikanere var mindre stemte for en så fredelig løsning af spørgsmålet. Ephraim Savages skæg strittede af ilterhed, og han hviskede noget til Amos.

"Kaptajnen og jeg kan med lethed gøre det af med ham," sagde den unge jæger til de Catinat, idet han trak ham afsides, "hvis han kommer os i vejen, så må han bøde for det."

"Nej, nej, Amos, lad ham være, han gør, hvad han anser for sin pligt, skønt hans trosiver er større end hans barmhjertighed.

Men nu begynder det at regne og er sikkert mørkt nok for bådene."

En stor gråbrun sky havde spredt sig over himlen og mørket var tiltaget, så at de næppe kunne se floden foran sig. Indianerne i skoven og bag palisaderne var tavse, med undtagelse af et skud i ny og næ; men råb og hyl fra folkenes hytter røbede, at disse blev plyndret. Pludselig brød et dæmpet rødt skær frem over tagene.

"De har sat ild på dem," råbte du Lhut. "Kanoerne må nu afsted, for snart vil hele floden være oplyst. Skynd jer, skynd jer, vi må ikke miste et øjeblik."

De havde ikke tid at sige farvel. Efter et flygtigt kys blev Adèle revet bort og sat i den mindste kano, som hun delte med Onega, to børn og en ældre pige. De andre indtog skyndsomst deres pladser, og efter nogle øjeblikke havde de sat fra land og var forsvundet i mørket. Den store sky opløste sig, og regnen slog voldsomt mod deres ansigter, idet de anstrengte øjnene for at opdage bådene.

"Gud være lovet for regnen," sagde du Lhut, "den vil hindre hytterne i at flamme op for hurtigt."

Men han glemte, at selv om taget var vådt, så var det indre tørt som en fyrsvamp. Han havde næppe talt ud, før en lang, gul lue skød ud gennem vinduet, derpå flere og flere indtil det halve tag ramlet og hytten brændte som en tjæretønde. Ilden bragede og gnistrede i skylregnen; men næret indefra steg flammerne højere og højere, og kastede et rødt skin på de store træer, hvis stammer så ud som glinsende kobber. Ildskæret belyste indhegningen og en stor del af floden. Et vildt hyl fra skoven

røbede, at de vilde havde opdaget kanoerne, som nu også kunne se fra vinduet på kun en kvart mils afstand.

"De løber gennem skoven ned til stranden," råbte de Catinat.

"De har nogle kanoer der nede," sagde du Lhut.

"Men de er tvunget til at rejse forbi os," sagde de la Nouë, "gå over til kanonerne og se, om vi ikke kan standse dem."

De var næppe kommet derhen, før to store kanoer fulde af krigere skød ud fra stranden, lige foran fæstningen, styrtede ned ad strømmen og begyndte som vanvittige at forfølge flygtningene.

"Jean, du er vor bedste skytte," råbte de la Nouë, "pas på, når de passerer den store gran. Lambert, tag du den anden. Deres liv, som vi elsker, afhænger af jeres skud."

De to gamle artillerister ventede, til kanoerne var lige ud for dem. Ilden rasede vildere og højere, og den brede flod lå der som en umådelig metalplade med to mørke linjer, der betegnede kanoerne, der hurtigt kom glidende ned over strømmen. Den ene var halvtreds meter efter den anden, men i dem begge anstrengte de sig med årerne til det yderste, opægget ved råb fra sine kammerater på de skovklædte strande. Flygtningene var allerede forsvundet ved en bøjning af floden.

Da den første kano kom midt foran den anden kanon, som var lavest, gjorde canadieren korsets tegn over fænghullet og fyrede. De ivrige iagttagere udstødte først et glædesskrig, men straks efter et råb af bestyrtelse. Ladningen traf vandfladen, tæt ved målet og sprøjtede en sådan vandmængde over båden, at det et øjeblik så ud, som om den var blevet sænket. Men i næste øjeblik skød kanoen uskadt afsted, bortset fra at en indianer havde mistet sin åre, mens hans hoved sank ned mod den, som

sad foran ham. Den anden artillerist sigtede på samme kano, men da han strakte lunten frem for at fyre, kom en kugle fra palisaderne, og han faldt død om uden et suk.

"Dette her er noget, jeg forstår mig på," sagde Ephraim og styrtede pludselig frem. "Men når jeg skyder en kanon af, vil jeg rette den ind selv. Hjælp til med håndspagen og vend den lige mod øen. Sådan, lidt lavere, nu har jeg dem." Og så fyrede han.

Det var et prægtigt skud. Hele ladningen traf kanoen seks fod bag boven og knuste den som en æggeskal. Inden røgen spredte sig, var den gået til bunds, og den anden båd standset et øjeblik for at redde de sårede. De øvrige, som var lige så meget hjemme i vandet som på land, svømmede ind til stranden.

"Hurtigt, hurtigt!" råbte de la Nouë. "Lad kanonen igen! Endnu kan vi måske ramme den anden."

Men det skulle ikke lykkes. Længe før de havde fået den klar, havde iroquois-indianerne taget deres sårede krigere op og var roet ned ad floden. Mens de fo'r forbi, døde ilden fra de brændende hytter, og regn og mørke omgav dem atter.

"Min Gud," råbte de Catinat vildt, "de vil blive fanget! Lad os forlade huset og tage en båd og forfølge dem! Kom! Kom! Der er ingen tid at spilde."

"Monsieur, Deres naturlige ængstelse fører Dem for vidt," sagde godsherren koldt. "Jeg er ikke til sinds at forlade min post så let."

"Å, hvad er det? Bare træ og sten, som kan bygges op igen! Men tænk Dem kvinderne i disse djævles hænder! Kom, kom, for Guds skyld." Hans ansigt var dødblegt, og han hævede de knyttede hænder op mod himlen.

"Jeg tror ikke, at de bliver indhentet," sagde du Lhut og lagde sin hånd beroligende på hans skulder. "Vær ikke bange, de har et godt forspring, og kvinderne her ror lige så godt som mændene. Iroquois-indianerne var tungt lastet fra begyndelsen, og nu har de deres sårede desuden. Deres egekanoer går for resten ikke så hurtigt som vore algonquin-kanoer af birk. Det er i hvert fald umuligt at følge dem, for vi har ingen båd."

"Der ligger jo en der."

"Ja, men kun til én mand; det var den, som munken kom i."

"Jeg vil afsted i den, min plads er ved siden af Adèle."

Han slog porten op, styrtede afsted og ville netop skyde den lille båd ud, da en skikkelse løb forbi ham og med et øksehug slog bådens ene side ind.

"Båden er min," sagde munken, idet han smed øksen fra sig og lagde armene over kors. "Jeg har ret til at gøre med den, hvad jeg vil."

"De djævel, de har ødelagt os."

"Nu har jeg fundet Dem, og skal ikke slippe Dem af syne."

Blodet steg soldaten til hovedet, han greb øksen og tog et skridt frem. Lyset fra den åbne dør faldt på munkens hårde, alvorlige ansigt, og ikke et træk forandredes, da han så øksen hævet i den rasende mands hånd. Han gjorde kun korsets tegn og mumlede en latinsk bøn, og det var denne ro, der reddede ham. De Catinat kastede øksen fra sig med en ed, og skulle netop vende tilbage fra den splintrede kano, da pludselig husets port blev slået ind, og en strøm af hylende indianere styrtede ind i huset.

38. I St. Maries spisesal

Hvorledes det var gået til, er let at forklare. Vagterne ved vinduerne på bygningens forside fandt det umuligt at blive stående på deres poster, mens deres hustruers og børns skæbne blev afgjort på den anden side. Alt var roligt ved palisaderne, og indianerne syntes at være lige så interesserede som canadierne i, hvad der foregik på floden. Den ene vagt efter den anden sneg sig derfor bort, og alle samledes for at tilkendegive deres glæde over den gamle sømands skud og senere deres sorg, da den beskadigede kano ilede i strygende fart ned ad floden efter flygtningene. Men de vilde havde en anfører, der var lige så snu og erfaren som selve du Lhut. Den "flamske bastard" havde holdt øje med huset fra palisadernes bagside, ligesom en hund lurer ved et rottehul, og havde straks mærket, at forsvarerne havde forladt deres poster. Sammen med et dusin andre krigere løftede han op en træstamme, som lå ved skovkanten, og efter at de ubemærkede havde passeret tværs over den åbne plads, styrtede de med stammen mod porten med en sådan voldsomhed, at bommen sprang, og træværket blev rykket løs fra hængslerne. Forsvarerne mærkede først angrebet ved braget fra porten og skrigene fra to af de forsømmelige vagter, da de blev fanget og skalperet. Hele den nederste del af huset var nu i indianernes hænder, og de Catinat og hans fjende, munken, blev afskåret fra tilbagetoget op ad trappen.

Blokhusene i Canada er heldigvis bygget således, at de let kan forsvares mod indianernes angreb, og selv nu behøvede de belejrede ikke at opgive håbet. På flodsiden stod fra det ene vindue ned til jorden en stige, som kunne trækkes op, når de

ønskede det. De Catinat skyndte sig derhen, fulgt af munken. Han famlede efter stigen i mørket, men den var forsvundet.

Da begyndte han næsten at fortvivle. Hvor skulle han flygte hen? Båden var ødelagt! Palisaderne rejste sig mellem ham og skoven, og de var i indianernes hænder. Deres hyl genlød i hans øren. Endnu havde de ikke set ham, men inden for nogle få minutter måtte han blive opdaget. Pludselig hørte han en stemme over sig i mørket.

"Giv mig din bøsse, min dreng," sagde den. "Jeg ser skyggen af nogle af disse hedninger nede ved muren."

"Det er mig, Amos," sagde de Catinat, "lad mig få stigen ned, ellers er jeg fortabt."

"Vær forsigtig, det er måske en list," advarede du Lhuts stemme.

"Nej, nej, jeg svarer for det," sagde Amos, og et øjeblik efter kom stigen ned. De Catinat og munken klatrede op, og næppe var de kommet op til vinduet, før en sværm af krigere styrtede ud ad porten og ned til floden. To geværer knaldede, noget slog som en laks i vandet, og i næste minut befandt de to sig atter oppe blandt deres fæller, og stigen blev trukket op igen.

Men der var kun få tilbage, som nu forsvarede dette sidste tilflugtssted. Kun ni var tilbage: De la Nouë, du Lhut, de to amerikanere, munken, de Catinat, hovmesteren Theuriet og to af de undergivne. Skønt sårede, forbrændte og sorte af krudt, var de stadig opfyldt af dette galskabens mod, som desperate mænd gribes af, når de ved, at døden vil være at foretrække for overgivelse. Stentrappen førte fra køkkenet lige op til spisesalen, og døren, hvis nederste del var blevet barrikaderet med to madrasser, spærrede hele opgangen. Hæs hvisken og

klikken af bøssehaner nedefra røbede, at indianerne beredte sig på en storm.

"Stil lygten ved døren," sagde du Lhut, "så at lyset falder ned på trappen. Her er kun plads til tre der kan skyde, men I andre kan lade for os og give os bøsserne. Monsieur Green, vil De lægge Dem på knæ tæt ved mig og De, Jean Duval? Bliver en af os skudt, så lad en anden indtage hans plads. Vær rede, for her har vi dem."

Mens han talte, hørtes en skarp piben nedefra, og trappen fyldtes straks af røde skikkelser der styrtede op ad trappen svingende deres våben. Bang! Bang! Bang! knaldede 3 bøsser, og så nok en gang og en gang til. Røgen var så tyk i det lave rum, at de ladende næppe kunne se hænderne, som hurtigt greb efter bøsserne. Men indianerne nåede ikke barrikaden, og ingen lyd af fødder hørtes på trappen, kun en vred brummen og nogle enkelte jammerskrig hørtes nedefra. Skytterne var uskadte, men holdt op med at skyde og ventede på, at røgen skulle spredes.

Og da den forsvandt, så de, hvor dødelige deres skud havde været. De havde kun affyret ni skud, men syv indianere lå strøet rundt på trinnene. Fem af dem lå ubevægelige, men to forsøgte at krybe tilbage til sine venner. Du Lhut og Jean hævede deres bøsser og skød, og de to sårede lå stille.

"Ved St. Anne!" sagde den gamle jæger, idet han ladede sin bøsse på ny, "hvis de får vore skalpe, så har de i det mindste fået lov til at betale dem dyrt nok. Mindst hundrede indianersquaws vil istemme deres klageskrig i deres landsbyer, når de får underretningen om, hvad der er sket her i dag."

"Ja, de skal sent glemme modtagelsen på St. Marie," sagde den gamle adelsmand. "Tillad mig endnu engang, min bedste de Catinat, at udtale min beklagelse over alle de ubehageligheder, som De og Deres hustru har måttet udstå, da I var så venlige at besøge mig. Jeg håber, at hun og de andre kvinder nu er i god behold på fortet."

"Gud give, at det er således. Jeg vil ikke få en rolig time, før jeg genser hende."

"Er de i sikkerhed, så kan vi vente hjælp i morgen tidlig, hvis vi kan holde ud til da. Kommandant Chambly på St. Louis lader ikke en kammerat i stikken."

Kortene lå endnu på bordet, som de havde forladt dem om morgenen; men der fandtes også noget andet, som interesserede dem mere; for morgenmaden var ikke fjernet, og de havde kæmpet hele dagen uden at få noget som helst. Selv nu med døden for øje gjorde naturen sin ret gældende, og de sultne mænd slugte brødet, skinken og gåsestegen. Nogle vinflasker på buffeten mistede deres halse og tømtes i de tørre struber, mens tre mænd skiftevis stod vagt ved barrikaden for at undgå en ny overrumpling. De vildes hyl lød, som om alle skovens ulve var lukket inde dernede, men trappen var forladt – kun de syv døde skikkelser lå ubevægelige tilbage.

"De vil ikke forsøge at storme igen," sagde du Lhut tillidsfuldt, "vi gav dem en alt for hård lektion."

"De vil sætte ild til huset."

"Det vil blive vanskeligt for dem," sagde hushovmesteren, "alt er bygget af sten, både mure og trapper, og kun nogle få træbjælker – meget anderledes end hytterne."

"Hys!" råbte Amos Green og hævede hånden. Hylene var døet bort, og de hørte de tydelige slag af en kølle der slog mod træ.

"Hvad kan det være?"

"Sandsynligvis noget nyt djævelskab."

"Jeg frygter, mine herrer," sagde de la Nouë lige så høvisk som altid, "at de har lært noget af vor unge ven her, og at de nu er ved at slå lågene af krudttønderne i forrådskammeret."

Men du Lhut rystede på hovedet ad denne formodning. "Rødhuderne ødsler ikke med krudt," sagde han, "dertil er det alt for kostbart for dem. Hør nu blot."

Råbene og skrigene var begyndt igen, kun endnu vildere og mere dæmoniske, ind imellem hørtes sang blandet med udbrud af latter.

"Ah, det er cognacsfadene, de har åbnet," sagde du Lhut, "før var de grusomme, men nu vil de blive sande Helvedes djævle."

I samme øjeblik hørtes endnu et hyl og en stemme, som bad om nåde. Forsvarerne så på hinanden med rædsel afmalet i øjnene. En kraftig lugt af brændt kød kom op dernedefra, og fremdeles samme jamrende og bønfaldende stemme. Derpå døde den langsomt hen og blev så stille for altid.

"Hvem var det?" hviskede de Catinat, hvis blod frøs til is i hans årer.

"Jeg tror, det var Jean Corbeille."

"Gud være hans sjæl nådig! Hans lidelser er forbi. Jeg ville ønske, vi havde fred som han! Åh, skyd ham! Skyd!"

En mand var pludselig sprunget frem til foden af trappen og svingede med et eller andet, som om han kastede det. Det var den flamske bastard. Amos Greens bøsse knaldede, men den vilde var forsvundet lige så hurtigt, som han var kommet. Der

faldt noget ned mellem dem og rullede hen over gulvet i lyset fra lampen.

"Ned! Ned, det er en bombe!" råbte de Catinat.

Men den lå ganske tæt ved du Lhuts fod, og han så den tydeligt. Han gik hen og tog en dug fra bordet og lagde den over.

"Det er ikke en bombe," sagde han roligt, "og det *var* Jean Corbeille, som døde."

I fire timer hørtes skrig, dans og tumult nede fra forrådskammeret, og duften fra de åbne cognacsfade fyldte luften. Mere end en gang skændtes og sloges de vilde, og det syntes, som om de havde glemt deres fjender deroppe; men de belejrede fandt snart ud af, at dette ikke var tilfældet, for da hushovmester Theuriet gik mellem et skydehul og et lys, blev han dræbt på stedet af en kugle fra palisaderne, og både Amos og de la Nouë undgik med nød og næppe at dele samme skæbne. Som følge heraf blokerede de alle vinduerne undtagen dem, som vendte mod floden. Fra denne side var der intet at frygte, og, da dagen begyndte at gry, anstrengte de alle deres øjne for at opdage den ventede hjælp.

Langsomt lysnede det i øst, først en smal, perlegrå stribe, så en rosenrød, som blev større og større, indtil den spredte sin varme farve tværs over himlen, og farvede skyerne, som drev med vinden. Over skoven svævede en lysegrå tåge, hvorigennem de høje grantoppe stak op som mørke øer fra et hav af tåge. Efterhånden som det blev lysere, skilte tågen sig i små kantede skyer som fortyndedes og endelig forsvandt, da solen hævede sin glødende rand over skoven i øst og skinnede

på det orangerøde og purpurfarvede, visnende løv og den brede, blå flod, som snoede sig nordud.

De Catinat stod ved vinduet og så ud, indåndende den herlige granduft blandet med de fugtige dampe fra den våde mark.

Pludselig fik han øje på en lille sort plet på floden.

"Der kommer en kano!" råbte han.

Alle styrtede øjeblikkelig til vinduet, men du Lhut rev dem hurtigt tilbage mod døren.

"Ønsker I at dø, før det er nødvendigt?" råbte han.

"Rigtigt," råbte kaptajn Ephraim, som havde forstået bevægelsen, om end ikke ordene. "Vi må have en vagt på dækket. Læg dig tæt ved mig, Amos, og vær klar, hvis de skulle vise sig."

De to amerikanere bevogtede barrikaden, mens de andres blikke var vendt mod båden, som nærmede sig. Den sidste overlevende tjener udstødte en jamren.

"Det er en iroquois-kano!" råbte han.

"Umuligt!"

"Jo, Deres Nåde, det er det, og den samme, som vi skød på i nat."

"Ah, så er kvinderne undsluppet dem."

"Jeg håber det. Men ak, herre, jeg er bange for, at der er flere i kanoen nu, end da den sidst passerede os."

Den lille gruppe overlevende ventede i åndeløs spænding, mens kanoen roedes hurtigt op ad floden. De kunne se, at den var overfyldt, men trøstede sig med, at de sårede fra den anden båd jo også befandt sig i den. Nærmere og nærmere kom den; og da den var lige foran blokhuset, vendte den, og roerne

hævede deres årer med et spottende hyl. Kanoens agterende var vendt mod dem, og de så, at to kvinder sad i den. Selv på denne afstand kunne de ikke tage fejl af det skønne blege ansigt eller det mørke, dronningeagtige ved siden af. Den ene var Onega, den anden Adèle.

39. De to svømmere

Charles de la Nouë, herre til St. Marie, var en hård og selvsikker mand, der forstod at beherske sig, men en stønnen og en bitter ed undslap ham, da han så sin indianske hustru i hænderne på sine slægtninge, fra hvilke hun kun kunne have lidet håb om barmhjertighed. Men selv nu glemte han ikke sin gammeldags høflighed, og vendte sig til de Catinat med nogle deltagende ord, da pludselig lød en støj fra vinduet, et eller andet formørkede lysstriben, og den unge soldat var forsvundet. Uden at sige et ord havde han sat stigen ned og klatrede ned ad den, så hurtigt han var i stand til. Da han var kommet ned på jorden, gav han tegn til sine kammerater om at trække den op igen, styrtede sig i floden og svømmede ud mod kanoen. Uden våben og uden nogen bestemt plan, havde han kun den ene tanke, at i denne farens stund var hans plads ved hans hustrus side. Hendes skæbne var hans, og idet han med kraftige svømmetag kløvede bølgerne, svor han på, at enten det blev liv eller død, så skulle de være forenede.

Men der var en til, hvis pligtfølelse drev ham til at styrte sig i faren. Franciskanermunken havde hele natten bevogtet de Catinat, som en gnier bevogter sit guld, kun opfyldt af den tanke, at denne kætter kunne blive det lille frø, som kunne vokse og måske til sidst ødelægge den hellige kirkes vingård. Da han nu så ham styrte ned af stigen, forsvandt al anden frygt for den altovervældende tanke, at han ville gå glip af sit dyrebare offer; ufortøvet klatrede han derfor ned i hælene på sin fange og kastede sig ud i floden ikke ti skridt efter ham.

Nu blev de andre vidne til det forunderligste syn. Midt i strømmen lå kanoen fuld af mørke krigere, der trængtes i stævnen og de to kvinder sammenkrøbne mellem dem. De Catinat svømmede som en vanvittig henimod dem, og bag ham kom munken med sit ragede hoved og den lange kappe flydende efter sig på vandet. Men i sin iver havde munken overvurderet sine kræfter. Ganske vist var han en god svømmer, men de ubekvemme klæder hindret ham i hans bevægelser og trak ham ned. Hans tag blev langsommere og langsommere, hovedet sank dybere og dybere, indtil han endelig med det gennemtrængende skrig: "*In manus tuas, Domine!*" strakte hænderne i vejret og forsvandt i den hvirvlende strøm. Et minut senere så vennerne, som havde råbt sig næsten hæse for at bevæge de Catinat til at vende om, at han blev trukket op i iroquois-kanoen, som straks vendte og satte op ad floden.

"Min Gud," råbte Amos hæst, "de har taget ham. Han er fortabt."

"Mange forunderlige ting har jeg oplevet i de sidste fyrre år, men aldrig noget som dette," sagde du Lhut.

De la Nouë tog en pris snus fra sin lille gulddåse, og viftede de korn, som faldt på hans skjorte, bort med sit fine kniplingslommetørklæde.

"Monsieur de Catinat har handlet som en fransk adelsmand," sagde han, "og hvis jeg havde kunnet svømme som for tredive år siden, ville jeg været ved hans side."

Du Lhut så på ham og rystede på hovedet. "Vi er kun seks tilbage nu," sagde han. "Jeg frygter for, at de har noget djævelskab for, siden de er så stille dernede."

"De forlader huset!" råbte tjeneren, som så ud vinduet. "Hvad kan det betyde? Hellige Madonna, er det muligt, at vi er reddet? Se hvor de trænges mellem træerne! De flygter til kanoerne. Nu svinger de deres våben og peger på noget."

"Der er bastardens grå hat mellem træerne," sagde kaptajn Ephraim. "Jeg kunne have lyst til at forsøge et skud på ham, hvis det ikke var at spilde krudt og kugler."

"Jeg har ramt mit mål på længere afstand end som så," sagde Amos og stak sit lange gevær ud gennem et hul i barrikaden, som de havde sat for vinduet. "Jeg ville give et helt års fortjeneste for at få ram på ham."

"Det er fyrre skridt længere, end min bøsse kan skyde," bemærkede du Lhut, "men jeg har set englænderne skyde på længere afstande med disse lange bøsser."

Amos tog omhyggeligt sigte, støttede bøssen mod vindueskarmen og fyrede. Den lille gruppe overlevende udstødte et triumfskrig. Den flamske bastard var falde. Men allerede i næste øjeblik rejste han sig op igen og rystede hånden udfordrende mod vinduet.

"Fandens også!" råbte Amos ærgerligt på engelsk.

"Band ikke, min dreng, men forsøg igen med lidt mere krudt, hvis din bøsse tåler det."

Jægeren tog en fuld ladning og udvalgte en vel afrundet kugle af sin beholdning; men da han atter så op, var bastarden og hans krigere forsvundet.

På floden ilede den ensomme kano med fangerne sydover så hurtigt som tyve årer kunne drive den frem. Med undtagelse af denne sås ikke et spor af deres fjender. De var forsvundet som en ond drøm. Palisaderne var der, de døde indianere og de

brændte, tagløse hytter, men de tavse skove, belyst af morgensolen, lå så rolige og fredelige, som om der aldrig havde været fjende.

"Sandelig, jeg tror, de er borte," råbte de la Nouë.

"Vær forsigtig, det kan være en krigslist," sagde du Lhut, "hvorfor skulle de flygte for seks mænd, når de dog har besejret tres?"

Men tjeneren, som havde kigget ud af det andet vindue, faldt på knæ med opstrakte hænder, ansigtet sort af krudtrøg og brød ud i bønner og taksigelser. Hans fem kammerater skyndte sig hen til ham, og udstødte et skrig af glæde. Ved en bøjning af floden sås en hel flåde af kanoer, der nærmet sig hastigt og fyldte floden i hele dens bredde. Solen skinnede på de blanke geværløb og mandskabets uniformer. Nu kunne man allerede skille soldaternes hvide fra jægernes brune frakker samt huronernes og algonquin-indianernes brogede farver, mens iroquois-kanoen nu kun sås som en lille prik, der til sidst forsvandt under træernes skygge. Nogle minutter senere var de overlevende nede ved stranden og svingede deres hatte i luften, mens de første kanoer stødte mod stranden. I forenden på den første sad en lille, vissen mand med stor, brun paryk og en forgyldt kårde over knæene. Han sprang i land, straks da kølen skrabede mod gruset, vadede gennem det lave vand i sine høje læderstøvler, og styrtede frem til de la Nouë og kastede sig i hans arme.

"Min kære Charles," råbte han, "De har forsvaret Dem som en sand helt. Er I kun seks? Ej, ej, dette har været en blodig affære."

"Jeg vidste, De ikke ville lade Deres kammerat i stikken, Chambly. Vi har reddet huset, men vore tab har været

forfærdelige. Min søn er død. Min hustru befinder sig i iroquois-kanoen der ude."

Kommandanten fra Fort St. Louis trykkede deltagende sin vens hånd i tavs sympati.

"De andre er i sikkerhed," sagde han endelig, "de fik kun fat i den ene båd, fordi en åre knækkede. Tre druknede og to blev taget til fange. Efter hvad jeg har hørt, var der foruden Deres hustru en fransk dame med."

"Ja, og de har også taget hendes mand."

"Stakkels mennesker! Hvis De og Deres venner er i stand til at slutte Dem til os nu, så vil vi forfølge dem uden at spilde et øjeblik. Ti af mine mænd skal blive tilbage for at bevogte huset, så I kan tage deres kano. Og nu fremad, for liv og død afhænger af vor hurtighed."

40. Slutning

Iroquois-indianerne havde ikke behandlet de Catinat på nogen brutal måde, da de trak ham op i båden. Det var dem så ufatteligt, at nogen frivilligt ville give sig i deres hænder, når han havde været i sikkerhed, at de måtte antage det for vanvid; en lidelse, som indianerne ser på med ærefrygt og agtelse. De bandt ikke engang hans hænder, for hvorfor skulle han flygte, når han dog var kommet frivilligt? To krigere undersøgte ham for at forvisse sig om, at han ikke var bevæbnet, og anbragte ham derefter mellem de to kvinder, mens kanoen fo'r ind mod bredden for at fortælle de andre, at garnisonen fra Fort St. Louis var kommet. Derpå styrede de ud igen og roede hurtigt videre på flodens midte. Adèle var dødbleg, og da hendes mand lagde sin hånd i hendes, var den kold som is.

"Min elskede," hviskede han, "sig mig, om du har det godt… er du uskadt?"

"O, Amory, hvorfor kom du? Hvorfor kom du, Amory? O, jeg tror, jeg ville have kunnet have udholdt alt, men at se dig mishandlet kan jeg ikke bære."

"Hvorledes skulle jeg kunne blive væk, når jeg vidste, at du var i deres hænder? Jeg ville blive vanvittig."

"Åh, men det var min eneste trøst at vide, at du var i sikkerhed."

"Nej, nej, vi har udholdt så meget sammen, at vi ikke mere vil skilles. Hvad er vel døden, Adèle? Hvorfor skulle vi frygte den?"

"Jeg er ikke bange for den."

"Og jeg heller ikke. Alting sker, som Gud vil, og hvad han vil, må være til det bedste. Hvis vi får lov at leve, så har vi begge to

et fælles minde om dette, og hvis vi dør, skal vi hånd i hånd gå ind til et andet liv. Mod, min Adèle, alt vil blive godt."

"Sig mig, monsieur," sagde Onega, "lever min herre endnu?"

"Ja, han lever og er uskadt."

"Det er godt. Han er en stor høvding, og jeg har aldrig angret, ikke engang nu, at jeg har giftet mig med en mand, som ikke var af mit eget folk. Men ak, min søn! Min søn, hvem kan give mig ham igen? Han var som det unge træ, så rank og stærk. Hvem kunne indhente ham i løb, hvem kunne springe, svømme som ham? Inden solen står op igen, vil vi alle være døde, og det glæder mit hjerte, for så skal jeg atter se min søn."

Iroquois-indianerne fortsatte med at ro, indtil de befandt sig godt ti miles fra St. Marie. Da styrede de ind i en lille vig på venstre side af floden, gik i land og slæbte fangerne med sig. Kanoen blev båret på skuldrene af otte mand et stykke ind i skoven, hvor den blev skjult af to faldne træstammer, over hvilke blev strøet et lag kviste og grene. Efter en kort rådslagning gik de ind i skoven, den ene efter den anden med de tre fanger i midten. De var i alt femten krigere, otte foran og syv bag, alle bevæbnede med bøsser og rapfodede som rådyr, så flugt var umulig. De var tvunget til at følge med og tålmodigt vente på, hvad der end ville ske.

Hele dagen fortsatte de deres uhyggelige march, gennem uhyre sumpe, langs bredderne af blå skovsøer, hvor den grå stork fløj tungt op fra sivene, når de nærmede sig, eller dybt ind i mørke skovområder, hvor det er evigt tusmørke, og hvor de eneste lyde kom fra vilde kastanjer, der faldt til jorden og egernenes pludren hundrede fod over deres hoveder. Onega var lige så udholdende som indianerne selv, men Adèle var trods

sine tidligere vandringer træt og fik ømme fødder længe før aften. Det var derfor en lettelse for de Catinat, da den røde glød fra et stor bål pludselig lyste mellem træerne og de fandt en indianerlejr, i hvilken størsteparten af dem, som havde været ved St. Marie, var forsamlede. Der befandt sig desuden en hel del kvinder, som var kommet fra mohawk- og cayuga-byerne for at være nær ved deres krigere. Der var bygget wigwams rundt om pladsen i en stor cirkel, og foran hver af dem brændte en ild, hvorover hang en kedel i en trefod, hvori aftensmaden blev kogt. I midten af lejren lyste et kæmpemæssigt bål uden om en cirkelrund plads, tolv fod bred, omkring en pæl, hvortil noget forkullet, rødligt og sort var bundet. De Catinat stillet sig hurtigt ind foran Adèle, for at hun ikke skulle se denne frygtelige genstand, men det var for sent. Hun gyste, trak vejret hurtigt ind mellem de blege læber, men ikke en lyd undslap hende.

"De er allerede begyndt," sagde Onega fattet. "Det bliver vores tur næste gang, og vi skal vise dem, at vi ved, hvordan man dør."

"De har endnu ikke mishandlet os," sagde de Catinat, "måske vil de holde os som gidsler for at få en løsesum eller bytte os med nogle af deres egne."

Indianerkvinden rystede på hovedet. "Bedrag jer ikke med et sådant håb," sagde hun. "Når de behandler deres fanger så mildt, er det kun et tegn på, at de skal martres. Deres hustru vil blive gift med en af deres høvdinge, men vi to må dø; for De er kriger, og jeg er for gammel til at være squaw."

Giftes med en indianer! Disse ord fik dem til at skælve mere end døden selv. De Catinats hoved sank ned mod brystet, han

vaklede og ville være faldet om, hvis Adèle ikke havde grebet ham.

"Elskede Amory," hviskede hun, "vær ikke bange. Alt andet kan ske, kun ikke dette; for jeg sværger, at jeg ikke vil overleve dig. Hvad enten det er en synd eller ikke, kommer døden ikke til mig, så kommer jeg til den."

De Catinat så ind i hendes milde ansigt, som nu bar præg af en fast og uigenkaldelig beslutning. Han vidste, at det ville ske, som hun havde sagt, komme, hvad der ville – denne sidste krænkelse ville de blive sparet for. Havde han nogensinde troet, at der kunne komme en tid, hvor tanken om hustruens død ville give ham et stik af lykke gennem hjertet?

Da de ankom til landsbyen, styrtede kvinderne og krigerne dem i møde, og de måtte gå spidsrod mellem to rækker af hæslige ansigter, som hånede, spottede og hylede mod dem, idet de gik forbi. Deres ledsagere førte dem gennem denne pøbel til en hytte, som stod noget afsides. Den var tom med undtagelse af nogle fiskenet, som hang i den ene side, og en bunke græskar, som lå i et hjørne.

"Høvdingene vil komme og beslutte, hvad der skal ske med os," sagde Onega. "Her er de allerede, og De skal snart se, at jeg har ret; for jeg kender mit folk."

Et øjeblik efter kom en gammel høvding fulgt af to yngre og den skæggede, halvt hollandske bastard, som havde ledet angrebet på blokhuset, stillede sig i døråbningen, betragtede fangerne og udvekslede nogle korte, gutturale sætninger. Høgens, ulvens, bjørnens og slangens totemer røbede, at de hver for sig var repræsentant for en af nationens store stammer. Bastarden røg på en lejrpibe, men alligevel var det ham, der

talte mest og øjensynlig søgte at overbevise en af de yngre høvdinge, som også til sidst syntes at antage hans mening. Endelig sagde den gamle høvding nogle få alvorlige ord, og sagen syntes at være afgjort.

"Og du, min skønne," sagde bastarden på fransk til indianerkvinden, "du skal endnu i nat erfare, hvad det vil sige at holde med sit eget folks fjender."

"Elendige halvblods," svarede den gamle uden frygt, "du burde tage hatten af, når du taler til en kvinde, i hvis årer onondagaernes ædleste blod flyder. Kalder du dig kriger? Du, som med tusind mand ikke kunne erobre et lille hus, forsvaret af nogle få sølle hvide mænd? Intet under, at du er blevet forstødt af din fars folk! Gå hjem og lav perlebroderi eller spil med blommekerner; for en skønne dag kunne du måske møde en mand i skoven, og så ville vanære komme over den nation, som har taget dig til sig."

Bastardens ondskabsfulde ansigt blev askegråt, da han hørte disse hånlige ord, som blev hvæset mod ham af en fange. Han gik frem til hende og stak hendes pegefinger ned i sin brændende pibe. Hun gjorde intet forsøg på at trække den til sig, men blev siddende med ubevægeligt ansigt i et minut eller længere, og så gennem den åbne dør på aftensolen og nogle grupper indianere udenfor. Han betragtede hende nøje i håb om at høre et skrig eller se en trækning af smerte i hendes ansigt, men endelig kastede han hendes hånd fra sig og gik ud af hytten med lange skridt. Hun stak den forbrændte finger ind på brystet og lo.

"Sådan en døgenigt!" råbte hun, "han ved ikke engang, hvordan man piner andre. Jeg er sikker på, at kunne få ham til

at skrige. Men De, monsieur, De ser meget bleg ud!"

"Det var ved synet af en så djævelsk handling. Ah, hvis vi blot stod ansigt til ansigt, jeg med min kårde, og han med et hvilket som helst våben, han måtte vælge, så skulle han ved Gud få lov til at bøde for dette med sit hjerteblod."

Indianerkvinden lod overrasket. "Det forekommer mig ejendommeligt, at De tænker på mig, når De dog står i samme skygge. Men vor skæbne vil blive, som jeg har sagt."

"Åh!"

"De og jeg skal dø ved pælen. Hun skal overgives til den usling, som netop forlod os."

"Åh!"

"Adèle, Adèle! Hvad skal jeg gøre?" Han rev sig i håret i hjælpeløs fortvivlelse.

"Nej, nej, frygt ikke, Amory, modet skal ikke svigte mig. Hvad betyder døden, når den forener os?"

"Den yngre høvding gik i forbøn for Dem, de Catinat, idet han forklaret, at *Mitche Manitou* havde slået Dem med vanvid, som man kunne af, at De svømmede ud til kanoen, og at en ulykke ville ramme nationen, hvis De blev stillet ved pælen. Men bastarden forklarede, at kærligheden ofte ytrer sig som vanvid hos de blege ansigter, og at det kun var det, som drev Dem. Så blev de enige om, at De skulle dø og hun gå til hans wigwam, eftersom han havde været krigernes anfører. På mig var de især forbitrede, og jeg skal dø ved marterpælen."

De Catinat bad til Gud om, at han måtte få styrke til at gå sin skæbne i møde som soldat og adelsmand.

"Hvornår skal det ske?" spurgte han.

"Nu! Med det samme! De er gået for at gøre alt rede. Men I har tide endnu, for jeg skal gå først."

"Amory, Amory, kan vi ikke dø sammen nu?" råbte Adèle og slog armene om halsen på sin mand. "Hvis det er en synd, så vil den sikkert blive os tilgivet. Lad os gøre det, elskede. Lad os forlade disse frygtelige mennesker og denne onde verden og vende os derhen, hvor vi kan finde evig fred."

Onegas øjne lyste af tilfredshed.

"Du har talt godt, min hvide lilje," sagde hun. "Hvorfor skal du vente på, at de finder for godt at plukke dig? Se, ildskæret lyser allerede på træstammerne, og hør, hvor de hyler, disse vilde, som tørster efter jeres blod. Hvis I dør for egen hånd, vil de blive berøvet deres underholdning, og høvdingen gå glip af sin brud. Således vil I blive de sejrende og de vil have tabt. De har ret, min hvide lilje. Der ligger kun en sti åben for Dem."

"Ja, men hvorledes?"

Indianerkvinden så opmærksomt på de to krigere, som stod på vagt ved døren. De havde vendt sig bort, optaget af de forfærdelige forberedelser, som var i gang. Så famlede hun dybt ned imellem folderne i sin løsthængende dragt og trak en lille pistol med to løb og dobbelte haner i form af to små bevingede drager frem. Den så ud som et stykke legetøj, smedet og udsmykket på det fornemste af en våbensmed i Paris. De la Nouë havde købt den under sit sidste besøg i Quebec for dens smukke udseendes skyld, men nu kunne den være til nytte, for begge løbene var ladt.

"Min mening var at bruge den til mig selv," sagde hun og stak den i de Catinats hånd. "Men nu vil jeg vise Dem, at jeg kan dø som en onondaga og er værdig til at have deres blod i mine årer.

Tag den, for jeg sværger på, at jeg selv ikke skal bruge den, hvis det ikke var for at sende begge kuglerne gennem bastardens hjerte."

De Catinat rødmede af glæde, da han følte pistolen i sin hånd. Her var sandelig nøglen til frihedens port. Adèle hvilede sin kind mod hans skulder og smilede af lykke.

"Vil du kunne tilgive mig, min elskede?" hviskede han.

"Tilgive dig! Jeg velsigner og elsker dig af hele min sjæl. Omfavn mig, min elskede, og sig en bøn, før du gør det."

De var sunket ned på knæ, da tre krigere trådte ind i hytten og sagde nogle ord til indianerkvinden. Hun rejste sig smilende op.

"De venter på mig," sagde hun. "De skal se, min hvide lilje, og De også, monsieur, hvor godt jeg ved, hvad der passer sig for min stand. Farvel og kom Onega i hu!" Hun smilede atter og gik ud med lige så faste skridt som en dronning, der går til sin trone.

"Nu, Amory," hviskede Adèle, lukkede øjnene og smøg sig nærmere ind til ham.

Han hævede pistolen, og så, med en dyb indånding kastede han den fra sig og knælede med stirrende blik op på et træ, som stod lige overfor døren.

Det var en ualmindelig gammel og knudret bøg, hvis bark hang ned i lange strimler, og hvis hele stamme var dækket med mos. Omkring ti fod fra jorden delte stammen sig i to, og mellem disse sås pludselig en stor, rød hånd, som vinkede afværgende til ham. I næste øjeblik, mens de to fanger fremdeles stirrede forbavset, var hånden forsvundet, men i dens sted så de et ansigt, som nikkede lige så bestemt. Det var

umuligt at tage fejl af den mahognifarvede, rynkede hud og de vældige, buskede øjenbryn over de små, lysende øjne. Det var kaptajn Ephraim Savage fra Boston!

Mens de endnu målløse stirrede på ham, hørtes pludselig fra dybet af skoven en høj fløjten, og øjeblikket efter udspyede hver busk, hver tykning og hvert lille krat ild og røg, mens en regn af kugler hvinede og peb mellem de hylende vilde. Iroquois-indianerne havde trukket deres vagter tilbage på grund af deres blodtørstige begær efter at se fangerne dø, og nu var canadierne over dem, og de befandt sig nu i en kreds af ild. De styrtede rundt, så i en retning, så i en anden, men blev stadig mødt af den samme myrdende kugleregn, indtil de fandt en ubevogtet åbning, gennem hvilken de flygtede som får gennem et sønderbrudt gærde, og forsvandt i skoven med forfølgernes kugler hvinende om ørene.

Men én indianer havde et stykke arbejde at gøre, før han flygtede. Den flamske bastard foretrak hævnen frem for sin egen sikkerhed! Han styrtede ind på Onega og begravede sin tomahawk i hendes hoved, hvorpå han med vilde krigsråb svingede det blodige våben over sit hoved og ilede ind i hytten, hvor fangerne endnu lå på knæ. De Catinat så ham komme, og en vild glæde lyste i hans øjne. Han rejste sig, og da bastarden styrtede ind, affyrede han begge løbene lige i ansigtet på ham. Et øjeblik efter sprang canadierne over det døde legeme, fangernes hænder trykkedes varmt, og de så Amos Greens, Savages og du Lhuts velkendte, smilende ansigter. Da vidste de, at nu var de i sikkerhed.

Således var de landflygtiges bekymringer nu overstået. Vinteren tilbragte de i fred og ro på St. Marie, og næste forår, da

iroquois-indianerne havde forlagt krigsskuepladsen til Øvre St. Lawrence, blev de rejsende i stand til at drage til de engelske provinser. De fulgte Hudsonflodens løb til New York, hvor de blev budt hjerteligt velkomne af Amos Greens familie. Venskabet mellem de to mænd var nu blevet så varmt ved de fælles farer og minder, at de ikke mere ville adskilles. De begyndte som kompagnoner at drive pelshandel, og franskmanden var snart lige så meget hjemme blandt Maines bjerge og Allegheny-bjergenes skråninger, som han tidligere havde været det i Versailles' saloner. Efter en tids forløb byggede de Catinat et hus på Staten Island, hvor mange af hans landflygtige trosfæller også havde slået sig ned, og brugte en stor del af sin fortjeneste fra pelshandelen til at hjælpe sine huguenottiske brødre. Amos Green giftede sig med en hollandsk pige fra Schenectady, og da Adèle og hun blev uadskillelige veninder, bidrog dette giftermål endnu mere til at knytte de to familier til hinanden.

Kaptajn Ephraim Savage vendte tilbage til sit elskede Boston, hvor han opførte et smukt murstenshus på en bakke i byens nordlige del, hvorfra han kunne overskue skibsfarten på floden og bugten. Han vandt stor anseelse blandt byens borgere, som udnævnte ham til rådmand og gav ham kommandoen over et prægtigt fartøj, da sir William Phips foretog sit angreb på Quebec, men fandt, at den gamle løve, de Frontenac, ikke så let lod sig drive ud af sin hule. Således opnåede han, hædret af alle, en høj alder og levet et godt stykke ind i det næste århundrede, så at hans trætte øjne kunne iagttage noget af sit lands voksende storhed.

Hovedbygningen på St. Marie blev sat i sin tidligere stand, men dens herre var forvandlet fra den dag, han mistede sin hustru og sin søn. Han blev tyndere, vildere og mindre menneskelig. Han foretog strejftog i iroquois-skovene, hvorunder han om muligt overgik selv de vilde i grusomhed. En dag, da han havde begivet sig ud på et af disse strejftog, kom hverken han eller nogen af hans ledsagere tilbage.

De tavse skove skjuler mange forfærdelige hemmeligheder, og en af dem er Charles de la Nouës, herre til St. Marie, skæbne.

Om huguenotterne og deres udbredelse

Hen mod den sidste halvdel af syttende århundrede var der næppe den virksomhed af en vis størrelse i Frankrig, der ikke var kontrolleret af huguenotter, således at deres magt, skønt de var mange, var fuldstændig ude af proportion med deres antal. Klædehandlen i det nordlige og sydøstlige Frankrig, fremstilling af sirts og andre lette stoffer i Languedoc, linnedhandelen i Normandiet og Bretagne, silke- og fløjlsindustrien i Tours og Lyon, glasfremstilling i Normandiet, papirindustrien i Auvergne og Angoumois, smykker fra Isle de France, Touraines garverier, Sedans jern- og tinindustri – alt dette var i det store og hele ejet og styret af huguenotter. Den katolske kirkes mange helligdage hæmmede deres rivaler – man har beregnet, at en protestant arbejdede i 310 dage mod hans katolske landsmands 260.

Et meget stort antal af de huguenottiske landflygtige blev fanget og bragt tilbage til Frankrig, og fængslerne og galgerne var oversvømmet af dem. Et hundrede tusinde bosatte sig i Friesland og Holland, 25.000 i Schweiz, 75.000 i Tyskland og 50.000 i England. Nogle af dem nåede så langt som til Kap det Gode Håb, og bosatte sig fortrinsvis i Paarl-distriktet.

Godt 220 kom til Danmark, hvor de, bl.a. ved Chr. V.s dronning Charlotte Amalies – der var født prinsesse af Hessen-Kassel, og tilhørte den reformerte kirke før sit

ægteskab – fik frihed til at praktisere deres tro og andre privilegier. I 1688 fik man – ligeledes ved dronningens hjælp – bygget den Reformerte Kirke i Borgergade i København. Blandt huguenotterne blev Iere fremtrædende personer i datidens Danmark, bl.a. nedennævnte Rochefoucauld, hofmaleren Jacob d'Agar, Charles de Cormaillon, der gik ind i den danske hær i 1684, og fra år 1700 var kommandant på Kastellet, Antoine le Sage de Fontenay, der blev oberst i infanteriet, og hvis e terkommere tæller en del prominente søo ficerer og militærfolk.

Red. anm.

Såvel i krig som i fred var disse landflygtige en kilde til styrke for de lande, der tog mod dem. Det var franskmænd, der eksercerede Peter den Stores russiske hære, en huguenottisk greve blev hærleder i Danmark , og Schomberg anførte hæren i Brandenburg, og senere i England. Note 1)

I England dannedes tre huguenottiske regimenter i kong Williams tjeneste. De landflygtige etablerede sig som silke-arbejdere i Spitalfields, uldspindere i Bideford, gobelinvævere i Exeter, uldkartere i Taunton, kirsay-magere i Norwich, vævere i Canterbury, sejldugsmagere i Ipswich, bomuldsarbejdere i Bromley, glaspustere i Sussex, fremstillede papir i Laverstock og kammerdug i Edinburgh.

Tidligere protestantiske flygtninge havde søgt tilflugt i Amerika tyve år før tilbagekaldelsen af Nantes-ediktet, hvor de havde dannet en koloni på Staten Island. En gruppe kom til Boston i 1684, hvor de fik tildelt 11.000 acres jord ved Oxford

efter ordre fra Højesteret i Massachusetts. I New York og på Long Island skød flere kolonier op, og senere i Virginia (Monacan-bosættelsen), i Maryland og i South Carolina (de franske Santée og Orange-kvarterer).

Note vedrørende Louis, madame de Maintenon og madame de Montespans skæbner

Det er først i vort eget århundrede, at madame de Maintenons navn er blevet renset, så vi nu ser hende som hun var, en retlinet kvinde og en hengiven hustru. Hun har kun fået en lidet retfærdig behandling af memoire-skribenterne fra hendes eget århundrede, blandt hvilke for eksempel hertugen af St. Simon og prinsesse Elisabeth af Bayern havde deres egne personlige grunde til ikke at bryde sig om hende. En smuk sammenfatning af hendes karakter og indflydelse finder man i dr. Dollingers "*Historiske Studier*". Hun var Louis en udmærket hustru, passede ham tro og samvittighedsfuldt i samfulde tredive års ægteskab, brugte sin indflydelse til altid at lede ham i retning af det gode, undtagen i det ene tilfælde med huguenotterne, og døde til sidst ganske kort tid efter sin mand.

Madame de Montespan levede i stor glans og herlighed efter hendes rivals triumf, og brugte løs af de enorme rigdomme, som kongens gavmildhed havde udstyret hende med. Da hun endelig havde udtømt alle de fornøjelser, denne verden havde at byde på, gik hun over til hårskjorter og sømbælter i håb om at sikre sig en god stilling i den kommende. Hendes rædsel for døden var umådelig. Når det var tordenvejr, sad hun som oftest

med et lille barn på skødet i håb om, at dettes uskyldighed kunne beskytte hende mod lynet. Hun sov altid i et værelse, der var oplyst af mængder af lys, og med adskillige kvinder siddende ved sengen for at overvåge hendes søvn. Da den til sidst uundgåeligt kom til hende, havde hun bestemt, at hendes krop skulle hvile i familiegravstedet, hendes hjerte i klostret i La Fleche og hende indvolde i klostret i Menoux i nærheden af Bourbon. De sidstnævnte blev smidt i en kasse og overgivet til en bonde for at blive bragt til klostret. Nysgerrighed fik ham til at se i kassen undervejs, og da han så indholdet, troede han at være offer for en morsomhed og tømte kassen i en grøft. En svinehyrde kom netop forbi med sin flok, og således begav det sig, med mrs. Julia Pardoes ord, "at en del af en af de mest arrogante og overlegne kvinder, der nogensinde har levet, på få minutter blev fortæret af de mest beskidte dyr, der findes."

Louis regerede i mere end halvtreds år, en periode, der regnes for den mest strålende periode i Frankrigs historie, og døde endelig i 1715 i de mest trøstesløse omgivelser.

En efter en var de, han havde elsket, gået forud ham i graven, hans broder, hans søn, hans to sønnesønner, deres hustruer og endelige hans yndlings-oldesøn, indtil han, den gamle, døende monark med sin rouge og sit korset, sad tilbage med et lille barn i armene, hertugen af Anjou, tre generationer efter ham, der skulle fortsætte hans slægtslinje. Den 20. august 1715 blev han angrebet af alderdomskoldbrand, der efterhånden spredte sig op i benet, indtil det den 30. medførte døden. Hans sidste ord var hans bedre jeg værdige: "Mine herrer, jeg beder om Deres tilgivelse for det dårlige eksempel, jeg har været for Dem. Jeg må takke Dem for den måde, hvorpå De har tjent mig,

ligesom for den hengivenhed og troskab, jeg altid har oplevet hos Dem. Jeg anmoder Dem om at vise den samme nidkærhed og troskab overfor mit oldebarn. Farvel, mine herrer. Jeg føler, at denne afsked har påvirket ikke blot mig, men også Dem. Tilgiv mig! Jeg håber, at De alle vil tænke på mig en gang imellem, når jeg er væk."

Om "De landflygtige"

Forfatter: Arthur Conan Doyle (1859-1930).
Førsteudgave: *The Refugees. A Tale of Two Continents.* Føljeton i *Harper's Monthly Magazine*, New York januar-juni 1893, bogudgave Longmans, Green & Co., London 1893 .
Denne udgave baseret på: *De Landflygtige. En Fortælling fra to Verdensdele* af A. Conan Doyle. Oversat fra Engelsk. Joh.s Anderssen Forlag, Bergen u.å. [1904].
Oversætter: Elisabeth Brochmann (1855-1915).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Arthur Twidle (1865-1936): "*The door opened, and Madame de Montespan, beautiful and furious, stood before them*", fra udgaven Smith, Elder & Co., London 1903.

ISBN 978-87-7979-880-9

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-120-6 (Ølstykke 2006).

© 2023 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1: Doyle tænker antagelig på Frederik Charles de Rochefoucauld, greve de la Roye, der kom til Danmark i 1682 efter at være blevet chikaneret ud af Frankrig.